کې يې هم جذب او جلب او سياسي فعاليت کولو، چې وروسته بيا د د. خ. ا. گوند د پرچم څانگې د مرکزي کميټې پياوړی غړی او د د. خ. ا. گوند د پرچم د نشراتي ارگان د جريدې د امتياز خاوند ؤ.

د خ. د. ا. گوند د پاکستان له اپوزيسيون گوندونو په ځانگړی توگه د نيشنل عوامي گوند او خان عبدالغفارخان سره ټينگې او دوستانه اړيکې درلودلې. د ۱۳۵۷ کال د ووړی په مياشت کې کله چې خان عبدالغفارخان د کابل په وزير اکبرخان روغتون کې بستري او تر درملنې لاندې ؤ، مير اکبر خيبر له عيادت نه وروسته مازديگر مهال چې کله له روغتون نه د خپل کور (لومړی مکروريان) په لوري پياده روان ؤ دولتي مطبعې ته په مخامخ جاده کې چې په دوهم مکروريان کې وه د ناپېژاندو وسله والو چې په موټر کې سپاره وو د ډزو هدف وگرځېد او ووژل شو.

ناپېژاند فاعلين چې خيبر يې په عمومي لاره کې له پټو غورځولی ؤ د پېښې له ځايه وتښتېدل او تر ننه پورې يې هويت څرگند نه شو.

د د. خ. ا. گوند د دغه قتل پړه د دولت په غاړه واچوله. د گوند په ځينو دننه کړيو کې دا آوازه خپره وه چې گنې دا وژنه د خلق گوند د حفيظ الله امين د ډلې له خوا ترسره شوې ده او د گوند ځينو کړيو ويل چې ددې وژنې مرتکب ببرک کارمل دی، ځکه په پرچم ډله کې خيبر ډېر مهم او د اعتبار وړ غړی، د فهم خاوند او د کارمل د ځای ناستی سيال گڼل کېده. په هرصورت مير اکبر خيبر په ډېر مرموز ډول ووژل شو او د د. خ. ا. گوند د هغه له وژنې پراخه سياسي گټه پورته کړه، د سياسي اختناق پنځه کلنه خاموشي د خيبر په مړينه ماته شوه او د د. خ. ا. گوند چې د هغه د وژل کېدو مسئوليت يې د هغه وخت د دولت په غاړه اچولی ؤ، د خپل سياسي قدرت په وخت کې چې د خيبر له مرگه لږ وروسته په لاس ورغی د هغه د وژلو د فاعلينو د موندلو لپاره يې هيڅ گام پورته نکړ. د تره کي، امين او کارمل په وخت کې يې هيڅ تلين ونه نمانځل شو، ان چې د قبر د جوړولو او ښايسته کولو کوم اقدام يې هم ونکړ.

د د. خ. ا. گوند چې د [illegible] نه [illegible] يې [illegible] فايده [illegible] ته ورورړی وه د هغه د جنازې او تدفين د مراسمو په لومړی ورځ يې [illegible] او ښځې تويولې او د وخت له

(c) ketabton.com: The Digital Library

دولت نه یې د هغه د قاتلینو غوښتنه کوله. خو یو میاشت وروسته یې چې په خپله حکومت جوړ کړ، حتی د هغه نوم یې هم په خوله وانه خیست او د هغه وژنه تراوسه پټه پاتې ده.

سیاسي جنازه او ستر لاریون:

د وژل شوي میر اکبر خیبر کور چې په لومړي مکروریان کې ؤ، جنازه یې هلته یوړه. د خلق او پرچم مشرانو، چې دغه مهال یې د روسانو په منځګړتوب اتحاد کړی ؤ، په جنازه باندې راټول شول. د جنازې د تکفین او تدفین مراسم یې داسې پلان کړي وو چې د کابل، پروان، غزنی، وردګ، لوګر، کاپیسا، ننګرهار او لغمان ولایتونو د ولایتي کمیټو او د کابل ښار له شاوخوا نه په ډېر شمېر کې خلک د جنازې او فاتحې په مراسمو کې ګډون وکړي. داسې پلان یې طرحه کړی ؤ چې سبا ته د ورځې د لسو بجو په شاوخوا کې د هغه جنازه د هغه له کور نه په یو ستر مارش سره پورته کړي، د مکروریان له پل څخه تېر شي، او د دولتي مطبعې په مخامخ عمومي لاره (هغه لاره چې میر اکبر خیبر په کې وژل شوی و) جنازه تېره کړي. د امریکا د متحده ایالاتو د سفارت له مخې تېر شي، د پل خشتي جومات ته یې یوسي، هلته یې جنازه وکړي، او بیا د جاده میوند په لاره جنازه په اوږو واخلي او شهدای صالحین هدیرې ته یې یوسي. له مکروریان څخه تر هدیرې پورې نږدې پنځلس کیلومتره واټن ؤ.

جنازه د ورځې د لسو بجو په شاوخوا کې د ګوند د نږدې لس زرو غړو په ګډون د یو ستر لاریون په بهیر کې د پلان سره سمه پورته شوه او په ټاکلې لاره پرته له نقلیه وسایطو، د یو منظم ستر مارش په ترڅ کې په اوږو واخیستل شوه، د امریکا د سفارت مخې ته او د دولتي مطبعې په جاده کې په څو نږدې نږدې ځایونو کې له مخکې نه ټاکل شوي شعارونه د مؤظفو اشخاصو او افرادو په واسطه په لوړ غږ او په ډله ییزه توګه پورته کېدل. کوم وخت چې جنازه د امریکا د سفارت له مخې نه تېرېدله: «مرګ په توره ارتجاع، مرګ پر نړیخوار امپریالیزم او مرګ په سرې

(c) ketabton.com: The Digital Library

وژونکو » شعارونه اوربدل کېدل.

په پلان کې داسې وړاندوینه شوې وه ، له دې امله چې خیبر د یو کمونست شخص په توګه شهرت درلود ، چې که د اخوان المسلمین د سیاسي تحریک او یا د حکومت د مداخلې له امله د پل خشتي د جامع جوماټ امام د جنازې له ادا کولو نه انکار وکړي نو د احمدجان سمنګاني په نوم یو ملا چې د خیبر باجه او د سلیمان لایق اوښې ؤ هم حاضر شوی ؤ چې د جنازې لمونځ ادا کړي.

د جنازې د مراسمو د مارش د سر په لیکه کې د د. خ. ا. ګوند د مرکزي کمیټې او د سیاسي بیورو غړي ولاړ وو او ورپسې په ترتیب سره د ولایتي کمیټو ، ښاري کمیټو او د ناحیو د کمیټو غړو په لاریون کې په منظمو کتارونو کې حرکت کاوه. د طرحه شوي پلان سره سم جنازه د یو ستر مارش په بهیر کې چې فکر نه کوم د کابل ښار به تردې دمخه داسې جنازه او لاریون لیدلی وي ، له مکروریان ، پل خشتي جوماټ او له دغه ځایه د جنازې له ادا کولو وروسته د شهدای صالحینو هدیرې ته په ډېر شور او زوږ او د شعارونو په ورکولو سره یوړل شوه.

په هدیره کې ستره غونډه:

جنازه د یو اوږد واټن له وهلو وروسته د شهدای صالحین لرغونې هدیرې ته چې د کابل په جنوب ختیځه لمنه کې پرته ده ورسېده. زه هم چې په دغه وخت کې د کابل د امنیه قوماندانۍ افسر وم ، د امنیې د قوماندان میرګل خان لخوا دنده راسپارل شوې وه چې په ملکي لباس کې د جنازې او تدفین په مراسمو کې ګډون وکړم او ګزارش وړاندې کړم. لیدل مې چې یو زیات شمېر د پولیسو افسرانو ، لوړ پوړو ملکي مامورینو ، د کابل پوهنتون استادانو د جنازې په مراسمو کې ګډون درلود. ما فکر کاوه چې دوی هم لکه زما په شان دنده لري ، یا به د ګوند غړي وي ، او یا به د خیبر دوستان وي چې له کوره تر هدیرې پورې یې په مراسمو کې ګډون کړی دی.

له دود سره سم د هدیرې په یوه څنډه کې په یو نسبتاً پراخ میدان کې قبر له مخکې نه کیندل شوی ؤ. د قبر تر څنګ په یو هوار لوړ ځای کې د وینا لپاره

(c) ketabton.com: The Digital Library

میکروفون ځای پر ځای شوی ؤ او د یو شو موټرونو د باډیو له پاسه شاوخوا ته لوډ سپیکرونه نصب شوي وو. د یوې غونډې او وینا لپاره له وړاندې نه تدابیر او تیاري نیول شوی ؤ. جنازه خاورو ته وسپارل شوه، مولوی احمدجان یوه لنډه شان دعا وکړه او د مشرتابه پلاوی د خبرو لپاره تیاکلي ځای ته ورغی.

د جنازې او لاریون په زرګونو ګډون کوونکي پرته له کوم شور او زوږه د غلته راټول شوي وو. د حکومت لخوا هیڅ مخنیوی نه و شوی، پولیس او امنیتي ځواک شتون نه درلود.

غونډه د نورمحمد تره کي په وینا پیل شوه چې د د. خ. ا. ګوند د اعلامیې پښتو متن اعلاماوه. د اعلامیې دري متن د ډاکتر شاه ولی لخوا ولوستل شو. په اعلامیه کې داسې ویل شوي وو: «استاد میر اکبر خیبر د د. خ. ا. ګوند له پیاوړو کادرونو څخه و، په رڼا ورځ په عمومي جاده کې څو تنو وسله والو ترهګرو چې په جیب کې سپاره وو په شهادت ورسولو او وتښتېدل. ددې پښېښې پړه د دولت په غاړه ده، دا یو سیاسي وژنه ده. د هغې عاملین باید ډېر ژر ونیول شي او د قانون منګولو ته وسپارل شي».

وروسته بیا ببرک کارمل په لوړ غږ او په خاصه له شور او زوږ ډکه لهجه خپله وینا واوروله او ویې ویل:

«د خیبر شهادت د اختناق پنځه کلن سکوت مات کړ.» په لاس سره یې د هغه قبر ته اشاره کوله او ویل یې چې ملګری به دې ډېر ژر ستا غچ واخلي. بیا سلیمان لایق، دستګیر پنجشیري او بارق شفیعي هر یوه خپل مرثیه اشعار ولوستل. د غونډې انانسر کریم میثاق ؤ. د مشرتابه په دې پلاوي کې حفیظ الله امین شتون نه درلود بلکې د غونډې د ګډون کوونکو په منځ کې د یوې ونې ترڅنګ لیدل کېده. فضل الربي پژواک، خلیل احمد ابوي او ډېر شمېر لوړ پوړي ملکي او نظامي مامورین په دې غونډه کې لیدل کېدل. د غونډې په پای کې اعلان وشو چې فاتحه د دوه ورځو لپاره د شاه دو شمشېره علیه الرحمة په جومات کې اخیستل کیږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ما د خپلې دندې په پای کې د لاریون او غونډې په اړه یو لنډ او عادي راپور د کابل امنیې قوماندانۍ ته وړاندې کړ، په خپل راپور کې مې د هغو مطالبو له ذکر کولو څخه چې حکومت د د. خ. ا. گوند پرضد په قهر او راوپاروي ډډه کړې وه.

د د. خ. ا. گوند د مشرتابه پلاوي بندیانول:

د سردار محمد داود خان په رژیم کې د ترافیکو مامور څارمن عبدالقدیر خان نورستاني چې د داود خان د کودتا له ملگرو څخه ؤ په لومړي سر کې د ژاندارم او پولیسو د عمومي قوماندان په حیث او بیا د کورنیو چارو د وزیر په توگه، د باوري وزیرانو له جملې څخه د مالیې وزیر عبدالاله او دفاع وزیر غلام حیدر رسولي چې د داود خان په کودتا کې یې د شخصي ملحوظاتو له مخې، نه چې د هیواد د لوړو مصالحو په اساس، گډون کړی ؤ له خپل فهم او لیاقت څخه لوړې چوکۍ یې لاس ته وروړې وې.

خبره د قدیر نورستاني ده، چې نه کوم ملي شخصیت و او نه علمي، بلکې پلار یې د داود خان په وړاندې یو اعتمادي او د باور وړ سړی ؤ. د محمدزیو په کورنۍ کې محمد داؤد خان د ملگرو او وفادارو دوستانو په اړه د یو ځانگړې خصلت خاوند ؤ چې عبدالقدیر هم (د پلار دوست یې ده ته زوی ویلی وو) هغه مهال چې داود خان لس کاله په کور ناست ؤ، له هغه سره د خدمت کولو بنې اړیکې ساتلې وې. ان چې د کودتا په پټ راز کې هم شریک شوی ؤ. همدا راز سید عبدالاله د سید عبدالله زوی چې د محمد داؤد خان د صدارت په زمانه کې وزیر او د صدارت مرستیال ؤ، د غه بې تجربې ځوان د صدارت د معاون او د مالیې د وزیر په توگه ټاکل شوی ؤ. همدا راز په کور کښېنول شوی ډگروال غلام حیدر رسولي چې د چرس څکلو معتاد ؤ او په پوځي نظام کې یې هم کومه مسلکي پیاوړتیا نه درلوده، د داود خان په رژیم کې د دفاع د وزیر په حیث ټاکل شوی ؤ، چې په حقیقت کې د دولت څرخ د دغو دریو تنو په لاس څرخول کېده. د دفاع او کورنیو چارو وزیرانو له وړاندې نه په بدو اخیستلو شهرت درلود، د ترافیکو پخوانی مامور قدیر نورستانی خو لا له وړاندې نه د ترافیکو د

(c) ketabton.com: The Digital Library

نورو مامورینو په شان په رشوت اخیستلو مشهور ؤ. د وزارت مقام ته چې ورسېد نو له تیولنیز نظم څخه هېڅ خبر نه ؤ. همدا رنګه د دفاع وزیر چې په رشوت او قاچاق معروف ؤ، په اردو کې دننه له سیاسي جریاناتو څخه یې هېڅ خبرتیا نه لرله. بې کفایته وزیرانو په دربار کې د داود خان شاوخوا داسې راإحاطه کړې وه چې د ناسمو راپورونو په وړاندې کولو سره یې داود خان له ډېر نږدې را منځ ته کېدونکي وسله وال پاڅون له ګواښ څخه بې خبره ساتلی ؤ. دا د داود خان یوه ډېره غټه تېروتنه وه چې د دولت د ډېرو مهمو ادارو واګې یې په بشپړ اعتماد سره بې کفایته او نااهله اشخاصو ته سپارلې وې چې په پای کې د ده د وژنې او د رژیم د نسکورېدو باعث وګرځېده. جوته ده چې د خیبر د جنازې په اړه د غونډې او لاریون جوړېدل او د مخالف ګوند په توګه د دولت په خلاف ویناوې او رول په ځرګنده د رژیم د اساسي قانون څخه مخالفت کول وو، ځکه په اساسي قانون کې یو ګوند د ملي غورځنګ په نوم جوړ شوی ؤ چې دولتي کارکوونکی په کې شامل وو او په سر کې یې سردار محمد داود خان ؤ. په هیواد کې نور موجود سیاسي تحریکونه او ګوندونه ناقانونه وو او د فعالیت اجازه یې نه درلودله. د د. خ. ا. د ګوند غونډې، لاریون او ویناو، دولت دې ته وهڅاوه تر څو د یوې بېړنۍ غونډې په ترځ کې د هغې د مشرتابه پلاوي د نیولو په هکله تصمیم ونیسي.

د نیولو لپاره د ګروپونو جوړول، او د پولیسو د چمتووالي او عمل کولو طریقه:

د ژاندارم او پولیسو د عمومي قوماندانۍ په چوکاټ کې دننه درې میاشتې وړاندې، د قانوني مسودو، د جنایي، حقوقي، قاچاق، پاسپورت، جلب او احضار او د باقیاتو د راټولولو مسایلو په اړه د مسودو، اصولنامو او مقرراتو د تاکلو په موخه یو باصلاحیته کمیسیون په کار ګمارل شوی او ټاکل شوی ؤ. زه هم د مسودې د احضار او د باقیاتو د تحصیل د مقرراتو جوړولو لپاره د یوه کمیسیون په مشرۍ ټاکل شوی وم تر څو په اونۍ کې دوه ورځې د پولیسو په اکاډمۍ او کله هم د عمومي

(c) ketabton.com: The Digital Library

قوماندانۍ په کتابتون کې له خپلو همکارانو سره غونډه تشکیل کړم او د مسودې په جوړولو کار وکړو. دغه مسودې نژدې بشپړې شوې وې. طریقه داسې وه چې هر کمیسیون به د خپل ورځني کار په پای کې د برابرو شویو موادو په اړه له مرکزي کمیسیون سره چې مشري یې د امنیت رئیس غلام صدیق واحدي ورد ګ په غاړه وه تبادل نظر کوي.

د ۱۳۵۷ کال د ثور د میاشتې په شلورمه نېټه ما د مسودې کار بشپړ کړی ؤ. د ماښام د پنځو بجو په شاوخوا کې د واحدي دفتر ته ورغلم، د مسودې د څو مادو په اړه مې ورسره مشوره او تبادل نظر کاوه، چې په دې وخت کې ورته ټیلفون راغی او هغه سمدستي له دفتر نه ووت. ما ته یې یوازې دومره وویل چې د کورنیو چارو وزیر او عمومي قوماندان برید جنرال محمد طاهر په ارګ کې د کابینې په بیړنۍ غونډه کې دي، زه یې هم بللی یم. د مسودې کار مو په همدې ځای پای ته ورساو. هغه د ارګ په لوري او زه په خپل موټر کې د کور په طرف وخوځېدم. نور کله به زه د مسودې د کار له پای ته رسولو وروسته یو ځل بیا په کابل ولایت کې خپل دفتر ته ځامخا ورتلم ترڅو اسناد او نورې ضروري پاڼې لاسلیک کړم، خو په دغه ورځ لږ څه ستړی وم، نېغ د کور په طرف چې د دریمې کارتې په پل سرخ کې ؤ لاړم. په عمومي ډول د امنیه قوماندانۍ د نوکریوال په دفتر کې د هر منصبدار او د ادارو د مسولینو مکمل آدرس موجود وي. زه چې کور ته ورسېدم، لا مې خپل موټر نه ؤ رخصت کړی چې زما ګاونډي حاجي غلام حسین راته وویل ستاسو ټیلفون دی. د کابل د امنیې قوماندان راته په ټیلفون کې وویل چې له خپلې وسلې سره سمدستي قوماندانۍ ته حاضر شم. د امنیه قوماندانۍ ته چې ولاړم، ومې لیدل چې د قوماندانۍ په انګړ کې د پولیسو یو زیات شمېر موټرونه او د پولیسو د ماموریتونو افسران او سرتیري احضار شویدي. له وضعې نه داسې څرګنده شوه چې یو ستر او مهم کار رامخې ته شویدی. د امنیې د قوماندان دفتر ته ورغلم، ومې لیدل چې د ژاندارم او پولیسو عمومي قوماندان برید

(c) ketabton.com: The Digital Library

جنرال محمد ظاهر نعماني، غلام صدیق واحدي، د مرکزي جنايي رئيس غلام فاروق یعقوبي، د ښارنوالۍ له څو تنو مساعدینو سره او د امنیې قوماندان امیر ګل سره په کار او خبرو بوخت دي.

د یو شمېر ادارو مسئولین لکه د ترافیکو رئیس حفیظ الله، د کابل د ترافیکو مدیر بریالی، محمد علي احمدیار محمد عیسی مدیر، د استخباراتو مرستیال رحیم چوچه، اسدالله احمدزی، د پولیسو د اکاډمۍ قوماندان او داسې نور هم د امنیې د قوماندان په دفتر کې موجود وو. زه هم له رسم تعظیم ادا کولو وروسته د دوی ترڅنګ په چوکۍ کېناستم. څو دقیقې وروسته لومړنی ګروپ د ترافیکو د رئیس حفیظ تر قوماندانۍ لاندې د کار د پلان او لارښوونې په اړه له یوې لیکل شوې پاڼې سره له دفتر نه ووتل او د خپلې دندې په لور وخوځېدل. په همدې ترتیب دوهم، دریم، څلورم، پنځم، شپږم، اووم او اتم ګروپ د کار د پلان له یوې یوې پاڼې او لیکل شوې یادښت سره بېل بېل د خپلو دندو په لوري وخوځېدل. زه هم د اتم ګروپ په مشرۍ د ډاکټر شاه ولي د نیولو او د هغه د کور د تلاشۍ لپاره ګمارل شوی وم، له یو شمېر افسرانو، سرتېرو او نقلیه وسایطو سره چې په پاڼه کې یې شمېر تعین شوی ؤ په خپله وظیفې پسې روان شوم. په هر ګروپ کې د ښارنوالۍ یو استازی او د اړوند سمت د پولیسو مامور هم ټاکل شوی ؤ. د عملیاتو د ګروپونو آمرانو ته د میکرو کیسټ یو یو ټایپ ریکارډونه هم ویشل شوي وو. ترڅو د نیولو په اړه ټول جریانات په فیته کې ثبت شي.

د یادښت په پاڼه کې د اساسي قانون له احکامو څخه د نیول کېدونکي شخص د مخالفت کولو په اړه د دولت تصمیم او د لوی ښارنوال امر ذکر شوی و او د ګرفتارۍ د ګروپ د کړنې په طرز او طریقه ډېر فشار اچول شوی ؤ.

د ډاکټر شاه ولي نیول:

ډاکټر شاه ولي د بکلوریا په دوره کې په غازي لیسه کې زما همصنفي ؤ. اصلاً د کابل د ده خدایداد ؤ، پلار او تره یې د کابل د ښار له ډېرو پخوانیو سوداګرو

(c) ketabton.com: The Digital Library

او هتیوالو له جسلې څخه وو. کاکا یې شاه محمود ګوډ وروسته بیا د کابل د ښار د ملي تاجرانو په نوم شهرت موندلی ؤ.

ډاکتر شاه ولی د بکلوریا په دوره کې ډېرې کمې خبرې کولې، ګوښه او غلی به ناست ؤ. د منځنۍ کچې تعلیمي سویې خاوند ؤ او په دومره اندازه عاجز او ګوښه ؤ چې په نهم، لسم او یوولسم صنف کې د نورو شوخو همصنفیانو لخوا په ښوونځي او بهر کې آزارول کېده او زورول کېده. له هېچا سره یې اروا نه ګډېدله، چې همدغه ګوښه توب د هغه د آزارولو سبب ګرځېده. ما هېڅ باور نه کولو چې د ډاکترۍ او ماموریت په دوره کې به په یو چپي او مخالف ګوند کې شامل شوی وي، ځکه هغه په یوه مذهبي او سوداګره کورنۍ کې پیدا شوی ؤ. د خلق په مارکسیستي او لیننستي حزب کې د هغه شمولیت له تصور نه لرې خبره وه.

کله چې ما د دندې په اساس د خیبر د جنازې په مراسمو کې ګډون کړی ؤ او ډاکتر شاه ولي هم د جنازې د وړونکو د کتار به سر کې لیدل کېده، او له دفن کېدو وروسته چې کله د قبر له پاسه غونډه پیل شوه نو ډاکتر شاه ولی د مشرتابه پلاوي او ویناوالو په کتار کې ولاړ ؤ او د د. خ. ا. ګوند د اعلامیې دري متن یې ولوست. په همغه ورځ د ۱۳۵۷ کال د وري په ۲۸ مه چې کله ډاکتر شاه ولی اعلامیه لوستله نو د وري ۲۸ مه کال ۱۳۵۶ یې ولوست چې ټول خلک د هغه د دغې تلفظي اشتباه ته متوجه شول، خو هغه په خپله هېڅ متوجه نشو، خپلو خبرو ته یې دوام ورکړ او اعلامیه یې تر پایه ولوستله.

ما له خپل ټاکلي ګروپ سره د شپې په ۱۲ بجو په وزیر اکبرخان مینه کې د هغه کور محاصره کړ او دروازه مې ورو ټکوله. یو ځوان چې عینکې یې په سترګو وې چې وروسته بیا د پښتون په نامه یادېده او په غالب ګومان چې زوی یې ؤ، دروازې ته راغی، ترې ومې پوښتل چې ډاکتر په کور کې شته؟ چشمې په سترګو ځوان چې د پولیسو وسایط ولیدل یو څه وارخطا شو او ویې ویل: هو! ډاکتر صیب په کور کې دی. په دې شیبه کې ډاکتر هم دروازې ته راغی، زه یې ولیدلم، موسکی شو. له ما او زما له ټولو ملګرو افسرانو سره یې روغبړ وکړ. ما چې وروسته له ډېر وخت نه د

(c) ketabton.com: The Digital Library

بکلوريا د دورې له يو همصنفي سره په داسې حال کې ملاقات وکړ چې د هغه په نيولو او د کور په تالاشي کولو مؤظف شوی وم، په خندا خندا کې مې د لوی څارنوال له امر او د دولت له تصميم څخه هغه خبر کړ، او اجازه مې وغوښته چې کور ته ننوځو. ډاکتر هم پرته له کوم ولې او څنګه، پلاوي ته د ننوتو اجازه ورکړه. دده او دده د ځوان زوی په شتون کې مو د کور تالاشي پيل کړه. په تصادفي توګه په دغه شپه د ډاکتر ميرمن په کور کې نه وه او ډاکتر د ښځې د نشتوالي له کبله په دغه شپه د کور په تالاشۍ خوښ ؤ. ويل يې ښځه مې د زړه تکليف لري، ښه ده چې نن شپه د پلار کره تللې ده او موجوده نه ده، خو يو زوی او يوه لور يې په کور کې موجود وو.

د ډاکتر شاه ولي کور په پوخ ډول دړې پوړيزه جوړ شوی ؤ چې لومړی پوړ يې د ځمکې لاندې ؤ. په دې منزل کې خوراکي توکي لکه وريجې، غوړي، اوړه، حبوبات، لوبيې او نور فالتو سامانونه اېښودل شوي وو. وريجې په ډېره کچه او څو ډوله غوړي څو بېلره او همدا رنګه حبوبات هم په ډېر مقدار کې چې د يوې مياشتې له لګښت څخه هم زيات وو، هلته پراته وو. ددغو توکو د ډېروالي د علت په اړه مې ورنه وپوښتل چې آيا دا ګودام او زيرمه د يوه کور ده؟ او که د خرڅلاو مغازه ده؟ ډاکتر وويل: زما او زما د کاکا فاميل لوی دی او مونږ تل د يوه کال د اړتيا وړ څيزونه زيرمه کوو.

په دوهم او دريم چت کې د هرکلي هال، د خوب، ډوډۍ خوړلو، مطالعې او نورو اړتياو اتاقونه وو. په هر منزل کې بېل بېل او په عصري ډول تشناب او پخلنځي ؤ. ټول مې له نظره تېر کړل، حيران شوم چې د يو عادي ډاکتر د عايداتو او ددې ښکلي او مجلل کور خو هېڅ تناسب سره نه کېږي. ډېر عالي موبل او فرنيچر او قيمتي قالينې او ډېر ښکلي ډيکوريشن شوی دا کور د زحمت کښانو کارګرانو او دهقانانو له ګوند سره چې هغوی لاپې وهلې هېڅ تناسب نلري. په هر صورت مونږ په کې څه کار نه درلود، تالاشي پای ته ورسېده، يو ميل تومانچه چې قطر يې ۳۵ . ٦ ملي متره وه له پنځه سوه دانو مرميو سره، يو شمېر حزبي خپرونې او کتابونه، د حق العضويتونو يو لست، د حزب د غړو له پنځه سوه زرو افغانيو له حق

(c) ketabton.com: The Digital Library

العضویت سره مو مواخذه او ترلاسه کړې، چې د محضر په وړاندې په ورقه کې ثبت شول. د شپې د ۱۲ بجو په شاوخوا کې تالاشي او د شیانو لیکل پای ته ورسېدل، ډاکتر شاه ولي هغه مطالعه کړل او له لاسلیک کولو وروسته یې ماته وسپارل. د خبرو او ویناو ټول جریان زما د جیب په میکرو کیسټه کې ثبت شوي وو. ډاکتر ته مې په خندا خندا وویل چې زمونږ د تالاشۍ کار خو پای ته ورسېد، اوس تاسو حق لرئ چې مونږ هریو تالاشي کړئ چې ستاسو له کوره وځو، وروسته بیا د شکایت حق نه لرئ. ډاکتر چې خپل حواس له لاسه ورکړي وو، خوله یې وچه او شونډې یې پترې نیولې وې په موسکا یې ماته وویل مونږ نه اوس او نه بیا وروسته کوم شکایت لرو، د ښوونځي د وخت شوخیانې دې لاتراوسه نه دي هیرې کړي. ورته مې وویل: داسې ده چې د موسم (اقلیم) سره سم یوه جامه له ځانه سره راواخله چې یوځای سره ځو. ډاکتر د لباس اغوستن کوټې ته ننووت او مونږ د دروازې خواته روان شوو. ډاکتر چې زمونږ څنګ ته راغی جامې یې بدل کړي وې خو بوټان ورنه هېر شوي وو، لایې هم څپلکې په پښو وې چې د وارخطایۍ دلالت یې کاوه. ما یې چې پښو ته وکتل، نو خپلو پښو ته یې پام شو، بیا یې بوټان په پښو کړل او موټر ته راغی. د ډاکتر له اولادونو سره مو خدای پاماني وکړه او ډاکتر شاه ولي مو د کابل د څارنځای پنځم نمبر کوټې ته وسپاره. د کابل نظارتخانه له مخکې نه د عادي جرمونو له تورنو څخه خالي کړای شوې وه او د نظارتخانې هر اتاق د سیاسي بندیانو لپاره مشخص شوی و. کله مې چې ډاکتر شاه ولي نظارتخانې یا څارنځای ته وسپاره نو د نظارتخانې آمر محمد ابراهیم ته مې سپارښتنه وکړه چې ډاکتر صیب زما د همصنفیانو له ډلې څخه دي، د نظارتخانې په دننه کې د هغه د خدمت د تأمین په برخه کې ورسره مرسته وکړه.

ډاکتر شاه ولي ته مې د هغه د نیولو او د هغه د کور د تالاشۍ کولو له امله د خپلې راسپارل شوې دندې معذرت وړاندې کړ، څو افغانۍ مې چې په جیب کې وې هغه ته وړاندې کړې. ډاکتر خوښ شو، مننه یې وکړه، پیسې یې وانه خیستې، یو دانه سګرټ یې وغوښت. ما یو ډبې سکرټ او یو اورلګیت ورکړ او خدای پاماني

(c) ketabton.com: The Digital Library

مې ورسره وکړه. د محضر پاڼه مې له يوې توپانچې، کتابونو او نغدو پيسو سره د قوماندانۍ مؤظف شخص ته وسپارله او رسيد مې ورځنې واخيست، فکر مې کاوه چې دنده به مې پای ته رسېدلې وي. د امنيې د قوماندان څنګ ته ورغلم، ترڅو د کار په اړه راپور ورکړم او رخصت شم، خو وظيفه مې سرته نه وه رسيدلې. د (۹) تنو له جملې څخه تر دغه دمه (۳) تنه نور محمد تره کی، ببرک کارمل او ډاکتر شاه ولي نظار تخانې ته راوستل شوي وو او نور ګروپونه لا قرارګاه ته نه وو رارسيدلي.

د حفيظ الله امين نيول کېدل او د پاڼې ژول:

حفيظ الله امين په خټه پښتون، په قوم خروټی، د کابل د پغمان د ولسوالۍ اوسيدونکی ؤ. لوړې زده کړې يې د امريکا په ايالتونو کې ترسره کړې وې. پلار يې د کابل ولايت د زندان مامور ؤ. مشر ورور يې عبدالله امين پوځي افسر ؤ، د محمد ظاهرشاه د سلطنت په وخت کې د کوم جرم له امله له اردو څخه ګوښه کړای شوی ؤ، د قطغن د ولايت رئيس تنظيمه چې په قوم خروټی ؤ او د محمد هاشم خان د صدارت په زمانه کې يې د ناقلينو په واسطه د قطغن ولايت د کرنيزو ځمکو په جوړولو او آبادولو کې ډير لوړ خدمتونه ترسره کړي وو. وارثان يې په کندز کې ميشت وو، د هغوی له جملې څخه محمد سرور ناشر چې يو مخور شخصيت او د کندز د سپين زر شرکت رئيس ؤ او د محمد ظاهرشاه په دربار کې يې ډېر اعتماد درلود..

عبدالله امين له پوځي دندې څخه له ګوښه کېدو وروسته په کندز کې د ناشر څنګ ته ورغی، لومړی په سپين زر شرکت کې د سکرتر او بيا يې د شرکت د اداري مدير په حيث کار کاوه. په رسمي دنده سربېره د ناظر په صفت يې د ناشر د ځمکو، دوکانونو، سرايونو او سينماګانو سرپرستي هم کوله. ما هم له کال ۱۳۴۳ څخه تر ۱۳۴۹ پورې په کندز کې ماموريت درلود، له عبدالله امين سره مې ښې او دوستانه اړيکې وې. حفيظ الله امين چې د لوړو زده کړو له ترسره کولو وروسته له امريکا څخه کابل ته راغلی ؤ، د کابل د ابن سينا د ليسې د مدير په توګه يې دنده ترسره کوله. د خپل ورور د ليدو لپاره به په کال کې يو يا دوه ځل د کندز ولايت ته راته. په

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځانګړې توګه د ژمي په رخصتیو کې به یې ډېر وخت تېراوه. ما هم ورسره پېژندګلوي پیدا کړې وه. د ۱۳۴۳ او ۱۳٤۹ ترمنځ کلونه د خلقیانو او پرچمیانو لخوا ګوند ته د غړو د جلب او جذب لپاره د سیالۍ یو فرصت ؤ. د حفیظ الله امین لپاره یو ښه چانس ؤ چې په کندز او تخار ولایتونو کې جلب او جذب وکړي. له یوې خوا په سیمه کې د هغه د ورور نفوذ او اعتبار او له بله پلوه ده له خپل رسمي موقف څخه په جلب او جذب د افرادو کې په ځانګړې توګه په روناندو کړیو کې ډېره ګټه پورته کوله. د ابن سینا د لیسې اکثره زده کوونکي د کندز، تخار او بغلان د ولایتونو وو چې د دریو میاشتو رخصتۍ په مهال به خپلو کورونو ته راتلل او حفیظ الله امین ته د جذب او جلب لپاره چې په خپله د ابن سینا د لیسې مدیر ؤ ښه فرصت په لاس ورغلی ؤ، له همدې امله د خلق ډلې زیاتره غړي د حفیظ الله امین له پلویانو څخه وو.

ما چې په کندز ولایت کې د پولیسو په نسبتاً یوه ښه چوکۍ کار کاوه، د ورور دوست یې وم چې له همدې کبله ما د حفیظ الله امین سره پېژندګلوۍ لرله. په هغه وخت کې زه د حزب غړی نه وم او د امین په سیاسي فعالیت پسې مې هم غاړه نه وه وړې، د هغه وخت حکومت هم داسې پټ سیاسي فعالیت نه تعقیباوه، په ښارونو او د هغې په شاوخوا قریو او کلیو کې سپورتي محفلونه او د شپې محفلونه په آزادانه ډول جوړېدل. په بغلان، تخار او کندز ولایت کې له دریو میاشتو رخصتیو څخه د حفیظ الله امین هدف همدا جلب او جذب ؤ.

زه د ډاکتر شاولي د نیولو او د هغه د کور له تلاشۍ کولو څخه فارغ شوی وم، د امنیې قوماندان دفتر ته ورغلم ترڅو اجازه وغواړم او خپل کور ته لاړ شم، صدیق واحدي او قوماندان بله پانه راوسپارله، چې په راسره ځوا ک او وسایطو سره د حفیظ الله امین په نیولو او د هغه د کور په تالاشۍ کولو پسې لاړ شم. له دې امله چې ما د هغه کور نه ؤ لیدلی، د استخباراتو د څانګې مرستیال محمد رحیم د لاربلد په توګه راسره وګمارل شو ترڅو د امین کور مونږ ته وښیي. زمونږ په ګروپ کې د کارته پروان د پولیسو د ماموریت معاون محمد محسن هم زیات شو. محمد

(c) ketabton.com: The Digital Library

رحیم چې په رحیم چوچه یې شهرت درلود ، مونږ یې د باغ بالا لمنې ته بوتللو ، د هغه په لارښودنه مې یو کور محاصره کړ ، د دروازې زنګ مې ووا هه. یو تن چې ځان یې ښوونکی معرفي کاوه ، کله چې یې خپل کور د پولیسو لخوا محاصره ولید ، ډېر اندېښمن او بېړنی ښکارېده. تري ومې پوښتل د حفیظ الله امین کور همدا دی؟ په داسې حال کې چې ژبه یې بندېدله وویل: نه ، حفیظ الله امین درې میاشتې کېږي چې له دې ځایه یې په خوشحال مینه کې خپل نوی کور ته کډه کړې ده ، زه له امین سره هېڅ اړیکې نه لرم. معذرت مې ورنه وغوښت او د شپې په ۳۰ : ۱ بجه مو د خوشحال مینې په طرف حرکت وکړ. له رحیم چوچه نه مې پوښتنه وکړه چې د امین نوی کور به د خوشحال مینې په کوم سرباندې وي ، هغه ته هم پته نه وه او یا دا چې مونږ یې غلطولو. زه په شک کې شوم چې د استخباراتو د ځانګې معاون چې د سیاسي رجالو او د دولت د مخالف سیاسي جریانونو د سرسر رجالو سره سروکار لري ، ولې بې خبره وي ، له بلې خوا رحیم چوچه یو مرموز شخص ؤ ، او لکه چې واک ته د امین له رسېدو وروسته یې لکه د پخوا په شان په استخباراتو کې او ان چې په «کام» کې یې په لوړ مقام باندې وظیفه اجرا کوله («کام» د امین د رژیم د استخباراتي دستګاه نوم ؤ). د شپې تر ۲ بجو پورې په خوشحال مینه په یوه او په بل سرک دېخوا او هغه خواته وګرځېدو. په پای کې د سمت ماموریت ته ورغلو ، د پولیسو مامور فدا محمد مو له ځان سره واخیست ، د امین د کور دروازې ته ورسېدو ، چې د همدې پولیسو د ماموریت په کوڅه کې ؤ. لکه څنګه چې لازمه وه کور مې محاصره کړ ، د دروازې زنګ مې کېمانده ، د امین زوی عبدالرحمن چې د پولې تخنیک محصل ؤ دروازه پرانیستله. له عبدالرحمن سره په سوال او جواب بوخت وم چې حفیظ الله امین د دوه تنو مېلمنو سره دروازې ته راغی ، چې زه یې ولیدم په خندا یې راسره روغبړ وکړ ، ما هم ورته د دولت تصمیم او د لوی څارنوالی حکم ابلاغ کړ. په جواب کې یې راته وویل مهرباني وکړئ رانوځئ ، زه کوم ممانعت نلرم ، د حکم تر مخه باید دواړه مېلمانه هم نیول شوی وای خو امین راته وویل چې دا دوه تنه مېلمانه زما د زوی عبدالرحمن همصنفیان دي ، کله کله د سبق زده کولو

(c) ketabton.com: The Digital Library

لپاره د پولې تخنیک له لیلیې څخه زمونږ کور ته راغې. زه ستا په اختیار کې یم خو دغه دوه مېلسانه پر بېړه چې خپلې لیلیې ته لاړ شي. که څه هم محمد نعیم څارنوال له دې وړاندیز سره موافقه نه لرله، خو ما په خپل آمرانه مسئولیت سره دوی ته اجازه ورکړه. خو وروسته معلومه شوه چې هغوی محصلین نه وو بلکې یو انجنیر محمد ظریف ؤ او بل فقیر محمد فقیر ؤ چې وروسته بیا د امین په رژیم کې د مخابراتو او بل د کورنیو چارو وزیران وو. هغوی ولاړل او مونږ کور ته ننوتو. د امین په وړاندې مو د کور تالاشي پیل کړه. یو زیات شمېر حزبي کتابونه او نشرات، یو میل هسپانوي تمانچه چې قطر یې ۶.۳۵ ملي متره ؤ، په الماري کې یو سلو څلور څلویښت زره افغانۍ نغدې، کتابونه او د حق العضویتونو له یو لست سره لاسته راغلل. دا ټول مې د محضر په پاڼه کې درج او تشریح کړل. په یوه خونه کې چې ښځې وې نه وه تالاشي شوې او باید تالاشي شوې وای، خو امین وړاندیز وکړ چې په دې کوټه کې زما میرمن، زما پیغلې لوڼې، زما له سپین سرې خواښې سره چې ناروغه ده استراحت دي، داسې کوم کتاب او یا اسناد چې ستاسو د علاقې وړ وي، هلته نشته، خو بیا هم له تاسو څخه یو تن کولای شي دغه خونه ولټوي.

زه د ګروپ په استازیتوب له حفیظ الله امین سره یوځای اتاق ته ننوتم، د امین ښځې چې لوی څادر یې پر سر ؤ په خپله بستره کې ناسته وه او لورګانې یې په خپلو بسترو کې ویدې وې. سپین سرې ښځه په بستره کې استراحت وه خو ویښه وه. ورور یې عبدالله امین هم په خپله بستره کې موجود ؤ چې ګومان کېده ځان یې په زوره ویده کړی ؤ. ښځې یې هم په بستره کې کمپله اغوستې وه. ما ډېر په احتیاط او خاموشۍ سره د کوټې الماري سرسري معاینه کړه. له کتابونو سره کومه وسله نه تر سترګو کېدله او له اتاق نه راووتم. په عبدالله امین مې هم ځان ناګاره کړ «چې ګنې نه مې دی لیدلی» که نه هغه هم باید د محضر په پاڼه کې درج شوی او نیول شوی وای.

کله چې د محضر پاڼه ولیکل شوه، د ګروپ او په خپله حفیظ الله امین لخوا لاسلیک شوه، کتابونه او اسناد وروسته له دې چې فهرست شول په دوه بوجیو کې

(c) ketabton.com: The Digital Library

واچول شول، په دې وخت کې د کوټې په یوه کونج کې یو دیپلوماټ لاسي بکس چې نمره لرونکي قفل درلود او ترسترګو شو. امین ته مې وویل دا لاسي بکس خلاص کړه، په دې وخت کې امین یو څه فکر من شو خو هیڅ یې ونه ویل، بکس یې ښېرته کړ او ویل یې په دې کې د دوستانو لیکونه او زما د نوي کور د لګښت اسناد پراته دي. ورته مې وویل هیڅ باک نلري، خپل شخصي اسناد له ځانه سره واخلئ.

په دې وخت کې امین یوه پاڼه په نوکو شوکو په ډېره بېړه له بکس نه واخیستله، ویې شلوله او په خوله یې کړه او ویې ژوله. غړو مې وربانديې وکړ چې په دې پاڼه کې څه وو چې په خوله دې کړه، باید لیدل شوې وای. ویې ویل: زما د یو شخصي دوست لیک ؤ کومه [illegible] پاڼه نه وه، خو بیا هم څارنوال غوسه شو، خو ما کومه اعتناد ونه کړه ځکه چې پاڼه له منځه وتلې وه. مونږ د یو ترسره شوی کار سره مخ وو. په هغه وخت کې داسې تصور کېده چې ښایي د حزب د فعالینو لست او شهرت به ؤ چې مونږ په دغه وخت کې ورسره څه کار نه درلود، نور کاغذونه چې په بکس کې پاتې وو، یو شمیر یې د دوستانو خطونه او یو شمېر یې د نوي کور د لګښت صورت حساب ؤ چې پلاوي ورسره کومه دلچسپي نلرله.

د ژول شوی پاڼې په اړه انګېرنه او د تالاشۍ په شپه د امین وروستنۍ هیله:

ټولو افغانانو ته جوته ده چې د د. خ. ا. ګوند د ۱۳٤۳ هـ ش کال د مرغومي په میاشت کې جوړ شوی او د مشرتابه پلاوي او مرکزي کمیټې په لومړنۍ غونډه (پلینوم) کې نور محمد تره کی د لومړي منشي او ببرک کارمل د دوهم منشي په توګه ټاکل شوی وو، خو دغه دواړه کسان د حزب له جوړېدو وړاندې د لومړۍ چوکۍ د لاس ته راوړو لپاره په سیالۍ کې وو. دواړه د شخصیت پرستۍ او د ځان غوښتنې د نظر خاوندان وو. له همدې کبله یې د مرکزي کمیټې په ګروپ کې پلویان درلودل او په سیالۍ سره د ګوند د لومړي مقام غوښتونکي وو. حفیظ الله امین چې په امریکا کې د افغاني محصلینو د ټولنې رئیس او د خپلو زده کړو له سرته رسولو

(c) ketabton.com: The Digital Library

وروسته تازه کابل ته راغلی ؤ ، له دې امله چې له تره کي سره يې له وړاندې نه پېژندګلوی لرله او د حزب په مرکزي کمېټه کې يې د کارمل له مخالفتونو سره سره غړيتوب لاس ته وروړی ؤ ، امين له هغو ورځو څخه په حزب کې دننه د کارمل او تره کي ترمنځ اختلافاتو ته لمن وهله ، تردې چې د حزب د جوړېدو له هغو لومړيو ورځو څخه د حزب د مشرتابه پلاوي په داخلي کړيو کې اختلافات رابرسېره شول او په ډېر مرموز ډول يو د بل په وړاندې يې صف جوړولو. د تره کي پلوي ګروپ د ګوند په کړيو کې داسې تبليغات په لاره اچول چې ګنې کارمل او پلويان يې د سلطنت د دربار جاسوسان او د کارمل پلار جنرال محمد حسين خان د محمد ظاهرشاه د اعتماد وړ او يو له پياوړو قوماندانانو څخه دی. ځرنګه کېدای شي چې زوی يې د کمونيستي ګوند بنسټ ايښودونکی او د سلطنت مخالف وي.

همدا راز د ببرک کارمل پلويانو داسې تبليغات کول چې تره کي او امين دواړه د امريکا د متحده ايالاتو د جاسوسي سازمان لخوا روزل شوی دي. دليل يې دا و چې تره کي پخوا په امريکا کې د افغاني سفارت يو کارکوونکی ؤ او امين څو کاله په امريکا کې د افغاني محصلينو د اتحادي ټولنې رئيس ؤ. دا ځرنګه کېدای شي چې هغوی دې له امريکا څخه له کمونيستي نظريې سره افغانستان ته راستانه شوي وي او د امريکا ضد د يوه ګوند د جوړولو لپاره ريښتينې فعاليت وکړي. په يو بل باندې د دغسې تورونو په لګولو سره چې په يوه واحد حزب کې او د يوې واحدې اساسنامې او مفکورې په لرلو سره ترسره کېدل، ډېر ژر په د . خ . ا . ګوند کې د انشعاب او تو ټه کېدو باعث وګرځېد چې د تره کي د پلويانو لکه صالح محمد زيری، پنجشيري، ډاکتر شاه ولي، حفيظ الله امين، اسماعيل دانش، کريم ميثاق او نور ګروپ د خلق ډلې او د کارمل د پلويانو لکه سلطانعلي کشتمند، مير اکبر خيبر، نور احمد نور، ډاکتر نجيب الله، سليمان لايق، بارق شفيعي او نورو ګروپ د پرچم ډلې په نوم د د . خ . ا . د ګوند د يوې واحدې اساسنامې څخو د کړنلارې او عمل په توپير سره يو د بل په مقابل کې ودرېدل.

که څه هم دواړه ډلې د اتحاد شوروي د کمونستي ګوند لخوا رهبري کېدلې ،

(c) ketabton.com: The Digital Library

تقویه کېدلې او مرستې ورسره کېدلې خو د دغه توپه کېدو او انشعاب په وړاندې یې له عارفانه تجاهل څخه کار اخیست، خاموشي یې غوره کړه او د دواړو ډلو ملاتړ یې کاوه او تر خپلې سینې لاندې یې نیولې وو.

د اتحاد شوروی کمونست گوند په ټوله نړۍ کې خپل گوډاگي کمونستي گوندونه د دوه درې بېلابېلو گوندونو په بڼه یو له بله جدا ساتل ترڅو په ښه او آسانه توگه د روسانو د نهایي هدف او موخې لپاره ښه سیالي او خدمت وکړي. روسانو هم د هغوی په توپه کېدو او انشعاب باندې د یو وخت لپاره خاموشي اختیار وله او په پټه یې هرې ډلې ته حق په جانب ویله او په یو ځانگړي وخت کې به یې دواړه خواوې یو موټي او یوځای کولې او لکه چې ولیدل شول چې قدرت ته د د. خ. ا. حزب له رسېدو مخکې او وا ک ته له رسېدو وروسته د روسي سلاکارانو په شتون سره څو څو ځل اتحاد نیمگړی او تاکتیکي انشعاب کړي ؤ.

له موضوع نه لرې نه ځم د ژول شوي او شکول شوي کاغذ په برخه کې چې امین په ډېر مهارت سره له خپل ډیپلوماټ بکس څخه وا خیست، ویې ژولو او تیر یې کړ له یو ترسره شوي عمل سره مخ کړو، په ځرگنده مې په هغه غوسه وکړه او ومې رټلو، خو د دغې پانې په اړه مې دوه ډوله انگیرنه لرله:

یو دا چې ښایي د سی. آی. ای له جاسوسي سازمان سره له هغو ارتباطي مهمو او پټو پاڼو څخه یوه پاڼه وه چې په اړه یې د پرچم ډلې د هغوی پر ضد تبلیغات کول.

دوهم دا چې، ښایي دغه پاڼه به د حزب د فعالو او مهمو کادرونو لست او شهرت وه چې باید د پولیسو لاس ته نه وای ورغلی، په هر صورت له دې کبله چې زه هم په هغه وخت کې د دولت په دستگاه کې د ننه د حزب له مخفي غړو څخه وم، له بله پلوه د خلق او پرچم ډلو په دغه وخت کې اتحاد کړی ؤ، که څه هم امین زما د حزبیتوب په اړه کومه اطلاع نه لرله خو زه چې د یو انجام شوي عمل ترشا واقع شوی وم، په دې اړه مې ډېر تینگار ونکړ او دا موضوع مې سرسري وگڼله او د محضر په پاڼه کې مې د هغې په اړه له راپور او یادونې څخه صرف نظر وکړ.

د تالاشۍ او د محضر د پاڼې د بشپړېدو کار د شپې د ۳:۳۰ بجو په شاوخوا

(c) ketabton.com: The Digital Library

PROPERTY OF ACKU 13126

کې پای ته ورسېد. په دې وخت کې امین له خپلې الماري څخه ناخن گیر راواخیست او د خپلو نوکانو په پرېکولو بوخت شو او مونږ ته یې وویل: تاسو ډېر ستړي شوي یاست، اوس مهرباني وکړئ په همدې کوټه کې کښېنئ چې چای وڅښو. ما ورته وویل: زمونږ کار پای ته رسېدلی، اوس نو که تاسو کوم شکایت لرئ چې زمونږ د ملگرو د بې احتیاطۍ له امله د کور سامان یا چیني لوښي مات یا ښځایه شوي وي حق لرئ چې په څرگنده ووایئ، اوس چې مونږ ستاسو له کوره وځو، د شک په صورت کې تاسو حق لرئ زما په گډون زمونږ د گروپ افسران او کسان هریو بېل بېل تالاشي کړئ او خپل شک اوباسئ، پرته له دې سبا ته بیا د شکایت حق نه لرئ. دا ټولې خبرې زما په جیب کې په موجود میکرو کیسټ کې ثبت کېدلې.

امین په عاجزۍ او موسکا سره ماته وویل: تراوسه دې زما دوه وړاندیزونه منلي دي، یو دا چې هغه دوه تنو محصلینو مېلمنو ته دې اجازه ورکړه چې خپلې لیلیې ته لاړ شي، دوهم دا چې د ښځینه و خونې ته ټول گروپ داخل نشو، د ښځو او ناروغانو د زحمت باعث نه شول یوه نوې مننه کوم.

دریم وړاندیز دا دی چې اوس شپه ډېره تېره شوې او گهیځ ته کم وخت پاتې دی او تاسو هم ستومانه شوي یاست، په همدې کوټه کې کښېنو او چای څښو، سبا کېږي او د ورځې په رڼا کې سهار په ۷ بجو یوځای قومندانۍ ته ځو.

ما چې ددغه کار واک نه درلود او بل دا چې سهار ته دوه ساعته وخت پاتې ؤ، د تشناب په پلمه له کوټې نه ووتم، مخابره لرونکې موټر ته ورغلم، د امنیې قوماندان ته مې په مخابره کې وویل: د امین د کور د تالاشي کولو کار پای ته رسېدلی، د ۲-۳ بوجیو په اندازه کتابونه، نشرات او اسناد او یوه تومانچه لاس ته راغلې ده، خو اوس ستونزه دا ده چې که بوجۍ له ځانه سره وړو، په موټر کې ځای نشته، که امین له ځانه سره بیایو، اسناد به څنگه کوو، د پولیسو ماموریت هم د امین د کور ترڅنگ دی، که امین ترسبا سهار ۷ بجو پورې په خپل کور کې د سست د ماموریت تر څارنې لاندې پرېږدو، په دې اړه ستاسې لارښوونه څه ده؟ له دې امله چې قوماندان هم په قرارگاه کې ډېر مصروف ؤ ځکه سلیمان

(c) ketabton.com: The Digital Library

لایق او بارق شفیعي تر ډغه مېاله نه وو موندل شوی، د پولیسو ټوله دستگاه هر لوري ته لالهنده او سرگردانه وه او د امینې قوماندان هم اندېښمن ؤ، په دې اړه یې کوم تصمیم ونه نیولای شو، په دې اړه یې د هرې پرېکړې مسئولیت زما په غاړه واچاوه او له مخابرې ووت.

بېرته کوټې ته لاړم، امین ته مې وویل ستا دریم وړاندیز چې ډېر مهم دی، په خپل مسئولیت یې په دې شرط قبلوم چې په راتلونکې کې له کومې لانجې سره مخامخ نشو. امین چې ډېر هوښیار او د تېز هوش خاوند ؤ، په دې پوه شو چې زه څه وایم، په خندا یې وویل: زه دومره ناځوانه نه یم چې د تېښتې او پټېدو له امله تا ته ستونزه پیدا کړم. ما چې دا لاره ځان ته غوره کړې ده له بند او نیولو څخه نه وېرېږم. که ما تېښته کولای نو د شپې په لسو بجو ماته اطلاع راورسېده چې د گوند مشران یو په بل پسې نیول کېږي، په ډېره آسانۍ مې کولای شول چې ځان غاړې ته اوباسم، ځکه هغه مهال تاسو نه وئ راغلی، کور مې محاصره نه ؤ، زه ونه تښتېدم. اوس چې تاسو راسره ډېر انساني سلوک وکړ او زما ټول وړاندیزونه دې ومنل، زه به هېڅکله تا په لانجه کې وانه چوم، تاسو پوره باور ولرئ چې زه به د خپلو دوستانو په وړاندې ناشکره ونه اوسم.

ما د پولیسو مامور فدا محمد ته دنده وسپارله چې د سبا سهار تر ۷ بجو پورې دې د پولیسو په واسطه له بهر څخه د کور محاصره لکه د اوس په شان جاري وي. پخپله د پولیسو مامور دې په کور کې د ننه له امین سره وي، سبا په اووه بجې زه ټیلفون کوم، بیا د ماموریت په جیپ کې راوخوځېږي.

په دې وخت کې امین ډېر زیات خوشحاله شو او یوځل بیا یې له ټول گروپ بالخصوص له ما څخه تشکر او مننه وکړه. د پولیسو مامور ته مې دنده ورکړه چې تر سهار ۷ بجو پورې هېڅوک له کوره وتلی او یا رانوتلی نشي. ښوونځي ته د خپلو اولادونو د تللو په اړه امین وپوښتل، په جواب کې مې ورته وویل: ښوونځي ته د اولادونو د تگ مخه نه ده نیول شوې خو ته په خپله له کوره نشې وتلی.

په دې وخت کې له تر لاسه شویو پیسو څخه چې یو سلو څلور څلوېښت

(c) ketabton.com: The Digital Library

زره افغانۍ وې هغه د يوځو پيسو بېرته غوښتنه وکړه. که څه هم په محضر پاڼه کې ثبت شوې وې، څلور زره افغانۍ مې بېرته ورستنې کړې او په محضر پاڼه کې يې په خپله وليکل او لاسليک وکړ. د شپې په ٤٥ : ۳ بجو مې له امين سره خداى پاماني وکړه، د خپلې قرارگاه په لوري مو حرکت وکړ او حفيظ الله امين دغه شپه يعنې د ۱۳۵۷ کال د ٦/٥ نېټې د چارشنبې شپه په خپل کور کې تېره کړه. په همدې شپه د امين لخوا د بنسټيز وسله وال پاڅون فعاليت ترسره شوى ؤ چې دولت او د پوليسو دستگاه له هغې څخه خبرتيا نه لرله چې په خپل ځاى کې به ورڅخه بيا يادونه وکړو.

د چارشنبې ورځ د ۱۳۵۷ کال د غوايي ٦مه:

کله مې چې د امين کتابونه، اسناد او تومانچه له ځانه سره د امنيې قوماندانۍ ته راوړل، نو د شپې څلور بجې وې. ډېر ستړى او بې خوبه وم، د تالاشۍ اسناد او ۳ بوجۍ کتابونه مې د محضر له پاڼې او نغدو اخيستل شويو پيسو سره مؤظف شخص ته وسپارل او د يوه دوه ساعتونو استراحت لپاره خپل دفتر ته لاړم. د تيلفون د لين پلک مې وايست، کوټه مې له دننه څخه کلپ (قفل) کړه، او په کوچ باندې په داسې حال کې چې يونيفورم مې په تن ؤ څملاستم. لږ وروسته په درونډ خوب ويده شوى وم. سهار ته د دروازې په ټک ټک راويښ شوم. اته بجې وې چې د امنيې د قوماندان حاضرباش راويښ کړى وم. د امنيې د قوماندان دفتر ته ورغلم، د شپې د عملياتو او کړنو په اړه مې ورته گزارش تېر کړ. د امنيه قوماندانۍ له دفتر څخه مې د پوليسو مامور فدا محمد ته وويل، چې شخصاً امين په جيپ موټر کې په خوندي ډول د کابل نظارتخانې ته حاضر کړي، او په اووم نمبر اتاق کې چې له مخکې نه ورته تياکل شوى ؤ بندي شو.

امين د نورو سياسي بنديانو برعکس، خوښ، ډاډه او آرام ښکارېده. ما ته يې وويل: دا دې ستاسو مسئوليت رفع شو، نظارتخانې ته حاضر شوم. يوځل بيا يې د تېرې شپې د مرستې او نرمۍ له کبله له مانه مننه وکړه. زه نه پوهېدم چه دا څه

(c) ketabton.com: The Digital Library

مرسته ده چې د امین لپاره د بیا بیا مننې او تشکر وړ ده. ما کوم ځانګړی او فوق العاده مساعدت له ده سره نه ؤ کړی، کور مې ورمحاصره کړی ؤ، د کور تالاشي مې اخیستی وه، سلاح، نغدې پیسې، کتابونه او اسناد مو مصادره کړی وو، دی مو هم بندي کړ. خپله دنده مو ترسره کړې وه، خو ددې سره سره امین له تالاشۍ نه وروسته په خپل کور کې د یوڅو ساعتونو لپاره په پاتې کېدو سره هغه هم د ماموریت د پولیسو تر څارنې لاندې ډېر مشکور ؤ، وروسته چې بیا یې په خپله خوله راته وویل، ریښتیا هم چې پرته له خبرتیا څخه په ناخبرۍ کې مې ورسره ډېره قیمتي مرسته کړې وه.

د خلق او پرچم د بندیانو د سرپرست په توګه نوې دنده، د توقیف خانې مقررات او له بندیانو سره چلن:

د چارشنبې په ورځ د ۱۳۵۷ کال د غوایي په ٦ مه نېټه د امنیې د قوماندان یو سرپټې خاص او راساً مکتوب راورسېد، چې په کې راته لاربښوونه شوې وه چې په خپله اصلي دنده سربېره د کابل په نظارتخانه کې د سیاسي بندیانو د دوسیو د فیصله کولو او د پلټنو تر پایه رسېدو پورې، د بندیانو د سرپرست په توګه هم دنده ترسره کړم او د مکتوب د رارسېدو سره سم خپله دنده اشغال کړم. له مکتوب سره مل د ۲۷ تنو افسرانو لست چې زما تر امر لاندې راکړل شوی وو، چې د نظارتخانې په دننه کې د هر بندي د ساتنې لپاره په ۲٤ ساعتونو کې ۳ تنه افسران د هغه پلان له مخې چې زه یې ورته ترتیبوم په دنده ګمارل کېدل، او همدا رنګه د سیاسي بندیانو په اړه یو ځانګړی لاربښودنه شوې وه چې غوره ټکي یې داسې ښودل شوي وو:

۹ تنه سیاسي بندیان هریو نور محمد تره کی، ببرک کارمل، دستګیر پنجشیري، عبدالحکیم شرعي جوزجاني، ډاکتر شاه ولي، حسن ضمیر صافي، حفیظ الله امین، بارق شفیعي او سلیمان لایق دي په ترتیب سره له ۱-۹ په جدا ډول وساتل شي. بندیان په هېڅ ډول یو له بل سره تماس نشي نیولی، ان چې د رفع

(c) ketabton.com: The Digital Library

حاجت پر مهال د تشناب تللو ته بايد يو يو تن ته د تگ اجازه ورکړل شي. له بهر نه دوستان او خپلوان د پايوازانو په نوم په مستقيم ډول يا غير مستقيم ډول د ليک او تيلفون له لارې له بنديانو سره اړيکې نشي ټينګولی. د هر ډول خوړو، درملو، ميوو، سګرټ او نصوارو راوړل بنديانو ته د خپلو فاميلونو لخوا مجاز نه دي. بنديانو ته د شپې او ورځې خواړه د دولت لخوا ورکول کېږي. دوه تنه آشپزان د آشپزی له سامان سره او يو تن سماوارچي له اړوند سامان سره په ځانګړی ډول نظارتخانې ته ورپېژندل شوی وو چې د يوې ځانګړی تابلو ترمخه د مؤظف ډاکتر د لارښوونې سره سم روغتيايي خواړه ورته برابرېږي. دوه تنه ډاکتران يو د سهار لخوا او بل د ماښام لخوا بنديان معاينه کوي او په صحي بولتين کې ورته درمل او خواړه تثبيتوي، خو درمل د مسئول سرپرست په واسطه په هر وخت کې د هر تن لپاره ورکول کېږي او د ډاکتر په مخکې خوړل کېږي. اضافي درمل د ناروغ بندي په کوټه کې نه ساتل کېږي، يعنی د ساتلو اجازه نلري. د اړتيا په وخت کې د ډاکتر هدايت سره سم د مؤظف افسر لخوا اقدام ترسره کېږي. چاقو، چاړه، د ږيرې خريلو پاکي، ناخن گير، ښيښه، ډبره، نکټايي، ملاوستې، پطلون، لو داسې نور شيان چې د ځان وژلو خطر لري، بندي يې له ځانه سره نشي ساتلی.

محمد ابراهيم د نظارتخانې آمر او د هغه مربوطه پرسونل به زما د دندې تر پايه پورې زما تر اغيز لاندې وظيفه اجرا کوي. د مکتوب او لارښوونو تر لوستلو وروسته نظارتخانې ته لاړم او د سياسي بنديانو مهمه او له خطره ډکه دنده مې اشغال کړه.

د کابل په ښارځای (نظارتخانه) کې:

کله چې د نظارتخانې دروازې ته ورغلم، لومړی ښارن محمد ابراهيم چې له وړاندې نه زما له نوې دندې څخه خبر ؤ په دروازه کې زما هر کلي ته ولاړ ؤ. د نظارتخانې موجوده لنډ راپور يې داسې راته ووايه چې نور محمد تره کی، ببرک کارمل، دستګير پنجشيری، ډاکتر شاه ولي، حسن ضمير صافي، حفيظ الله امين

(c) ketabton.com: The Digital Library

ټول اووه تنه سیاسي بندیان په ترتیب سره له ۱-۷ نمبر کوټو کې موجود دي. دوه تنه آشپزان له اړوند لوازمو سره او دوه تنه سماوارچیان له اړوندو سامانونو سره دندې ته حاضر شویدی.

په کوټه کې دننه د برېښنا ساکټونو، برېښنايي جریان پرېکړ شوی دی، بندیانو ته کمپلې، بسترې، روجایي او څپلکې توزیع شوی دی. د سیاسي بندیانو ۲۷ تنه ساتونکی افسران حاضر شوی او په دفتر کې ستاسو د خبرو انتظار کوي.

د نظارتخانې دفتر ته ورغلم. د بېلابېلو ادارو لکه جنايي، د سمت د مامورینو او اداري څانګو افسران راټول شوي او په نظارتخانه کې توظیف شوی وو، وروپېژندل شوم. د سیاسي بندیانو د ساتنې او د نظارتخانې د مقرراتو په اړه مې ورته څرګندونې وکړې. په جدي ډول مې د هغوی پام دې ته راواړاوه چې د هغوی تر څارنې لاندې سیاسي بندیان مهم سیاسي شخصیتونه او زمونږ د ټولنې وتلي انسانان دي. مونږ افسران د هغوی د سیاسي جرمونو په مسئولیت او نه مسئولیت باندې هېڅ کار نلرو، او ترڅو پورې چې دلته تر نظارت لاندې دي باید ناپېیلی او ښه چلن ورسره وشي. وهل ټکول، سپکاوی چې په محبسونو کې له ځینو جنايي بندیانو سره د مؤظفینو لخوا ترسره کېږي دلته په غوڅه توګه منع دي. له دې کبله چې لارښوونه شویده چې په تجرید کې دې وساتل شي او په خپل منځ کې دې تماس نیولو او له خپلو خپلوانو او دوستانو سره له تماس نیولو څخه وساتل شي نو دا هدایت باید په جدي توګه عملي شي.

ټول افسران چې په نظارتخانه کې دننه دنده ترسره کوي بې وسلې دي، هیڅوک غوځوونکی او اور غورځوونکی وسله داخل ته نشي راوړلی. د نوکریوالۍ جدول مې چې جوړ کړی دی ۳ تنه په ۲٤ ساعتونو د دروازې په خوله کې د ساتنې او پیره کولو دنده ترسره کوي. هېڅوک نشي کولای چې په خپل سر د خپلې ساتنې او پیره کولو نوبت له یو اتاق څخه بل اتاق ته تبدیل کړي .... بیا مې په ترتیب سره له لومړی اتاق څخه تر ۷ نمبر اتاق پورې بندیان وکتل او د هغوی بسترې مې معاینه کړې، او د هرې کوټې ۳=۳ تنه مسئولین مې وروپېژندل. ټولو بندیانو چې په خپلو

(c) ketabton.com: The Digital Library

اتاقونو کې د همېش لپاره الچک وو شکایت درلود، رېښتیا هم چې ستونزمن کار دی، الچکونه نکلی (جرمنی) وو او هر یوه دوه دوه کونجیانې لرلې. یوه یوه کونجي مې مؤظف افسر ته وسپارله او ځانګړی لارښودنه مې ورته وکړه چې یوازې د لوړو چارواکو او آمرانو د لیدلو په مهال بندیان الچک کړي. پرته له هغې باید یو لاس خلاص وي، له دې امله چې زه هم متأسفانه دغه مهال د حزب مخفي غړی وم، په خپل مسئولیت مې دا کار جایز وباله، که څه هم بندیانو زه د ګوند د غړي په حیث نه پېژندم او ما هم حق نه درلود چې هغوی ته ځان وروپېژنم، خو ترکومه ځایه چې شوني وه له هغوی سره مې مرسته کوله. افسوس چې په هغه وخت کې پوهیدلی چې د سیاسي قدرت د ترلاسه کولو په مهال له هغوی څخه څه فساد پورته کېږي، زمونږ هیواد له څه کړاو سره مخ کېږي، خو افسوس چې هغه وخت هېڅوک نپوهېدل چې هغوی د چا مزدوران دي، آزادی، کار، استثمار، کور، ډوډی، کالي، عدل، برابري او مساوات هغه جملې وې چې هرڅوک یې خوښوي او دا شعارونه اوس هم په زړه پوری دي، خو افسوس چې هغوی د دغو شعارونو پرضد عمل وکړ.

دوه تنه بارق شفیعي او سلیمان لایق لاهم نه وو نیول شوی. د اووه تنو لپاره فوق العاده خواړه د پسه غوښه، نری ښې وریجې، سپینه ډوډی، دوه ډوله تازه میوه د غرمې او د شپې په ډوډی کې هغوی ته حواله شوی وه، چای او سګرټ د هغوی د خوښې سره سم ورکول کېدل.

د پلټېنو پیل او د نور محمد تره کی د نه خوړو اعتصاب:

سیاسي بندیانو د چارشنبې شپه او د چارشنبې ورځ پرته له پوښتنو ګروېږنو په نظارتخانه کې په بېغمی سره تېره کړه. د سهار په سبا ناري کې شیدې، چای او کلچې، د غرمې لخوا د پسه غوښه، اعلی وریجې، تازه میوه او سپینه (خاصه) ډوډی او د شپې لخوا د پسه د غوښې قورمه، سپینه ډوډی او تازه میوه ورکول کېدله. د چارشنبې د ورځې په مازدیګر د مؤظف ډاکتر لخوا د تره کی د غذایي سیستم په روغتیایي بولټن کې پرته له پیازو او غوړو هدایت ورکړ

(c) ketabton.com: The Digital Library

شوي ؤ چې پر ته له غوړو د غوښې او پالکو او د مېنو توصیه شوې وه خو د لوژستیکي تعامل ترمخه دغه توصیه د پنجشنبې د ورځې له سهار څخه تطبیقېدله. د ۲٤ ساعتونو خواړه د همغې ورځې د سهار په تابلو کې تثبیتېږي او د هغې له مخې حواله او اجرا کېږي.

مازدیگر مهال د امنیې قوماندان راته وویل کیدای شي نن شپه د پلتنې پلاوي د عدلیې وزارت او د لویې څارنوالۍ، د کابل ولایت د څارنوالۍ دفتر ته راشي. له نور محمد تره کي، ببرک کارمل، عبدالحکیم شرعي جوزجاني څخه پلتنې کوي. باید د اړوندو ساتونکو په واسطه په جلا جلا ډول چې په لاره کې سره یوځای نشي، کله چې هیئت په کار پیل کوي له کوم شخص څخه چې پلتنې کوي ورته واستول شي. د شپې په ۸ بجو د کابل ولایت د څارنوالۍ دفتر لخوا راته په ټیلفون کې وویل شول چې ۳ تنه نور محمد تره کي، کارمل او جوزجاني راحاضر کړئ. د اړوندو ساتونکو په واسطه مې هریو بیل بیل د پلاوي حضور ته حاضر کړل. پلتنې پیل شوې او زه بېرته نظارتخانې ته راستون شوم، نورو بندیانو ته د شپې ډوډۍ توزیع شوه.

د ۱۲:۳۰ بجو په شاوخوا کې مؤظف نوکریوال خبر راکړ چې نور محمد تره کي د خوړو اعتصاب کړی او ډوډۍ نه خوري. کوټې ته ورغلم، سلام مې ورته وکړ، ومې لیدل چې د پسه د غوښې قورمه، توده سپینه ډوډۍ، تازه میوه، دوه دانې کیلې او یوه منه یې مخې ته ایښودل شویدی او نه یې خوري. ترې ومې پوښتل: «تحقیق په خیر تېر شو؟ څه زحمت خو نه ؤ؟» په غوسه یې ماته وکتل او ویې ویل: «هو، تحقیق یې وکړ خو هیڅ په لاس ورنغلل، په خپلو پوښتنو کې محکوم وو، زه چې کوم جرم نلرم، کومه ګناه مې نه ده کړې، څه غواړي، زمونږ د ګوند یو مهم ملګری یې په بې رحمۍ سره ووژه، مونږ چې د هغه جنازه په پرتمینو مراسمو سره خاورو ته وسپارله او له حکومت نه مو د هغه قاتلین وغوښتل نو دا کوم جرم دی؟» ویې خندل او ویې ویل: «حیرانتیا ده چې ددې هیواد راتلونکی د څه ډول ارتجاع په لاس کې لویدلی ده؟» ما په جواب کې هیڅ ونه ویل، پوښتنه مې وکړه: «ډوډۍ

(c) ketabton.com: The Digital Library

ولې نه نوش جان کوئ، که یخه شوي وي چې تود ه یې کړي؟» وویل: «نه، نه! ورشئ قدیر ته وواياست چې په داسې حال کې چې د یو حزب لاربنود دې بېگناه زندان ته اچولی دی، له مقرراتو سره سم د یو سیاسي بندي په شان ورسره چلن وکړئ. دا خواړه د خوړلو دي چې زه یې وخورم؟»

ومې ویل: «په دلیل پوه نه شوم، ماته ووايئ که خواړه یخ شوي وي، کم وي، چې زه یې چاره وکړم، دا کار زما دنده ده نه د داخله وزیر.» ویې ویل: «زه هېڅکله داسې خواړه نشم خوړلی، نن ورځې په صحي بولتین یا روغتیایي پاڼه کې د ډاکتر توصیه وګورئ چې هغه څه لیکلي دي، تاسو د هغې له مخې ولې عمل نه کوئ؟ زه ناروغ یم، غوړي، سره کړې پیاز او مالګه نشم خوړلی.» ومې ویل: «تاسو په کور کې څه ډول غذا خورئ؟» ویې ویل: «زه ځانګړی غذایي رژیم لرم، زه همیشه د «چرګ یا زرک» غوښه پرته له غوړو خورم.» حیران شوم چې د دې بېچاره او غریب هیواد د زحمت کشانو د ګوند مشر چې اکثر خلک یې د بخور و نمیر په ډول ژوند تېروي، خو بوډا او عمر خوړلی مشر یې چرګان او زرکي خوري، له کوم مدرک نه یې برابروي؟ تره کي خپلو خبرو ته ادامه ورکړه او ویې ویل: «زه د د. خ. ا. ګوند رهبر یم، زما ملګري ما دوست ګڼي، زما له ناروغۍ نه خبر دي، کوم غذایي رژیم چې زما معالج ډاکتر ټاکلی دی د هغې لګښت ګوند ورکوي، زه کومه شخصي شتمني نلرم. زما ټول لګښت او مصرف ګوند ورکوي. زمونږ ګوند د پیسو عایدات هم لري، حق العضویتونه، اعانې، مرستې، د کتابونو خرڅلاو، کوچنی حرفوي او تجارتي فعالیتونه، دا ټول زمونږ د ګوند د پیسو عایدات دي. زما درملنه او غذایي رژیم له همدې مالي پانګې څخه برابرېږي. زه په قطعي ډول غوړي غذا او سرو کړو پیازو له خوړو څخه پرهېز یم.» وپوهېدم چې له دې غذایي اعتصاب څخه هدف څه دی، ورته ومې ویل: «د ډاکتر توصیه چې نن یې ستا د روغتیا په پاڼه کې د غذایي سیستم په اړه څه لیکلي دي له سبا نه عملي کېږي، د نن شپې خواړه د چارشنبې د ورځې د سهار په تابلو کې حواله شویدي، زمونږ کومه ګناه نه ده، اوس ناوخته دی، کولای شئ ډوډۍ د شیدو له چای سره

(c) ketabton.com: The Digital Library

وخورئ. » ما په کوټه کې وچې شیدې لرلې، یوه چاینکه د شیدو چای او توده ډوډۍ مې ورته راوغوښتله، په دې ترتیب د تره کی غذایي اعتصاب پای ته ورسېد، د ډوډۍ په خوړلو یې لاس پورې کړ. کارمل او جوزجانی هم راغلل او د شپې ډوډۍ یې وخوړه او استراحت یې وکړ.

د ۱۳۵۷ د غوایي ۷مه د دولت پرضد د وسله وال پاڅون ورځ:

مخکې مې اشاره کړې وه چې زه درې میاشتې پخوا د جلب او احضار او د باقیاتو د راټولولو او مقرراتو د ترتیبولو په موخه د یو هیئت په مشرۍ ټاکل شوی وم او د دواړو مقرراتو د مسودو کار بشپړ شوی ؤ، خو د هغې د بودجوي تکلیف په اړه لازمه وه ترڅو د مالیې او سوداګرۍ د وزارتونو، د عظمی صدارت د محاسباتو د دیوان د ریاست او د عدلیې وزارت استازی په هغې غور وکړي او تصمیم ونیسي.

د پخوانی پلان سره سم د یادو شویو وزارتونو مرستیالانو ته بلنه ورکړل شوی وه چې د ثور په ۷مه د پنجشنبې په ورځ د کورنیو چارو په وزارت کې غونډه وکړي، د بودجوي تکالیفو او جوړښتونو، مسودو، اصولنامو او هغو مقرراتو باندې چې په بېلابېلو وختونو کې د کورنیو چارو د وزارت لخوا ترتیب شوي وې غور وکړي او په اړه یې تصمیم ونیسي.

د پنجشنبې په ګهیځ راته په ټیلفون باندې د کورنیو چارو د وزارت لخوا وویل شول چې د مسودو په اړوند ټولې پاڼې له ځانه سره واخلم او د کورنیو چارو وزارت ته لاړ شم. د دندې د حساسیت له کبله یوه شیبه هم زه د کابل له نظارتخانې څخه بهر ته نه تلم. موضوع مې د امنیې قوماندان ته وویله، قوماندان هم یوه شیبه چوپ پاتې شو، وروسته یې راته وویل: «خیر دی نن محمد ابراهیم د نظارتخانې آمر په خپل ځای توظیف کړه، تاسو له خپلو مسودو سره د کورنیو چارو وزارت ته لاړ شئ او د وزارت مقام ته یو ورانديز ولیکئ چې عجالتاً د سیاسي بندیانو د درملو، تازه میوې او سګرټو د پېرودلو لپاره سل زره افغانۍ تخصیص ورکړي. ما د کورنیو چارو له وزیر سره په ټیلفون خبرې کړې دي، تخصیص ورکوي. » پېشنهاد مې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ولیکه، د امنیې قوماندان لاسلیک کړ، او له ځانه سره مې واخیست. لومړی ځارن محمد ابراهیم مې په موقته توګه د کورنیو چارو له وزارت څخه زما تر راستنیدو پورې په خپل ځای په نظارتخانه کې مؤظف کړ، او په خپله سهار په ۸ بجو د کورنیو چارو وزارت ته لاړم. غوښتل مې چې لومړی د کورنیو چارو له وزیر څخه د تخصیص منظوري واخلم، وزیر په خپل دفتر کې شتون نه درلود. وویل شول نن په ارګ کې د کابینې فوق العاده غونډه ده. ګډ کمیسیون ته چې د کورنیو چارو مرستیال وزیر هم په کې ګډون درلود او د وزارت په کتابتون کې ناست وو څنګ ته ورغلم او په کار مو شروع وکړه. زه د غونډې منشي وم، نور کمیسیونونه چې هغه هم د نورو وزارتونو د باصلاحیته استازو څخه وو، په بېلابېلو صالونونو کې په کار بوخت وو. په لس بجو د ورځې مو د سګرټ څکولو او پاکې هوا د تنفس کولو په مقصد تفریح وکړه. کله چې زه له کتابتون څخه ووتم، یو غیر عادي حالت حاکم ؤ. د لویو لارو او جادو پرمخ د ټانکونو غږه هار، د هوایي درنو او سپکو وسلو ډزې او درزهار په وقفه یي ډول له لرې څخه اورېدل کېدل. د کورنیو چارو د وزارت پوځیان او افسران په غیر عادي حالت اخوا او دېخوا سره په خوځښت کې وو. له هرچا به مې چې تپوسل دقیق معلومات یې نه لرل. دوهم پوړ ته د عمومي قوماندانۍ دفتر ته ورغلم ترڅو صحیح معلومات ترلاسه کړم. قوماندان هم له یو بل ډول حالت سره مخ ؤ. همدومره یې راته وویل، غونډه سمدستي پای ته ورسوئ، مېلمانه دې سمدستي خپلو اړوندو وزارتونو ته لاړ شي، ستا چې یونیفورم په تن دی په قرارګاه کې وسله ویشل کېږي، تاسو هم سلاح واخلئ او وظیفې ته چمتو اوسئ.

په فوري ډول قرارګاه ته لاړم، یو میل روسي کره بین یې له څلور پنځګونو کارتوسونو سره راکړ، له خپلې وسلې سره کتابتون ته ننوتم، د مسودو پاڼې مې راټولې کړې او د کتابونو په الماری کې مې خوندي کړې. مېلمنو ته مې وضعه په مجمل ډول لکه څرنګه چې عمومي قوماندان راته ویلې وه بیان کړه، هغوی هم سمدستي د کورنیو چارو له وزارت څخه ووتل، زه له خپلې وسلې سره دېخوا او هاخوا په خوځښت کې وم، حالت بالکل نامعلوم او غیر عادي ؤ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د اوضاع بدلون او په ښار کې دزې:

د وزارت په انگړ او دهلیزونو کې چې وگرځېدم، معلومه شوه چې اوضاع بالکل بل ډول او نامعلومه ده، هېڅوک نپوهېدل چې په ښار کې دا ډزې ولې کېږي. ملکي مامورینو ته اجازه ورکړل شوې وه چې خپلو کورونو ته لاړ شي، خو لیدل مې چې زیاتره افسران هم چې ملکي لباس یې په تن ؤ له ملکي مامورینو سره له وزارت څخه ووتل. د کومو افسرانو چې پوځي یونیفورم په تن ؤ هغوی ته وسله ورکړل شوې وه، ما هم یو میل وسله اخیستې وه او یو میل شخصي تومانچه مې هم له ځانه سره لرله. تردې یوه شپه وړاندې د افغانستان راډیو د نور محمد چې په تره کی مشهور ؤ، ببرک چې په کارمل مشهور ؤ، دستگیر پنجشیري، عبدالحکیم مشهور په جوزجانی، حفیظ الله مشهور په امین د نیولو په اړه چې د اساسي قانون په خلاف یې د یو گوند په حیث په لاریون او غونډه کې تبلیغات کړي وو خبر خپور کړی ؤ. داسې ویل کېدل چې د پوهنتون او پولی تخنیک محصلین د د. خ. ا. د گوند د مشرانو د نیول کېدو او له دې امله چې په راډیو کې په سپکاوی سره یاد شویدی غواړي د دولت له اجازې پرته د مظاهرو لپاره لارو او سرکونو ته راووځي، دولت د هغوی د ویرولو لپاره ټانکونه او زغره وال ښار ته راایستلي دي ترڅو د مظاهرو مخه ونیسي. په انگړ کې مې جگړن (سمونیار) عبدالباقي ولید، ما ته یې وخندل او ویې ویل: کره بین ټوپک دې د څخه لپاره اخیستی دی؟ په جواب کې مې ورته وویل: ټولو افسرانو ته یې ورکړی دي، زه نپوهېږم چې څه وضعیت دی. هغه هم بشپړ معلومات نه لرل، ویې ویل فکر کوم هرڅه چې دي او له هرې خوا چې دي خو د دولت پرضد دي، ښه ده چې سلاح دې اخیستې ده، که اړینه شوه د دولت پرضد به یې وکاروې. ما او سمونیار عبدالباقي سره پېژندل، هغه هم د پرچم ډلې غړی ؤ، د ودانۍ څلورم پوړ ته وختم، هلته د مخابرې دستگاه او د مرکزي مخابرې مرکز ؤ. د مخابرې د آمر ډگروال محمد افضل نه مې پوښتنه وکړه، هغه هم دقیق معلومات نه لرل، هغه وویل د دفاع وزارت مخابره وایي د ښلور مې زغره وال او پنځلسمې قوې وسایط د دفاع د وزیر په امر د څرخي پل لخوا د ښار په طرف راځي، خو څرگنده نه ده

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې د کوم هدف په خاطر ښار ته راغي. ډگروال محمد افضل زیاته کړه چې د پولیسو ثابت او گرځنده شبکې هم په لویو سرکونو او څلور لارو کې د ټانکونو د حرکت او غره هارو راپوروونه ورکوي خو په موخه یې نپوهېږي. تاسو گورئ چې دولتي دستگاه څومره بې کفایته وه، په ښار کې په وقفه یې توگه درنې او سپکې ډزې اوریدل کېدې، عمومي قوماندانی د وزارت ساتونکی پوستې په سپکو وسلو سنبال کړې وې، د وزارت په انگړ کې د پولیسو یو افسر وسله په لاس وارخطا او بېړنی ښکارېده. له هر دروند ډز سره به یې رنگ الوت او لړزېده به، ورنه پوښتنه مې وکړه چې ولې پریشانه یې؟ وگوره په ښار کې څه ډول ډزې دي او څومره ټانکونه راوتلی دي، زما په لاس کې کره بېن توپک دی، د ټانک په مقابل کې کره کبین توپک څه کولای شي؟ دا ټانکونه دولتي دی، د دولت مخالفین ټانکونه او زغره وال نلري، ولې اندېښمن یې؟ هرڅومره تسلي مې چې ورکوله خو افسر حواس له لاسه ورکړی وو، نه ډاډه کېده، ډېر وارخطا او اندېښمن ؤ، د درنې وسلې د ډز له اورېدو سره به دېخوا او هاخوا ځغلېده. له لاسه مې ونیو، د وزارت د احاطې په جنوب لویدیزه څنډه کې یوه د لرگی غرفه وه چې پیره دار په کې ؤ، هلته کښېناستو، ورته مې وویل: اندېښنه مه کوه، که دا ټانکونه لکه څرنگه یې چې وویل دولت د مظاهره کوونکو د ویرولو لپاره په کار اچولي وي، نو مونږ ولې اندېښنه وکړو، او که دا وگڼو چې د مخالفینو لخوا د دولت پر ضد دي نو بیا به هم د دولت له لوړو چارواکو سره کار لري، زما او ستا په شان افسرانو سره کار نلري، هرڅه مې چې ورته وویل کومه گټه یې ونه کړ. ومې ویل ښه به دا وي چې خپله دریشي په خپل دفتر کې له تنه اوباسې، خپله وسله بېرته قرارگاه ته وسپارې او کور ته لاړ شې. په دې کار کې یې هم ستونزه لرله، ځکه وسله ورپسې قید شوې وه. بیرته سپارل یې ناشونی وو، ددغه سړي له نوم یادولو څخه مې په دې کتاب کې ډډه وکړه ځکه د ثور د انقلاب له بریالیتوب وروسته مو چې په وزارت کې سره ولیدل، هلته یې هیله رانه وکړه چې راز یې په خپل زړه کې پټ وساتم، دغه سړی اوس هم ژوندی دی او په کابل کې دی.

ډزې ورو ورو د ښار خواته رانږدې کېدلې. د ارگ په شاوخوا او پښتونستان

(c) ketabton.com: The Digital Library

واټ کې ډزې ډېرې زیاتې وې. لږه شیبه نه وه تېره چې اته عرادې ټانکونه د وزارت له مخې سرک نه د کارته پروان په لوري تېر شول خو ډزې یې نه کولې. هغه آوازه چې مخکې خپره شوې وه چې گنې دولتي ټانکونه له دفاع وزیر سره په ښار کې عملیات کوي، د کورنیو چارو د وزارت د مامورینو په اند حقیقت ته نږدې بریښېده خو داسې نه وه.

د کابینې فوق العاده غونډې، په ښار کې لرې او دانه وانه د درنو او سپکو وسلو ډزو، د کورنیو چارو د وزارت افسرانو ته د وسلو ویشلو ټول هک پک او حیران کړي وو. د دفاع او د کورنیو چارو د وزارتونو د مخابرو دستگاوو دقیقه وضع نه تثبیتوله او یا یې نه شوای تثبیتولای، د ماسپښین تر دوه بجو پورې د کورنیو چارو په وزارت کې حالت غیر عادي، مجهول او کړکیچن ؤ.

د کورنیو چارو په وزارت د ټانکونو برید:

له څلورم منزل (آمریت مخابرې) څخه راکښته شوم، د کابل نظارتخانې ته مې ټیلفون وکړ. لومړی څارن محمد ابراهیم راته وویل: «په ټول ښار کې ډزې دي، په نظارتخانه او توقیف خانه کې اضافي امنیتي تدابیر ونیول شول. یو شمېر وسله وال افسران او سرتیري د نظارتخانې د بامونو په سر او شاوخوا ته ځای پرځای او مورچې یې ونیولې، د بندیانو وضع په عادي حالت کې ده.» ما ورته وویل چې «زما تر درستنېدو پورې بشپړه مسئولیت لرې، زه په داخله وزارت کې ایسار شوی یم، عمومي قوماندان هېچا ته اجازه نه ورکوي چې له وزارت نه ووځي، دلته هم د اضافي امنیتي تدابیرو د نیولو موضوع ده، مونږ ته وسله راکړل شوې ده، خو زه هڅه کوم چې د لومړی فرصت په لاس ته راتگ سره ځان در ورسوم، خپلې دندې ته متوجه اوسه.» دوهم منزل ته لاړم چې که د کورنیو چارو وزیر خپل دفتر ته راغلی وي، چې د تخصیص په وړاندیز ورنه احکام واخلم، وزیر نه ؤ راغلی. دوه ځنځیر لرونکی ټانکونه، یوه عراده مخابره لرونکی جیپ او یو عراده بیردم د وزارت انگړ ته راداخل شول، او د وزارت د اصلي ودانۍ شاوخوا ته ودرېدل او د ودانۍ څلورم

(c) ketabton.com: The Digital Library

منزل يې تر اور لاندې راووست. ودانۍ ولړزېده، د څلور منزل ښيښې ماتې شوې، مامورين او کارکوونکي وارخطا شول او يوه خوا او بله خوا يې منډې وهلې. چا په تشناب، چا په دهليزونو او چا د لومړي او دوهم منزل په زينو کې د ګوليو د لګېدو د خطر له وېرې ځانونه پټول. زه هم د لومړي او دوهم منزل ترمنځ په دوه لارې کې ولاړ وم. له جيپ نه د يوې دنګې ونې خاوند جګتورن کلاشينکوف په لاس راکښته شو او له لوډسپيکر څخه دا غږ وشو چې ويل يې: «د کورنيو چارو د وزارت درنو افسرانو، وړو ضابطانو، مامورينو او کارکوونکو! انقلاب دی انقلاب، دفاع وزارت، راډيو تلويزيون او ټولې وزارتخانې د انقلابي ځواک په لاس کې دي، څوک چې مقاومت ونه کړي مونږ ورسره کار نلرو، خپلې وسلې پر ځمکه کېږدئ او د وزارت په انګړ کې راټول شئ، بېځايه او بې ګټې مقاومت مه کوئ که نه نو وبه وژل شئ، په چټکۍ سره د راټولېدو ځای ته راحاضر شئ.»

ما چې دا غږ واورېد، په ذهني توګه د دې غږ مخالف نه وم، فکر مې وکړ چې رېښتيا هم په يوه کره بين ټوپک او شلو دانو مرميو سره د ټانک په وړاندې مقاومت کول بې ځايه او حماقت دی. له زينو راکښته شوم، نورو خلکو چې په دې زينو کې له ما سره يوځای وو راته وويل چې «په دې ډزو کې چېرته ځې په ګولۍ به ولګېږې؟» ورته ومې ويل: «د راټولېدو ځای ته ورځم، تاسو هم په ما پسې راځئ.» ما د وسلې خوله د تسليمېدو په توګه کښته نيولې وه، په آخرنۍ زينه کې وسله په ځمکه وغورځوله او دواړه لاسونه مې پورته ونيول، د غونډېدو ځای ته ورغلم. يو افسر راغی کړ چې کورتۍ او خولۍ دې په ځمکه وغورځوه. کله مې چې کورتۍ وايستله په څنګ کې مې تومانچه ښکاره شوه، هغه مې هم په ځمکه وغورځوله او د غونډېدو ځای ته لاړم او په ځمکه کښېناستم. ورو ورو يو، يو تن په پورته نيول شويو لاسونو سره د غونډېدو ځای ته راتلل او په څنګ کې مې کښېناستل. يو تن وړوکی ضابط ته چې په څنګ کې مې ولاړ ؤ وويل: «ما خپل قوماندان ته بوځه کار ورسره لرم.» راته ويې ويل: «څه کار ورسره لرې، صبر وکړه، څو دقيقې وروسته تاسو ټول رخصتوي.» ورته مې وويل: «زه اجازه او رخصت نه غواړم، کار ورسره

(c) ketabton.com: The Digital Library

لرم. » وړوکی ضابط د خپل قوماندان څنګ ته ورغی، څه یې ورته وویل، ماته یې اشاره وکړه، خواته ورغلم ترڅو ځان ورو پېژنم او د انقلاب د کلمې په اړه چې په لوړ غږ مې اورېدلې وه ځان خبر کړم.

له انقلابي ځواک سره یوځای کېدل:

د پوستې قوماندان جګتورن محمد رفیق ته ورغلم، نوموړی د زرهدار پنځلسم نمبر ځواک د افسرانو له جملې څخه ؤ. سلام مې ورته وکړ او تپوس مې ترې وکړ: «ستاسو د انقلاب په غږ دې ولیدل چې ما وسله په ځمکه کېښوده او د راتولېدو محل ته راغلم، پوهېدلی شم که مهرباني وکړئ او ووایئ چې انقلاب د کوم ګوند لخوا او کومې پوځي قطعې له طرفه په لاره اچول شوی دی؟ » ویې ویل: «انقلاب د د. خ. ا. ګوند په مشرۍ د څلورمې قوې او د زرهدار پنځلسم ځواک د ګوندي ملګرو لخوا په لاره اچول شوی دی. » ومې ویل: «چې داسې ده نو زه هم د پولیسو په برخه کې د ګوند د مخفي غړو له جملې څخه یم، نو زه څه ډول همکاري وکړم؟ » جګتورن د خپل یادښت په کتابچه نظر وغځلاوه، ما چې خپل بشپړ شهرت، نوم او وظیفه مې مخکې لا ورته ښودلی وه، راته ویې ویل چې: «ستا نوم زما په لست کې نشته. » ورته ومې ویل چې: «باید موجود نه وي ځکه د حزب د جوړېدو له لومړي سر څخه د اردو او پولیسو حوزې او سازمانونه سره بېل وو. » وویل: «سمه ده منم یې چې ته هم زمونږ حزبي ملګری یې، ووایه چې د کورنیو چارو وزیر قدیر په کوم منزل او کومه کوټه دی؟ » ورته ومې ویل: «که د کورنیو چارو د وزیر د نیولو لټون کوئ نو ډاډه اوسئ چې هغه په وزارت کې بیخي شته نه، هغه د سهار له ۸ بجو راپدېخوا په وزارت کې شتون نه درلود، وایي چې ارګ ته تللی، نن په ارګ کې د کابینې کومه خاصه غونډه ده، وزیر هم په غونډه کې ګډون کړی دی. » موسکی شو او ویې ویل: «ارګ زمونږ په محاصره کې دی، حتمي نیول کېږي. »

جګتورن د خپل ځان لپاره د زیاتو معلوماتو په موخه زما څخه پوښتنې وکړې ویې ویل: «په وزارت کې شخصاً له وزیر سره څو تنه تړاو لري او کوم کوم دي؟ »

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورته مې وویل: «له وزیر سره ترلی کسان لکه ورور، ورارہ، کاکا، د کاکا زوی ماما، د ماما زوی، خسر، اوښې که دې دا کسان مقصد وي خو یو هم نشته.» ویې ویل: «په دې وزارت کې څو تنه افسران او امنیتي ځواکونه او په څومره شمېر کې دي؟» ورته مې وویل: «د موجوده افسرانو په شمېر نه پوهېږم، خو یو ستر وزارت دی، ښایي له ۳ څخه تر ٤ سوو پورې افسران ولري، د قرارګاه یو تولی لري او د خدماتو د افرادو یو تولی چې په دغو شعبو باندې آمریت لري.» ویې ویل: «معین او د ژاندارم او پولیس عمومي قوماندان په کوم منزل کې دي؟» ومې ویل: «عمومي قوماندان برید جنرال محمد طاهر او د کورنیو چارو د وزارت معین ښاغلی «دشتی» همدا اوس یو ځای ناست دي او اشاره مې دوهم منزل د عمومي قوماندان دفتر ته وکړه، د هغه د کار په کوټه کې ایرکنډیشن نصب دی، په همدې کوټه کې عمومي قوماندان او د وزارت معین ناست دي.» جګتورن راته وویل چې: «د درې یا څلور سوو افسرانو څخه وینې چې ډېر لږ یې د راغونډېدو ځای ته راغلي دي، نور ولې نه حاضرېږي؟ د مقاومت فکر به لري، سنګر به یې نیولی وي؟» ومې ویل: «نه، هېڅکله به مقاومت ونکړي، خو کېدای شي ویروونکی ډزې د هغوی د راوتلو مخنیوی کوي.» ویې ویل: «راشه او زما له خوا هغوی ته ووایه چې د راغونډېدو ځای ته راشي او خپلې وسلې په ځمکه کېږدي، که تر ۱۵ دقیقو پورې خپلې وسلې ونه سپاري او د راجمع کېدو ځای ته حاضر نشي، مسئولیت به یې په خپله غاړه وي.» زه په شعبو وګرځېدم او د قوماندان امر مې ور ورساوه، او د خپلو سترګو حال مې هم ورته ووایه. د ببرڅند، پاسپورت، تخنیک، لوژستیک او محبوسینو د ادارو افسران یو په بل پسې د راجمع کېدو ځای ته راوخوځېدل.

کله چې د یو منزله ودانۍ دهلیز ته چې د اصلي ودانۍ په شمالي برخه کې دي ورسېدم، ومې لیدل چې د وزارت د ملکي چارو یو لوړ رتبه مامور وارخطا د بخوا او هاغه خوا ته منډې وهي، کله تشناب ته ننوځي، کله یوې کوټې ته او کله بلې کوټې ته. غږ مې ورباندې وکړ: «ولې لالهنده او وارخطا یې، ته خو بې وسلې او ملکي مامور یې ولې ډارېږې؟» ویل یې: «زه پخوا د پارلمان غړی وم او اوس په وزارت کې

(c) ketabton.com: The Digital Library

یو لوړ رتبه مامور یم، که ما ووینې صرفه راباندې نه کوي. » هرڅه چې مې ورته وویل فایده یې ونکړه، بالکل یې ځان له لاسه ورکړی ؤ. ویل یې: « اورې څومره پرله پسې او وژونکې ډزې دي؟ » ورته مې وویل: « خیر دی، دا هوايي ډزې دي، تا سره یې هېڅ کار نشته. » نه یې منله، غږ یې رپېده، ددې ودانۍ په دهلیزونو کې د لرګي ډېر په زړه پورې بیلرونه وو چې د باطله دانۍ کار ورڅخه اخیستل کېده، په ټوکه مې ورته وویل: « په تشناب او کوټه کې څوک نشي پټېدلی، ځکه ۱۵ دقیقې وروسته تالاشي پیل کېږي، ښه به دا وي چې په یوه بیلر کې پټ شې. » چې کله یې سترګې په بیلر ولګېدې سمدستي یې ورمنډه کړه او بیلر ته ورکښېنته شو، د بیلر خوله لږه تنګه غوندې وه، هرڅو یې چې کوشش وکړ، په بشپړ ډول نشو ورننوتلی، سر او اوږې یې بهر پاتې شوې وې. یوه عجیبه منظره یې جوړه کړې وه. د شورا وکیل صیب مې په خپل حال پرېښود او زه لاړم چې د نورو ادارو افسران د راجمع کېدو ځای ته وروبلم. د مصلحت له مخې مې د نوموړي شخص له نوم ښودلو څخه ډډه کړې ده، خو وروسته به مې چې کله بیا لیدلو نو په معنی لرونکې موسکا او خندا سره به مې هغه د لرګي د بیلر خاطره وریادوله.

د راغونډېدو ځای او د افسرانو تسلیمېدل:

د څلور پوړیزې ودانۍ په جنوبي برخه کې د جنايي ریاست ودانۍ او په لویدیزه برخه کې یې یوه ودانۍ چې په کې د پاسپورت، لوژستیک، تخنیک او د بندیانو ریاستونه وو ورغلم، ټول افسران په خپلو دفترونو کې سره راټول شویدي، ناست دي او د خپل نامعلوم سرنوشت په اړه انتظار کوي، ټولو ته مې د قوماندان وینا ابلاغ کړه او ما چې څه کړي وو هغه مې ورته بیا کړل. هغوی پوښتنه کوله چې: « تراوسه یې څو تنه نیولي او وژلي دي؟ » ومې ویل: « هېڅوک نه نیول شوي او نه وژل شوي دي، زه لومړنی شخص وم چې خپله وسله مې ورته په ځمکه کېښوده او د راجمع کېدو ځای ته ورغلم، ما ته یې هېڅ ونه ویل. دا کومې ډزې چې اورېدل کېږي دا ټولې د وېرولو او هوايي ډزې دي، هغوی په تکرار سره ابلاغیه خپروي چې مونږ

(c) ketabton.com: The Digital Library

هېڅ ته څه نه وایو، په دې شرط چې خپله وسله تسلیم کړي، د کورنیو چارو د وزیر، د وزارت د معین او د عمومي قوماندان د نیولو په هڅه کې دي، زه چې د کورنیو چارو د وزارت له افسرانو څخه یم، دنده یې راکړې ده چې یو ځل بیا د هغوی ابلاغیه په خپله ژبه تاسو ته ورسوم، که غواړئ چې ژوندي او سلامت پاتې شئ، خپلې وسلې په یوځای کې سلاکوټ کړئ، ور وې سپارئ او د غونډېدو ځای ته له ما سره یوځای لاړ شئ.» د لوژستیک رئیس برید جنرال محمداجان، ډگروال محمد موسی نعیمی، ډگروال غلام حیدر «مشاهد» وملنه، ټولو افسرانو او کارکوونکو خپلې وسلې په یوه کوټه کې په ځمکه کېښودې، او په یوه منظمه لیکه کې په داسې حال کې چې دواړه لاسونه یې پورته نیولي وو د راغونډېدو د میدان په لوري وخوځېدل. په لاره لیدل کیدل چې د مرکزي جنایي رئیس غلام فاروق یعقوبي هم له خپلو همکارانو سره د غونډېدو ځای ته روان دي. افسران د غونډېدو په ځای کې په ځمکه کېښناستل. په دې وخت کې ډگروال پاچا «سرباز» چې د عمومي قوماندانۍ نوکریوال آمر ؤ میدان ته راغی. پاچا سرباز د هوایي ځواک د هغو افسرانو له جملې څخه ؤ چې د داود خان په کودتا کې یې هم ونډه درلوده. د داؤد خان د رژیم په لومړی سر کې یې د کابل ولایت د امنیې د قوماندان په توگه دنده ترسره کوله، توفیق احمد ورنه وپوښتل چې «تاسو ولې تر نورو ناوخته او په انفرادي ډول د راجمع کېدو ځای ته حاضر شوئ؟» سرباز په بې پروایۍ سره وویل: «زه د وزارت نوکریوال آمر یم، په ټیلفونونو کې مصروف وم.» د دې خبرې په ویلو سره چې په ټیلفونونو کې مصروف وم ترشک لاندې راغی او د هغه په وهلو ټکولو پیل وشو. نومړی یې څو سوکونه او څپېړې وواهه او په ځمکه یې کېښناوه. وروسته بیا سمونیار سعید اګمر د مخابرې له ډگروال محمد افضل سره له څلورم منزل څخه د راجمع کېدو ځای ته حاضر شول. دغه مهال توفیق احمد د پاچا سرباز په وهلو او لغتولو بوخت ؤ. محمد افضل خان په ډېر مهارت سره د غونډېدو ځای ته ننووت او څوک ورته متوجه نشول او سعید اګمر چې لږه ډنگه ونه درلوده تر پوښتنو لاندې راغی. اګمر د دې پرځای چې کومه پلمه یې کړې وي له وارخطایۍ نه یې وویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

«۹ مخابرې په دستګاه کې وم.» د ناوخته راتګ او په دستګاه کې وم په خبره هغه هم تر شک لاندې راغی او د پاچا سرباز له سرنوشت سره مخامخ شو. له ډېرو وهلو او ټکولو او سبکاوی نه وروسته په څمکه کښېناست، شونډې یې وینې شوې وې. د غونډېدو په محل کې یو بل تن افسر محمد ګل «اندړ» چې پښنه یې ټپي وه هم تر سترګو کېده. داسې ښکارېده چې د وېروونکو او هوایي ډزو په مهال د دیوال او یا ښیښې کومه ټوټه د هغه په پنډۍ لګېدلې او زخمي شوې ؤ.

د قرارګاه د ټولي وسله وال سرتیری هم تسلیم شوی وو، چې په دې ترتیب د کورنیو چارو د وزارت ټول افسران پرته له کوم مقاومت او تلفاتو څخه بې وسلې او تسلیم شول او د غونډېدو په ځای کې سره ناست وو.

جګتورن توفیق احمد چې زه د راجمع کېدو په ځای کې ولیدم اشاره یې وکړه او ماته یې وویل: «اوس تاسو له دوه تنو افسرانو او دوه تنو سرتېرو سره لاړ شئ عمومي قوماندان او د کورنیو چارو د وزارت معین د تجمع ځای ته راحاضر کړئ.» ما له څلورو تنو وسله والو سره د ودانۍ له منځنۍ زینو څخه د دوهم منزل په طرف حرکت وکړ. ما له زینو څخه د عمومي قوماندان دفتر هغوی ته د هدف په توګه ور وپېژاند. هغوی دروازه تر اور لاندې ونیوله، په یوه منډه یې ځان د قوماندان دفتر ته ورورساوه. مونږ دفتر ته ور داخل شوو. قوماندان په داسې حال کې چې تومانچه او یو میل کلاشینکوف یې پر مېز پروت ؤ او سګرټ یې په اختیار کې ؤ بې وسلې شو او پرته له کوم مقاومت څخه ونیول شو. ښاغلی دشتی، د وزیر سکرتر خالد، د استخباراتو مدیر محمد عیسی ټول ونیول شول او د عمومي قوماندان ټول سرتیری او ساتونکي بې وسلې شول. دواړه لاسونه یې پورته او د راغونډېدو ځای ته بوتلل شول. عمومي قوماندان لومړی په همدې میدان کې زنګون کېږد شو او بیا په یوه چوکۍ کښېنول شو. نپوهېږم چې په څه علت ؤ د وزارت معین یې تر وهلو لاندې ونیو او څوسوکونه او څپېړې یې ورواهه.

په دې سره د کورنیو چارو د وزارت د افسرانو تسلیمېدل او بې وسلې کېدل بشپړ شول او د راغونډېدو په ځای کې د دوه تنو وسله والو سرتېرو ترڅارنې لاندې راوستل شول.

(c) ketabton.com: The Digital Library

له برید جنرال محمد طاهر سره د توفیق احمد خبرې او بحث:

زه چې څو دقیقې مخکې د کورنیو چارو د وزارت د افسر په توګه وسله وال شوی وم، او اوس د انقلابي افسرانو سره یوځای مې د عمومي قوماندان د نیولو لپاره د هغه په دفتر برید وکړ، تر ستر ګو لاندې یې راته کتل او هېڅ یې نه ویل. شکمن ؤ چې آیا زه هم نیول شوی یم او که د انقلابیانو سره به یم. کله چې د راغونډېدو ځای ته لېږدول کېده، زما له څنګه تېرېده راته یې وویل: «تاسو هم له دوی سره (هدف یې انقلابي افسران وو) یئ؟» ومې ویل: «هو.» د راغونډېدو ځای ته چې راغلو، عمومي قوماندان ته په داسې حال کې چې کم کم باران ورېده، زنګون کېږد وویل شو. جګتورن عمومي قوماندان ته وویل: «د ګوند مشران په کوم ځای کې بندیان دي؟» ویې ویل: «په وزارت کې نشته، ما ته هېڅ معلومات نشته.»

جګتورن وریاندې درې هوایي ډزې وکړې، ویې ویل: «ستا وژل راته د یوې چنچنې دومره ارزښت نلري، وو ایه چې د حزب مشران چېرته دي؟»

عمومي قوماندان زما لوري ته اشاره وکړه او ورته ویې ویل: «هغوی په کابل ولایت کې له هغه سره دي.» د هغه مطلب د هغوی نه د کابل د امنیه قوماندانۍ او زما څخه ؤ.

جګتورن له ما وپوښتل چې: «ریښتیا مشران د کابل په ولایت کې بندیان دي؟»

ومې ویل: «هو، هغوی د کابل ولایت په نظارتخانه کې بندیان دي.»

ویې ویل: «چټکې وکړئ چې یو موټر ونیسو او د هغوی د خلاصون لپاره کار وکړو چې ورته ضرر او تاوان ونه رسېږي.» ما چې د موټر په تم ځای کې مې جیپ موټر درولی ؤ، هرڅومره چې مې وکوت ومې نه لید، فکر مې وکړ ښایي ډریور د ډزو د خطر له امله په کوم ګوښه ځای ته بیولی وي. په دې ځای کې د عمومي قوماندان تیوټا موټر ولاړ و، کونجي یې په سویچبورډ کې وه او ډریور یې تښتېدلی ؤ. موټر ته د یوسف او سید رحیم په نوم له دوه افسرانو چې لومړی بریدمنان وو او له

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوه تنو سرتيرو سره ورپورته شوو، او د قواى مركز د روغتون د څلور لارى په طرف مو حركت وكړ. مونږ پوښتنه وكړه چې چېرته ځو، وويل لومړى د قواى مركز د روغتون د څلور لاري په طرف ځو، دوه عرادې ټانكونه له ځانه سره اخلو او بيا د كابل په ولايت حمله كوو. زه به دې فكر كې وم چې كه هغوى يې د دې لپاره وخت په اوږدو كې بل ځاى ته لېږدولي وي، يا يې وژلي وي نو پايله به يې څه وي، په داسې حال كې چې زه د هغوى د ساتنې مسئول وم، خو نن په تصادفي ډول له نظارتخانې څخه بهر پاتې شوى وم. په هرصورت څلور لاري ته ورسېدو چې د ټانكونو يو اوږد كتار د انصاري تر څلور لاري پورې رسېدلى ؤ. جګتورن له موټر نه كښته شو، ما چې كورتۍ او خولۍ نه درلوده، كميس مې باران لوند كړى ؤ، د پسرلي باد لګېده يخني مې شوى وه. توفيق احمد راته د راتګ په مهال يو ښه پوځي بالاپوښ راكړى ؤ هغه مې د پوليسي پطلون له پاسه اغوستى ؤ. پيسې او سګرټ مې د كورتۍ په جيب كې پاتې شوي وو، دلته مې د جادې د ترافيك يو پوليس وليد چې سګرټ يې په لاس كې ؤ، اشاره مې ورته وكړه، زما خواته يې راوځغستل، له دې امله چې زه يې پېژندم او د عمومي قوماندان په موټر كې ناست وم يوه اندېښنه ورته پيدا شوې وه. د خپلو سګرټو ډبي او اور لګيت يې ماته راكړل او د انقلاب په برياليتوب يې په موټر كې ناستو كسانو ته مباركي ووېله. جګتورن دوه عرادو ټانكونو ته د كابل ولايت په لوري د حركت امر وكړ او له اړوند قوماندان څخه يې اجازه اخيستې وه چې زمونږ تر قوماندې لاندې د كابل ولايت ته لاړ شي.

كله چې د كورنيو چارو د وزارت د ودانۍ دروازې ته ورسېدو، موټر او ټانكونه ودرېدل. جګتورن توفيق احمد له موټر نه كښته شو، مونږ ته يې ويل، «زه د وزارت په قرارګاه كې پاتې كېږم او تاسو له ټانكونو سره د كابل ولايت ته ورشئ، د حزب مشران په همدې وسايطو كې د افغانستان راډيو ته ورسوئ. د راډيو ستېشن د ملګرو په لاس كې دي ترڅو مشران د انقلاب خبر د افغانستان د ټولو خلكو غوږونو ته ورسوي.» ما جګتورن ته وويل چې «د كابل د امنيې قوماندان د داود د رژيم له سخت سرو پلويانو څخه دي، كېداى شي د دې وخت د تېرېدو په ترڅ

(c) ketabton.com: The Digital Library

کې يې مشران کوم بل ځای ته لېږدولي وي او يا له مونږ سره د قرارگاه په دروازه کې چې نظارتخانې ته مخامخ ده مقاومت وکړي، که د مقاومت د ماتولو په موخه مونږ د درنې وسلې ډز کوو نو نېغ په نېغه د نظارتخانې په ديوال لگېږي، خو په هرصورت زمونږ د گروپ مسئول قوماندان وټاکه، ترڅو د هغه په لارښودنه او قومانده باندې عمليات وکړو. » جگتورن په موټر کې ناستو افسرانو ته مخ راواړاوه او ويې ويل: « ملگرو! څرنگه چې جگړن د کابل ولايت د برحاله افسرانو له جملې څخه دي او له ځای سره آشنايي لري او هم له پوځي نظره يې رتبه له تاسو نه لوړه ده، ځکه نو تاسو د هغه په قومانده او مشوره حرکت وکړئ. » دا يې وويل او وزارت ته ننوت او مونږ د کابل د ولايت په لوري حرکت وکړ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوهم څپرکی:

د کابل په ولایت باندې برید او د نظارتخانې اشغالول

د بندي مشرانو په لټه کې:

جګتورن توفیق احمد په دې فکر چې ګڼې د ګوند مشران به د کورنیو چارو په وزارت کې وي، له همدې امله یې عمومي قوماندان برید جنرال محمد طاهر تر فشار لاندې راوستی ؤ ترڅو اړ شو چې زه یې ورته په ګوته کړم او په موقتي توګه یې ځان له وهلو ټکولو او فشار څخه خلاص کړ او له بله بلوه، که وګڼم چې هغوی د کابل د امنیې قوماندان میرګل لخوا وژل شوي وي او یا یې بل کوم ځای ته انتقال کړي وي، نو زه به له انقلابیانو سره په جنجال کې لویدلی وم، او ریښتیا چې همداسې کېدل هم.

زه هم په زړه کې ډېر اندېښمن وم ځکه له ګهیځ نه تر مازدیګره ډېر وخت تېر شوی ؤ، په داسې بحراني، جنګي او کړکیچنه اوضاع کې طبیعي ده چې حالات ډېر ژر تغییر کوي. فکر مې کاوه چې د کابل د امنیې قوماندان میرګل د رژیم له سرسختو پلویانو او د کورنیو چارو د وزیر قدیر همصنفی او د عام تام اختیاراتو خاوند ؤ، که دولت ته معلومه شوې وي چې د دولت په خلاف وسله وال پاڅون د د. خ. ا. ګوند لخوا په لاره اچول شوی نو په اولین فرصت کې به یې اسیر رهبران یو خوا ته کړي وي او ځان به یې د هغوی له شره خلاص کړی وي، خو د دې په عکس دولتي دستګاه دومره ورسته او بې کفایته شوې وه چې هېڅوک دې مهم او ژوندني کار ته متوجه شوي نه وو او د پاڅون اصلي عاملین یې روغ رمټ په خپل کور کې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ساتلې وو. دا چې د عملیاتو مسئولیت یې زما په غاړه اچولی ؤ د کابل ولایت په لور د خوځېدو په مهال مې له ځانه سره د عملیاتو پلان جوړ کړ، که د جنوبي دروازې لخوا ترسره شي د قرارګاه ټولی به مقاومت وکړي چې زمونږ د ټانکونو د اور له امله د نظارتخانې دیوالونه په مستقیم ډول نړېږي، او که د لویدیز دروازې لخوا داخلېږو نو د غټو غټو ونو موجودیت زمونږ د وسایطو د پرمختللو مخه نیسي، نو هوډ مې وکړ چې د سالنګ واټ له لارې د نظارتخانې ترڅنګ دیوال باید د ټانک په واسطه وران کړو، ځکه د دیوال شاته له هستوګنې خالي یو لوی میدان شتون درلود چې د لوژستیک آمریت هلته د ډېرو سکاره زیرمه کول او کولای مو شول چې په آسانۍ سره د نظارتخانې دروازې ته پرته له تلفاتو ورسېږو. همدا پلان مې په چټکۍ سره له ځان سره مطرح کړ او نبغ په نبغه د سالنګ واټ ته داخل شوو. پوځي همکاران مې حیران شوي وو، ویې پوښتل: «د کابل ولایت له دواړو دروازو څخه لرې لاړو، بلکه کومه لاره هم شته، چې ولایت ته پرې ورننوځو؟» ورته مې وویل: «هو، ډېره ښه لاره شته.» لږه شېبه وروسته هغه ځای ته چې غوښتل مې ورسېدو، ټانکونه مې ودرول، ټانکستانو ته مې د هدف په اړه توضیحات ورکړل او امر مې ورته وکړ چې په غبرګ او جوړه ډول سره په یوځل دیوال ړنګ کړي او خپل ټانکونه د رواني ویالې ترغاړې پورې چې د نظارتخانې دروازې له مخې تېرېدله ورسوي. په دې ترتیب سره پرته له تلفاتو او مقاومت څخه د نظارتخانې د دروازې مخې ته ورسېدو. زما سره ملګرو او یوځای افسرانو ددې کار د ترسره کولو حتی فکر هم نشو کولای.

د کابل د امنیه قوماندانۍ اضافي تدابیر:

د کابل د امنیې قوماندان د جنوبي خوا دروازه ښه مضبوطه کړې وه، او د توقیف خانې، نظارتخانې، د ښځو توقیف خانه او د آمریت تخنیک د ورکشاپونو د بامونو له پاسه یې اضافي پوستې جوړې کړې وې او یو شمېر سرتیري او افسران یې هلته ځای پرځای کړي وو، خو دغو اضافي امنیتي تدابیرو له رامنځ ته شوي حالت سره اندول نه درلود. د امنیې قوماندان په دې نه ؤ توانېدلی چې د مدافعې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ټینګ تدابیر ونیسي، د کورنیو چارو بې مغزو وزیر چې د ارګ په فوق العاده غونډه کې کلابند پاتې شوی ؤ، په غالب ګومان چې دغه فوق العاده او بېړنۍ غونډه هم د همدغه بندیانو د سرنوشت ټاکلو په موخه جوړه شوې وه، کوم وخت چې د سیاسي بندیانو پلویانو په وسله وال پاڅون لاس پورې کړ، نو د پاڅون په لومړیو کې، ان چې تر ماښامه پورې د ښار ټیلفونونه فعال وو. د کورنیو چارو وزیر باید د مشرانو د له منځه وړلو لپاره امر ورکړی وای تر څو د پاڅون هغه اصلي جرړه یې غوڅه کړې وای، خو د قدیر په سر کې چې فقط د وخت د واکمن د نیک نظر له کبله د کورنیو چارو د وزارت مقام ته رسېدلی ؤ داسې کوم فکر او تجویز نه ؤ ګرځېدلې، که نه نو د غوایي کودتا نه کامیابېدله. حکومتي دستګاه ورسته او بې کفایته وه، ځکه نو په رڼا ورځ یې د حکومت په خلاف د همدوی د لاس لاندې اوامر لاندې قطعاتو څخه د ګوتو په شمېر ګروپونو په واسطه پاڅون وشو، د کورنیو چارو وزیر، د ژاندارم او پولیس عمومي قوماندان جنرال محمد طاهر او د کابل د امنیې قوماندان له سهار نه تر مازدیګره پورې د کودتا د رهبرۍ مرکزي هسته ونه توانېدل چې له منځه یې یوسي.

د سیاسي بندیانو د لومړۍ او دوهم وخت ساتونکو افسرانو چې شمېر یې اتلس (۱۸) تنو ته رسېده د تشنابونو له روشندانونو او کړکیو څخه زه لیدلی وم چې له ټانکونو سره د کابل ولایت ته راننوتې وم، دوی په شک او حیرانتیا کې وو چې ګهیځ مې د نظارتخانې د یوه مسئول افسر په توګه دنده ترسره کوله او د همغې ورځې په مازدیګر له پاڅون کوونکو سره یوځای د دولت پر ضد عملیات ترسره کوم. په هرحال، د اردو له پوځیانو سره زما موجودیت د هغوی لپاره امید بخښونکی ؤ.

زه له موټر نه راکښته شوم، په هغو افسرانو چې د امنیتي اضافي تدابیرو په لړ کې یې د بامونو په سرونو سنګر نیولی ؤ، غږ مې وکړ تر څو پر ته له مقاومت نه راکښته شي او خپله وسله پر ځمکه کېږدي. د کورنیو چارو د وزارت د نیولو او د عمومي قوماندان تسلیمېدل مې ورته ابلاغ کړل. افسرانو زما په خبره باور وکړ، ځکه چې زه هم د برحال افسرانو او د کابل د امنیه قوماندانۍ د آمریتونو له جملې

(c) ketabton.com: The Digital Library

شخه د یوه آمریت مسئول وم، ټول له خپلو مواضعو څخه راکښته شول. یو تن د عبدالحنان کتوازي په نوم چې د چنداول د سمت د ماموریت مرستیال چې یو ځوان پښتون ؤ او د سنګر پر ښو دل یې شرم ګڼل لا هم د بام په سر په خپله مورچه کې پاتې ؤ خو ډزې یې نه کولې. سید رحیم غوښتل چې د کلاشینکوف د مرمۍ هدف یې وګرځوي، ما مخنیوي وکړ او ومې ویل زغم وکړئ راکښته به شي. هرڅو مې چې غږونه ورته کول خو هغه په خپله موضع کې ناست ؤ. د هغه د خولې څنډه مونږ ته ښکارېده. سید رحیم خپل کلاشینکوف د موټر د بانټ له پاسه کېښود او د هغه خولۍ سې په نښه کړه او ډزې یې ورباندې وکړ. خولې یې والوته خو مرمۍ په هغه ونه لګېده. د امنیه قوماندانۍ په دفتر مو د هشکې څو ډزې وکړې، د ولایت ودانۍ مو څو کرته تر اور لاندې ونیوله، خو له مقابل لوري هېڅ کوم ډزونه شو. په دې وخت کې مې یو تن سلطان محمد سرتیرې چې زما د دفتر امربر ؤ ولیدل چې کله کله زما خواته ګوري، سلطان محمد زما خواته راوځغستل، سلامي یې ووهله، دنده مې ورکړه چې په مارش مارش لاړ شي او د والي، د امنیې د قوماندان او د کابل د امنیت د آمر د دریځ او موجوده حالت په اړه راپور ماته راوړي. څو شېبې وروسته سلطان محمد بیا راحاضر شو او په خپله هراتي لهجه یې وویل: «صیبه! والي د جنابي آمریت د والګا موټر نه په استفادې سره تنبتېدلی دی، د امنیې قوماندان خپله چپن او پټکی په سر کړی او د لوژستیک د پخلنځي له لارې تنبتېدلی او د امنیت آمر هم نشته.»

ددې باوري خبر په اورېدو سره مونږ ټول له موټر نه راکښته شوو او پرته له کومې اندېښنې او تشویش څخه د نظارتخانې د دروازې په طرف وخوځېدو. زمونږ وسایط چالان او د حرکت لپاره چمتو ولاړ وو.

د کابل ولایت په نظارتخانه کې:

د مشرانو خوشې کېدل:

کله چې د امنیه قوماندانۍ اضافي امنیتي تدابیر پرته له کوم مقاومت نه مات

(c) ketabton.com: The Digital Library

شول، د مقاومت لیکه ماته شوې وه. والي، د امنیې قوماندان او د امنیت آمر له خپلې قرارګاه څخه تېښته کړې وه. مونږ په ډاډه زړه د نظارتخانې دروازې ته ورغلو، د پخوا په شان د دروازې په خارجي برخه کې یو نظام قراول له یوه افسر سره دنده ترسره کوله، خو په دغه مهال حاضر نه وو. د نظارتخانې یوه دروازه لکه د نورو پخوانیو زندانونو په شان ټینګه او د غوز (چارمغز) له لرګي څخه جوړه وه. په یوه دړه کې یې د پنجرې په ډول یوه کړکۍ وه، د پنجره ډوله کړکۍ څخه مې لومړۍ څارن محمد ابراهیم ته وویل چې دروازه بېرته کړي. نوموړي په داسې حال کې چې رنګ یې الوتی ؤ وویل: «دروازه خلاصه کړم؟» ومې ویل: «هو، دروازه خلاصه کړه.» ویې ویل: «تاسو چې لوی آمر او ددې نظارتخانې مسئولیت په غاړه لرئ، نو دا دی ستاسو په امر دروازه خلاصوم.» چې دروازه بېرته شوه، ټول ننوتو، د نظارتخانې د دفتر د لومړۍ او دوهمې دروازې ترمنځ د نوکریوال کوټې او د نظارتخانې اداري شعبې شتون درلود. دوهمه دروازه خلاصه شوه، د معمول په خلاف د لومړۍ او دوهمې دروازې ترمنځ یو وسله وال سرتیری ولاړ ؤ. محمد ابراهیم ته مې وویل: «دا وسله وال سرتیری د څه لپاره؟» ویې ویل: کله چې ټانکونو ډزې پیل کړې د قراول نظام ګډوډ شو، ما یو وسله وال سرتیری داخل ته راووست او ورته مې وویل چې وسله راوسپاري، له دې امله چې زه یې مسئول آمر وم، نو سرتیری هم یوه خطوه راوړاندې شو او په یوه لاس یې وسله راوسپارله او ویې ویل: «صاحبه ټوپک ډک دی.» ټوپک مې ورنه واخیست، شاجور مې ورنه وایست او ټوپک مې له مرمیو سره هغه سرتیری ته چې راسره ؤ ورکړ. وروسته بیا محمد ابراهیم د پوځي مقرراتو سره سم داسې راپور وړاندې کړ:

۹ تنه سیاسي بندیان په خپلو کوټو کې حاضر، د اول او دوهم وخت د ګروپ ۱۸ ساتونکي افسران حاضر دي او د دریم وخت د ګروپ ساتونکی افسران چې دنده یې د شپې له نیمایي څخه پیل کیږي تراوسه نه دي حاضر شوي، په نظارت خانه خیر خیریت دی، ناسوب او ناروغ نلرو.

ددې راپور په اوریدو سره چې سیاسي بندیان روغ رمټ دي، اندېښنه مې رفع

(c) ketabton.com: The Digital Library

شوه. ومې ویل: «د الچکونو کونجیانې راوړئ.» کونجیانې مې واخیستې او امر مې وکړ چې د ساتونکو افسرانو په ګډون دې ټول پرسونل د نظارتخانې په انګړ کې د لیکو په بڼه حاضر شي. ټول پرسونل مې وشمېره او موجودي مې کړ او قومانده مې ورکړه: «خولۍ او کرتۍ دې وایستل شي او لاسونه پورته» ، د وسله والو سرتېرو له ډلې څخه مې یو تن د پهره کوونکي په توګه ورباندې وټاکه، ترڅو د دوهم امر پورې څوک له لیکې ونه وځي، او که څوک په خپل سر صف اخلال کړي ورباندې ګولۍ وچلوي.

په دې ترتیب د نظارتخانې په دننه کې هم له کومې ستونزې سره مخامخ نه شوو، ځکه ټول پوهېدل چې زه په خپله د نظارتخانې مسئول یم. یوسف سحر، سید رحیم او محمد ابراهیم لومړی نمبر اتاق ته ورغلو، سلامي مو ووهله او د نور محمد تره کي د لاس الچکونه مې خلاص کړل. تردې دمه نور محمد تره کی نپوهېده چې څه پېښ شوي دي، مبارکي مې ورته وویله، په حیرانتیا یې ماته کتل، یوسف سحر او سید رحیم چې زما له څنګه ولاړ وو له وراندې نه یې له تره کی سره پېژند ګلوی نه لرله. ورته مې وویل: «د انقلاب کامیابي درته تبریک وایم، تاسو آزاد یاست.» ویې ویل: «دا څه اورم انقلاب؟ کوم انقلاب؟ دا ډزې د انقلاب دي؟ بنایي بله کومه توطیه په منځ کې وي.» ورته مې وویل: «هو، دا ډزې د انقلاب دي.» ویې ویل: «دا انقلاب د چا لخوا او له کومه ځایه پیل شوی دی؟» ومې ویل: «دا انقلاب د د. خ. ا. ګوند لخوا د څلورم نمبر قواو او د زرهدار د پنځلسم نمبر قواو په واسطه پیل شوی دی د دفاع او کورنیو چارو وزارتونه نیول شویدی او محمد داؤدخان له خپلې کابینې سره په ارګ کې کلابند دي.» ویې ویل: «ما چیرته بیایئ؟» ورته ومې ویل: «تاسو د افغانستان د راډیو ستېشن ته بیایو.» که څه هم ددې جملو په اورېدو سره یې شیبه په شیبه رنګ کې تغییر راتللو، خو څرنګه چې زه یې د موجوده رژیم د افسر په توګه پېژندلم سل په سلو کې یې باور نه کېده.» ویل یې: «زه چې په زندان کې یم او له بهر څخه هېڅ خبر نه یم.» لنډه دا چې تره کی مو بهر دهلیز ته راووست، باید ووایو چې تره کی او ببرک کارمل د غوایي د اوومې کودتا او وسله

(c) ketabton.com: The Digital Library

وال پاځون څخه بې خبره وو، کله به مې چې د انقلاب د بریالیتوب تبریک ورته وایه نه به یې باوروله. بې خبرۍ او د حزب د لومړي او دوهم منشي له حیرانتیا ډکو ځهرو ماته پوښتنه پیدا کړې وه چې دا لا څرنګه په خپل سر پاځون دی چې د ګوند مشران ورڅخه بې خبره دي؟ لږ وروسته معلومه شوه چې دا پاځون د حفیظ الله امین په نوښتګر فکر ترسره شوی ؤ، له همدې کبله وه چې د محمد داؤد د رژیم له نسکورېدو او واک ته د د. خ. ا. ګوند له رسېدو وروسته حفیظ الله امین چې ځان یې د غوایي د اوومې د انقلاب اتل باله تره کی او ببرک کارمل ته یې کومه اعتنا نه لرله. د ځینو لاملونو له کبله یې ونشوای کولای چې له لومړۍ ورځې نه سیاسي قدرت په خپل لاس کې واخلي، تره کی او کارمل بندیان او له منځه یوسي. د شوروي اتحاد کمونست ګوند، د کی جی بی سازمان او تر یوې کچې پورې د د. خ. ا. په ټول سازمان کې یو شمېر موجود ملحوظات د دغه کار مخه نیوله. په ډاګه ولیدل شول چې څه ډول یې د دریو میاشتو په موده کې کارمل او د هغه ډله فرار او له صحنې نه ګوښه کړل او یو نیم کال وروسته یې تره کي وواژه او د ګوند او دولت لومړی مقام یې لاس ته راوړ، د ثور وسله وال پاځون د د. خ. ا. ګوند د کوم مخکیني طرحه شوي پلان له مخې نه بلکې د حفیظ الله امین د شخصي ارادې له مخې ترسره شوی ؤ.

دوهم نمبر اتاق ته ورغلم، د ببرک کارمل الچکونه مې خلاص کړل، هغه هم خبر نه ؤ، د انقلاب مبارکي مې ورکړه، په حیرانتیا یې ماته وکتل، هغه مې هم دهلیز ته رابهر کړ، په دې ځای کې دوه شپې او ورځې تره کی او کارمل یو له بله خبر نه وو په داسې حال کې چې دواړه یو د بل په څنګ کې سره په ګاونډیو اتاقونو کې وو، یو تر بله یې سره نه وو لیدلي، په دې وخت کې یو تر بله سره ترغاړې وتل، په همدې توګه دستګیر پنجشېري، عبدالحکیم شرعي جوزجاني، ډاکتر شاه ولي، محمد حسن ضمیر صافي، حفیظ الله امین، بارق شفیعي او سلیمان لایق یو په بل پسې مې راخوشې کړل. خو حفیظ الله امین داسې لکه چې د موضوع نه یې اطلاع لرله ډېر خوښ ښکارېده. زه هم د خپلو عملیاتو له ترسره کولو خوښ او خوشحاله ؤم. د بې احتیاطۍ او احساسي کېدو نه راڅخه د حفیظ الله امین د الچک کونجي

(c) ketabton.com: The Digital Library

ماته شوه او د هغه د لاس یو الچک بند پاتې شو، کله مې چې نهه واړه یوځای د نظار تخانې انګړ ته راوستل تولو یو بل سره روغبړ او یو د بل مخونه یې ښکل کړل. امین تره کي او نورو ته د انقلاب د بریالیتوب تبریک وواېه. تره کي ورنه وپوښتل چې: «تاسو له انقلاب نه خبر یاست؟» ویل: «هو، کله چې دولت زمونږ او ستاسو نیولو ته اقدام وکړ، ما هم د اردو ملګرو ته د وسله وال پاڅون قومانده ورکړه، له نېکه مرغه زما د نیولو لپاره زما د ورور یو دوست او آشنا پولیس افسر راغلی ؤ، زه یې له تالاشۍ نه وروسته په همغه شپه په خپل کور کې تر څارنې لاندې پرېښودم، ما هم په همغه شپه اردو ته د انقلاب قومانده صادره کړه، چې پایله یې د سر په سترګو وینو.»

دستګیر پنجشیري تر دغه مهاله حیران او چوپ ولاړ ؤ، په داسې حال کې چې په سترګو کې یې ماته کتل، امین ته یې وویل: «ښه شکه چې د وطن بچی او د ډګر ځوان یې.»

د سلیمان لایق له سترګو اوښکې روانې وې، ورته مې وویل: «ولې اوښکې تویوې؟» ویل: «د خوښۍ اوښکې دي، ما ددې حالت هېڅ تصور هم نه کاوه، اوس نپوهېږم چې خوب وینم او که په وینه یم.»

د نظار تخانې په انګړ کې دغه لنډې خبرې اترې تبادله شوې، تره کي او کارمل چې خپل ساتونکی افسران په یوه لیکه کې بندیان ولیدل، ویې ویل: «دا افسران ډېر ښه او د ښه کلتور خاوندان دي، دوی مو ولې مجازات کړی دي؟» ومې ویل: «دا د تکتیکي او موقت وخت لپاره ده، کله چې تاسو له نظار تخانې څخه ووځئ، هغوی آزاد دي او خپلو کورونو ته به ځي.»

رېښتیا دا ده چې دا هر څه د هغه څه برعکس وو چې د تره کي د رژیم په وخت کې به ویل کېدل. دا چې د ثور انقلاب د د. خ. ا. ګوند د ډله ییز هوډ او لارښودنې تر مخه چې د کمونستي ګوندونو یو اصل دی ترسره شوی ؤ، داسې نه وه، ځکه د ګوند لومړي او دوهم منشي اصلاً هېڅ خبرتیا نلرله او د ثور د اوومې دانه وانه او خورې ورې ډزې یې د ځان په خلاف ګڼلې چې آیا راتلونکی به یې څه وي، او حفیظ

(c) ketabton.com: The Digital Library

الله ادعا کوله چې د پاڅون قومانده یې په یوازې ځان صادره کړې ده، له همدې کبله یې هغه د ثور د انقلاب د رښا قوماندان باله. ریښتیا دا ده چې د نیولو په لومړۍ شپه مې امین له تالاشۍ نه وروسته نظارتخانې ته نه ؤ راوستی او د غه شپه یې په خپل کور کې تیره کړې وه، که له فرصت نه یې ګټه پورته کړې وي لکه څرنګه یې چې په خپله ادعا کوله نو له حقیقت نه به لرې نه وي. تره کی، کارمل او د د. خ. ا. ګوند د مشرتابه پلاوي نورو غړو له وړاندې نه پریکړه کړې وه، کله چې د رژیم لخوا د د. خ. ا. ګوند مشران ونیول شي او بندیان شي نو د پوځي برخې مسئول ملګری دې پرته له ځنډه د رژیم د رانسکورېدو لپاره پاڅون وکړي، خو دا پریکړه هېڅکله هم د ګوند په لیکو کې نه وه خپره شوې او څوک ورنه خبر نه وو.

له نظارتخانې نه تر راډیو افغانستان پورې:

سیاسي بندیان خوشې شول، د کابل ولایت بې واکه شوی ؤ، کارکوونکی، افسران او سرتیري په خپل سر یو خوا او بله خوا ګرځېدل. له نظارتخانې نه چې ووتو، بندیانوْ د خپلو کوټو له کړکیو او روشندانونو څخه مونږ ته کتل او د «ژوندی دې وي انقلاب، مونږ بېګناه یو، تاسو چې خوشې شوئ مونږ هېر نکړئ» شعارونه یې ورکول. د کابل په توقیف ځای کې جنایي مجرمان لکه قاتلان، غله، جوارګر، جیب وهونکی او د ټولنې ضرري انسانان راټول شوي وو، د د. خ. ا. ګوند مشران چې واک ته ورسېدل نو د تېرو رژیمونو په ټولو کړنو یې د بطلان کرښه راکښله، ان چې په ټول افغانستان کې یې جنایي حرفوي مجرمان پرېښودل او د هغوی اړونده دوسیې یې په اور وسیزلې او په زرګونو جنایي مجرمان یې په خلاص مټ ټولنې ته وړاندې کړل، چې دا په احساساتو ولاړ عمل یو بې سنجشه او له جنایته ډک عمل ګڼل کېده، ځکه د زرګونو مظلومو انسانانو حقوق یعنی حقوق العباد تر پښو لاندې شول او د جنایي پېښو کچه پورته لاړه. کله چې خپلو موټرونو ته ورنږدې شوو، په سلګونو لارویو د ننداري په ډول زمونږ له موټرونو چاپېره کړې جوړه کړې وه، شېبه په شېبه د ننداره کوونکو شمېر زیاتېده، په مشکله مې په شته موټرونو کې مشران

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځای پرځای کړل، خو د خلکو د ګڼې ګوڼې له کبله مو د حرکت کولو مجال نه درلود، په پرله پسې توګه شعارونه اوریدل کېدل او هرڅه هڅه کوله چې مشران په خپلو سترګو وویني او د خوشې کېدو مبارکي ورته ووايي، او خپلې شخصي هیلې ورته څرګندې کړي، ان چې خلک د موټرونو په دروازو او بانټونو پورې نښتي وو. ما له خپلو دوه تنو راسره افسرانو سره د ترافيک وظيفه په غاړه واخيسته، ورو ورو مو موټرو ته د تګ لاره برابروله. په ډېره سختۍ د خلکو په ګڼه ګوڼه کې د سالنګ واټ اصلي لارې ته ورسېدو، او خپل تګ ته مو دوام ورکړ. د سالنګ واټ، د صدارت څلور لارې او د آريانا هوټل د څلور لارې څخه د افغانستان راډيو ته ورسېدو. د لارې په اوږدو کې څو ځایه زمونږ موټرونه د انقلابي ګروپونو لخوا ودرول شول، خو څرنګه چې یوسف سحر او سید رحیم ته د ورځې نوم معلوم ؤ نو د هغې په ښودلو سره به مو خپل وړاندې تګ ته دوام ورکاوه. کله چې مې مشران د راډيو په دستګاه کې دننه له موټرونو نه راکښته کړل، نو زه له خپلو راسره ملګرو سره د کورنیو چارو وزارت ته ستون شوم، ماښام نږدې ؤ، جګتورن توفیق احمد ته مې د خپلو کړنو په اړه راپور ورکړ.

د کورنیو چارو په وزارت کې د بندیانو آزادونه:

توفیق احمد چې په خیر سره راپور واورېد ډېر خوښ شو او زه یې په غېږ کې ونیولم، بې له شکه چې اوس زمونږ انقلاب بریالی دی، مونږ د د. خ. ا. ګوند د راډيويي اعلامیې انتظار باسو، چې د خپل انقلابي رژیم بري د افغانستان خلکو او نړیوالو ته اعلان کړي.

کاشکې چې په هغه وخت کې زه پوهېدلی. د افغانستان د خلکو د بدمرغه کېدو لپاره مې دغه نوکر صفته سیاستوال په ناخبرۍ سره له زندان څخه خوشې کړل، دغه د روس ایجنټان او د قدرت وږي مې نه پېژندل او د دوی د خلاصون لپاره مې سر په تلی کې کېښود. که زه پوهېدای چې ددوی په راخوشې کولو او واک ته په رسېدو به زما هیواد له داسې خونړیو پېښو سره مخ کېږي چې تر نسل نسل پورې به

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغې ته رسیدلی زیان جبران نشي. که زه پوهېدلای چې دا زمونږ په ښمنانو پلورل شوی مشران دي هېڅکله به مې دا کار نه وُ کړی، او کولای مې شول چې په ډېره آسانۍ سره او پرته له کوم جنجال څخه ۸ کسان له منځه یوسم او د ثور ورانوونکی او تش په نوم انقلاب د تل له پاره له ناکامۍ سره مخ کړم، «چرا کاری کند عاقل که باز آرد پشیمانی» باید اعتراف وکړم چې په ناخبرۍ او د خپل خام احساساتي فکر تر اغېز لاندې د راتللو له امله مې د هغوی په خلاصون کې فعال رول ولوباوه.

اصل واقعیت دا دی چې د حیدر رسولي او قدیر نورستاني په واک ته رسېدو سره د اردو او پولیسو ټول افسران خوابدي شوی وو او په زړه کې له دولت نه ناخوښه وو او کرکه یې لرله. هېڅ ورانډوینه نشوای کولای چې د داوډخان د بې کفایته او وروست شوی رژیم په رانسکورېدو سره به په هیواد څه بلا رانازله شي. طبیعي ده چې انسانان له نوښت او بدلونونو په اړه ښه چلن کوي، زه هم ځوان وم، احساسات مې لرل، چې له همدې امله د د. خ. ا. ګوند د مشرتابه پلاوی په داخلی ماهیت نپوهېدم، ځکه نو د واکمن نظام د رانسکورولو په موخه چې د حیدر رسولي او قدیر په شان بې کفایته کسانو په لاس اداره کېده د خپلو احساساتو له مخې له پاڅون کوونکو سره یوځای شوم، وروسته چې د حزب د مشرانو په اصلي شخصیت او د هیواد د لوړو مصالحو په وړاندې د هغوی په کړنو وپوهېدم او د هغوی کړنې او شخصیتونه راته په ډاګه شول نو لومړی مې په د. خ. ا. کې له شمولیت نه استعفی وکړه او بیا د تقاعد په اخیستو سره له دولتي دندې ګوښه شوم، که څه په دې لاره کې مې د مخفی پولیسو د تعقیب او سیاسي حالت له نظره یو څه ستونزې ولیدلې د کلنیو ترفیعاتو په ترڅ کې مې مشکلات وزغمل، خو له هیواد سره د عشق او وجدان په حکم له ټولو امتیازاتو څخه تېر شوم او پرته له دې چې له بل کوم سیاسي خوځښت سره تړاو پیدا کړم له ټولو سیاسي فعالیتونو څخه مې ځان ګوښه کړ. د سیاست تیکه دارانو ته جوته ده چې زمونږ د هیواد ښې او کیڼ سیاسي جریانونه زمونږ د هیواد د خلکو له نوښت او ارادې څخه سرچینه نه نیسي، بلکې د پردیو په اراده او له غرضه ډکه ایډیالوژی یې په مخکې نیولې او د قدرت غوښتلو یو شمېر

(c) ketabton.com: The Digital Library

اجیرانو په یوه اوبل نوم د هیواد په دننه او بهر کې گوندونه جوړ کړي دي او زمونږ هیواد یې د سیاسي غوبل او راکړې ورکړې ډگر گرځولی دی، چې په پایله کې یې د سر په سترگو وینو چې افغانستان خپل ټول مادي او معنوي ارزښتونه او سیاسي اعتبار له لاسه ورکړی دی، د دې متل په مصداق چې وایي: «یار که بی وفا بر آمد شرمنده ء انتخاب خویشم.».

وروسته له دې چې په حقیقت پوه شوم له سیاسي سوداگرو سره مې موضوع غوڅه کړه او په همدې تصمیم سره مې خپل وجدان ته قناعت ورکړی دی.

باید ووایم چې سیاسي بندیان ټول ۹ تنه وو، یو تن محمد حسن ضمیر صافي د حزبي مشرانو له ډلې څخه نهٔ. اگر که هغه هم په هغه وخت کې د کابل پوهنتون د ادبیاتو د پوهنځۍ رئیس او استاد ؤ او د پرچم له ډلې سره یې تړاو درلود، خو دا چې څرنگه د گوندي مشرانو په ډله کې زندان ته راغلی ؤ په اړه به یې وروسته وغږېږو.

ماښام ته نږدې زه له راډیو افغانستان څخه د کورنیو چارو وزارت ته راستون شوم، د راپور له بیانولو وروسته مې ولیدل چې بندیان تراوسه لا د غونډېدو په ځای کې پر ځمکه ناست دي. جنرال محمد طاهر، د وزارت معین دشتی او د کورنیو چارو وزارت سکرتر په کې نه لیدل کېږي. له جگتورن نه مې د هغوی په اړه وپوښتل، په غوږ کې یې راته پټ وویل: «د خپل عمل په سزا ورسول شول.» ومې ویل: «له نورو بندیانو سره څه چلن کوئ؟» ویې ویل: « ستا انتظار مې درلود، چې ستاسو د پېژندگلوی له مخې په هغوی کې تصفیه وشي. هغوی چې شخصاً له قدیر او یا سلطنتي کورنۍ سره تړاو لري، هغوی د اوس مهال لپاره په وزارت کې له ځانه سره ساتو او پاتې نورو ته رخصت ورکوو.»

ما د بندیانو په ډله کې غلام فاروق یعقوبي، عبدالباقي، محمد علي یاور او د استخباراتو مدیر محمد عیسی لیدلی وو، لومړني درې تنه د پرچم له ډلې سره او محمد عیسی د قدیر د ورور اوښې په هغه پورې له تړلو کسانو څخه وو. جگتورن ته مې وویل چې: «دلته هېڅوک له قدیر او یا دربار سره تړاو نه لري او ټول پخوانی مسلکي کارکوونکي دي چې په تیرو رژیمونو کې یې هم په خپلو مسلکي ځانگو کې کار کاوه.»

(c) ketabton.com: The Digital Library

جگتورن وویل: «چې داسې ده، نو له دې امله چې اوس ما ښام دی ناوخته دی او هرڅوک خپلې خولۍ او کورتۍ په آسانۍ سره نشي پیدا کولی نو کورتۍ او خولۍ دې یې په خپل ځای پاتې وي او په خپله دې پنځه پنځه تنه په نوبت سره له وزارت نه ووځی.»

حسن ضمیر صافي مې پېژندلو، له دې پېښې یوه ورځ وروسته مې د هغه په کور کې له هغه سره ولیدل او د قضیې په اړه مې ورنه وپوښتل. راته وېې ویل چې: «د خیبر له وژلو وروسته یې یوه ورځ په یوه لکچر کې محصلینو ته د دغه بې رحمانه قتل مظالم بیان کړی وو او د هغې مسئولیت یې د دولت په غاړه اچولی ؤ، او محصلین یې د دغه ترور په وړاندې د دولت پر ضد پارولی وو.»

همدا راز د ډاکتر ضمیر په نوم یو بل تن چې هغه هم د مکرور یانو په همغه بلاک کې هستوګن ؤ چې د پرچم ډلې فعال کارکوونکی او د استخباراتو تر څارنې لاندې ؤ ښایي په غلط نوم نیول شوی وي، په هر صورت، خو حسن ضمیر صافی د د. خ. ا. د ګوند د مشرانو په کتار کې زندان ته راوستل شوی ؤ چې تر خوشې کېدو وروسته یې تر یو څه وخته پورې خپلې دندې ته ادامه ورکړه او بیا وروسته یې د ګوند له لیکو څخه هم استعفی ورکړې وه.

د ضمیر صافي په څېر په لسګونو انسانانو چې د هیواد په ګوټ ګوټ کې د د. خ. ا. ګوند د مشرانو په اصلي ماهیت او د شوروي اتحاد د کمونست ګوند په مستقیمه مداخله باندې پوهېدلي وو د حزب له لیکو څخه یې ځانونه ګوښه کړل.

هغه قضاوت چې نن ورځ د د. خ. ا. د ګوند او د هغې د ځواک غوښتونکو مشرانو په اړه شتون لري، د غوایي د کودتا نه وړاندې قضاوت سره ډېر توپیر لري. په هغه وخت کې د عدل، برابرۍ، کور، ډوډۍ، کالیو، فرد د فرد له استثمار څخه د خلاصون، ځمکه د هغه چا ده چې کار په کې کوي، د ښځو او نارینه و د حقوقو برابري او په سلګونو نور مترقي شعارونه، رینښتیا هم که د عمل جامه یې اغوستی وای نو نن به افغانان له بدمرغیو او دربه دریو سره نه وو مخامخ، خو افسوس او سل افسوس، چې د سیاسي واکمنۍ پر مهال یې د هغو ټولو شعارونو او پروګرامونو په خلاف چې د عملي کولو کرښه یې راکښلې وه عمل وکړ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د دندې پای او له خطره ډکه شپه:

په کورنیو چارو وزارت کې پرته له موټرونو او انقلابي کارکوونکو څخه هېڅوک نه وو پاتې. جګتورن راته وویل چې اوس ستا خوښه چې د شپې له مونږ سره په وزارت کې پاتې کېږې او که کور ته ځې، ستا له ګټورو او ریښتینو همکاریو څخه یو ځل بیا یوه نړۍ مننه کوم. ورته مې وویل که د شپې لخوا کومه ضروري دنده نه وي نو اجازه راکړئ چې کور ته ولاړ شم ترڅو چې فامیل مې اندېښمن نه وي. جګتورن د بیر دم چلوونکی ته امر وکړ چې ما کورته ورسوي، خو ما ممانعت وکړ او ومې ویل اړینه نه ده چې په داسې حساسه شیبه کې یوه جنګي وسیطه له وظیفې لرې واقع شي، که د ټیوټا موټر مې د کابل ولایت تر امنیه قوماندانۍ پورې ورسوي، کیدای شي زما جیپ موټر به په پخوانی تم ځای کې ولاړ وي. جګتورن د ورځې نوم زما په لاس ولیکه، ترڅو د لارې په اوږدو کې د اړتیا په وخت کې ور څخه استفاده وکړم. ټیوټا موټر زه د کابل ولایت لویدیزې دروازې ته ورسولم، خپل خړ رنګه جیپ مې له ورایه ولید چې په خپل ځای کې ولاړ دي. ټیوټا موټر مې رخصت کړ. همیشه به مې یوه کونجی له ځانه سره ساتله، خپل موټر ته پورته شوم، هرڅو مې چې سویچ وواهه چالان نه شو، ځر ګنده شوه چې ډریور د ډزو په مهال موټر له وزارت نه راایستلی دی، په خپل تم ځای کې یې درولی دی او د هغې روکر (...) راایستلی او په خپله هم کور ته تللی دی. بله چاره مې نه لرله د سالنګ واټ جادې ته ووتم، سر مې لوڅ ؤ، د پولیسو پطلون مې اغوستی ؤ، عسکري بالاپوښ مې هم په تن ؤ چې زما بڼه یې بیخي بدله کړې وه. ومې لیدل چې یو ټیکسي موټر د کارته پروان له خوا د پل باغ عمومي په طرف روان دی. لاس مې ورکړ، ودرېد، له اهل هنود څخه دوه تنه په شاتنی سیټ کې ناست وو. ومې پوښتل: «چېرته ځئ؟» ویې ویل: «خپل کور ته د میرویس میدان په لوري ځو.» زه هم موټر ته پورته شوم ومې ویل: «مجبوراً زه هم د علی آباد په طرف ځم.» موټر روان شو. کله چې ټیکسي د پلازا هوټل څلور لارې ته ورسېد، د دهمزنګ په طرف وڅرخېد. هنودانو وویل: «ودرېږئ مونږ همدلته کښته کېږو.» ورته ومې ویل: «ولې کښته کېږئ، زما څخه مه

(c) ketabton.com: The Digital Library

وېرېږئ، زه هم خپل کور ته د کارته سه پل سرخ ته ځم، له دې امله چې ما سره د ورځې نوم شته، نو که په لاره کې کومه اړتیا پېښه شي څوک مو نشي ایسارولی او له دې امله چې زما خپل موټر چالان نشو، ناوخته شویدی نو زه هم ستاسو له ټیکسي موټر څخه په استفاده کولو سره کورته ځم.» له دې امله چې زما پیسې او سګرټ د کورتی، په جیب کې پاتې شوی وې او د ټیکسي کرایه مې هم نه لرله، نو ټینګار مې کاوه، خو هندوان چې سوداګر وو او شتمن وو وېرېدل چې هسې نه په هغوی حمله ونکړم. عجیبه صحنه وه، زه د ټیکسي او کرایې به غم کې وم او هندوان د خپل ځان او پیسو په غم کې وو. تیاره خپره شوی وه، په ښار کې ټیکسیان نه ګرځېدل، ما په خپل زړه کې هوډ وکړ که هندوان له موټر نه کښته هم شي زه په همدې ټیکسي کې کورته ځم او هلته به کرایه ورکړم. یوځل بیا مې هندوانو (اهل هنود) ته کیسه تېره کړه چې څه ډول له خپل موټر نه پاتې شوی یم او له ما څخه دې کومه وېره او اندېښنه نه کوي، بلکې د ورځې له نوم په لرلو سره به له هغوی سره مرسته وکړم.

ډېر حساس وخت ؤ، هندوانو هم بله کومه چاره نه درلوده ترديې چې غاړه یې کېښوده، هرڅه چې کېږي یوځای سره روان شوو. د دهمزنګ څلورلارې ته چې ورسېدو، زمونږ موټر نوکریوال ګروپونو ودراوه، زه له موټر نه راکښته شوم او مؤظف شخص ته مې د ورځې نوم ورکړ، زما رنګ، جامو او لوڅ سر ته یې چې وکتل شکمن شو، زه یې خپل قوماندان ته بوتلم، د خپل دوه رنګه لباس او لوڅ سر کیسه مې ورته تکرار کړه. هغه له توفیق احمد سره په مخابره تماس ونیو ما هرڅه اورېدل چې توفیق ورته ویل چې کورتی او خولۍ د ټولو افسرانو په وزارت کې زمونږ سره دي، د چا په لاس مې چې د ورځې نوم لیکلی دی هغه زمونږ د همکارانو له جملې څخه دی. په خپل جیپ موټر کې په پل سرخ سیمه کې خپل کور ته ځي. د دهمزنګ د پوستې قوماندان ورته وویل چې ټولې نښې ریښتیا دي، خو په ټیکسي موټر کې د دوه تنو هندوانو سره د میرویس میدان په لورې روان دی. توفیق احمد ددې خبرې په اورېدو سره حیران شوی ؤ. ما وریاندې غږ وکړ چې ورته ووایه چې ډریور مې د موټر روکر (...) له موټر څخه کښلې ؤ او له ځانه سره یې وړی ؤ، ناچاره شوم د

(c) ketabton.com: The Digital Library

سالنګ واټ په جاده کې له دوه تنو هندوانو سره چې د میرویس میدان په طرف روان وو په ټیکسي کې ورسره کښېناستم. بله چاره مې نه درلوده، وروسته توفیق احمد د دهمزنګ د پوستې قوماندان ته وویل چې لباس یې له نښې سره سم وي، په تکلیف کوئ یې مه زمونږ له ریښتنیو همکارانو څخه دي. پرېږده چې کورته لاړ شي. دلته هندوان زما په ارزښت وپوهېدل، د علی آباد څلور لاري ته ورسېدو، ټیکسی ودرېد، ما غوښتل چې کښېته شم او پلې لاړ شم، ځکه لږه لاره پاتې وه، هندوان چې زما احسان مند وو، ټیکسی ډریور ته یې وویل چې لومړی ما پل سرخ ته ورسوي او وروسته بیا دوی میرویس میدان ته بوځي. د پل سرخ د دوکانونو په مخ کې زه له ټیکسی نه کښېته شوم، غوښتل مې چې له کوم دوکاندار څخه پیسې واخلم او خپله برخه کرایه ورکړم، اهل هنود وویل، فرق نه کوي مونږ ټیکسی دربست نیولی دی. هغوی د میرویس میدان په طرف وخوځېدل او زه د خپل کور دروازې ته راغلم. د پخوا په شان مې ۳ ځله د دروازې د زنګ تکمه کېمنډله، دوه درې ماشومانو دروازې ته رامنډې کړل، خپل کور ته ننوتم، خدای بخښلی مور مې چې تر لمانځه وروسته یې د دعا لپاره لاسونه لپه کړی وو چې خدای یې زوی روغ رمټ کور ته راستون کړی و، خدای(ج) یې دعا قبوله کړی وه. د مور لاسونه مې ښکل کړل، په غېږ کې یې ونیولم او د خدای(ج) شکر یې په ځای کړ. د کور ټول واړه او غټ خوشحاله شول او راڅخه راچاپېره شول.

انجنیر... د کاکا زوی مې چې په کانو او صنایعو وزارت کې یې د دارالامان په سیمه کې دنده درلوده د سختو ډزو له امله په دې نه ؤ بریالی شوی چې په قلعهٔ زمان خان کې خپل کور ته ولاړ شي، زمونږ په کور کې ایسار پاتې شوی ؤ. هغه هم د پرچم ډلې له غړو څخه یو ؤ. چې کوچنیان ویده شول، د ټول جریان کیسه مې ورته تېره کړه.

د افغانستان راډیو ملي نغمې او شعارونه خپرول، د څلورم نمبر زرهدار ځواکونو جګړن محمد اسلم وطنجار او د هوایي ځواکونو ډګروال عبدالقادر د د. خ. ا. ګوند اعلامیه په پښتو او دري ژبو خپره کړه، خو زه پوه شوم چې لا هم کار سر ته نه

(c) ketabton.com: The Digital Library

دی رسېدلی. محمد داودخان او د کابینې غړي یې په ارګ کې ژوندي دي. ملي ګارډ او ځینې پلوي پوځي قطعات مقاومت کوي او له انقلابیانو سره جنګیږي. ټوله شپه په کابل ښار کې د درندو او سپکو بېلابېلو وسلو ډزو دوام درلود. د شپې بندیز له ۸ بجو څخه نافذ شوی و، همغه لعنتي قیود چې څوارلس کاله یې دوام وموند، اوس هم جوته نه ده چې دغه منحوص او بدشګومه بندیز به ترڅو پورې نور دوام وکړي.

ډول ډول اندېښنې راته پیدا کېدلې، ټوله شپه ویده نه شوم، کله به مې له ځانه سره فکر کاوه چې که د دولت پلوي قطعات برلاسه شي زما سرنوشت به څه وي، که له بیروني جنرالانو او پوځي قطعاتو سره د محمد داودخان ارتباط ټینګ شي، وسله وال پاڅون سل په سلو ناکام دی، خو د کورنیو چارو او د دفاع بې کفایته وزیران چې په ارګ کې محاصره شوي وو هېڅ کار یې د دولت په ګټه ترسره نه کړای شو.

زه د مرګ او ژوند ترمنځ په ټوله ولاړ وم، ترڅو پورې چې د راډیو پروګرام خپرېده نو د محمد داودخان د نیولو او نسکورېدو د خبر د اورېدو انتظار مې کاوه. پروګرام پای ته ورسېد او د هغه په اړه کوم خبر نه ؤ. اندېښنه مې په غم او خفګان بدله شوې وه، ټوله شپه مې په ویښه، غم او اندېښنو کې تېره کړه.

د غوايي ۸ مه د جمعې ورځ:

ما ټوله شپه خوب نه ؤ کړی، د ورځې په رڼا کې مې د خپل کور د بام له پاسه هر لوري ته وکتل، سختې درنې ډزې وې. سهار د ۷ بجو په شاوخوا کې دوه جټ جنګي الوتکو د ریشخور فرقې له پاسه د تاج بېګ غونډۍ د دارالامان د ماڼۍ په شاوخوا کې په بمبارۍ پیل وکړ. د دولت په پلوي قطعاتو باندې شیبه په شیبه بمباریو شدت موند، په کوم ځای چې بمباري کېدله هلته لوګی او د اور لمبې پورته کېدې، راډیو همغه شعارونه او ملي نغمې خپرولې، ځمکنۍ جګړې او هوايي بمباریو زور اخیستی ؤ.

د ثور ۸ مه د جمعې د ورځې د ۱۰ بجو په شاوخوا کې دا خبر خپور شو چې مفهوم یې دا ؤ:

(c) ketabton.com: The Digital Library

سردار محمد داؤد، سردار محمد نعیم او د کابینې ځینې غړي چې په ارګ کې محاصره وو د پوځي انقلابي شورا مکررې غوښتنې ته يې چې د هغوی د تسلیمېدو په اړه وه مثبت جواب ونه وایه، بلکې به سرزورۍ سره يې خپل مقاومت ته دوام ورکړ په پای کې د انقلابي شورا لخوا د خپلسرۍ اعمالو په سزا ورسول شول، ټول وځپل شول او د تل لپاره د محمد زایانو د سلطنتي کورنۍ د واکمنۍ ټغر له افغانستان څخه ټول کړای شو.

دغې اعلامیې په ډاګه کړه چې وسله وال پاڅون کامیابۍ ته رسېدلی دی او د محمد داود رژیم سقوط کړی دی، د محمد داؤد د وژل کېدو خبر له راډیو څخه په تکرار سره خپرېده.

پوځي انقلابي شورا د مرکز او شاوخوا ټولو قطعاتو ته بلنه ورکړه چې په ټول هیواد کې نظم او امنیت مراعات کړي او له پوځي انقلابي شورا سره خپل پیوستون اعلان کړي.

د پوځي شورا قرارګاه چې له راډیو افغانستان څخه د خواجه رواش هوايي ډګر ته لېږدول شوې وه، د محمد داؤد له وژل کېدو وروسته ارګ ته ولېږدول شوه، لاربښودنې او حکمونه يې له هغه ځایه صادرول.

د جمعې له نیمايي ورځې وروسته چې د محمد داؤد دولت په بشپړه توګه نسکور شوی ؤ د هغه د وژل کېدو خبر راډیو افغانستان په پښتو ژبه داسې خپور کړی ؤ:

«د افغانستان زړورو هیوادوالو:

د دولت ضد ملي او فساد پالونکی دستګاه او شړېدلی سلطنتي نظام، جاسوسي شبکې او د هغوی وتلی استازي محمد داؤد د آزادۍ بخښونکی هوايي او ځمکنی قوتونو د منظمو ضرباتو لاندې د ګران هیواد افغانستان د ټولو ملي دیموکراتیکو قوتونو په کمک وځپل شو.»

د جمعې د ورځې په اوږدو کې دا خبر له شعارونو او ملي نغمو سره په وار وار خپرېده. ټانکونه او زغره وال وسایط په ټولو ښلور لارو ولاړ او ټولو وزارتخانو ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

ننوتی وو، بازار او مارکیټونه تړلي وو، پوځي قطعات او گزمې په ښار او جادو کې په حرکت کې وې، عوام الناس په ښار کې نه تر سترگو کېدل.

په افغانستان کې د لومړنی دیموکراتیک دولت جوړېدل:

د ثور ۷ مه د پنجشنبې ورځ او د ثور ۸ مه د جمعې ورځ د کابل ښار د دولت پرضد د انقلابي قوتونو په پوځي مارشونو تېره شوه. سردار محمد داؤد د کابینې له یو شمېر غړو او خپلې کورنۍ سره په ارگ کې په محاصره کې وو، په ارگ او د ریشخورو په فرقه او نورو قطعاتو باندې هوایي بمباریو د هغوی پوځي مورال کمزوری کړی ؤ. د دولت پلوي قطعات یو په بل پسې د جگړې له ډگره وتل او تسلیمېدو ته اړ شول. د شاوخوا قطعات لکه د ننگرهار فرقه چې د جنرال یونس خان په قومانده د کابل په طرف په حرکت کې وه په شا وتمبول شوه او نور د شاوخوا اکثره قطعاتو له مرکز سره اړیکې پرې شوی وې. د ریشخور د فرقې قوماندان چې د خپلې فرقې په قرارگاه کې ؤ ویې نشوای کړای چې خپل قطعات د انقلابیانو پرضد سوق کړي، ځکه چې هغه په خپله قرارگاه کې محاصره شوی ؤ. د کاری او اکتیف قطعات او نور غټ او واړه جزو تامونه د د. خ. ا. گوند د غړو تر قوماندې لاندې راغلي وو، دولتي دستگاه له خپلو ټولو امکاناتو سره له دې ډول پېښې سره د مخامخېدو هېڅ اټکل نه ؤ کړی. د دفاع او کورنیو چارو وزیران په خپله عیاشۍ، قاچاق او د شتمنیو په راټولولو بوخت وو، ان چې د بغاوت او کودتا پیل کېدو په مهال د د. خ. ا. گوند ۸ تنه مشران د تره کي او کارمل په گډون د دوی په اسارت کې وو، دغې دستگاه ونه کړای شول دغه بندیان چې د تاج او تخت مدعیان وو له خپلې مخې ځخه لرې کړي.

د ثور په ۸ مه د جمعې په ورځ محمد داؤد له خپل ورور محمد نعیم د بهرنیو چارو وزیر، عبدالاله د مالیې وزیر او د صدارت مرستیال، عبدالقدیر د کورنیو چارو وزیر او د خپلې کورنۍ له یو شمېر غړو سره په ارگ کې ووژل شول. عبدالقدیر له ارگ نه د تېښتې په وخت سخت ټپي شو او وروسته بیا د اردو په څلور سوه

(c) ketabton.com: The Digital Library

بستریز روغتون کې و مړ. غلام حیدر رسولي چې ځان یې د قرغې فرقې ته رسولی ؤ ترڅو د هغوی په مرسته ارګ له محاصرې څخه خلاص کړي خو هېڅ کار یې له لاسه پوره نشو، که څه هم د فرقې قوماندان د دولت له پلویانو څخه ؤ خو د کوچنیو قطعاتو قوماندانان له انقلابیانو سره یوځای شوي وو. رسولی چې ولیدل د فرقې د قوماندان له لاسه پوره نه ده نو د ځان د ژغورنې او تېښتې په فکر کې شو. د جیپ موټر په واسطه یې له فرعي لارو څخه د دارالامان مخه ونیوله، او په ډېره ناچارۍ سره یې د ماښام په تروږمۍ کې په دارالامان کې د خپل دهقان کور ته پناه ورړله. دهقان چې د راډیو د څپو له لارې یې د محمد داؤد د دولت د نسکورېدو، د داؤد او د هغه د ورور محمد نعیم د وژل کېدو خبر اورېدلی ؤ، په ښکاره د دفاع وزیر ته په خپل کور کې پناه ورکوي او په پټه خپل زوی د کودتا کوونکو نږدې پوستې ته استوي ترڅو له موضوع څخه راپور ورکړي. هماغه وه چې د دفاع وزیر د خپل دهقان په کور کې ژوندی نیول کېږي او لکه د جنرال محمد طاهر او نورو په شان وژل کېږي.

د جمعې د ورځې په ماښام د راډیو افغانستان د څپو له لارې د پوځي انقلابي شورا تاریخي فرمان په لاندې ډول نشر ته سپارل کېږي:

«د افغانستان د وطنپالو افسرانو او سرتېرو انقلابي پاڅون د هیواد د خلق په اراده د ۱۳۵۷ کال د غوایي د میاشتې په ۷ مه نېټه ترسره شو. دا پاڅون چې د افغانستان د ملي او دیموکراتیک انقلاب پیلامه شمېرل کېږي، له ۲٤ ساعتونو څخه په کم وخت کې یې د محمد داؤد مستبد رژیم رانسکور کړ او په افغانستان کې یې د پوځي انقلابي شورا په لاس د یوه ملي او دیموکراتیک نظام بنسټ کېښود. ددې لپاره چې د ثور انقلاب خپلې درندې، دیموکراتیکې او ملي دندې په خلاقه، هراړخیزه او اغېزمن ډول سرته ورسوي، پوځي انقلابي شورا د دولت ټول چارواکي ځواک د افغانستان دموکراتیک جمهوري انقلابي شورا ته منتقل کړ او په خپله په هغې کې مدغم شوه. د پوځي انقلابي شورا د تصویب سره سم د دیموکراتیکو او ملي دندو ترسره کول د افغانستان د دیموکراتیک جمهوریت په انقلابي شورا پورې اړه نیسي.»

(c) ketabton.com: The Digital Library

همدا رنګه د ۱۳۵۷ د ثور په ۱۰ مه چې د ۱۹۷۸ د اپريل له ۳۱ مې نېټې سره یې سمون درلود د افغانستان د ديموکراتيک جمهوري دولت اوله ګڼه فرمان د راډيو د څپو له لارې په لاندې ډول خپور شو:

لومړی: د د. خ. ا. انقلابي شورا په خپله لومړنۍ غونډه کې د افغانستان ستر ملي او انقلابي شخصيت نور محمد تره کی د د. خ. ا. د انقلابي شورا د رئيس په توګه په عين حال کې د حکومت رئيس يعنې «صدراعظم» هم دی وټاکه.

دوهم: د د. خ. ا. انقلابي شورا د هيواد تر ټولو لوړ دولتي ځواک په توګه په خپله لومړنۍ تاريخي غونډه کې د ستر تاريخي بدلون د نقطې په عنوان د افغانستان د خلق آزادي بخښونکی نهضت په سرنوشت کې د رايو په اتفاق تصويب کړ:

۱ – د ۱۳۵۷ کال د غوايي د مياشتې له ۱۰ مې نېټې وروسته افغانستان، د افغانستان د ديموکراتيک جمهوري دولت د سياسي نظام درلودونکی دي.

۲ – د د. خ. ا. انقلابي شوړا لخوا حکومت د هيواد د لوړې اجرايېه قوې په توګه انتخاب او د د. خ. ا. حکومت په نوم يادېږي، حکومت د د. خ. ا. انقلابي شورا په وړاندې مسئوليت لري.

د د. خ. ا. انقلابي شورا د رايو په اتفاق تصويب کړه چې تر بل اعلانه پورې به په ټول هيواد کې پوځي مقررات نافذ او پر ځای وي. دا فرمان په انيس ورځپاڼې د ۱۳۵۷ کال د ثور د مياشتې د ۱۳ مې نېټې په لومړۍ ګڼه، پرله پسې ۱٤٥۲ ګڼه کې چاپ شوی ؤ.

د انقلابي پوځي شورا د تاريخي فرمان او د افغانستان د ديموکراتيک جمهوري دولت د لومړۍ ګڼې فرمان په اساس ديموکراتيک جمهوري دولت جوړ شو.

د محمد داؤد دولت نسکور شوی ؤ، په ښار کې ډزې خاموشه شوې وې، ټانکونو او زغره وال موټرونو په څلور لارو او حساسو ځايونو کې ځای نيولی ؤ، هټۍ او مارکيټونه خلاص شوي وو، اوضاع عادي حالت ته را ګرځېدلې وه، خلک په جادو او لارو کې ګرځېدل او په خپلو ورځنيو چارو يې لاس پورې کړی ؤ. د جمعې د

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورځې په شپه ۹/۸ د ثور د راډیو له لارې نوی حکومت اعلان شو، ترڅو د دولت ټولې ادارې، وزارتونه، تعلیمي مؤسسې، ښوونځي، پوهنتون، بانکونه، شرکتونه او ټول مؤسسات لکه د پخوا په شان په ټاکلو وختونو کې خپلو کارونو ته دوام ورکړي، ټول مامورین، کارکوونکی، اجیران، ښوونکی، نارینه او ښځینه کارکوونکي، محصلین او محصلاتې خپلو ورځنیو عادي چارو ته دوام ورکړي او خپلو اړوندو ادارو ته حاضر شي.

د ۱۳۵۷ د ثور ۹ مه د شنبې ورځ:

ما هم د راډیو د اعلان تر مخه لکه د پخوا په څیر د ګهیځ ترچای څښلو او ډیره خریلو وروسته خپل یونیفورم په تن کړ، د جیپ موټر لکه د پخوا په شان په ټاکلی وخت کور ته راغی او دفتر ته روان شوم. د لارې په اوږدو کې ځوانې او هلکان زده کوونکی، نارینه او ښځینه مامورین او کارکوونکی لیدل کېدل چې خپلو دندو ته روان وو. په جادو او لارو کې لاروي تر ستر ګو کېدل، دوکانونه او بازارونه لکه د پخوا په شان بېرته وو. بالکل عادي وضعه راستنه شوې وه، په څلور لارو او حساسو ځایونو کې ټانکونه او مخابره لرونکي موټرونه ځای پر ځای وو.

د پخوا په شان د حاضرۍ په وخت دفتر ته ورسېدم، ټول همکار مامورین وظیفو ته حاضر شوي وو، ما ته راغلل او د ثور د ۷ مې د بریالیتوب مبارکي یې راته وویله، له دې کبله چې ځینو همکارو مامورینو د ثور د اوومې ورځې په پوځي فعالیتونو کې زه لیدلی وم، د هرچا په تندي کې د پوښتنې نښې ښکاره کېدې چې باید په تفصیل سره کیسه ور ته تېره کړم. له دې امله چې فرصت مې نه درلود، ځکه د کابل ولایت نوی قوماندان جګتورن خان محی الدین «خلقي» ته چې نوې وظیفه یې اشغال کړې وه ورشم او یو شمېر همکاران مبارکۍ ته وروړلم، له خپلو همکارانو سره مې ژمنه وکړه چې په یوه مناسب وخت کې به د ثور د اوومې د پوځي فعالیتونو په اړه چې څه ډول د کورنیو چارو وزارت ونیول شو او زه څنګه له انقلابي ځواکونو سره یوځای شوم او څنګه د د. خ. ا. ګوند د مشرانو د خلاصون لپاره د کابل ولایت

(c) ketabton.com: The Digital Library

ته راغلم او د کابل د امنیه قوماندانۍ مقاومت مې مات کړ، نظار تخانې ته ننوتم، او په پای کې له کومې لارې او څه ډول د افغانستان راډیو ته لاړم او د پاڅون د ورځې دلسې تور جریانونه په تفصیل سره هغوی ته وایم.

له څو تنو همکارانو سره د امنیې قوماندان دفتر ته ورغلم. د امنیې قوماندان او د هغه د همکارانو گروپ او ملگرو هریو امیر محمد حسین خیل، تورن محمد نبی نایب خیل، تورن محمد نظیم، تورن احمدشاه، خورد ضابط عبدالحکیم کتوازی او یو ډیر شمیر نورو افسرانو چې نومونه یې رانه هیر شویدی د ځان او همکارانو له ورپیژندلو وروسته هغوی ته د ثور د انقلاب او د نویو دندو مبارکي وویله.

د پولیسو اداري ټولی ببرته وې خو د دفتر عادي چارې په تپه دریدلی وې، د پخوا په برعکس د امنیه قوماندانۍ په انگړ کې ډلې ډلې د اردو افسران د قوماندان مبارکۍ ته راتلل او د پولیسو په ټولو ادارو او دفترونو به گرځیدل او پوښتنې به یې کولې چې فلانۍ څانگه څه دنده لري؟ کومې کومې څانگې او قطعات موټر لري؟ د هرې ادارې او شعبې او یا جنایي څانگې موټر او وسیله به چې تر سترگو کیده پر ته له کومې پوښتنې به په کې سپریدل او په بازار کې به یې گرځول، د پولیسو افسرانو دا مجال نه درلود چې ممانعت وکړي.

د اردو او پولیسو افسرانو ترمنځ له پخوا څخه یو ډول ذهني بدبینۍ شتون درلود. د پولیسو مسلکي افسرانو چه په ښارونو کې په پرگنو کې له خلکو سره اړیکې درلودلې، اکثره د ټیټو او متوسطو رتبو د پولیسو افسران د خپلو مسلکي دندو د ترسره کولو لپاره په ښار کې په موټر کې گرځیدل، به داسې حال کې چې د ټیټو او متوسطو رتبو د اردو افسرانو په قشلو کې دنده ترسره کوله او د نورو دندو د ترسره کولو لپاره به بسونو او یا ترپال لرونکو لاریو کې گرځیدل. د پولیسو له افسرانو سره یې یو ډول کینه او بدبینی لرله چې ولې هغوی ته هم لکه د پولیسو د افسرانو په شان موټر نه ورکول کیږي. اوس چې فرصت په لاس ورغلی ؤ او د اردو ټول افسران وسله وال شوی وو، بې له دې چې د پولیسو افسرانو اساسي او مسلکي

(c) ketabton.com: The Digital Library

دندې په پام کې ونیسي د پولیسو نقلیه وسایل یې د خپل چکر او تفریح لپاره هرې خواته څغلول او هڅه یې کوله چې مهمې چوکۍ ونیسي. په توقیف ځای او نظارتخانه کې تیاکل شوي مقررات نه رعایت کېدل، هرچا په هر وخت کولای شول په توقیف او نظارتخانه کې له خپلو خپلوانو او دوستانو سره ملاقاتونه وکړي، او ان چې کولای شي د څارنوالۍ او یا محکمې له اجازې نه پرته بندي له توقیف یا نظارتخانې څخه راوباسي. تردې چې ځینې فاحشې ښځې او د اخلاقي جرمونو حرفوي مجرمین د اردو د افسرانو په واسطه د شو ورځو لپاره له توقیف او بندیخانې څخه ایستل کېدل. له دې جملې نه یوه ښکلې هنرمنده سندرغاړه پېغله چې ډېر خوږ آواز یې درلود چې د کوم اخلاقي جرم په ترڅ کې بندۍ شوې وه هره شپه به د امنیې قوماندان او د هغه ورسره ګروپ له بندیخانې څخه راایستله. د دغې سندرغاړې له نوم یادولو څخه د انساني ملحوظاتو په وجه ډډه کوم. په پای کې د سندرغاړې دوسیه حفظ او له بند څخه خوشې کړای شوه، چې وروسته له څه مودې بیا دغه سندر غاړې له یو سندرغاړي سره واده کوي او اوس له مېړه او اولادونو سره خارج ته مهاجره شوې ده.

د د. خ. ا. ګوند ملکي غړي او د وسله وال پوځ افسران چې هر وزارت او ادارې ته ننوتي وو، له پخوانیو مامورینو سره یې شکمن چلن کاوه، چې له همدې کبله د ورځنیو عادي چارو بهیر تغییر خوړلی ؤ او په ټپه دریدلی وې. دا حالت زما لپاره او هم هغو مسلکي افسرانو ته چې د کابل په امنیه قوماندانۍ کې د پولیسو د ادارو مسئولیت ورله غاړې ؤ د حیرانتیا وړ ؤ. زه چې له یوې خوا د پولیسو مسلکي او د پخوانی رژیم د سابقه لرونکو افسرانو له جملې څخه وم، او له بلې خوا د ثور په اوومه له انقلابیانو سره یوځای شوی وم او په پوځي فعالیتونو کې مې رول لوبولی ؤ، تېولو له ما څخه پوښتنه کوله چې دا بې نظمي د څه لپاره ده؟ او دا ګډوډي به ترڅو پورې دوام ولري؟ ما پرته له دې چې هغوی ته د صبر او زغم توصیه وکړم بله چاره نه لرله.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کورنیو چارو له وزیر نوراحمد نور سره کتنه او د رهبرۍ په کچه داخلي تضادونه:

عبدالصمد ازهر چې د پرچم ډلې غړی او د پولیسو د مخکښو افسرانو له جملې څخه ؤ، راته ټیلفون کړی ؤ چې د کورنیو چارو په وزارت کې وزیر او د ژاندارم او پولیسو عمومي قوماندان څنګ ته ورشم او له هغوی سره پېژندګلوي وکړم.

د پرچم ډلې نوراحمد نور د کورنیو چارو د وزیر په توګه او د خلق ډلې سید داؤد تړون د ژاندارم او پولیسو د نوی عمومي قوماندان په توګه ټاکل شوی وو.

ازهر د وزارت د سلاکار په توګه کار کاوه. د ثور د اوومې ورځې په اړه زما د فعالیتونو په هکله یې د کورنیو چارو وزیر ته له مخکې نه حال تېر کړی ؤ. نور چې د پرچم ډلې د تشکیلاتو په برخه کې کار کاوه، زه یې په نوم او شهرت سره پېژندم، خو مخامخ یې نه وم لیدلی. له ازهر سره یوځای د وزیر دفتر ته ورغلم، ورته وروپېژندل شوم، وزیر چې زما له فعالیتونو څخه لا له وړاندې نه خبر ؤ، له خپله ځایه راپاڅېد او په ورین تندی او په مینه سره یې نوازش کړم او زما د پوځي فعالیتونو له کبله یې تحسین او شاباش راباندې ووایه. له خبرو او څرګندونو څخه خوښ او راضي ښکارېده، له خپلې چوکۍ راپاڅېد او د چای څښلو مېز ته له ما او ازهر سره کښېناست. چای او کلچې مو وخوړلې، زما د فعالیت او د خپلو نورو ملګرو له فعالیتونو څخه یې په وار وار ښه یادونه کوله. د وزیر شفقت زما له توقع څخه زیات ؤ، زه دغه مهال د وزیر د خبرو په ارزښت نپوهېدم چې د یو ناڅیز فعالیت په وړاندې څومره خوښي ښکاره کوي او ویاړ ورباندې کوي.

ما د حزب په دننه کې د مشرتابه په کچه له دومره ژورو اختلافاتو څخه خبرتیا نه لرله. په ښکاره حزب له انشعاب نه وروسته اتحاد کړی ؤ، ما داسې انګېرله چې ټولې داخلي ستونزې حل شوی دي، خو د رهبرۍ په کچه له دومره ژورو تضادونو څخه چې د ځان غوښتنې او واک غوښتنې په بنسټ وو خبر نه وم، چې تراوسه یې هم په ریښتیا او اخلاص سره وحدت نه دی کړی. هریوه بل ته کمین نیولی ؤ، د ثور د پاڅون په پېښه کې چې د امین په مستقیمه قومانده ترسره شوی ؤ خلقیان برلاسي

(c) ketabton.com: The Digital Library

وو او پرچمیانو ته په برابره ونډه قایل نه وو. له زندان څخه مشرانو ته د نجات ورکولو په لاره کې زما فعالیت خلقیانو ته بې ارزښت او نالیدلی ؤ او پرچمیانو ته یې د پاځون د قوماندې تر صادرولو وروسته ډېر زیات ارزښت درلود. د وزیر لخوا زما قدرونه او نوازش زما له هیلې څخه ډېر زیات ؤ. ما فکر کاوه چې واحد ګوند او د یوې اساسنامې پیروان دي، ځکه ان چې د انشعاب پر مهال یې هم واحده اساسنامه درلوده، له وحدت وروسته به ټول مسایل حل شوي وي او باید حل شوي هم وای. هغه فشار چې د محمد داؤد دولت په دواړو ډلو راوړی ؤ یو شان ؤ او حزب هم د همدې فشار له امله وحدت ته اړ کړای شوی ؤ، خو د دواړو ډلو ځان غوښتونکو او قدرت غوښتونکو مشرانو په ریښتین ډول یو نه وو چې پایلې یې وروسته راڅرګندې شوې او د همدې ځواک غوښتنې له امله وروسته بیا یو په بل پسې له منځه لاړل. خلقیانو به په پرچمیانو بریدونه کول او کله به پرچمیانو د دروغجن وحدت د پردې ترشا په خلقیانو تیری او برید کاوه، چې په ټولنیزه توګه له دننه څخه کمزوري او ډډ شوي وو.

لکه څنګه یې چې د واحد حزب، او له سره د یو موټي کېدو ادعا کوله نه وو بلکې د مشرتابه په کچه په ګوند کې ډلې او فرکسیونونه موجود وو، چې لکه د وینو (موریانه) له دننه څخه خوړل کېدل تردې چې نیست او نابود شول.

د کورنیو چارو وزیر د ثور د اوومې ورځې د فعالیتونو په لړ کې په لومړۍ لیکه کې د جګړن عمر د ټانګ د مخکښۍ او د هغه د شهادت، د جګړن محمد رفیع او نورو له فعالیتونو څخه په ویاړ سره یادونه کوله، زما فعالیت یې هم د پرچم ډلې له لاسته راوړنو څخه شمېرل، چې ګڼې دواړه ډلې د محمد داؤد د رژیم په نسکورولو کې په یوځي او انقلابي فعالیتونو کې برابره ونډه لري. بناغلی نور خبرې په داسې جملو کې پوښلې وې چې په آسانه سره چا د داخلي اختلاف احساس نشو کولی، خو د خلق ډلې مشرانو او چارواکو په څرګنده سره د خلقیانو برلاسی ښودله او ځانونه یې پرته د چا له ګډون څخه د ثور د انقلاب وارثان شمېرل.

له نور سره له کتنې او پېژندګلوۍ وروسته د ازهر په ملګرتیا د ترون دفتر ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورغلم. د ازهر لخوا له پېژند ګلوۍ وروسته مې په لنډ ډول ورته د پنجشنبې د ثور د اوومې نېټې کړنې او فعالیتونه چې ما په کې ونډه درلوده بیان او تشریح کړل. د هغه له سلوک او چلن څخه داسې برېښېده چې د ازهر خبرې یې څندان خوښې شوې نه وې. د بریالیتوب لومړنی ورځې وې، زما د حال په اړه یې پوښتنې وکړې او ما ته یې د کابل د امنیې له قوماندان سره په صمیمانه همکارۍ کولو توصیه او لارښوونه وکړه او رخصت شوو.

د کابل نوې والي او د «خلقي» خان محی الدین خپلواکه قوماندانې:

د شنبې په ورځ د ثور په ۹ مه د راډیو د اعلان په اساس ټول مامورین اړوندو ادارو ته حاضر شوي ؤ. د زراعت پخوانی وزیر عبدالحکیم چې دغه مهال د کابل والي ؤ هم خپلې دندې ته حاضر شوی ؤ. د امنیې قوماندان میرګل چې د پنجشنبې په ورځ چې د ټانګونو د وړاندې تګ او تعرض له کبله یې ولایت نه تېښته کړې وه خپلې دندې ته حاضر نشو.

د امنیې قوماندان خلقي خان محی الدین ته له کومې مرجع نه ټیلفوني هدایت وشو چې د ادارو آمران او مامورین د ولایت صالون ته د نوي والي د پېژندګلوۍ لپاره راجمع کړي. ډګروال عبدالقادر نوی والی سالم «مسعودی» مامورینو ته ور وپېژندلو او له پخواني والي عبدالحکیم نه یې هیله وکړه چې یو څو ورځې د والي د سلاکار په توګه همکاري وکړي. سالم مسعودی د امین د ځانګړو ملګرو له جملې څخه ؤ چې د ښوونې او روزنې په وزارت او نورو تعلیمي ادارو کې یې یو ځای کار کاوه، چې په دې ترتیب سره د کابل ولایت ټول مهم پوستونه نامسلکي او بې تجربې اشخاصو ته وسپارل شول.

د امنیې قوماندان، د کابل والي، د دارالمعلمین مدیر او د [illegible] ادارو چارواکي ټول غیر مسلکي کسان وو. اداري ځانګې هم د هغوی له دوستانو او خپلوانو څخه ډکې شوې وې. د هیواد د پلازمینې کابل ښار اداره له دوه میلیونو

(c) ketabton.com: The Digital Library

وګړو سره نامسلکي او بې تجربې او احساساتي کسانو لاس ته وسپارل شوه.

د امنیې قوماندان همکاري ګروپ په بې پولې اختیاراتو سره د کابل په له پېښو ډک ښار کې د خلکو په مال، حال او ناموس باندې څه یې چې زړه غوښتل ترسره کړل. دا طبیعي چاره ده چې په سترو او ګڼ میشته ښارونو کې حرفوي مجرمان، قمارخانې، فاحشه خانې، چرس خانې، شرابخانې، شراب پلورونکي او شراب اخیستونکي، جیب وهونکي او داسې نور جنایتکاران لږ یا ډېر شتون لري. د پېښو ګراف د پولیسو له اغېزمن فعالیت سره تړاو لري، په هرځومره کچه چې څارنه، له جرمونو سره مجادله او مخنیوي موجود وي، په همغه کچه د پېښو او جرمونو کچه ټیټه وي، خو ددې برعکس کله چې پولیس بې اعتنا شي، نو د مجرمانو لپاره د جنایي فعالیتونو زمینه برابرېږي او د پېښو کچه پورته ځي. کله چې د پولیسي ادارو چارواکي د حرفوي مجرمانو همکار او په جرم کې شامل شي نو څرنګه به د پېښو کچه کمه شي؟

د امنیه قوماندانۍ په ادارو کې ورو ورو د قانونیت، ورتیا او د تناسب اصل خپل مفهوم له لاسه ورکړی ؤ. په خپله قوماندان هم په ډېر کم وخت کې دومره په عیاشۍ کې ډوب شو چې حتی د کار په رسمي وخت کې د پولیسو دفترونو ته د ببلابېلو حرفوي مجرمانو تګ راتګ شروع شوی ؤ. د دفترونو ټیلفونونه په سپارښتونو او راکړې ورکړې مصروف وو. په ټولنه کې د قضاوت بهترینه مرجع خلک دي. خلکو ورو ورو په پولیسو باندې خپل اعتبار بایلود او د پولیسو شعار چې «پولیس د خلکو په خدمت کې» ؤ په «څارندوی د خلکو په ذلت» بدل شوی ؤ.

یوه ورځ د امنیې قوماندان په دفتر کې ناست وم د چهاردهی د ولسوالۍ د څارندوی قوماندان جګتورن سیف الله د کابل ولایت قوماندان ته راغی، راپور یې ورکړ چې تېره شپه یو بلارله دوه زلمو زامنو سره د یو فولکس واګون موټر په سپرلۍ د شپې د ګرځېدو د بندیز په وخت کې د ګزمې په واسطه ولسوالۍ ته راوستل شوي وو، که څه هم وسله او یا د شک وړ کوم اسناد ورسره نه وو، هغوی له خپل موټر سره په ولسوالۍ کې ساتل شویدي، په دې اړه هدایت غواړم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

... ې راپور په اوربدو حیران شوم، انتظار مې ویوست چې «خلقي» څه لاربنود نه کوي. د ولایت قوماندان په یو ډول بې پروايي سره وویل: «دا خلک چې یوه دوه شپې د نظارتخانې مزه وڅکي نو هله به د شپې د ګرځبندۍ د بندیز په اهمیت پوه شي.»

ما بې اختیاره له سیف الله نه وپوښتل چې: «موټر له کومه ځایه چېرته تللو؟ د شپې په څو بجو د ګزمې لخوا نیول شوی ؤ؟ د موټر او کسانو د تالاشۍ په مهال څه شی لاس ته درغلي دي؟»

ویې ویل: «پلار او زامن په دارالامان کې د یوه خپلوان په کور کې مېلمانه وو، کله چې خپل کور ته تلل، د شپې په لسو بجو د ګزمې لخوا نیول شوي او ولسوالۍ ته راوستل شوي دي، په تالاشۍ کې هېڅ شی نه دی موندلی.» د ولایت له قوماندان څخه مې اجازه وغوښته او د درناوي نه په ډکه لهجه مې ورته وویل، لازمه نه وه چې له تالاشۍ نه وروسته یې یوه شپه او یوه ورځ بندیان کړي، د اشخاصو او موټر د هویت له تثبیت نه پس باید د یو تن پولیس په واسطه باید خپل کور ته سپارل شوي وای او تېنګار پرې شوی وای چې تردې وروسته د شپې ګرځبندیز په جدي توګه رعایت کړي.

اصلاً مې ورته د قانونیت، تناسب لرل او ورتیا په اړه د پولیسو کړنې یوڅه روښانه کړې خو د علاقې وړ ورته ونه ګرځېدل.

دا پېښه د بېلګې په ډول ذکر شوه چې له دې څخه د خپلواک ګروپ تولې کړنې اټکل کولای شو. د بچه سقاو حبیب الله د کارکوونکو په ډله کې او د ځینو بې عقله حزبیانو په منځ کې یوازې همدومره توپیر شتون درلود چې هغوی کلبوال او بې سواده وو او دا ښاري او باسواده وو. هغوی له قانون نه خبر تیا نه لرله او دوی د قانون په وړاندې بې تفاوته وو، هغوی په اړو دوړو او جګړو کې خپل آسونه ځاربه کړل، پیسې او شتمنی یې پیدا کړه، او دوی د انقلاب په نوم هرڅه یې چې وغوښتل ترسره کړل.

د ولایت د امنیې قوماندان چې د نظم او عامه امنیت ساتلو لومړۍ درجه

(c) ketabton.com: The Digital Library

مسئول ؤ، دغه د خلکو د مال، ځان او ناموس د امنیت ساتنې لومړۍ درجه مسئول په خپله د نفساني خواهشاتو او عیاشۍ په ډنډ کې داسې ډوب شوی ؤ چې یوه شپه د نشې په حالت کې په قلعه فتح الله خان کې د ماړۍ په نوم د یوې فاحشې کورته ورغی، له هغې سره په عیاشۍ پیل کوي، د وخت د استخباراتو دستګاه دغه موضوع کشفوي، قوماندان په نوموړي کور کې په داسې حال کې چې لوڅ لغړ د نشې په حالت کې له فاحشې سره په فحاشۍ لګیا دي نیول کیږي. د وخت رژیم د خلقي خان محی الدین د دغه جرم د پټولو لپاره هغه له دندې ګوښه کوي او د احتیاط په نوم دوه اونۍ په کور کې کښیني، او له پنځلس ورځو وروسته یې د فراه د والي په توګه مقرر وي، له دې امله چې «خلقي» له یوې ځانګړې ډلې سره تړلی ؤ، نو د فرکسیون او ډلې ګټې د هیواد تر ګټو پورته وې. په همدې اساس وه چې د هیواد په ګوټ ګوټ کې د فرکسیوني ګټو د ساتلو په موخه د هیواد عالي ګټې، د خلکو امنیت، سوکالي او نیکبختي او د ټولنې نیکمرغي د ناوړو پېښو ښکار شوې وه. په پایله کې خلکو له رژیم څخه واټن پیدا کاوه، د مخالفینو تبلیغات کاري او اغېزمن واقع کېدل، تر دې چې ورو ورو په ټول هیواد کې د رژیم پر ضد د مقاومت ډلې جوړې شوې او د سوسیالیستي بلاک مخالفینو په بشپړ ډول له دې چلن څخه ګټه پورته کړه او میلیوني پرګنې یې خپل ځان ته راکاږلې.

د بهرنیو چارو له وزیر حفیظ الله امین سره لومړنۍ کتنه:

زه د ثور په لسمه د کورنیو چارو د وزارت لخوا د کابل د امنیت د آمر په توګه مقرر شوی وم. دا چوکۍ د خلقي ځان محی الدین د ګروپ یو غړي چې جګړن امیر محمد حسین خیل نومېده ځان ته غوره کړې وه او د امنیت والګا موټر یې په خپل واک کې راوستی ؤ. زما په ټاکل کېدو چې د کورنیو چارو د وزارت لخوا ترسره شوې وه د ولایت د امنیې قوماندان موافقه نه لرله، خو په څرګنده یې کوم مخالفت نه کاوه. زه له یوې حیرانوونکې فضا سره مخ وم. د کورنیو چارو وزارت د دې لپاره چې د ولایت قوماندان یو غیر مسلکي او بې تجربې سړی دی، د هغه په څنګ کې

(c) ketabton.com: The Digital Library

باید یو مسلکي او تجربه لرونکی شخص شتون ولري ترڅو کومه وظیفوي تشه رامنځ ته نشي ، له بلې خوا د امنیې قوماندان او د هغه همکار گروپ ټولې پولیسي چوکۍ په خپل منځ کې سره ویشلې وې او نه یې غوښتل چې بل څوک د هغوی په منځ کې دیوال شي ، په تصادفي ډول زه د هغوی د راز د یو مخل یا ضرري په توگه گرځېدلی وم ، زه نه د اردو افسر وم او نه خلقي بلکې د یوې ډلې او دستگاه په اداره کې د شپږم کلک (گوته) ناخوښه عنصر په توگه مقرر شوی وم.

د کابل نوي والي سالم مسعودي راته وویل چې سمدستي د بهرنیو چارو وزارت د امین دفتر ته ورشم ، د موټر خبره مې ورته وکړه ، خپل ډریور ته یې لارښوونه وکړه ترڅو ما د بهرنیو چارو وزارت ته ورسوي. د بهرنیو چارو وزارت لکه د یوې پوځي قرارگاه په ډول کلک امنیتي تدابیر نیولي وو. د ننوتو له دروازې څخه د بهرنیو چارو د وزیر تر دفتره څو ځله تالاشي شوم ، په دوهم منزل کې یې د مراجعینو د ناستې لپاره چوکۍ ایښې وې ، نږدې شلو تنو له امین سره د کتنې انتظار کاوه. له هغې جملې څخه یو هم د ښوونې او روزنې د وزارت معین ښاغلی فاضل خان چې د بکلوریا په دوره کې زمونږ د لیسې مدیر او زمونږ د ټولگی د یو مضمون استاد ؤ او ما ورسره پېژندگلوۍ لرله په منتظرینو کې ؤ. ما هم د معمول سره سم خپل نوم او شهرت ولیکه او د مسئول تن په لاس کې مې ورکړ. لږه شېبه وروسته امین له یو مېلمه سره چې د ډیپلومات بڼه یې لرله د مشایعت او خدای پامانۍ په ډول د هلېز ته راووت او له مېلمه سره یې خدای پاماني وکړه. د انتظار کوونکو خوا ته راغی ، زه یې چې ولیدم ، له انتظار کوونکو څخه یې بخښنه وغوښته او ویې ویل چې که بې نوبتي کېږي هم دا افسر ما رابللی دی ، ستاسو په اجازه یو څو دقیقې ورسره گورم. زه یې له لاسه ونیوم ، دفتر ته ننوتو او د گردې میز شاته د چای څښلو لپاره کښېناستو. یو گیلاس چای راغله او د سگرټو لطف یې وکړ ، له تندي یې داسې بریښېده چې امین ډېر خوشحاله دی او په ځان ویاړ کوي. ما ته یې په خندا وویل: «ودې لیدل چې زمونږ گوند له یوې شپې او ورځې څخه په کم وخت کې د داودخان مستبد رژیم نسکور کړ او هیواد ته یې د تل لپاره د محمدزیو د کورنۍ له

(c) ketabton.com: The Digital Library

ظلم او استبداد څخه نجات ورکړ؟» د تایید په ډول مې ورته وویل: «هو، په خپلو سترګو مې ولیدل چې دولت ډېر ژر سقوط وکړ.» په موسکا یې وویل: «په یاد دې دي چې زما د نیولو لپاره دې په نیمه شپه کې د پولیسو په څواک زما کور محاصره کړ او په تالاشۍ دې پیل وکړ؟» ومې ویل: «هو، دا هرڅه مې په یاد دي.» ویې ویل: په دغه شپه ستا د ځوان مردانه چلن څخه ډېر مشکور یم، دوه ملګري انجنیر ظریف او فقیر محمد چې د دندو ترسره کولو لپاره ما ته راغلي وو او هغوی مې تا ته د پولي تخنیک محصلین او زما د زوی عبدالرحمن هم ټولګي دروپېژندل تاسو زما خبره ومنله او هغه مو خوشې کړل، هغوی ډېر مهم او ګټور واقع شول ځکه هغوی دواړه په اردو کې زما د ملګرو ارتباطي غړي وو.» امین چې زما په لیدلو سره د تالاشۍ د شپې ټولې خاطرې په ځانګړې توګه زما مرستې چې ډېره ګټه یې ورته رسولې وه یوه یوه یې په ګوته کړه او زما څخه یې بیا بیا مننه کوله. خپلو خبرو ته یې دوام ورکړ او ویې ویل: «کله چې مې کور محاصره شو او تاسو د دروازې زنګ کېمانډه د انقلاب قومانده نیمګړې پاتې وه. کله چې زما زوی عبدالرحمن د پولیسو د راتګ خبر راکړ نو مجبوراً ټولې پاڼې او کاغذونه مې نیمګړي راټول کړل او ښځې مې په خپل لستوني کې پټ کړل، او له دوه تنو انجنیر ظریف او فقیر محمد سره تا ته دروازې ته راغلم، د تالاشۍ په مهال ډېر اندېښمن وم، کاغذونه چې ډېر محرم دي چې له مېرمن سره مې وو هسې نه چې افشا شي او تاسو ته په لاس درشي. په یاد دې دي کله چې د زنانه د کوټې د تالاشۍ نوبت راورسېد، په ټینګار مې درنه هیله وکړه چې په کوټه کې زما پېغلې لوڼه او خوابښې مې چې سپین سرې ښځه ده او ناروغه ده ویده دي، که د عملیاتي ډلې ټول غړي اتاق ته ننوځي له دې امله چې ستاسو په عملیاتي ډله کې ښځینه پولیس نشته د افغاني کلتور له مخې یو ډول بې عزتي راته ښکاري، تاسو هم زما دا هیله ومنله او د نورو غړو له ننوتو څخه صرف نظر شوې، له ما سره یوځای کوټې ته داخل شوې او په سرسري ډول دې تالاشي واخیسته او په دقیقه توګه دې تالاشي وانه خیسته، تر ټولو مهمه دا چې زما وررور عبدالرحمن هم له خپلې مېرمن سره په همدې کوټه کې و، هغوی دې نالیدلي وګڼل

(c) ketabton.com: The Digital Library

او که نه نو په اصولي ډول هغه هم نیول کېده. زما وروستنی او تر ټولو مهم خواهش چې تاسو ومانه هغه دا ؤ چې په همغه شپه دې د سمت د مامور تر څارنې لاندې زه په خپل کور کې شپې تېرېدو ته پرېښودم، ما له فرصت نه په استفادې سره څرنګه مې چې خوښه وه په همغه شپه کې د انقلاب د قوماندې د صادرولو کار بشپړ کړ، که نه نو اوس به زه هېڅکله د بهرنیو چارو وزیر نه وم، او زمونږ ګوند هېڅکله سیاسي قدرت لاس ته نشو راوړلای، ځکه نو زما په اند تاسو زمونږ په انقلاب کې مهمه او ستره ونډه لرلې ده. » ما ددې خبرو په اورېدو چې په ناخبرۍ کې مې ترسره کړې وې امین ته څرګنده کړه: «ما هر هغه څه چې هاغه شپه کې ترسره کړې دي ستا د ورور عبدالله خان سره د پخوانۍ پېژندګلوۍ او اخلاص له مخې وو، دا چې دا ناڅیز مراعاتو نه دومره ګټور تمام شویدي دا ټول ستا د نوښت او اتلولۍ ترمخه وو چې په لږ وخت کې ستر کار ترسره شو، په داسې حال کې چې سبا ته تاسو هم زندان ته راغلئ، خو ستاسو لاربښودنه او دستور دومره منظم او اغېزمن ؤ چې یو یو تطبیق او د عمل جامه یې واغوستله، ستاسو اتلولي یوځل بیا تاسو ته تبریک وایم. » امین داسې خوښ او تازه ؤ چې بیا یې ما ته د خبرو نوبت رانکړ، خپلو خبرو ته یې دوام ورکړ ویې ویل: « پرون درې تنه بریدمن سید رحیم، بریدمن یوسف سحر او تاسو پخپله چې مونږ ته مو له زندان نه نجات راکړی ؤ، د خلق کور (جمهوري ارګ) ته غوښتل شوی وئ. د انقلابي شورا رئیس تره کی غوښتل له تاسو سره خبرې وکړي، دوه تنه حاضر وو خو تاسو حاضر نه وئ داسې هدایت او پرېکړه وشوه چې یاد شوی درې تنه چې په ستونزمنو شرایطو کې یې په ړ‌‌ُمېړانه رهبران له زندان نه خوشې کړل نو اوس دې زمونږ ساتنه او امنیت هم په غاړه واخلي، په دې اساس پرېکړه وشوه چې سید رحیم به له تره کی سره، سحر به له کارمل سره او ته به له ما سره د یاور او ساتونکی په حیث دنده ترسره کوئ، تاسو مې په همدې اړه راغوښتی یئ. » ددې پرېکړې په اورېدو په زړه کې اندېښمن شوم، زه له دې دندې سره موافق نه وم. امین هم زیات شمېر ساتونکی او یاوران درلودل، زما له شتون سره یې چندان علاقه نه لرله خو د نزاکت له مخې یې د تره کی پرېکړه ما ته ابلاغ کړې وه. زه په ظاهره

(c) ketabton.com: The Digital Library

چوپ پاتې شوم. امین خپلو خبرو ته ادامه ورکړه او ويې ویل: «د کابل امنیه قوماندانی هم ډېره مهمه ده غوښتل مې تا د کابل د امنیه قوماندان په حیث وټاکم، خو له دې امله چې خان محی الدین خلقی د دې چوکۍ ډېر هیله من ؤ، عجالتاً مې هغه د قوماندان او ته مې ورسره په څنګ کې د امنیت د آمر په توګه ټاکلی یې، قوماندان د اردو افسر او غیر مسلکي دی، تاسو مسلکی افسر او تجربه لرونکی یاست، تر یوه وخته ورسره باید همکاري وکړې، اوس اختیار لرې هره یوه دنده چې غوره کوئ. » ومې ویل ریښتیا هم د کابل د امنیه قوماندانۍ چارې به په دې انقلابي شرایطو کې ډېرې مهمې وي. » امین هم خوشحاله شو او ويې ویل: «په سمدستي توګه د کابل د امنیت د آمر په حیث دنده اشغال کړئ، زما په وړاندې تاسو د کابل ښار د امنیت مسئول یاست، هر وخت له ما سره په تماس کې اوسه. » او د خدای پامانی په ډول له خپله ځایه راپاځېد. د امنیت د آمر په توګه چې ما کومې ستونزې د خان محی الدین خلقی له ګروپ سره احساسولې، فرصت په لاس رانغی چې امین ته مې ویلی وای، له ځان سره مې فکر کاوه چې د بهرنیو چارو وزیر به د قوماندان او پوځي پوستونو په ټاکنو کې څه مسئولیت لري. دا پوستونه د ژاندارم او پولیسو د عمومي قوماندانۍ په تشکیلاتو کې دی، باید ګوښه کول او مقررول او د ستونزو حل د کورنیو چارو د وزارت د عمومي قوماندانۍ لخوا ترسره شي، خو په عملي ډول امین د اردو ټولو نظامي پوستونو د ځای پرځای کولو، او د اګسا او پولیسو د واک خاوند ؤ. وروسته بیا څرګنده شوه چې د دیموکراتیک په نوی جمهوري رژیم کې «زیر کاسه نیم کاسه شتون لري». حفیظ الله امین چې د بهرنیو چارو د وزارت په مقام دنده ترسره کوله عملاً د دولتي او حزبي چارو عام و تام اختیارات یې په لاس کې وو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دریم څپرکی:

په ګوند کې دننه مبارزه او انشعابونه، د ځمکه والو، شتمنو، علماو، روحانیونو، د قومونو د مشرانو، روڼاندو او د پرچم د ډلې د غړو نیول او د نور محمد تره کي وژل

په حزب کې دننه اختلافونه:

په افغانستان کې د د. خ. ا. ګوند بنسټ د شوروي اتحاد د کمونست ګوند په سپارښتنه اېښودل شوی و او مشران یې نور محمد تره کی او ببرک کارمل د کمونست ګوند ایجنټان او د کې جی بی (د شوروي اتحاد د کمونست ګوند جاسوسي سازمان) د بېلابېلو چینلونو سره تړاو درلود.

نور محمد تره کی په ځته پښتون ؤ، یو کلیوال او ساده مزاجه سړی ؤ. ببرک کارمل په ځته تاجک، ښاري، د جنرال زوی، ځیرک او پوهېدونکی شخص ؤ. روسانو په لومړي سر کې دغه دواړه ځان خوښوونکي او قدرت غواړي مشران یو د بل پر ضد روزلي وو، دواړو ته په جلا جلا توګه د لومړیتوب په حق قایل وو. تره کي او کارمل چې په جلا جلا ډول دواړو له روسانو څخه مرستې ترلاسه کولې، هریوه د د. خ. ا. ګوند په نوم فراکسیوني جلا جلا ډلې او ګروپونه جوړ کړي وو، چې هر فرکسیون که هغه د وحدت په وخت کې ؤ او که هغه د انشعاب په وخت کې ؤ خو د یوې واحدې اساسنامې په درلودلو سره د د. خ. ا. په نوم یادېده، خو په حقیقت کې یې د خپلې ځانګړې رهبرۍ پیروي کوله. همدا دنني اختلافات وو چې له جوړېدو له

(c) ketabton.com: The Digital Library

وخت نه تر ړنګېدو پورې يې هېڅ وخت په ريښتيا او د زړه له تل نه يو تر بله همکاري ونکړه او د يو موټي او واحد حزب په توګه يې عمل ونکړ. لومړني بېلتون يا انشعاب چې له جوړېدو نه نږدې يو کال وروسته رامنځ ته شو، نو د نور محمد تره کي، صالح محمد زيري، دستګير پنجشېري، داکتر شاه ولي، حفيظ الله امين او داسې نورو په مشرۍ ډله د خلق په نوم، او د ببرک کارمل، مير اکبر خيبر، سلطان علي کشتمند، ډاکتر نجيب الله، محمود بريالي او نورو په مشرۍ ډله د پرچم په نوم ډلې يو له بله سره جلا شوې او يو د بل په خلاف يې سختې دښمنۍ ته مخه کړه. د شوروي اتحاد د کمونست ګوند ړوند او مرموز سياست چې خپل ګوډاګي حزب يې له دننه څخه د دوه ټوټو په بڼه جوړ کړی ؤ، د انشعاب په مهال يې د بل لوري د بې اعتباره کولو لپاره په څرګنده تبليغات کول او يو د بل په خلاف يې شواهد او اسناد وړاندې کول، او د يو کېدو په وخت کې يې هم ريښتينی، صميمي او د زړه له تل نه عمل نه ترسره کاوه. د دوی کمونستي بادارانو بنايي د دې لپاره له دننه څخه دغه دوه ټوټې کېدو او مخالفتونو ته زمينه برابروله چې سياسي واک ته د رسېدو په مهال په ځان باوري نشي او په خپل سر او خوښه کوم عمل ترسره نکړي، او همداسې وشول هم، چې د قدرت د لاس ته راوړو او د قدرت ساتنې لپاره د خپلو کمونيستي بادارانو له لارښوونې پرته کوم قدم وړاندې کېدی. سردار محمد داود چې د د. خ. ا. ګوند د خپلو همکارانو افسرانو په مرسته د شاهي رژيم په خلاف د ۱۳۵۲ کال د چنګاښ په ۲٦ مه کودتا وکړه او سياسي واک يې لاس ته راوړ، او د جمهوري نظام بنسټ يې کېښود، مترقي پروګرام يې د «د افغانستان خلکو ته وينا» په نوم له راډيو افغانستان څخه اعلام کړ. په لومړي وخت کې يې د هېواد له شمالي ګاونډي سوسياليستي شوروي اتحاد سره ښې اړيکې لرلې. ډېر وخت نه و تېر شوی چې سعودي عربستان، ايران او پاکستان ته له سفرونو وروسته يې خپل سياست ته تغيير ورکړ او په خپله يوه وينا کې يې د د. خ. ا. ګوند سوسياليستي ايډيالوژي يوه پردۍ او راوارده شوې ايډيالوژي وبلله. د پرچم او خلق ډلې ټول غړي يې چې په پوځي او ملکي مقاماتو نصب کړي وو، ګوښه او له دولتي ادارو نه يې وايستل. وزو

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورو له شوروي اتحاد سره د افغانستان خوري او دوستانه اړيکې مخ په سرېدو شوې.
څرنګه چې شوروي اتحاد احساس کړه چې داؤدخان له شوروي اتحاد پرته د نورو سياستونو د خپلولو په لټه کې دی، نو د خلق او پرچم ډلې يې وحدت او يوځای کېدو ته اړ ايستلي، او د يوه پلينوم په ترڅ کې چې د ۱۳۵٦ کال په وروستيو کې په کابل کې د شوروي اتحاد په سفارت کې جوړ شوی ؤ خلقيان او پرچميان يو شول خو په پوځي برخه کې د دواړو ترمنځ اتحاد نه ؤ شوی. په هرحال د روسانو په سلا او اشاره د يوه وسله وال پاڅون په نتيجه کې د داؤدخان دولت نسکور شو، او سياسي واکمني د ۱۳۵۷ کال د ثور په ۷ مه د د. خ. ا. ګوند لاس ته ورغله، سياسي واک ته له رسېدو وروسته هم دغو دواړو ډلو د يو واحد او يو موټي ګوند په توګه عمل ونکړ، د ځان غوښتونکو او ځواک غوښتونکو مشرانو په تنديو کې د تکتيکي او له فريب نه ډک وحدت نښې د سياسي ځواک د ترلاسه کېدو په لومړۍ مياشت راڅرګندې شوې. د مهمو چوکيو پر سر شخړه او د ثور د انقلاب پاڅون د بريالي کېدو په اړه د مشرانو تفوق غوښتنه هغه اختلافات وو چې ګوند يې له داخل نه تخريباوه. په داسې حال کې چې د هغوی روسي بادارانو او کمونستي سلاکارانو دا ټول حالات مشاهده کول، په ښکاره خو يې دواړه ډلې يووالي ته هڅولې او د وحدت مشوره يې ورکوله خو هېڅکله يې نه غوښتل د د. خ. ا. ګوند د مشرتابه په دننه کې ژور اختلافات رفع او له بېخه وباسي. عملاً وليدل شول چې څه ډول د شوروي سلاکارانو په شتون او حضور سره ببرک کارمل او د هغه ډله د سفيرانو په نوم له افغانستان څخه رخصت شول؟

د سلاکارانو او د مسکو سفير پوزانوف چې د تره کي پلوي ؤ په شتون سره د جمهوري ارګ په داخل کې څه ډول په حفيظ الله امين باندې د وژلو په نيت ډزې وشوې؟

دا هم جوته ده چې د کيوبا له سفر نه وروسته تره کي څه ډول د حفيظ الله امين لخوا ونيول شو او د ارګ د باغچې په ماڼۍ کې له ۱۷ ورځو بندي کولو وروسته د هغه په خوله د بالښت په ايښودو سره په ساه بندېدو ووژل شو، او همدا

(c) ketabton.com: The Digital Library

سوسیالیستي شوروي اتحاد ؤ چې د امین دولت یې په رسمیت وپېژاند. همدا سوسیالیستي شوروي اتحاد ؤ چې د حفیظ الله امین د واکمن کېدو نه ۱۰۱ ورځې وروسته یې له افغانستان نه شړل شوی ببرک کارمل د ۱۵۰ زرو روسي لښکرو او ټانکونو سره افغانستان ته وارد کړ، امین یې د تاجبېګ په ماڼۍ کې دننه وواژه او کارمل یې د قدرت په ګدۍ کېښناوه او د قدرت لمن یې د خلقیانو له لاسه د پرچمیانو په لاس کې ورکړه.

له شک او تردید نه پرته ویلای شو، هرڅه به چې روسانو غوښتل هماغسې کېدل، تره کی، کارمل او امین لکه د شطرنج د دانو په شان روسانو تبدیل کړل.

د ثور لـه وسله وال پاڅون نه پس کله چې د یو دیموکراتیک جمهوریت بنسټ کېښودل شو، د د. خ. ا. ګوند په هیواد کې نور ټول هغه سیاسي تحریکونه چې په پخوانیو رژیمونو کې یې د د. خ. ا. له حزب سره یوځای د اپوزیشن په ډول عمل ترسره کاوه غیر قانوني اعلان کړل، د ځینو مشران یې بندیان کړل او د ځینو مشران وتښتېدل. برسېره پر دې چې په دولت کې په کومه ونډه ورکولو ورته قایل نشول د هغوی اپوزیسیوني فعالیتونه هم بند او ناقانونه وګرځول. شعلهء جاوید، افغان ملت، اخوان المسلمین او نور ټول لوی او کوچني سیاسي خوځښتونه تس نس کړای شول او د فعالیت لمن یې په هیواد کې دننه راټوله او ان چې ناشوني شوې وه. ددغو سیاسي خوځښتونو مرکزي هستې بهرته لاړلې او د رژیم پر ضد یې خپل فعالیتونه پیل کړل.

د د. خ. ا. یوازیني ګوند چې اصلاً دوه ډلې وې، هره ډله په غټو او کوچنیو فرکسیوني ډلو ویشل شوې وه، د خلق ډله په ځانګړې ډول د امین او تره کی په ګروپونو او د پرچم ډله د کارمل په مشرۍ وروسته بیا په کوچنیو اماتور فرکسیوني ډلو وویشل شوه چې د یوې ډلې مشري سلیمان لایق او د بلې ډلې مشري محمود بریالی کوله. د ډاکټر نجیب الله واک ته د رسېدو تر وخته پورې کومه بېله او فرکسیوني ډله نه وه جوړه کړې، کله چې واک ته ورسېد نو په غیر ارادي ډول کوم کسان چې په ګروپونو کې شامل نه وو او یا د خلق او پرچم ډلو مشرانو ټخه راضي او

(c) ketabton.com: The Digital Library

خوښې نه وو، د نجیب الله په شا وخوا راټول شول. له دې کبله چې نظر ونه یې د خلق او پرچم فرکسیونونو په خلاف وو د نجیب الله د گروپ په نوم ونومول شول.

تردې دمه چې موځه ولیکل له هغې څخه دا سې څرگندیږي چې د د. خ. ا. گوند د بنسټ او جوړېدو له وخته لومړی د خلق او پرچم په ډلو او وروسته بیا دواړه ډلې په نورو څو گروپونو ویشل شوې ؤ، چې واک ته له رسېدو لږ وروسته د انشعاب په لوري وهڅېدل او د حکومت کولو شپاړس کلونه یې په پټ او ښکاره مخالفتونو تېر کړل، ان چې یو د بل په خلاف یې کودتاگانې وکړې. د تره کي پر ضد د امین کودتا، د امین پر ضد د کارمل کودتا، د نجیب الله په خلاف د شهنواز تنی کودتا او له نظار شورا سره په ائتلاف کولو د عبدالرشید دوستم کودتا، همدا راز د نظار شورا په مشری د کارمل په لاس لرلو سره د نجیب الله په خلاف کودتا، دا ټول هغه واقعیتونه دي چې د خلق او پرچم د ځان غوښتونکو او قدرت غوښتونکو مشرانو اختلاف په ثبوت رسوي.

په سمنگان ولایت کې:

پخوا اشاره وشوه چې د گوند داخلي اوضاع په چټکی سره تغییر ومومند. د کادرونو د ځای په ځای کولو سیاست چې باید د ورتیا، د تحصیل درجې، مسلک او تجربې او نورو علمي معیارونو له مخې ټینگ شوی وای، لکه څرنگه چې د د. خ. ا. گوند د مرکزي کمیټې په مصوبو کې په لیکنو او د کاغذ پرمخ د غو معیارونو ته اشاره کېدله خو په عمل کې د تره کي او کارمل ترمنځ د نیولو او زور آزمویلو په بنسټ عمل کېده او په دې برخه کې حفیظ الله امین گټونکی ؤ. ما تردغه وخته په بشپړ ډول دا نه احساسوله چې د سمنگان ولایت ته د امنیې د قوماندان په توگه زما تبدیلی هم د همدغو رسه کشیو په ترڅ کې ترسره شوې ده، ځکه زه په هېڅ فرکسیون پورې نه وم تړلی او ځان مې په یوې ډلې پورې تړلی نه شمېره، خو له دې امله چې د پرچم ډلې له یو څو تنو سره مې پخوانی شخصي اړیکې او پېژندگلوي لرله نو هرو مرو یې زه په یوې ډلې سره تړلی شمېرلم. د همدې کشمکش په ترڅ کې د یوې

(c) ketabton.com: The Digital Library

نامحسوسې لنډ نظرۍ له امله زه له کابل نه د يو دريمې درجې ولايت ته تبديل او د کارمل ډلې په لست کې شامل وګڼل شوم په داسې حال کې چې ما له هيڅ ډلې او هيڅ مشر سره تړاو نه درلود بلکې د دغو ډلبنديو مخالف وم.

له معمول سره سم مخکې له دې چې سمنګان ولايت ته لاړ شم په کابل کې بايد له ګوندي او دولتي لوړو مقاماتو سره وګورم، د ژاندارم او پوليس له عمومي قوماندان تره ون، د کورنيو چارو له وزير نوراحمد نور او د بهرنيو چارو له وزير او د د. خ. ا. ګوند د پوځي برخې مسئول حفيظ الله امين سره مې وکتل. د دريو مياشتو په اوږدو کې له حفيظ الله امين سره زما دې دوهم ملاقات د محتوا او اهميت له نظره ډېر توپير درلود.

په دې کتنه کې امين زه په انتظارخانه کې پوره دوه ساعته ايسار کړم، کله يې چې دفتر ته ورننوتم په ډېره سړه وضع يې د ګوتو په سرونو لاس راکړ. بې له دې چې ما ته د کښېناستو اجازه راکړي په ولاړو پښو يې راته وويل: «تراوسه لا نوې وظيفې ته نه يې تللی؟» ومې ويل: «کارونه مې بشپړ دي سبا ته ځم.» د خدای پامانۍ لپاره يې لاس راکړ او ويې ويل: «سبا ته حرکت وکړه، ما لاتراوسه حزبي تشکيلات نه دي جوړ کړي، کار وربانديې کوم، کله چې جوړ شول، سمنګان ته به حزبي تعرفه درواستول شي، او س له حزبي تعرفې پرته دندې ته حاضر شئ.» د حزبي تشکيلاتو په حساب زما ګوندي غړيتوب وځنډول شو او له دفتر نه يې راووتم.

بې له دې چې کومه ګناه ولرم د امين لومړی او دوهم ملاقات زما په اړه چې د هغه په خپله وينا د نيول کېدو په شپه او د وسله وال پاڅون په لومړۍ ورځ مې ورسره په ځومره اخلاص او مينه او د مسئوليت په قبلولو چلن کړی ؤ، په خبرو کې يې ډېر لوی توپير راغلی ؤ. د حزب په دننه کې د وضعيت په اړه له دې ځخه کولای شو اټکل وکړو چې قدرت ته تر رسېدو لږ وروسته تر کومې کچې بحراني شوی ؤ. خو په سمنګان ولايت کې د غلام رسول يوسفي په نوم يو شخص والي ؤ. که څه هم د تحصيل او تجربې په لحاظ يې منځنی درجه لرله، خو کړنه يې اګر که د تاکتيک او ريا

(c) ketabton.com: The Digital Library

رنګ درلود خو د خلکو د خوښې وړ ؤ. په ښار کې د نرخونو د ټاکلو او کنټرول لپاره یې جدي کمیسیون ټاکلی ؤ، په خپله به یې په بازار کې د خوراکي توکو د نرخونو څارنه کوله.

د جمعې په ورځ د پروګرام سره سم د ادارو له څو تنو رئیسانو (د عدلي محاکمو رئیس، مستوفي، څارنوال، امنیې قوماندان، د زراعت رئیس، د ښوونې او روزنې رئیس، ښاروال او نورو) رئیسانو سره د ښار نږدې او ګوښه یو کلیو دوه یا درې جوماتونو ته تلل، د خلکو په وړاندې به یې اودس کاوه او له خلکو سره یوځای به یې د جمعې لمونځ ادا کاوه. د خلکو کوچنۍ کوچنۍ ستونزې به یې د سپین ږیرو او د جوماتونو د خلکو په مشوره د خلکو په مخکې ځای پرځای هوارولې. د هرې جمعې په ورځ به والي د ادارو د څو تنو رئیسانو سره یوه جامع جومات ته، مستوفي له دوه تنو رئیسانو سره بل جامع جومات ته، د عدلي محاکمو رئیس له نورو دوه تنو رئیسانو سره بل جامع جومات ته له پروګرام سره سم په ترتیب سره تلل. د جمعې لمونځ به یې له خلکو سره یوځای ادا کاوه او د ځمکو، اوبو لګولو، حقوقي مسایل او نورې ناوړه جنایي او د جرم وړ قضیې به یې د قومي جرګو له لارې حل کولې. خلک د حکومت له دغه ډول کړنو څخه چې په حق او انصاف ولاړې وې او د خلکو په مخکې د خلکو په قضاوت حل او فصل کېدلې او د وخت او پیسو د ضایع کېدو مخه په کې نیول کېده ډېر زیات خوښ او راضي وو. افسوس چې په ټولو ولایتونو کې او د ګوند د مشرتابه په کچه داسې احساس ژوندی وای چې خلک یې ورځ په ورځ په ځان راټول کړي.

د ادارو له څو تنو رئیسانو سره یې ولسوالیو ته سفر کاوه او د ولسوالیو د خپل منځي شخړې یې د همغه ځای د خلکو په مشوره په یو ارخیز ډول بې له دې چې د مامورینو کنټرول او جاجونه په کې وي حل او فصل کولې، خو افسوس چې دغه ډول اجراآت ډېر وخته دوام ونکړ. د حزب په دننه کې د اوضاع بدلون او د کادرونو تغییر او بدلون د مسئولینو او مامورینو د کړنو بڼه هم بدله کړه. د دیموکراتیک جمهوریت له جوړېدو نږ ۳ یا ٤ میاشتې تېرې شوې وې چې د ګوند په مشرتابه کې

(c) ketabton.com: The Digital Library

دننه اختلافات په ډاګه شول او د چاودنې حالت یې غوره کړ. د خلکو تیر ایستونکی ګوند، د کارګرانو مخکښ ګوند، د ټولو دهقانانو او زحمت کښانو ګوند چې د اپوزیسیونی مبارزو پر مهال یې خلکو ته د خدمت کولو، عدل، انصاف او برابرۍ وعده ورکوله، د قدرت له لاسته راوړو وروسته په داسې خطرناکه او مرګونې ناروغۍ اخته شو چې ټولې ژمنې یې له یاده ووتلې او په خلکو یې داسې ظلمونه وکړل چې ترننه پورې افغان بېچاره اولس د هغې د اور په لمبو کې سوځي او زمونږ اباد او سمسور هیواد په کنډوالو بدل شو.

د تغییر او تبدیلیو په لړ کې د سمنګان والي یوسفی هم تبدیل شو او پر ځای یې د الله داد طوفان په نوم یو شخص د سمنګان د والي په حیث وټاکل شو.

له رسم سره سم د ادارو رئیسان د ریاتک کوتل د حق العبور دروازې ته د نوي والي د هرکلي لپاره ورغلي وو، کله چې والي د هرکلي کوونکو د لیکو په مخکې له موټر نه کښته شو نو هغه مې وپېژاند. دا همغه الله داد نومی ؤ، کله چې په کال ۱۳۴۷ کې زه د کندز د دشت ارچي ولسوالۍ د امنیې قوماندان وم، نوموړی د ولسوالۍ د لومړنی ښوونځی د تحویلخانې کاتب ؤ. په هغه وخت کې نه د ګوند غړی و او نه طوفان، له همغه لومړنی ښوونځی څخه فارغ شوی و او د اړتیا له مخې په همغه ښوونځی کې د تحویلخانې د کاتب په حیث مقرر شوی و. د ولسوالۍ اوسېدونکی د نورو ولایتونو ناقلین وو، الله داد طوفان هم د جنوب لویدیز ولایتونو څخه د کاکړو له قوم سره د دشت ارچي ولسوالۍ ته راالیږدېدلی ؤ.

طوفان سمنګان ته طوفان راوړی ؤ:

الله داد طوفان د خپلو ملګرو د «سره خلقیانو» په نوم یو ګروپ سره د سمنګان ولایت ته نازل شول. «سره خلقیان، ګلابی خلقیان، کنجکی خلقیان» دا هغه اصطلاحات وو چې خلقیانو یو د بل په اړه کارول. هغه ګروپ چې په حفیظ الله امین پورې یې تړاو درلود د سره خلقیانو په نوم یادېدل. اتفاقاً چې د طوفان د ګروپ همکاران ټول د دشت ارچي ولسوالۍ احساساتي، بې تجربې او بې علمه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځوانان وو ، د ولایت چوکۍ یې د قرعه کشۍ په اساس په خپلو منځو کې وویشلې ، پخوانی مامورین او کارکوونکی څوک ونیول شول او څوک وتښتېدل. له هغې جملې څخه د عامې روغتیا رئیس ډاکتر حبیب منګل او په خپله زه تر یو وخته پورې په خپل ځای پاتې شوی وو او هغه هم له دې کبله چې د طوفان په ګروپ کې ډاکتر او کوم مسلکي افسر شتون نه درلود . په دې سربېره کله چې زه د ارچي ولسوالۍ قوماندان وم ، د الله داد وروړ د سیمې د بې سواده قریه دارانو څخه ؤ ، هغه به خپل کارونه د خپل وروړ الله داد په واسطه چې باسواده او روڼ فکره ځوان ؤ ترسره کول. ما هم په دې خاطر چې د ولسوالۍ روښانفکره کړیو ته مې وده ورکړې وي له هغه سره مې ښه چلن کاوه. د همغې پېژندګلوۍ ترمخه الله داد ماته د استاد خطاب کاوه. د الله داد طوفان په راتګ سره په سمنګان ولایت کې د ویرې او وحشت څپه خپره شوه ، هېڅوک له ځانه خبر نه وو. مامورین ، ښوونکی او کار کوونکی له خپلو دفترونو څخه ، هټیوال او سوداګر د خپل کار له ځایونو څخه ، اما مان له جوماتونو څخه ، دهقانان له خپل کروندو څخه او نور خلک له خپلو کورونو څخه د مخالفینو او توطئه جوړوونکو په نومونو سره نیول کېدل او زندان ته اچول کېدل. ځمکه وال ، مخور ، روحانیون او مشران به د شپې لخوا چې کورونه به یې محاصره او بیا تالاشي کېدل ، نیول کېدل او د زندان تورو کوټو ته استول کېدل.

والي د بې پولې واک او صلاحیت له درلودلو سره سره د ولایتي ګوندي کمیټې منشي هم ؤ. مستوفي او د منشي مرستیال د محمد هاشم « دقیق » په نوم د سمنګان یو احساساتي او بې تجربې ځوان ؤ. دی تر دغه وخته د کابل له تجارتي مسلکي ښوونځی لا فارغ شوی نه ؤ ، د سمنګان ولایت په اداري چوکاټ کې یې د سمنګان دولتي او حزبي کسان راټول کړل ، دوی پخوانۍ عقدې او نابرابرۍ په د ښمنۍ سره محاسبه کولې او له پخوانیو مخالفینو سره یې د غچ اخیستو معامله او چلن کاوه.

عجیبه خو دا وه چې ټولې نیونې او تالاشي ګانې د والي په امر د ولایت د امنیه قوماندانۍ په واسطه عملي کېدې. هماغه قوماندان چې څه موده مخکې به

(c) ketabton.com: The Digital Library

يې د جمعې په ورځو په جامع جوماتونو کې د ځايي خلکو سره لکه د ورونو په شان يوځای د جمعې لمونځ ادا کاوه او د خلکو ستونزې، جزايي او حقوقي قضيې به يې د خلکو د پريکړو ترمخه ځای پرځای حل او فصل کولې، او س يې په نيمه شپه کې بېګناه خلک له خپلو کورونو څخه رابهر کول او په زندانونو کې يې اچول، د درې اونيو په موده کې ۲۵ تنه د اثر او رسوخ، مخور او د عزت خاوندان چې ځمکه وال، علماء، اربابان، د پارلمان پخواني وکيلان، د بزکشی رئيسان او نور په کې شامل وو ونيول شول او بې سرنوشته زندان ته واچول شول. د يوه په باره کې هم په امنيه قوماندانی کې د هغوی د جرم او ګناه کوم سند موجود نه ؤ. دغو ناقانونه کړنو زه زوروولم، يو وړانديز مې په دې برخه کې ترتيب کړ او د والی دفتر ته ورغلم، اول مې په شفاهي ډول د بنديانو په اړه ورسره خبرې وکړې، د قانوني اجراآتو، د څارنوالی د چارو، د جزايي چارو قانون چې په هغه وخت کې په خپل حال او نافذ ؤ، د خلکو د کورونو د تالاشی په برخه کې، د شکمنو کسانو د څارنې، د پوليس صلاحيت، د څارنوال او محکمې د صلاحيت د قانون په اړه مې وضاحت ورته وکړ او ورته مې په ډاګه کړه چې په دوه اونيو کې ۲۵ تنه پرته د محکمې د تحريري احکامو او پرته له کوم سرنوشت نه په زندان کې پراته دي، چې دا عمل له نافذو قوانينو څخه څرګنده سرغړونه ده. والی ته مې د يو پخوانی دوست په حيث په درناوی او دوستانه لهجه وويل تاسو د دولت د نايب په حيث او د ولايت د لومړی درجې مسئول په حيث د کارکوونکو څخه د غچ اخيستنې چلن مخه ونيسئ چې مخور او د اثر او رسوخ خاوندان بېګناه نيول کېږي او په يوه او بله پلمه نيول کېږي او په بېلابېلو تورونو متهم کېږي. زه له کابل نه او ته له کندز ولايت نه د سمنګان ولايت د خلکو د خدمت لپاره مؤظف شوی يو، د دې ولايت د خلکو سره کومه ښه او يا ناوړه سابقه نلرو، د خلکو په مقابل کې زمونږ چلن بايد قانوني او ناپيېلي وي. دا قانوني قاعده ده چې که يو مجرم په سهوه او اشتباه سره د قانون له منګولو بچ پاتې کېږي، نو دومره مسئوليت نلري لکه څومره چې يو بېګناه شخص قصداً او عمداً مجازات کېږي. دا به له خلکو، انقلاب او حزبي او دولتي مشرتابه سره خيانت وي. والی چې زما له

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځرګندې لهجې سره آشنايي لرله زما د خبرو تاييد يې وکړ، خو په ګروپي او فرکسيوني نظرياتو کې دومره ډوب شوی ؤ چې په عملي توګه يې نشوای کولای د هغې مخه ونيسي.

د ۲۵ تنو د خوشې کولو په اړه مې چې هرڅومره ټينګار وکړ څه ګټه يې ونکړه. په پای کې راته والي وويل: «د دغو اشخاصو په هکله په ولايتي کميټه کې بې شمېره اطلاعات او راپورونه موجود دي. تاسو مخالفت مه کوئ ګنې ګوندي ولايتي کميټه به په تاسو هم بې باوره شي.» ما ورته وويل: «نه داسې نه ده، زه د ولايتي ګوندي کميټې د تصميمونو سره مخالفت نه کوم. زه د هغو کړنو په اړه اندېښنه لرم چې د امنيه قوماندانۍ له لارې په ناقانونه توګه ترسره کېږي، که کوم باصلاحيته پلاوي له مرکز نه راشي د دغو ۲۵ تنو بنديانو په هکله چې بې سرنوشته په زندان کې پراته هېڅ جواب نشته، ځکه په شفاهي امر يې کورونه تالاشي شوي او د کوم جرم له ثبوت نه پرته په زندان کې اچول شوي دي. له دې امله چې زه د محبس، نظارتخانې او توقيف خانې د لومړۍ درجې مسئوليت په غاړه لرم، ځکه نو د هغې مسئوليت مستقيماً زما په غاړه دی.»

والي په خندا وويل: «مه وېرېږه، زه د ولايت لومړی درجه مسئول او د دولت نماينده يم، زه دا صلاحيت لرم، هغه اشخاص چې د انقلابي دولت پرضد تبليغات کوي او خلک د دولت پرضد راپاروي ونيسم او بنديان يې کړم او حتی اعدام ته يې جوړ کړم. څوک چې له موږ سره نه دي، زموږ نه دي. څوک چې د دولت ضد دی، دښمنان دي، او دښمنان بايد له منځه يووړل شي.» زه د والي په خبرو حيران شوم، فکر مې وکړ چې دداسې خودمختار والي سره چې له د بچه سقاو د دورې حاکمانو په شان دی څه وکړي، کوم پېشنهاد مې چې له وړاندې ترتيب کړی ؤ په مخکې ورته کښنود، ويې لوست، قلم يې راواخيست او داسې احکام يې وليکل:

«وکتل شو! د هغو اطلاعاتو په اساس چې د ولايت د مقام د ولايتي کميټې په وړاندې موجود دي، د امنيه قوماندانۍ ته هدايت ورکړ شوی و چې د ولايتي کميټې له منځنو غړو سره د شکمنو اشخاصو کورونه تالاشي کړي او هغوی د پلټنو لپاره

(c) ketabton.com: The Digital Library

حاضر کړي ، د امنیه قوماندانی د نده لري چې د پښنهاد په متن کې شامل کسان د پلټنو د بشپړېدو تروختـه پورې ترڅـارنې او توقـیف لاندې ونیسي. (د والی لاسلیک) » خپل تحریري احکام یې ماته ولوستل او راته ویې ویل: « ترکومه چې زه والی یم ، په داسې مواردو کې هرډول تحریري احکام چې ستاسو لپاره سند کېدای شي ، کولای شې له ما څخه یې ترلاسه کړې. »

لږ وروسته خبر شوم چې د عامې روغتیا رئیس حبیب منګل د شپې لخوا په خپل کور کې نیسي. غوښتل مې چې په یو ترتیب سره هغه ته اطلاع ورکړم ، خو له نېکه مرغه هغه په خپله خبر شوی ؤ او په همغه شپه یې ځان له کوره څنډې ته کړی ؤ. زما لپاره هم خطر زنګ ؤ ، لومړی مې خپل فامیل کابل ته ولېږداوه ، او ځان ته مې پاملرنه وه چې غافل نشم. د پولیسو یو ځوان افسر محمد نذیر چې زما د مینه والو او مخلصینو څخه ؤ ، د والی د یاور په توګه وټاکل شو. هغه مې په دې پوهولی ؤ چې ځان غیر حزبي او بې پلوه معرفي کړي ، نو ښکاره ده چې والی هغه د ګوند خپل ګروپ ته د غړیتوب لپاره جذب او جلباوه او همداسې وشول. محمد نذیر ته مې دنده ورکړې وه ، هر وخت چې زما په اړه کوم تصمیم نیسي او یا زما د نیولو پرېکړه کېږي ، چې سمدستي ما په جریان کې واچوي.

لږه موده لا نه وه تېره شوې چې محمد نذیر خبر راکړ ، د حبیب منګل له تېښتې او ګوښه کېدو د شپې په غونډو کې والی ، مستوفی او څو تنه نور د ولایت کمیټې غړي یو پر بل پړ اچوي ، نن شپه یې هم په دې اړه ډېرې خبرې وکړې او ویې ویل چې قوماندان په کور او دفتر کې نشو نیولی ځکه چې قوماندان په کور او دفتر کې ټینګ امنیتي تدابیر نیولي دي. ښایي د ګډو عملیاتو په ترځ کې د شپې لخوا له ښار نه لرې د هغه چاره وکړو.

زه له پخوا نه د غې ډول توطیې ته متوجه وم خو د محمد نذیر خبرتیا زما غوږونه نور هم خلاص کړل. د دې ورځې په سبا ته ماز دیګر مهال ماته په ټیلفون وویل شول: « نن شپه مستوفی د ولایتي کمیټې له څو تنو غړو سره او په خپله تاسې د یوې دندې د ترسره کولو لپاره یو ځای ته ځئ ، یوه قوه برابره کړه ، د ماخستن ډوډۍ

(c) ketabton.com: The Digital Library

له خوړلو نه وروسته مستوفي له ملګرو سره ستا څنګ ته درځي، د عملياتو بشپړ پلان له مستوفي سره دی، تا به له نږدې څخه په جريان کې واچوي، تاسو شخصاً په عملياتو کې له هغوی سره ګډون وکړئ ځکه چې دا عمليات ډېر مهم دي.» زه وپوهېدم چې دا همغه ځانګړی پلان دی. ما والي ته هېڅ ونه ويل. د امنيت آمر ته مې لارښوونه وکړه چې د يو بشپړ ځواک سره د شپې د عملياتو لپاره چمتو اوسي او له مستوفي سره يوځای حرکت وکړي. زه د يوې بلې ځانګړې دندې د ترسره کولو لپاره ځم. ماښام ته نږدې د ترافيکو ټيوټا ډوله موټر کې کښېناستم او د حيرتان د کميسارۍ د چارو د جاجونې په موخه د حيرتان بندر په لوري وخوځېدم. هغه وخت د حيرتان بندر په سمنګان ولايت پورې مربوط ؤ. سبا ته د جمعې ورځ وه، په مزار شريف کې د سخي صاحب زيارت ته ورغلم، د جمعې په ماز ديګر ايبکو ته راستون شوم. د امنيت آمر د شپې د عملياتو په اړه راته ګزارش تېر کړ، والي او مستوفي له دې امله چې په عملياتو کې مې شخصاً ولې حضور نه درلود د راتلونکو پلانونو په خاطر له عارفانه تجاهل څخه کار واخيست او هېڅ يې ونه ويل او په دې ترتيب مې د ځان په اړه د ترور پلان په مهارت سره شنډ کړ. که څه هم په خپله والي زما د ترور کولو سره علاقه نه لرله، خو هاشم دقيق او د ګروپ نورو غړو د ډېر فشار له امله والي دې کار ته اړ ايستلی ؤ. له دې امله چې ما په ډېر مهارت سره له ترور څخه نجات وموند او والي هم له زړه نه خفه نه معلومېده، نو له دې ناکامۍ څخه رنځېدلي وو. زه د فرصت په انتظار کې وم چې څه ډول د دې توطيه ګرو او دسيسه کارانو له پنجو څخه نجات ومومم او هم له خپلې پوځي دندې او دولتي پوست څخه تېښته ونکړم، ځکه چې له خپلې دندې څخه زما تېښته سرغړونه شمېرل کېده چې درنه سزا يې لرله.

د قادر، رفيع او مير علي اکبر شعارونه:

د پرچم ډلې د مشرانو له تېښتې وروسته په مرکز کې وضع ورځ په ورځ کړکيچنه کېدله. که څه هم نور محمد تره کی په ښکاره خو د د. خ. ا. ګوند د

(c) ketabton.com: The Digital Library

عمومي منشي او د انقلابي شورا د رئیس او صدراعظم په توګه د قدرت په ګدۍ ډډه لګولې وه، خو په حقیقت کې حفیظ الله امین د رژیم واکمن ؤ. د اګسا د جاسوسی شبکه (د افغانستان د ګټو ساتلو اداره) د ضبط احوالات د ریاست او د پخواني مصئونیت ملي د ریاست ځای نیولی ؤ او په خپلو ویروونکو او ظالمانو فعالیتونو یې لاس پورې کړی ؤ. هره ورځ به یې د ټولنې د بېلابېلو کړیو افراد په بېلابېلو پلمو او نومونو د مخالفینو په نوم نیول.

د حزب او اګسا کارکوونکو دا شعارونه زمزمه کول: «څوک چې زمونږ سره نه دي زمونږ نه دي، څوک چې زمونږ نه دي زمونږ مخالفین دي، مخالفین دښمنان دي، له دښمنانو سره څه باید وشي.»

تر همدې شعار لاندې د هیواد معنوي پانګه، د پوهې خاوندان، د علم او مسلک خاوندان، سیاستوال، د قوم مشران، ځمکه لرونکی، دیني عالمان او روحانیون، روڼاندي، نارینه او ښځینه محصلین، ښوونکی، ښځینه ښوونکیې، د پوهنتون استادان او پوځي افسران په بېلابېلو تورونو، نیول کېدل، بندیان کېدل او یا تر خاورو لاندې کېدل.

د ۱۳۵۷ کال د چنګاښ د میاشتې په وروستیو کې د شپې په ۸ بجو د افغانستان راډیو له لارې دا اعلامیه خپره شوه چې: «د ثور پرتمین انقلاب چې د ټولو خواري کښو له حقوقو څخه ملاتړ کوي، ځینې پلیت عناصر چې خپلې ګټې په خطر کې ویني، بېلابېلې توطیې او دسیسې په لاره اچوي، انقلابي دولت په پوره ویښتیا سره د پلیتو عناصرو توطیې مخکې له دې چې بریالۍ شي شنډوي او د هغوی منحوسې څیرې افشا کوي.» جنرال عبدالقادر، محمد رفیع او میر علی اکبر چې غوښتل یې د انقلابي دولت پر ضد کودتا وکړي، ونیول شول او د قانون منګولو ته وسپارل شول، پلټنې دوام لري، پایلې به یې په راتلونکی کې د ګرانو هیوادوالو په اطلاع ورسیږي.»

د دې اعلامیې په بنسټ یو زیات شمېر پوځي او مسلکي افسران ونیول شول او له دندو څخه ګوښه کړای شول. تره کی به همیشه په خپلو رسمي ویناو کې ویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

«اردو باید د ورانکارو عناصرو او مرتجع کسانو څخه پاکه شي او یوه ښندونکې خلقي اردو جوړه شي.» او همداسې وشول. ملي اردو څو ځلې په بېلابېلو تورونو سره له غوړه او بهترینو مسلکي پوځیانو څخه پاکه شوه.

د هوايي ځواک جنرال عبدالقادر چې د ظاهرشاه په خلاف د محمد داود په کودتا کې يې ونډه درلوده او د محمد داودخان په پرزولو کې يې هم ښکاره خدمت ترسره کړی ؤ، په دې ګناه چې له ببرک کارمل سره يې دوستانه اړيکې لرلې او چکوسلواکیا ته د سفير په توګه له تللو وړاندې د هغه په کور کې يې ورسره کتنه او ملاقات کړی ؤ او ان چې د پراګ په طرف د پرواز په مهال ببرک کارمل ته هوايي ډګر ته ورغلی ؤ، محمد رفيع چې د پرچم ډلې د پېژندل شويو افسرانو له ډلې څخه ؤ چې د ثور د اوومې نېټې د وسله وال پاڅون په لومړي ورځ يې فعال رول لوبولی ؤ او د ببرک کارمل د لومړۍ درجې له پلويانو څخه ؤ، او ډاکتر ميرعلي اکبر د جمهوريت د روغتون رئيس چې د کمونيزم له مخالفينو څخه ؤ، درې واړه د ناکامې کودتا په تور ونيول شول او زندان ته واچول شول، او د ناکامې کودتا د توطيې د غندلو په موخه د ولايتي حزبي سازمانونو او همدا راز د ولسواليو حزبي سازمانونو غونډې او لاريونونه وکړل او د مرګ پر قادر، مرګ پر رفيع، ميرعلي اکبر او د هغوی په ملګرو ورکول کېدل.

جنرال عبدالقادر او محمد رفيع د ۱۳۵۸ کال د مرغومې تر ٦ مې نېټې پورې په پل چرخي زندان کې بنديان وو، د حفيظ الله امين د واکمنۍ په نسکورېدو سره له زندان څخه خوشې شول. جنرال عبدالقادر د د. خ. ا. ګوند د مرکزي کميټې د دفاع او عدل د څانګې آمر، او جنرال محمد رفيع د دفاع وزير په حيث وټاکل شو.

د ميرعلي اکبر د سرنوشت په اړه دقيق معلومات شتون نلري چې وړاندې شي، چې آيا د پلچرخي زندان نه به ژوندی راوتلی وي او که د هېواد د نورو پياوړو اشخاصو په شان به پرته له ثبوت او محکمې څخه په خاورو منډل شوی وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ببرک کارمل شعارونه:

نېږدې تر يوې مياشتې پورې په ټول هيواد کې د قادر، رفيع او مير علي اکبر پر ضد شعارونو ورکولو او غونډو په جوش او ولولو سره دوام درلود. په دغو شعارونو پسې د د. خ. ا. ګوند د مرکزي کميټې د ببرک کارمل، نور او اناهيتا په نوم نوي شعارونه خپاره شول او د حزبي سازمانونو لپاره د پراخو لاريونونو او غونډو زمينه برابره شوه. تره کی او امين په دې اند وو چې د ببرک کارمل او د هغه د ګروپ د ملګرو په تېښتي سره به د پرچم ډلې له لانجې او جنجال نه بېغمه شي، خو دا يوه تېروتنه وه ځکه د پرچم ډلې مشران چې په بهر کې د افغانستان د ديموکراتيک جمهوري دولت لخوا د سفيرانو او باوري استازو په توګه مقرر شوی وو، له هر پلوه خوندي وو، او د هيواد په دننه کې يې له خپلو مخفي سازمانونو سره تماس درلود، هغوی ته يې دستور ورکاوه، د هيواد په دننه کې د ظهور رزمجو، فريد مزدک، نجم الدين کاوياني، محبوب سنګر، سيد اکرام پيکر، فدا محمد دهنشين، عبدالمجيد سربلند، خدايداد او بشرمل او نور کادرونه او په سلګونو نورې کوچنۍ او سترې کړۍ فعاله وې، په پټه او تر ځمکې لاندې يې مخالفانه فعاليتونه ترسره کول، او د دولت پرضد يې د خپلې ورانکارۍ فعاليتونه يې په ګوټ ګوټ کې په لاره اچول او سازمان کول.

همدا راز د پرچم ډلې پوځي برخه له کله نه چې له نيولو او بندي کولو نه نجات وموند او پټ شول له خپلو مسلکي سازمانونو سره يوځای شول او په ګډه يې فعاليت کاوه، د ورانکارۍ دغو فعاليتونو دولت تر پوزې راوست او له دولت سره يې د لستوڼي د مار په شان چلن کاوه. دولت د يو نيم کال په موده کې هرڅومره کوښښ چې وکړ هرڅومره يې چې ونيول او زندان ته يې واچول، خو د پرچم ډلې پټ فعاليتونه بند نه شول، وروسته بيا دولت په خپله تېروتنه پوهېدلی ؤ، هوډ يې وکړ ترڅو فراري کړی ډله بېرته هيواد ته وروغواړي، خو تبعيد شوي سفيران د دولت له دښمنۍ ډک پلان څخه خبر وو، بېرته راستانه نه شول، دولت هم اړ شو چې د هغوی سياسي اعتبار پای ته ورسوي او له سفارتونو څخه يې ګوښه کړي. په پايله کې نور

(c) ketabton.com: The Digital Library

احمد نور، اناهیتا راتبزاد، محمد بریالی، ډاکتر نجیب الله له ببرک کارمل سره، د چکوسلواکیا په یوه ایالت کې سره یوځای شول. د چکوسلواکیا سوسیالیستي دولت د سویالیستي شوروي اتحاد په مشوره هغوی ته سیاسي پناه ورکړه. د وخت دولت داسې خبر خپور کړی ؤ چې ببرک کارمل جنرال زاده، اناهیتا راتب زاد، نور احمد نور، محمود بریالی او نجیب الله اشراف زاده گان او د محمدزو او د سلطنتي کورنۍ د دربار کاسه ختې چې د سلطنتي دربار د جاسوسانو په توگه روزل شوي وو. په خارج کې د افغاني سفارتونو ټوله نغدې شتمني یې غلا کړې او د امپریالیزم لمن ته یې پناه وړې ده.

د قادر، رفیع او میر علي اکبر په تعقیب د مرگ پر کارغل، نور، اناهیتا او د هغوی په ملگرو شعارونه خپاره شول او د هیواد په گوټ گوټ کې په حزبي سازمانونو، اداري او دولتي ادارو کې غونډې او لایونونه په لاره واچول شول. مرکز، لسوالیو، علاقه داریو او ولایاتو حزبي او دولتي مامورینو او کارکوونکو میتنگونه او لاریونونه وکړل او د مرگ په ببرک کارغل، نور او اناهیتا شعارونه یې پورته کړل.

په سمنگان ولایت کې هم یو ستر مارش په لاره اچول شوی ؤ چې والي او د ټولو ادارو د رئیسانو په گډون د محکمې رئیس، د عدلي محاکمو قاضیانو او ټولو دولتي او حزبي مامورینو او کارکوونکو په کې گډون درلود.

د مارش په لومړۍ کرښه کې والي، د ولایتي کمیټې غړو او د ادارو رئیسانو وجود درلود او همدا شعارونه یې ورکول او د هورا آوازونه یې پورته کول. یوازې ما او د محکمې رئیس مولوی نقیب الله د ډاکتر سعید افغاني وررور له د غسې شعارونو ورکولو څخه ځان ساتلی ؤ او د نورو لاریون کوونکو په لیکو کې روان وو. په مخکینو لاریونونو کې چې د مرگ پر قادر، رفیع او میر علي اکبر شعارونه په کې پورته کېدل زه او د محکمې رئیس چوپ وو. د غونډې په پای کې چې حزبي فعالین، کارکوونکي او مامورین رخصت شول او د والي په دفتر کې د چای څښلو لپاره د ادارو رئیسان وربلل شوي ؤ، محمد هاشم دقیق ما او د محکمې رئیس

(c) ketabton.com: The Digital Library

مخاطب کړو او ویې ویل: «د نن ورځې په مارش کې تاسو خاموش وئ، ستړي ستومانه معلومېدئ، د مرکزي کمیټې شعار مو یوځل هم په خوله ونه وایه؟» د محکمې رئیس لا خوله نه وه پرانیستې چې ما د هغه جواب ورکړ ومې ویل: «زه او زما همکاران د مارش د لیکو د امنیت ساتنې مسئول وو، مونږ د نظم او عامه امنیت ساتونکی یو، له مونږ نه په موجوده شرایطو کې باید د سیمې د امنیت ساتنې غوښتنه وشي، مونږ باید غله، قاتلان او مجرمین وڅارو او ویې نیسو، د ولایت امنیت باید تأمین کړو، لاریونونه، غونډې او د شعارونو پورته کول باید حزبي فعالینو ته پرېښودل شي، د غونډو او مارشونو په مهال چې حزبي او دولتي ستر مقامونه په کې ګډون کوي زمونږ امنیتي دندې ډېرې حساسې او مهمې وي، زه او ملګری مې د مارش په لیکو کې په جدي ډول خپلو دندو ته پاملرنه کوو، ویناګانې او شعارونه باید تاسو حزبي ځوانانو ته پرېږدو.» د محاکمو رئیس هم زما د خبرو په تایید سره ځرګندونې وکړې. مستوفي ولیدل او واورېدل چې والی هم زما او د محاکمو د رئیس خبرې په خندا او موسکا سره تایید کړې، د هاشم دقیق نیوکه بېځایه او بې اهمیته پاتې شوه، زما او د محاکمو د رئیس په مقابل کې یې د زړه کینه او بغض په ځای پاتې شو او چوپ شو.

له ترور نه مې څه ډول نجات وموند:

الله داد طوفان به هره شپه نشه کوله او مست به ؤ. دده د ملګرو د ګروپ یو یا دوه تنه به ورسره وو، چې مست او نشه به شو په سندرو او نڅا به یې شروع کوله، او کله به چې د نشې په حالت کې په غوسه کېده، نو د شرابو د جام خپل ملګری به یې هم زورول. دده دغه عادت او خوی ماته معلوم ؤ، د نشې په وخت کې به چې ورتلم او ځانته به نه ؤ نو ماته به یې د استاد خطاب کاوه او ویل به یې چې: «کاشکی د اشرافیت مهر او ټاپه دې په تندي کې ځلانه کولې، په رښتیا چې ډېر ژر به لوړو مقامونو او پوړیو ته رسېدلی وای.» خلقیانو د پرچم ډله اشرافزاده ګانو په نوم یادوله. د اشرافیت کلمې په پرچمیانو اطلاق کاوه. والی به د مستۍ په حالت کې په

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښه نیت سره راته ویل: «پوهېږم چې ته یو مسلکي او تجربه لرونکی شخصیت یې او له هېڅ کوم فرکسیون سره نه یې تړلی، خو څه وکړم چې د ولایتي حزبي کمېټې غړي احساساتي او بې تجربې ځوانان دي. ته یې ښه نه یې پېژندلی، کله کله ستا په باره کې د بدګومانۍ خبرې کوي.» ما به ورته د یو په یو خبرو په مهال همېشه ویل: «هغوی په دې دلیل په ما تور لګوي چې زه هېڅکله په جزایي او حقوقي مسایلو کې د هغوی سپارښتنه نه منم، ځکه چې د ولایتي او ښاري کمېټو ټول غړي د همدې ځای خلک او وګړي دي، په منځنی شخړو کې د خپلو دوستانو او خپلوانو پلوي کوي، که د دوی سپارښتنې او فرمایشونه و منم نو د بېګناه او زیان لیدونکو خلکو د حقوقو په وړاندې به زه مسئول وم، ځکه مې هوډ کړی دی چې په حقوقي او جزایي مسایلو کې چې کړنه او سرته رسول یې په امنیه قوماندانۍ پورې اړه لري د حزبي غړو فرمایشونه او سپارښتنې نه قبلوم، نو په دې اساس هغوی له مانه راضي او خوښ نه دي. پرېږده هغوی چې هر قضاوت کوي، خو ستا په وړاندې اداري مسئولیت لرم، کله چې تاسو په ما بدګومانه شوئ په همغه شېبه کې زه چمتو یم د خپل حساب تصفیه وکړم او ستا بدګومانی رفع کړم.»

په کوم وخت به چې والی مست او خوشحاله ؤ، ورته به مې ویل: «ته د دشت ارچي ولسوالۍ او زه له بل ځای نه د خدمت په موخه دې ولایت ته مؤظف شوي یو، د دې سیمې له خلکو سره نه ښه او نه بده کومه سابقه نلرو، زمونږ قضاوت باید بېطرفه او بې غرضه وي، خو د کمیټو غړي او احساساتي ملګري د دې سیمو خلک دي، په ډېرو حقوقي او جزایي مسایلو کې د خپلو خپلوانو ګټو ته ترجیح ورکوي، که مونږ او تاسو د هغوی غوښتنو سره سم عمل وکړو، نو طبیعي ده چې د نورو حقوق تر پښو لاندې کېږي او ورو ورو به عام خلک په مونږ بې باوره شي او پر ګنې به له حزب او انقلاب څخه فاصله پیدا کړي.

په وروستیو نیونو کې د یو شمېر خلکو کورونه چې د سیاسي تورونو له امله تالاشي شول او هغوی ونیول شول، نو که د حزبي ملګرو اطلاعات او راپورونه په دقیقه توګه وارزول شي نو شک نشته چې د ځینو وګړو په برخه کې به شخصي

(c) ketabton.com: The Digital Library

مخالفتونه او دښمنۍ شتون ولري او که دا ډول کړنې دوام وکړي نو پایله به يې دا شي چې مونږ په خوش فهمۍ سره د انقلاب په زيان ګام پورته کړی دی. » والي په اصولي توګه زما ټولې خبرې منلې او تاييدولې، خو د سيمې د عقده لرونکو عناصرو لکه محمد هاشم دقيق مستوفی، امان الله کارګر، ظاهر افق، غوث الدين او د کميټو د نورو غړو تر داسې اغېز لاندې راغلی ؤ چې د هغه په ناروا عمل کې هېڅ تغيير نه رامنځ ته کېده.

ما چې هر څو مره هڅه وکړه ترڅو والي ګټورو او عام المنفعه کارونو ته تشويق کړم خو د هغه چاپيريال دومره منحرف او خچن ؤ چې زما خوارۍ هېڅ ګټه ونکړه. په پای کې مې دا فکر وکړ چې ددې فاسدې دستګاه څخه لرې شم. د دندې پرېښودلو او تېښتې ډېر خطرناک عواقب لرل، په کم وخت کې تبديلي او د خدمت د ميعاد له بشپړېدو وړاندې هم راته ستونزمنه وه. دا تجويز مې ونيو چې د مور د ناروغۍ په پلمه به راسره په دې برخه کې والي مرسته وکړي. د فرصت په انتظار کې وم، ترڅو د ماښام په وخت کې په داسې حال کې چې والی نشه وي ورسره ملاقات وکړم او خپل دغه پلان عملي کړم. له مخکې نه د موجه (ضروري) عذر له امله د خپلې تبديلۍ مکتوب په دوه نقلو کې د وزارت د مقام د ټيلفوني موافقې په اساس او همدا راز د خپلې دندې د پای ته رسېدو مکتوب چې د موجه عذر له امله زما په تبديلۍ کې د وزارت د مقام د ټيلفوني موافقې له مخې بايد د معاش له علم او خبر سره مرکز ته لاړ شم او د نوی قوماندان تر مقررېدو پورې د امنيت آمر کفالتاً دنده اجرا کړي. دغسې يو مکتوب د والي په لاسليک د سمنګان امنيه قوماندانۍ ته صادر شي د دوه پاڼو علم و خبر د معاش سره برابره کړي او د والي د لاسليک لپاره مې چمتو کړی وې.

ماښام چې والي په کور کې يوازې ؤ، په ټيلفوني اجازې سره کور ته ورغلم. خپل جيپ موټر مې رخصت کړ چې په امنيه قوماندانۍ کې ودرول شي. محمد نذير ياور مې پوه کړ چې د ټيلفون تار په کوم ځای کې د موقت لپاره غوڅ کړي. که چيرې مستوفي او يا د ولايتي کميټې کوم حزبي غړی د والي کور ته راشي نو چې د محمد

(c) ketabton.com: The Digital Library

نذیر لخوا ورته وویل شي چې والي په کور کې نشته له امنیه قوماندان سره مزار شریف ته تللی دی.

د والي د کور د هر کلي کوټې ته ورغلم، یوازې ناست دی او نیم بوتل ودکا یې څښلې ده او موسیقي اوري. دومره سګرټ یې څکولي چې لوګیو فضا خچنه او کثیفه کړې ده. زما په لیدو والي ډېر خوشحاله شو، ویې ویل: «ښه دی چې ته راغلې، نن شپه بیخي ځانته وم، ملګري ټول کوم واده ته تللي دي.» زه هم ددې خبر په اورېدو خوښ شوم. ځان مې خفه او پریشانه ښوده، د خفګان څپه مې په مخ راخوره کړې وه. والي آشپز ته امر وکړ چې د شپې ډوډۍ راوړي، د طعام مېز ته کښېناستو، والي په دوه ګیلاسونو کې شراب واچول، او شعار یې ورکړ چې ژوندی دې وي د ثور پرتمین انقلاب او خپل ګیلاس یې پورته کړ او د چرګ د ورانه په خوړلو بوخت شو. لږه شیبه وروسته یې پام شو چې ما نه دي څښلي او ډوډۍ هم نه خورم. ویې پوښتل: «ولې؟» ومې ویل: «ماته له کابل نه احوال راغلی دی، ډېر اندېښمن یم او ستا کور ته د دوستانه مرستې لپاره راغلی یم.» ویل: «خیر خو به وي، هرڅه مرسته مې چې له لاسه پوره وي، نه یې درېغوم، په کراره ډوډۍ وخوره.» ما ویل: «نه، ترڅو مې چې کار ونشي هېڅ شی مې خواته نه کېږي.» ویل: «ما له جریان نه خبر کړه، ژمنه کوم چې مرسته به درسره کوم.» د مور د ناروغۍ موضوع مې ورته داسې بیان کړه چې همدا اوس په روغتون کې د کوما په حالت کې بستر ده او د پرلپسې درملنې اړتیا لري، زه باید عاجلاً د وزارت د مقام په تیلفوني موافقه د احتیاط مرکز ته تبدیل شم، ترڅو د ناروغې مور د درملنې خدمت په ډاډه زړه وکړای شم. والي یو بل پیک هم وڅښل او ویې ویل: «د قوماندان د ناروغ په روغتیا او سلامتیا!» راته ویې ویل: «تیلفون خانې ته ووایه چې لومړی تړون او بیا وطنجار رخ کړي.» د کړکۍ له لارې مې محمد نذیر ته اشاره وکړه ترڅو د تیلفون لین جوړ کړي، تیلفون‌خانې ته مې وویل: «والي صاحب تړون او وطنجار سره په عاجله توګه مخ کړه.» زنګ راغی، والي له دواړو مقاماتو سره یو په بل پسې زما په اړه دومره خبرې وکړې ترڅو چې د دواړو قناعت یې حاصل کړ. زه عاجلاً له علم و خبر سره

(c) ketabton.com: The Digital Library

مرکز ته د احتیاط په بست کې تبدیل شم او د نوي قوماندان تر مقررېدو پورې د امنیت آمر کفالتاً کار وکړي. والي له خپله ځایه پاڅېد او په نخاې یې پیل وکړ، ما هم د کوکاکولا ګیلاس د شرابو په توګه ورسره پورته کړ او مونږ دواړو د شپې ډوډۍ وخوړه. مکتوب او علم و خبر مې چې له مخکې نه له ځانه سره راوړي ؤ ورباندې لاسلیک کړ او بالکل له خپل کار نه ډاډه شوم. په دې وخت کې د لوګر والي محمدخان آفت چې وروسته بیا د محمد خان پیکر په نوم مشهور شو کور ته راننوت. له سلام او روغبړ نه وروسته دواړه د دشت ارچي ولسوالۍ په لور د یو تن خپلوانو په واده کې د ګډون لپاره چې سبا ته ترسره کېده روان شول. والي دنده راکړه چې تر راتګه پورې یې کفالتاً په سمنګان کې دنده ترسره کړم او سبا ته چې د حاجیانو د قره کشۍ ورځ ده زه شخصاً په خپله د والي په غیاب کې دغه کار ترسره کړم. له ما سره یې خدای پاماني وکړه، هغوی کندز ته او زه خپل کور ته روان شوم.

د والي نشتوالي زما د پاره یو ښه چانس ؤ، ځکه د وزارت د مقام او د سمنګان د امنیه قوماندانۍ په نوم مکتوبونه او علم و خبر مې سبین په والي لاسلیک کړي وو که نه ډېر اندېښمن وم چې که سبا ته هاشم دقیق او نور که مې د کابل له تګ نه خبر شي، کیدای شي د والي نظر واړوي. دا اندېښنه مې هم د والي په تللو سره رفع شوه. سبا ته مې دواړه مکتوبونه د ولایت له اداري مدیریت نه د وزارت او سمنګان د امنیه قوماندانۍ په عنوان صادر کړل او د علم و خبر پاڼه مې له دوایرو څخه په دې پلمه ډکه کړه چې د امنیې قوماندان په یو مسلکي کورس کې د ګډون لپاره د دریو میاشتو په مخه کابل ته ځي، او د دریو میاشتو معاش باید په کابل کې واخلي. د حجاجو قرعه کشي مې د والي له هدایت سره سمه ترسره کړه، له غرمې وروسته په ۲ بجو مې له مامورینو او د امنیت له آمر سره خدای پاماني وکړه، له الله داد طوفان سره مې د کندز د والي صاحب جان صحرایي په کور کې په ټیلفون خبرې وکړې، د ناروغ د روغتیایي وضعې د وخامت او د حاجیانو د قرعه کشۍ د ترسره کولو په اړه مې ورته وویل، اجازه مې ورنه واخیسته چې د کابل په طرف حرکت وکړم او په دې ترتیب مې د هاشم دقیق د ترور پلان شنډ او ځان ته مې نجات ورکړ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ژاندارم او پولیس عمومي قوماندان له خپلې تیلفوني موافقې څخه منکر شو:

د چارشنبې ورځ وه، د خپلې تبدیلۍ مکتوب مې د تیلفوني موافقې په اساس د سمنګان له ولایت نه راوړی ؤ. عمومي قوماندان (ترون) ته مې وړاندې کړ. عمومي قوماندان په ډېر بښه چلن سره مکتوب ولوست او په خپل قلم یې د مکتوب په څنډه کې زما د تبدیلۍ په اړه د احتیاط په بست کې ولیکل. څو دقیقې یې په دفتر کې ناست وم، د سمنګان ولایت د اوپراتیفي حالت د څرنګوالي په هکله مې ورته ډېر لنډ معلومات وړاندې کړل، مکتوب یې پېژندوال جګړن حی ګل خان ته وسپاره او د استراحت لپاره کور ته لاړم. د شنبې په ورځ چې وزارت ته راغلم، وضعیت بالکل بل ډول ؤ. عمومي قوماندان له خپلې تیلفوني موافقې نه چې د سمنګان ولایت نه یې مرکز ته زما د تبدیلۍ په اړه د سمنګان له والي سره کړې وه ګرځېدلی ؤ، په ترېو تندي یې راته وویل: «ته باید خپلې وظیفې ته سمنګان ته لاړ شې، ستا تبدیلي دې د اوس لپاره ځنډېدلې وي، څه وخت وروسته به په تعیناتو کې ستا د مشکلاتو په پام کې نیولو سره تا داسې یو ولایت ته تبدیل کړم چې مجهز روغتون او متخصص ډاکتران ولري، اوس خپلې دندې ته لاړ شئ او بس.» د پېژندوال دفتر ته ورغلم، د ترون خبرې یې تکرار کړې او ویې ویل: «د سمنګان ولایت د ولایتي کمیټې د مکررې غوښتنې په اساس چې په هغه ولایت کې ستا شتون ډېر اړین او اغېزمن دی، ترون هم له خپلې پخوانۍ موافقې نه ګرځېدلی دی.»

وپوهېدم چې هاشم دقیق غوښتل په دې ترتیب ما بیا د مرګ خولې ته واچوي خو ما هوډ کړی ؤ چې پر هېڅ شان به بیا د سمنګان ولایت ته نه ځم، په دې فکر کې شوم چې د ترون نظر د هغه د خپلوانو او دوستانو په واسطه راواړوم، بې له دې چې د مرګ او ترور وېره ورته ووایم همدا د ناروغۍ پلمه ټینګوم او ترون قانع کړم. ډګروال بختیار ګل منګل چې د ترون کاکاخسر ؤ، د پولیسو پخوانی قوماندان او زما د دوستانو له جملې څخه ؤ، کور ته ورغلم، ټول حقایق مې ورته بیان کړل او هغه

(c) ketabton.com: The Digital Library

مې په دې راضي کړ، په هره طريقه چې کېږي زما تبديلي د احتياط په بست کې په ترون ومني او منظور کړي، پرته له دې به مجبور شم چې دنده پرېږدم. د سمنګان ولايت د هغه مکتوب فوتوکاپي مې چې په ځنډه کې يې زما د تبديلۍ په اړه عمومي قوماندان ليکل کړی وو هم له ځانه سره لرله. منګلی بشپړ ډاډ راکړ چې هرڅنګه کېږي ترون ته به تناعت ورکوي. د جمعې په ورځ به ترون سره له فاميله ميلمه کوي، چې ترون د کورنۍ له غړو سره د مېلمستيا لپاره ورشي، نو هرو مرو به دا موضوع يو طرف ته کوي، د خپل کور د ټيلفون نمبر يې راکړ، چې د شنبې په ورځ لومړی د ټيلفون له لارې له موضوع نه ځان خبر کړم او بيا کور ته ورشم. هماغسې وشوه، د راتلونکی شنبې په ورځ منګلي ډاډ راکړ چې کار بشپړ شوی دی، په اطمينان سره ترون ته ورشم. د شنبې په ورځ لومړی پېژندوال او وروسته بيا له هغه سره يوځای ترون ته ورغلو، د احتياط په بست کې او د کورنيو چارو د وزارت د ګډ کميسيون د استازی په توګه د ماليې وزارت ته ورو پېژندل شوم، په دې ترتيب مې د هاشم دقيق د ترور پلان يوځل بيا شنډ کړ او د ماليې وزارت ته لاړم.

ګډ کميسيون:

ګډ کميسيون د ماليې د کورنيو چارو، عدليې وزارتونو، د ښارنوالۍ او د صدارت عظمی د محاسباتو د ديوان په استازو مشتمل ؤ چې د ماليې په وزارت کې يې د شاهي رژيم په يوې پرېړی دوسيې کار کاوه.

يو شمېر کورنيو او د پاکستان د صوبه سرحد سوداګرو د افغاني تجارتي جوازونو په واسطه د بهرنيو هيوادونو لکه جاپان، جرمني او نورو صنعتي هيوادونو څخه مختلف تجارتي مالونه خريداري کړی وو او بيا له دې چې د کابل ګمرک ته راشي او محصول يې ورکړی د پاکستان د صوبه سرحد په بازارونو کې پلورل شوي وو، دغه مالونه د پاکستان د کراچۍ بندر له لارې وارد شوي وو، له دې امله د ترانزټ په بڼه له پاکستان هيواد څخه تېر بدل، کوم محصول به يې نه ورکاوه، نو په دې ترتيب يو شمېر افغاني سوداګرو د صوبه سرحد د سوداګرو په

(c) ketabton.com: The Digital Library

ملتیا بنايي څو کاله دغه کار ترسره کړی وي، چې دا کار د افغانستان د اقتصاد په وجود یو ګوزار ؤ.

په شاهي رژیم کې د وزیرانو په کچه یو لوړ پوړی کمیسیون په دې دوسیه کار کاوه، د سردار محمد داود په جمهوري رژیم کې د معینانو او رئیسانو په کچه یو کمیسیون په دې دوسیې کار کړی ؤ. دغې دوسیې د وخت په تېرېدو سره ورو ورو خپل ارزښت له لاسه ورکړی ؤ، خو د پاڼو او کاغذونو په لحاظ د یوې پرېړې او ضخیمې دوسیې په بڼه پاتې وه چې د تره کي په رژیم کې د دغې دوسیې د حل او فصل لپاره د مدیرانو په کچه یو ګډ کمیسیون د عدلیې، مالیې، داخله وزارتونو او لویې څارنوالۍ او صدارت عظمی استازی ورته ټاکل شوي وو. زه د کورنیو چارو د وزارت د استازي په توګه په دې ګډ کمیسیون کې شامل شوم. د نورو وزارتونو استازي هم د ناراضیانو له ډلې څخه وو، ټول ناراضیان سره یوځای شوي و، خو د اګسا له وېرې تر یوه وخته پورې یو په بل باندې بې اعتماده او بې باوره وو. د سیاسي او د ورځې د تازه پېښو په اړه مو هېڅ خبره نه کوله، د کمیسیون ټولو غړو دغه بې لاسو بې پښو دوسیه په نوبت سره لوستله، داسې سند چې د چا په مسئولیت دلالت وکړي په دوسیه کې موجود نه ؤ، په دوسیه کې شامل کسان څوک مړه وو، څوک تبنتېدلي وو او څوک بې درکه وو.

زه ځکه په دې دنده خوښ وم، چې فکر مې کاوه د اګسا او مخالفینو له نظر نه پټ پاتې شوم، خو داسې نه وه، یوځه وخت یې له منګولو خوندي پاتې وم، خو دا په حقیقت کې زما اغفال ؤ، اصلاً زما د نیولو نوبت نه و رارسېدلی.

د امریکا د متحده ایالاتو د سفیر وژل کېدل او د هغه د وینو قیمت (خونبها):

د امریکا د متحده ایالاتو سفیر مستر دبز په کابل کې د ۱۳۵۷ کال په نیمایي کې ګهیځ د ۹ بجو په شاوخوا کې کله چې د خپل موټر په سپرلۍ چې دیپلوماتیک

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیرغ ورباندې ځړېده د خپل سفارت په لور روان ؤ، د کابل د نوي ښار په سیمه کې د ځلورو ناپېژاندو وسله والو لخوا وتښتول شو، د کابل هوټل ته راوستل شو او په یوه کوټه کې واچول شو.

د کابل هوټل د ښار په زړه کې د جمهوري ارگ په پنځوس متري کې مرکزي بانک ته مخامخ موقعیت لري. د کابل د ښار پولیسو ظاهراً د سفیر د نجات لپاره د کابل هوټل محاصره کړ او عملیات یې پیل کړي وو، د ژاندارم او پولیس عمومي قوماندان سید محمد داؤد ترون په خپله له تښتوونکو سره خبرې پیل کړې وې، هېڅا د تښتوونکو له غوښتنو څخه خبرتیا نه درلوده، هرڅه چې وو ترون ته معلوم وو، خو ترپایه پورې افشا نه شوې او عام خلک ورباندې خبر نشول، او تر ننه پورې څوک په اصل حقیقت پوه نشول.

د شوروي پوځي سلاکارانو د سفیر د خلاصون لپاره ډېرې لاس او پښې ووهلې چې په یو ډول سفیر ژوندی لاس ته راولی خو ترون د مشاورینو مشورې ته کوم ارزښت ورنکړ. د شوروي پوځي سلاکارانو په پای کې د سفیر د نجات او ژوندی په لاس راوړلو لپاره ترون ته داسې تجویز وړاندې کړ چې لومړی دې د امبولانس یو موټر له متخصص ډاکترانو، لازمو درملو او د اړتیا وړ طبي سامان آلاتو سره د هوټل څنگ ته چمتو کړای شي. د جمهوریت روغتون د متخصصینو یو مجهز گروپ دې چمتو شي، بیا دې په تښتوونکو زهرجن گاز وکارول شي او د بریښنا په خبر چټکۍ سره دې سفیر چې طبعاً هغه به هم مسموم شوی وي د امبولانس په واسطه روغتون ته ورسول شي او د اغېزمنو طبي عملیاتو په واسطه دې د هغه ژوند ته نجات ورکړ شي، خو ترون دې په خلاف د تښتوونکو کوټه تر اور لاندې ونیوه او د وسلو ډزې یې ورباندې پیل کړې او د ډزو په تبادله کې چې کله پولیس کوټې ته ورننوځي ځلور تنه تښتوونکي او پخپله سفیر تول وژل شوي وو او موضوع پای ته ورسېده. په پایله کې شوروي سلاکاران خجالت او غوسه وو ځکه چې د دوی د مشورې په خلاف عملیات ترسره شول، او عامو خلکو دغه چلن یو احمقانه او غیر انساني چلن وباله. په هرحال سفیر په یوه ماهرانه سیاسي لوبه کې ووژل شو. د

(c) ketabton.com: The Digital Library

امریکا متحده ایالاتو د هغه په وژنه پرته له رواجي دیپلوماتیک پروتست نه بل کوم اقدام ونه کړ. د حیرانتیا وړ وه چې د سرې جګړې په دوران کې د نړیوال ځواک یو سفیر د شوروي اتحاد د یو ګوډاګي حکومت د عمالو لخوا وژل کېږي خو په ظاهره سره د امریکا متحده ایالات یوازې د سفیر د چوکۍ په کمی ساتلو باندې قناعت کوي او ان چې له افغانستان سره یې سیاسي اړیکې جاري ساتلې وې، خو خپل ژور پلانونه یې د شوروي د تجاوز د بدنامولو، د شوروي اتحاد د پلوي دیموکراتیک رژیم د نسکورولو، له افغانستان نه د سرو لښکرو له شرمه د ډکو ایستلو، د افغانانو په واسطه د زرګونو افغانانو د وژلو، د ټولو تولیدي منابعو د لوټولو، د ټولو ملي او شخصي شتمنیو د چور کولو، او په ټول افغانستان کې د قومي، ژبني، مذهبي او سیمه ییزو تعصبونو پیدا کولو لپاره یو په بل پسې عملي کړل، چې په نتیجه کې د خپل سفیر د خون بها په بدل کې یې ټول افغانستان په کنډوالو بدل کړ، د افغانستان کور په کور کې یې د جګړې د اور داسې لمبې بلې کړې چې تراوسه د سفیر له وژلو شپاړس کاله تېرېږي خو زمونږ په هیواد کې لا هم دغه لمبې بلې دي او په افغانستان کې د شوروي اتحاد له رسوایۍ او ناکامۍ وروسته کمونیزم په نړیواله کچه بدنام او تر خاورو لاندې شو، خو د امریکا په وړاندې لا هم د خپل سفیر خون بها نه ده پوره شوې، خپل پخواني دوستان یې چې د کمونستانو پرضد وجنګېدل اوس یې په خپل منځ کې داسې په جنګ اچولي دي چې اوس زمونږ هیواد د تجزیې له ګواښ سره مخامخ دی او تر دم ګړۍ پورې د افغان وینه د افغان له لاسه تویېږي، نړدې ده چې نقشه یې د نړۍ له نقشې نه محوه او ټوله شي، خو همغه له موره مهربانه میاره چې ویل یې د شوروي اشغال په سیمه کې د کمونیزم پراختیا غوښتنه ده او د شوروي اشغال په افغانستان او سیمه کې اسلام ته خطر دی، اوس چې پر نړیواله کچه کمونیزم تس نس شویدی، اسلام په افغانستان کې څه ډول دی او د افغانستان ارضي تمامیت له کوم خطر سره مخ دی، اور د افغانانو په کورونو لګېدلی او د افغانانو او مسلمانانو پخوانی دوست په څه ډول عارفانه تجاهل سره زمونږ هیواد د نابودۍ او تباهی په لوري بیایي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوس ښايي د داسې فرصت په انتظار کې وي چې خپل کوم بل اجل نيولی سفير په افغانستان کې وژلو ته وړاندې کړي او دا ځل د هغه په خون بها کې اسلام په افغانستان او سيمه کې له منځه يوسي.

کيوبا ته د نور محمد تره کي سفر:

په افغانستان کې د مارکسيستي ماډل دولت بنسټ ايښودونکی نور محمد تره کي د فيدل کاسترو په بلنه د ناپيلو هيوادونو په کنفرانس کې د ګډون لپاره هاوانا ته سفر وکړ. پروګرام داسې جوړ شوی و چې تره کي د بېرته راستنېدو په مهال لې شان په مسکو کې تم شي، دستور ترلاسه کړي او د شوروي له رهبر ليونيد برژنيف او نورو مهمو اشخاصو سره ملاقات او تبادل نظر کړي. امين، د کارمل له شړلو څخه وروسته د چارو واګې په خپل لاس کې اخيستې وې او تره کي يې د ارګ د ماڼۍ په محوطه کې په تشريفاتو او شراب څښلو مصروف ساتلی ؤ او د سياسي قدرت د سمبول په توګه يې هغه د بهرنيو مېلمنو، کوردېپلوماتيک غړو په ملاقاتونو او د سپورتي او بزکشۍ د لوبو په ننداره کولو مصروف کړی ؤ. امين په ډاډه زړه د فوق العاده اعتماد په ترلاسه کولو، دا د تره کي وفادار شاګرد، د تره کي د ګوښه کولو او د حزبي او دولتي لومړۍ مقام د لاس ته راوړو په هڅه لګيا و. کې جي بي د امين په دې ځيرکتيا او سياسي زرنګۍ پوهېدلې وو او امين هم د خپلې يکه تازۍ ترڅنګ له شوروي سلاکارانو سره په ځانګړې چل سره ښې، دوستانه او تکتيکي اړيکې ساتلې وې.

خپل هدف ته د رسېدو لپاره يې د خپل ګروپ مهم ملکي او پوځي کادرونه په مهمو پوستونو باندې نصبول، د ګارډ قوماندان سيد يعقوب او د ژاندارم او پوليس پخوانی عمومي قوماندان سيد داود تړون يې د تره کي د خاصو ياورانو په توګه ټاکلي په ځای کړي وو. د کيوبا په سفر کې ډاکټر شاه ولي او تړون د تره کي ملګري وو، ترڅو له هغو اوامرو او لارښودنو چې د افغانستان د راتلونکي په اړه يې شوروي رهبران تره کي ته صادروي بې خبره پاتې نشي. ببرک کارمل چې په پراګ کې

(c) ketabton.com: The Digital Library

سیاسي پناه اخیستې وه او پټ شوی ؤ، د شوروي رهبرانو او کې جي بي سره په تماس کې و او اسناد یې په لاس ورکول ترڅو خپل حریف امین د شوروي مقاماتو په وړاندې انتي سوتیست وروپېژني او بې اعتباره یې کړي.

تره کي دومره ساده مزاجه سړی ؤ چې د شوروي اتحاد له رهبرانو سره د خبرو ځانګړې مفاهیم چې باید د راز په ډول یې له ځانه سره خوندي او محرم ساتلي وای او په هغې کې د سمون راوستو هڅه یې کړې وای، د دې په برعکس له برژنیف سره د مخصوص ملاقات نه وروسته په یوه غونډه کې چې په مسکو کې یې له افغاني محصلینو سره خبرې کولې په خپله وینا کې ویلي وو چې: «زمونږ د ګوند په دننه کې د سرطان یوه دانه راټوکېدلې ده، چې افغانستان ته لاړ شم، د دې خونړۍ دانې عملیات به کوم او د د. خ. ا. ګوند وجود به له دغې ناسور دانې څخه پاکوم.».

له سرطان دانې څخه د هغه موخه حفیظ الله امین ؤ چې د کې جي بي چارواکو او د اتحاد شوروي مشرانو د خصوصي ملاقات په ترڅ کې ورته د راتلونکي په اړه د امین له خطر څخه هغه ته راپور او مشوره ورکړې وه. مخکې له دې چې افغانستان ته ستون شي د محصلینو په غونډه کې یې هرڅه په ډاګه کړل، همدا راز ډاکتر شاه ولي د بهرنیو چارو وزیر او د تره کي یاور تړون چې د امین له خاصو معتمدینو څخه وو په دې سفر کې یې قدم په قدم ټول پټ رازونه امین ته په ځانګړې شفر سره بیانول.

حفیظ الله امین د تره کي په غیابت کې د تره کي څلور پلوي وزیران د کورنیو چارو وزیر اسلم وطنجار، د مخابراتو وزیر سید محمد ګلابزوی، د ترانسپورټ وزیر شیرجان مزدوریار او د اګسا رئیس اسدالله سروري له دندو ګوښه او غوښتل یې چې ویې نیسي خو هغوی د شوروي اتحاد سفارت ته پناه وړې وه او پټ شوي وو. د هغوی پرځای یې د خپل ګروپ کسان فقیر محمد فقیر د کورنیو چارو د وزیر، انجنیر ظریف د مخابراتو وزیر، خیر محمد د ترانسپورټ وزیر او عزیز د اګسا د سرپرست رئیس په توګه وټاکل. خو له هاوانا څخه د تره کي د راستنېدو په مهال د هرکلي لپاره ډېر پرتمین او اغفالوونکي مراسم ترتیب شوي وو. له الوتکې څخه د

(c) ketabton.com: The Digital Library

راکوزیدو له پوړۍ څخه د هرکلي کوونکو او هوايي ډګر د تشریفاتي ګارډ تر لیکو پورې ځمکه په قالینو فرش شوې وه، له هوايي ډګر څخه تر جمهوري ارګه پورې د سړکونو پر سر د ویاړ څو دروازې جوړې شوې وې چې د تره کي په تصویرونو او دولتي او حزبي بیرغونو باندې ښکلې کړای شوې وې، له هوايي ډګر نه تر ارګه پرې د لارې په دواړو خواو د دولتي ادارو، وزارتونو، د حزبي او اجتماعي سازمانونو مامورین او کارکوونکي، نارینه او ښځینه زده کوونکي، نارینه او ښځینه محصلین له سرو بیرغونو او جنډوکیو سره د تره کي د روغتیا او هرکلي لپاره لیکه ولاړ وو، د لارې په دواړو خواو د ژوندی دې وي تره کي او نور شعارونه تر سترګو کېدل. د تشریفاتو او هرکلي دا ډول مراسم په تېرو رژیمونو کې نه وو لیدل شوي. په هوايي ډګر کې چې کله تره کي د هرکلي کوونکو خواته راغې له امین څخه یې پوښتلي وو چې زما وزیران چیرې دي، موخه یې همغه څلور تنه وزیران وو چې دده په نشتوالي کې د امین لخوا ګوښه او پټ شوي وو.

په حقیقت کې نور محمد تره کي د هاوانا له سفر نه له راستنېدو او کابل ته په رارسېدو سره د امین تر څارنې لاندې راغلی ؤ، ځکه کله چې له هوايي ډګر نه ارګ ته ننوت نو بیا د تلویزیون په پرده ونه لیدل شو.

د نور محمد تره کي وژل:

د کیوبا سفر د تره کي او امین ترمنځ اړیکې دومره خرابې کړې وې او یو پربل یې دومره بې باوره کړي وو چې یو د بل د له منځه وړلو سرحد ته یې رسولي وو. امین لکه د تره کي او کارمل د تخت او تاج غوښتونکی ؤ، په لومړني انشعاب کې یې چې د تره کي لوری انتخاب کړی ؤ هم په دې منظور و چې په لومړي سر کې د پرچم ډله کمزورې او بې وسه کړي او د تره کي په مشرۍ د ګوند پوځي چارې په خپل لاس کې واخلي. کله چې د سیاسي واک خاوند شي نو په همغه وخت کې به ورته د تره کي څنډې ته کول آسان وي، خو له کارمل سره یوځای به هېڅکله خپل هدف او مرام ته ونه رسېږي. همغه وه لکه چې مو وویل، د ثور د ۷ مې په کودتا کې یې ابتکار په

(c) ketabton.com: The Digital Library

خپل لاس کې واخیست، د محمد داود دولت یې د یوې شپې او ورځې نه په کمه موده کې نسکور کړ او خلقیانو او پرچمیانو د قدرت واګی په لاس واخیستلې. امین ځان پر ته د بل چا له ګډون څخه د دغه پاخون او بریالیتوب وارث ګاڼه، ومولیدل چې ببرک کارمل او د پرچم ډله یې څرنګه له خپلې مخه لرې کړل، اګرچې د تره کی په دولت کې د واک اصلي محور دده په شاوخوا راڅرخېده، خو سره له دې یې هم داسې تکتیک کارولی ؤ چې د تره کی په موجودیت او مشرۍ په چوکاټ کې دننه یې د قدرت درې ګونی ځواک له خپلو پلویانو څخه جوړ کړی ؤ او تره کي د یوې سمبولیکې بنې په توګه د قدرت په ګدۍ ډېره لګولی وه، او د لږې مودې لپاره د هغه تر مشرتابه لاندې د وفادار شاګرد په توګه کار وکړي. کله چې پوه شو چې شوروي چارواکو کیوبا ته د سفر په لاره کې تره کی په حقایقو خبر کړی دی او د امین په اړه یې د هغه نظر ګرځولی دی، امین هم په ډېره هوښیارۍ سره د تره کی د له منځه وړلو لپاره اقدامات وکړل او هغه یې لکه د یوې بې جرړو او ورستې ونې په شان په خپل ځای پرېښود. تره کی هم کله چې له سفر نه راستون شو وپوهېد چې امین نور هغه وفادار شاګرد نه دی چې ویل به یې: «تره کی او ګوند یو تر بله سره روح او تن دي، که روح نه وي تن بې روحه دی.» کله چې خبر شو په غیابت کې یې امین د هغه څلور تنه وفادار وزیران له کابینې څخه اخراج کړی دی، نو بنه ورته ثابته شوی وه چې د شوروي چارواکو اطلاعات ربښتیا وو، باید په چټکۍ سره دا د ناسور دانه لکه په خپله یې چې ویلې وو د حزب او دولت له بدن نه لرې شي، خو هغه خوار کی ته پته نه وه چې دی په خپله له خپل فامیل سره په جمهوري ارګ کې د امین د محاصرې لاندې دي.

د کیوبا سفر نه تر راستنېدو درې ورځې وروسته په داسې حال کې چې د شوروي اتحاد سفیر پوزانوف له تره کی سره په ارګ کې شتون درلود، امین یې د یو اړین ملاقات له پاره ځان ته راوباله تر څو هغه په ارګ کې دننه بې وسلې کړي او وېې نیسي، خو امین په پوره خبرتیا سره لکه د پخوا په شان له خپلو وسله والو ساتونکو سره له ختیځې دروازې څخه ارګ ته ننوځي، د تیر وخت په برعکس د دروازې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ساتونکی غواړي چې دی او محافظین یې لکه د نورو وزیرانو په شان بې وسلې کړي او بیا د ننوتو اجازه ورکړي، خو امین په ډېره بې پروایۍ سره له خپلو وسله والو ساتونکو سره په موټر کې ارګ ته ننوځي او د انقلابي شورا د رئیس د دفتر زینو پورې ورانديځي. د امین د دې بې اعتنایۍ په اړه د مخابرې په واسطه د تره کي دفتر ته اطلاع ورکړل شوې وه. تره کی چې نه یې شوای کولای پر ته غبرګ غورځه، او شوره په خاموشۍ سره خپل پلان په امین باندې عملي کړي، کله چې امین له موټر نه کښته کېږي تړون چې د ارګ له داخلي وضعیت نه پوره خبر تیا لرله، په چټکۍ سره یې ځان امین ته ورساوه ترڅو امین له موضوع نه خبر کړي. په دې وخت کې له دوهم پوړ څخه په امین باندې ډزې کېږي، تړون چې د امین په مخکې ؤ په ځمکه راغورځیږي او د ګارډ ملي قوماندان سید یعقوب چې په همدې وخت کې یې ځان امین ته وررسولی ؤ هم ټپي کېږي. امین له خپلو وسله والو سرېو سره یوځای د خپل موټر په سپرلۍ له صحنې څخه تښتي او خپلې قرارګاه ته ځان رسوي. د امین د نیولو پلان د تړون په قربانۍ او د سید یعقوب په ټپي کېدو شنډ او ناکامېږي.

څرنګه چې د پوځ بنستیز واک د امین په لاس کې ؤ تره کی یې په همغه شپه په ارګ کې ونیو، فامیل یې تر تعقیب لاندې نیسي او تره کی د جمهوري ارګ په باغچه تعمیر کې بندي کوي، د دولت او حزب له مقام نه د استعفی پاڼه وریاندې په زور سره لاسلیک کوي.

زه چې د څرخي پله په زندان کې بندي وم، د شپې په ۸ بجو خبرونو د راډیو او تلویزیون له لارې دا خبر خپور شو چې مفهوم یې دا ؤ:

«نور محمد تره کی د خپلې ناروغۍ او د بدن د کمزورۍ له امله د حزبي او دولتي مشرتابه مقامونو څخه استعفی وکړه او تر درملنې لاندې ونیول شو. د افغانستان د خلق دیموکراتیک ګوند سیاسي بیورو د غړي او د بهرنیو چارو د وزیر ډاکتر شاه ولي په مشرۍ غونډه وکړه او د رایو په اتفاق یې ملګری حفیظ الله امین د د. خ. ا. د ګوند د عمومي منشي او د انقلابي شورا د رئیس په توګه وټاکه.» دا خبر د همغې شپې په ټولو خبري سرویسونو کې په تکرار سره خپور شو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دې حیرانوونکی خبر ټول سیاسي بندیان په تعجب کې اچولي وو، ځکه د تلویزیون له لارې مو چې د کیوبا له سفر نه د هرکلي کوم پرتمین مراسم لیدلي وو، او ۳ ورځې وروسته د استعفي اوریدل او هغه هم د بدني کمزورۍ او ناروغۍ له امله رښتیا هم چې د حیرانتیا او تعجب وړ وه. ما فکر کاوه چې همدا نن شپه او یا سبا ته د تره کی پلویان د امین په خلاف هرو مرو پاڅون کوي، خو هېڅ په ټول هیواد کې هېڅ غږ پورته نه کړ، هماغه سیاسي بیرو، هماغه مرکزي کمیټه، هماغه حزبي او اجتماعي سازمانونه چې تره کی ته یې د د. خ. ا. ګوند د روح خطاب کاوه، هغه ته یې د د. خ. ا. د ګوند ځواکمن او خلاق رهبر وایه، ټول د امین په لیکه کې ولاړ وو، او سبا ته تر شپې پورې په ټول هیواد کې د سیاسي بیرو پرېکړې په تایید کې چې امین یې د حزب او دولت په مشرتابه ټاکلی ؤ لاریونونه او غونډې ترسره شوې، او په ټولو خبرونو، اخبارونو او شفاهي تبلیغاتو کې یې تره کی ته د ساده او شخصیت پرست او ځان غوښتونکي شخصیت په توګه خطاب کاوه. په ملکي او پوځي برخه کې یې امین د انقلاب د سباوون د رښا د قوماندان او اتل په نوم یاداوه. او ولس ورځې تره کي د ارګ د باغچې په کوټه کې بندي ؤ او ټول اسناد یې وربانديې په زور سره لاسلیک کړل او د اوولسمې په شپه یې د هغه په خوله د مالوچو بالښت کېښود او په چوپه خوله یې وواژه او د هغه ژوند ته یې پای ورکړ، او په ډېر عادي ډول یې د هغه د مړینې خبر چې د هغې ورپېښې ناروغۍ له امله وه خپور کړ او پرته له رسمي تشریفاتو څخه یې د هغه مړی د کابل په آبچکان کې خاورو ته وسپاره.

د امین په لاس د تره کی وژنه څرګندوي چې د د. خ. ا. ټول مشران د قدرت پتنګان وو، ائتلافونه او اتحادونه ټول تکتیکي او د چوکیو او مقامونو د لاس ته راوړو په خاطر وو، نه د خدمت لپاره. که د هغوی د هیواد د ترقۍ او خدمت لپاره یو بل ته لاس ورکړی وای او د هیواد د خدمت لپاره یې ګام پورته کړی وای او د هیواد د ځانګړې وضعې په اړه یې تحلیل د خپل کار اصول ګرځولي وای، نو رښتیا به هم په پردیو نه وو پلورل شوی او زمونږ د وطن سرنوشت به له دې ورانیو او تباهیو سره نه مخ کېده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځلورم څپرکی:

د اگسا بوړنوونکی سازمان، د څرخي پل زندان، د مخالفینو د نیولو او وژلو لړۍ او د مصئونیت، قانونیت او عدالت شعار

د کام استخباراتي سازمان او د حفیظ الله امین د (۱۰۱) ورځو واکمني:

اگسا:

د تولې نړۍ په بېلابېلو رژیمونو کې استخباراتي او د جاسوسۍ ضد سازمانونه په بېلابېلو نومونو سره شتون لري، په ځینو هیوادونو کې دا سازمانونه د حکومت او کابینې په چوکاټ کې او په ځینو هیوادونو کې په جلا او خپلواک ډول د ځانگړو صلاحیتونو په درلودلو سره جوړ شوي دي. په تولنیزه توگه دا سازمانونه په داخلي او خارجي برخو کې فعالیت کوي، په هره برخه کې د هیواد عالي گټې په پام کې نیسي د اساسي او فرعي قوانینو په چوکاټ کې دننه عمل کوي.

په افغانستان کې هم له پخوا څخه د صدارت عظمی په چوکاټ کې د ضبط احوالات د ریاست په نوم او بیا یې د محمد داود د دولت په مهال د مصئونیت ملي په نوم فعالیت کاوه. د ثور د ۷ مه له کودتا نه وروسته چې د شوروي اتحاد د سلاکارانو د افغاني ادارو د تشکیلاتو په جوړولو په کار پیل وکړ، د نورو رغاونو ترڅنگ یې د جاسوسۍ پرضد یو استخباراتي سازمان د «افغانستان د گټو ساتلو اداره» په نوم چې لنډ نوم یې «اگسا» دی جوړ کړ. دغې ادارې په پراخو تشکیلاتو

(c) ketabton.com: The Digital Library

او پراخو اختیاراتو سره په فعالیت لاس پورې کړ. د هغې مالي بودجه پټه او د مالیې وزارت له حساب څخه بهر وه، وسایل، وسایط او د هغې تخنیکي سامان آلات او تجهیزات، د شوروي اتحاد د سلاکارانو په واسطه د کی جی بی سازمان له بودجې څخه برابرېدله، پرسونل یې د تنکو، بې تجربه او کم تعلیمه ځوانانو څخه چې په شوروي اتحاد کې به د لږې مودې په کورسونو کې مسلکي زده کړه ورکول کېده او د هیواد په دننه کې به دغه سازمان په بېلابېلو څانگو کې په دنده گمارل کېدل، د هر مدیریت او ریاست په رأس کې د شوروي اتحاد د سلاکارانو په مرکز او ولایاتو کې په کار شروع کړې وه.

اگسا د یو استخباراتي او جاسوسۍ ضد اداري په توگه د افغاني احساساتي او بې تجربه ځوانانو په لاس په داسې بوړنوونکې او ویروونکې اداره بدله شوې وه چې هرڅوک یې له نومه وېرېدل. هرڅوک به چې د دولت او حزب د مخالف په نوم دغې اداري ته وروپېژندل شول، نو ټول مادي او معنوي ارزښتونه یې له لاسه ورکول او ان چې ژوند به یې په خطر کې غورځېد. څوک چې د بېلابېلو تورونو له امله دغې اداري ته بیول شوي وو تر ننه پورې ورک او بې درکه دي، ډېر کم او د ښه قسمت خاوندان به وروسته له ډېرو شکنجو او زورونو په کوم پټ او یا ښکاره زندان کې ژوندي موندل کېدل.

د څرخي پله او دهمزنگ زندانونه د ښکاره محبسونو له جملې څخه وو. یو زیات شمېر زیرزمیني او ودانۍ د پټو محبسونو په توگه د دغه سازمان په واک کې وو، لکه د اردو د څلور سوه بستریز روغتون زیرزمیني، د کابل بالاحصار، د مهتاب قلعه د مخابرې قطعه، د قوای مرکز پخوانۍ ودانۍ، د دفاع د وزارت پخواني بارکونه او په شهر نو، کارته ۳، وزیر اکبرخان مینه، شش درک او نورو ځایونو د اگسا بېلابېل ریاستونه.

د اگسا په بېلابېلو شبکو کې د کمې زده کړې او حتی بې سواده ښځې او ځوانان په دنده گمارل شوي وو او د کابل ښار په ټولو سیمو، بازارونو، مارکیټونو، د وزارتونو په ادارو، په ښاري بسونو، په اگسا پورې اړوند ټیکسي گانو، په

(c) ketabton.com: The Digital Library

کورونو کې او ان چې په خپلو فامیلونو کې استخباراتي او جاسوسي ضد فعالیتونه د همدغو شبکو په واسطه ترسره کېدل. هرې شبکې او هر کارکوونکی به چې زیات راپورونه تیر کړل د اړوندې ادارې او د سلاکارانو لخوا به پالل کېدل. اگسا د خلکو لپاره یو خطرناک نوم او له خطره ډک سازمان ؤ، حتی چې د یو فامیل غړي میړه په ښځه، پلار په زوی، خور په ورور او گاونډی په گاونډي بې اعتماده او بې باوره شوی وو. چا دا میړانه نه شوه کولای چې په خپل کور کې د روانو مظالمو په اړه خوله ببرته کړي، تردې چې د بهرنیو راډیوگانو لکه BBC، امریکا غږ، آلمان غږ، ایران او پاکستان د راډیوگانو خبرونه چا نشول اوریدلای. ددغې ادارې په سر کې د هوایي ځواک یو افسر اسدالله سروري چې یو سخت زړه او د تره کي له وفادارو ځخه ؤ په دنده گمارل شوی ؤ. همدا رنگه په ولایتونو کې ددغه سازمان نمایندگۍ د اگسا د ریاست او یا مدیریت په نوم جوړې شوې وې چې لکه د مرکز په شان وېره یې په خلکو کې اچولې وه.

د ځرخي پل لوی زندان:

د محمد داود د جمهوریت په وخت کې د کابل په جنوب ختیځ کې د ځرخي پل په پراخه ساحه کې د یو لوی عمومي محبس بنسټ د یوې بنستیزې نقشې سره سم چې د هغې دقیقه ساحه راته نه ده معلومه اېښودل شوی و. د قوای کار د پولیسو یو مکمل یونټ له ډېرو وسایلو، تخنیکي وسایطو او ساختماني تکړه انجنیرانو سره څو کاله ددغې لویې پروژې په جوړولو بوخت وو. د فني نقشې ترمخه ددغه زندان د دېوال سور یو متر او د بنسټ یې هم د یو متر ژوروالي په سور له ځمکې لاندې به سمنټیو جوړ شوی. د احاطې په څلورو خواو کې څلور برجونه چې په ټولو تخنیکي وسایلو سنبال دی، د هرو دوه برجونو ترمنځ د ترصد څو نور برجونه جوړ شوی دی. د زندان په احاطه کې دننه څلور درې پوړیز بلاکونه پاخه جوړ شوی، چې د هر بلاک په دننه کې د ډېرو د دیوال یوه احاطه جوړه شوی وه، په هر بلاک کې د څورو زرو بندیانو ځای کېدل په پام کې نیول شوی وو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د مرکز گرمۍ سیستم، اوبو رسولو، کاناليزسيون، اطفاييه، پخلنځی، حمام او عصري تشنابونه، سلمانی خانه، په دوه پوړونو کې د بندیانو لپاره د بندیانو د جامو بدلولو اتاقونه، له خپلوانو او پایوازانو سره د بندیانو د ملاقات کوټې، دیوالي راډیوگانې چې له یوه مرکز څخه یې پروگرامونه خپرول، د بندیانو لپاره د سپورت میدانونه، بېلابېلې صنعتي دستگاگانې، د سواد زده کولو، د افکارو د تنویر او داسې نورو کورنۍ لپاره اتاقونه، داسې ساختمانونه په پام کې نیول شوي وو چې په مختلفو هیوادونو کې یې شتون درلود، خو دغه ستر او عصري زندان د سردار محمد داؤد د حکومت په دوره کې بشپړ نشو او په نامکمل ډول د مهمې ډالۍ په توگه نور محمد تره کی ته پاتې شو. د رژیم په رنگېدو سره د دغه زندان ټول ساختماني او د ښکلا کار په ټپه ودرېد او د سیاسي بندیانو د منلو لپاره د اگسا په اختیار کې ولوېد.

ما چې یو کال د دغه ویروونکی زندان په دوهم بلاک کې تېر کړی دی، په راتلونکی کې به یې د ځینو مسایلو په برخه کې او د خپلو سترگو لیدلی حالات بیان کړم.

زما د نیول کېدو کیسه:

لکه څنگه مې چې وویل له سمنگان ولایت څخه مې له ترور نه ځان وژغوره او کابل ته د احتیاط په بست کې راتبدیل شوم، او بیا د مالیې وزارت ته د «گمرک ته د نارسېدلو مالونو» د دوسیې د بشپړېدو لپاره خدمتي مقرر شوم او له گډ کمیسیون سره مې په کار پیل وکړ. په دې وظیفه خوشحاله وم، فکر مې کاوه د اگسا او د کورنیو چارو د وزارت له سترگو لری یم. په میاشت کې یو ځل به د معاش اخیستو لپاره معتمد ته ورتلم. د معاش معتمد له پخوانیو کارکوونکو څخه وو، هیله مې ورنه وکړه چې زما ماهوار معاش په یو مناسب وخت کې ما ته د مالیې وزارت کې رارسوي، ما به د معاش د اخیستو په مهال معتمد ته یو څو روپۍ وربخښلې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د مؤظف کمیسیون سره یوځای مې په کار پیل وکړ. د کمیسیون غړي ټول د خپلو اړوندو وزارتونو له ناراضیانو څخه وو. په لومړي ورځو کې مو یوبل ښه سره نه پېژندل، یو د بل له وېرې مو هسې نه چې کوم یو د اګسا غړی وي د سیاسي موضوعاتو او روانو چارو په اړه مو خوله نه بېرته کوله. ورو ورو څرګنده شوه چې د کمیسیون ټول غړي د تېرو رژیمونو پخواني مامورین وو او یو هم له اګسا سره تړاو نه لري. د کمیسیون له دې ترکیب څخه ټول خوښ وو چې لږ ترلږه د هغو ظلمونو په اړه چې جریان لري د زړه خواله وکړو. پنځه سوه پانیزه پرېړه دوسیه مو ولوستله، هریوه د دوسیې د بشپړېدو په اړه یادښتونه ځان سره نوټ کړي وو، او د دغو ټولو یادښتونو له مخې یې د کار یو پلان ترتیب کړ.

ناویلي دې پاتې نه وي چې دا د دوه دولتي رژیمونو (د محمد ظاهرشاه د سلطنت د رژیم او د محمد داؤد د جمهوري رژیم) زړه دوسیه هسې له سره تېره شوې وه. په مسئولیت کې د شاملو کسانو اسناد له منځه تللي وو، له مسئولو کسانو څخه ځینې تبنتبدلي او بې درکه شوي وو او ان چې ځینې مړه شوي وو، خو په هرصورت دوسیې باید خپل قانوني او شرعي مراحل بشپړ کړي وای. د جلال آباد په ګمرک، د خوګیانیو په لویه ولسوالۍ او د تورخم په ګمرک کې یو شمېر کارونه وو چې باید ترسره شوي وای. د مالیې وزارت ته مو وړاندیز وکړ او د دغه وزارت استازی ته مو دنده ورکړه چې د سفریې او موټر د برابرولو لپاره اقدام وکړي. د ۱۳۵۷ کال د لیندۍ په میاشت کې مو په والګا موټر سره ننګرهار ته سفر وکړ. له صاحب جان صحرایي والي او محمد عثمان مستوفي سره معرفي شوو، د انحصاراتو په کلوپ کې هستوګن شوو. هره ورځ به د جلال آباد د ګمرک او اړوند ادارو ته د دوسیې د بشپړېدو په غرض تللو او هغه څه چې د دوسیې د نواقصو په نوم یادداشت شوي وو یو په بل پسې پوره کېدل. یوځل مو د خوګیانیو ولسوالۍ ته هم سفر وکړ، په پام کې وه چې وروسته د تورخم ګمرک ته هم لاړ شو.

د کمیسیون څلور تنه غړي په دوه ګروپونو ووېشل شوو، چې یو ګروپ په جلال آباد کې خپلې دندې ته دوام ورکړي او یو ګروپ په کابل کې خپلو کورونو ته د یوې

(c) ketabton.com: The Digital Library

اونۍ لپاره لاړ شي. يو د بل تيلفوني آدرسونه مو له ځانه سره نوټ کړي وو ترڅو د ضرورت په وخت کې يو بل له موضوع نه خبر کړو.

د لينډۍ د مياشتې په آخر کې زمونږ د ګروپ نوبت و چې کابل ته لاړ شو. زه او د ماليې وزارت استازی کابل ته لاړو. تيلفون کوم، تيلفون کار نه کوي، فکر مې وکړ چې البته په کوم ځای کې لين شلېدلی دی، د کور له جين بکس نه مې لين تعقيب کړ، لين هم سم و. د تيلفون سيټ مې ورکشاپ ته يوړ، سيټ هم صحيح و. د تيلي کمونيکېشن د دفتر رئيس ته ورغلم، د خپل تيلفون د قطع کېدو موضوع مې ورته وويله. د رئيس د مېز په دراز کې يو لست ؤ هغه يې وکتلو، راته ويې ويل چې په دې ورځو کې د سرحداتو وزارت (پخوا د قبايلو رياست) کارته ۳ ته نقل مکاني کړې ده او د څو کورونو د تيلفونونو لينونه چې د هغې په شاوخوا کې وو هغه د وزارت مهمو ادارو ته انتقال شوي دي. ستا تيلفون هم په دې جمله کې دی. ستا حقوق خوندي دي، په راتلونکې کې به د تيلفون يو نمبر تا ته تمديد کړو، اوس هيڅ چاره نشته. وپوهېدم چې په دې پلمه په تور لست کې شامل شوی يم. لومړی يې زما د کور تيلفوني مخابره غوڅه کړې ده، وليدل شي چې وروسته څه پېښېږي، ځکه زما د ګاونډي د کور تيلفون چې کوم رسمي سړی نه وو او دوکاندار ؤ نه ؤ قطع شوی او فعال ؤ.

د غرمې د ۱۲ بجو په شاوخوا کې کور ته راغلم، د کوڅې په خوله کې د پوليسو يو افسر چې د يوې ناکامې مينې (عشق) له امله ناهيلی سره مخ شوی و او د غير حاضرۍ دوسيه يې لرله او د همدې دوسيې په وجه له څو کلنيو ترفيعاتو څخه پاتې شوی ؤ، نيک محمد زما په انتظار ولاړ دی. زه يې چې وليدم په خندا يې راته وويل: «زه درې ځل کور ته راغلم، راته وويل چې نشته د تيلفون د خرابوالی له امله د مخابراتو وزارت ته تللی دی، د مخابراتو وزارت ته په تا پسې درغلم او هر څومره مې چې ولټولې، پيدا مې نه کړای شوې، بيا کور ته راغلم، بيا هم په کور کې نه وې، مجبوراً د کورنيو چارو د وزارت پېژندوال ته ورغلم او ورته مې وويل چې د کور تيلفون يې خراب شوی، د مخابراتو وزارت ته تللی دوباره نه دی راغلی، بنا يي د

(c) ketabton.com: The Digital Library

غرمې ډوډۍ ته کور ته راشي. پېژندوال راته وویل چې د غرمې په وخت کې یې کور ته ورشه او ورته ووایه چې د بلخ ولایت د امنیې د قوماندان په حیث مقرر شوی یې، په عاجل ډول د عمومي قوماندان ترڅنګ ته راشه. » نېک محمد ساده سړی ؤ د پېژندوال په دې خبرو یې باور کړی ؤ، په دې نیت چې له ما سره یوځای د بلخ ولایت ته لاړ شي، د غیر حاضرۍ دوسیه به حل او فصل کړي د تیرو کلونو خپل ترفیعات به واخلي، له همدې امله یې درې ځل کوښښ کړی ؤ چې ما پیدا کړي. چې څنګه یې زه ولیدم د نوې وظیفې مبارکي یې راکړه او ټوله کیسه یې راته تېره کړه. زه چې د کور د ټیلفون په قطع کېدو شکمن شوی وم، وپوهېدم چې خبره خرابه ده. نېک محمد ته مې وویل چې اوس غرمه او د ډوډۍ وخت دی، کور ته به لاړ شو، دواړه به ډوډۍ وخورو بیا به لاړ شو، خو نېک محمد دومره ټینګار کاوه او ویل یې چې عمومي قوماندان په خپل دفتر کې ستا انتظار کوي او ته یې عاجل غوښتی یې، څه پروا کوي د غرمې ډوډۍ به په وزارت کې وخورو. د ساده مزاجه نېک محمد په اسرار او ټینګار هم پوهېدم چې د پېژندوال د تأکید له امله ؤ، یوځل خو مې هوډ وکړ چې کور ته ننوځم او د کور له جنوبي دروازې نه چې زما د زوی د کور په طرف خلاصه وه وتښتم، په دې وخت کې مې په نېک محمد بېچاره زړه وسو چې د مسئلې له حقیقت نه خبر نه ؤ او پېژندوال ته یې په کور کې زما د موجودیت خبر ورکړی ؤ، نو که زه وتښتم، نېک محمد په دې تور چې ما سره پېژندګلوي لري ښایي زما د تېښتې زمینه یې برابره کړې وي، په وظیفه کې د خیانت په جرم ډېر په تکلیف کېږي، او ان چې د هغه د مرګ خطر مې په ذهن کې وګرځېد، نو تصمیم مې ونیو هرڅه چې دي په ما راتلونکی دي، زما په وجه دا بېګناه ساده سړی باید بندي او یا ونه وژل شي. یوځل کور ته ننوتم، زما ښځې چې له نېک محمد سره یې زما ټولې خبرې اوریدلې وې، ورته مې وویل چې: «زه وزارت ته ځم، که نن شپه بېرته راستون نه شوم نو زما وسله او محرم حزبي اسناد تر خاورو لاندې ښخ کړئ او په اګسا او د هغې په اړوندو څانګو کې زما لټون وکړئ. » په داسې حال کې چې یونیفورم مې په تن ؤ، له ښځې سره مې خدای پاماني وکړه، له نېک محمد سره د کورنیو چارو

(c) ketabton.com: The Digital Library

وزارت ته د عمومي قوماندان دفتر ته ورغلم. نېک محمد ته مې وویل: «ستا دنده نور پای ته ورسېده، زه ترون ته ورځم.» هغه له مانه بېل شو او په خپله مخه لاړ. زه د ترون دفتر ته راغلم، زه يې د کتنې لپاره ونه منلم او امر يې وکړ چې د پېژندوالۍ سرپرست ښاغلی آغاگل اندړ څنګ ته ورشم. گل محمد اندړ د پولیسو په اکادمۍ کې زما همدوره افسر ؤ، ډېر مخ ماتی او حوصله من شخص ؤ، که څه هم په عاجل ډول زما د احضار له موضوع څخه خبر ؤ خو د تېرې آشنايۍ له کبله يې ځان ناگاره ونيو، ويل يې: «ښايي د هغو بشپړو معلوماتو له امله چې د کندز او سمنگان ولايتونو په اړه يې لرئ تاسو ته يې دلته د راتگ زحمت درکړی وي، ښايي د استخباراتو مديريت ستاسو نظر او معلوماتو ته اړتيا لرلی وي.» ما چې د ترون له دفتر څخه په بشپړه توگه درک کړی وه چې موضوع څه ده، اندړ ته مې وویل: «دا ډېره بې مناسبه ده چې ما له مسلکي يونيفورم سره راغواړئ او د پوښتنو لپاره مې استخباراتو ته سپارئ.» رحيم چوچه د استخباراتو مرستيال او حبيب الله کروړ د استخباراتو مدير ؤ، دا دواړه د تېرو رژيمونو د افسرانو له جملې څخه وو. د ثور د کودتا نه مخکې نه حزبيان وو او نه خلقيان، د قدرت له اربابانو سره د کوم شخصي ارتباط او پېژندگلوی له مخې په دې پوستونو کې ټاکل شوي وو. رحيم چوچه پخوا د محمد داود په رژيم کې په همدې چوکۍ د محمد عيسى پغمانۍ تر لاس لاندې چې د خليفه نورعلي زوی ؤ او د قدير نورستاني له خپلوانو څخه ؤ او يو مقتدر مدير ؤ کار کاوه. رحيم چوچه هغه شخص ؤ چې د حفيظ الله امين د کور د تالاشۍ او د هغه د نيولو په وخت يې د هغه کور د لار پېژندونکي په حيث له ما سره کار کړی ؤ. يو ځيرک او مرموز سړی ؤ، په دې کې شک نشته چې په تېر وخت کې به يې د د. خ. ا. گوند له يوه يا دوه تنو مشرانو سره اړيکې درلودلې خو په څرگنده د هغه وخت د استخباراتو په دستگاه کې د ښي او کيڼ دواړو اپوزيسيوني ډلو سرسخت مخالف ؤ. ډېر مکار او ماهر سړی ؤ. هغه کولای شول چې په يوه وخت کې دوه مخالف روله ادا کړي، او د واکمن رژيم د باور پيدا کولو لپاره يې ځانگړې مهارت درلود. په راتلونکې کې يې هم د پرچميانو او خلقيانو د واکمنۍ د تغيير په موده کې په همغه پخوانۍ دريځ او باور سره په بېلابېلو پوستونو کار وکړ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ما څو دقیقې له اندړ سره خبرې وکړې او د همدې ودانۍ په دوهم پوړ کې د استخباراتو مدیریت ته ورغلم. د تعامل سره سم د نوکریوال په کوټه کښې کښېناستم، په حقیقت کې له همدې شیبې څخه زه نیول شوی او بندي وم.

د استخباراتو ۱۵ نمبر خونه:

د میوندوال د شهادت پېښه او د خرم د قاتل معلم مرجان موضوع:

یو ساعت د نوکریوال په خونه کې ناست وم او بیا د رحیم چوچه په امر ۱۵ نمبر خونې ته ولېږدول شوم. د استخباراتو ۱۵ نمبر خونه دوه دیوالونه په تخنیکي وسایلو سنبال وو، یو دیوال یې په خښتو او سمنټو پوخ جوړ شوی وو، دوهم دیوال یې لرګین، سوری سوری په روغني رنګ سره په زړه پورې ډیزاین سره جوړ شوی ؤ چې د دواړو دیوالونو ترمنځ په تشه کې د تخنیکي وسایطو لینونه (د غږ ثبت، عکاسي او نور) غزول شوي وو. په ورسره څنګ ته خونه کې تخنیکي پرسونل له وسایلو او ماشین آلاتو سره شتون درلود. د مستنطق مېز او چوکۍ په یوه ټاکلې فاصلې سره په ځمکه کې ټینګې اېښودل شوې وې. له دې امله چې تورن اکثره وخت په دې خونه کې له مستنطق (پلټونکي) سره څوڅو ساعته بوخت وي، په دې ونه توانېږي چې له دې چوکۍ څخه د پلټونکي پرضد د تېري په توګه کار واخلي. د پلټونکي یا مستنطق د مېز په جعبه کې د بېلابېلو تخنیکي وسایلو بټنې (تکمې) موجودې وې، بې له دې چې تورن متوجه شي ټولې خبرې او حرکتونه یې په څنګ ته خونه کې ثبتېږي. ما د دې خونې په اړه بشپړ معلومات درلودل. د محمد داؤد د حکومت په وخت کې د پلان د وزیر علی احمد خرم قاتل معلم مرجان چې په همدې خونه کې د شفاهي پلټنو لپاره ډېره موده پروت ؤ، زه په خپله په هغه کمیسیون کې شامل وم. همدا رنګه له محمد هاشم میوندوال څخه په همدې خونه کې پلټنې ترسره شوې وې. د خونې دروازه، کړکۍ او روشندانونه په داسې ترتیب له اسفنج او څرمنې څخه جوړ او پوښل شوي وو چې له هغې څخه له خونې نه بهر غږ نه خپرېده.

د مرجان قاتل او د پخواني صدراعظم محمد هاشم میوندوال یادونه په منځ

(c) ketabton.com: The Digital Library

کې راغله، غوره گنم ددوی په اړه هغه معلومات چې لرم يې په لنډ ډول وړاندې کړم. مرجان نومی ښوونکی د ننگرهار د ښېوې ولسوالۍ اوسيدونکی او د کندز ولايت د حضرت امام ولسوالۍ په متڅنی ښوونځی کې د ښوونکی په حيث دنده ترسره کوله. لکه چې د پلټنو په مهال يې ويل چې له يو له بنسټپالو اسلامي تنظيمونو سره تړاو لري او د يو له مخې پلان سره سم د پلان د وزير علي احمد خرم د وژلو لپاره دنده ورسپارل شوې وه. د ورځې په لسو بجو په دې پلمه چې د ساينس او رياضي ښوونکی دی د برېښنا په اړه يې کوم فارمول کشف کړی دی او غواړي چې د پلان له وزير سره خپل فارمول طرحه کړي، د نورو مراجعينو په شان، په داسې حال کې چې تومانچه يې په جيب کې وه د پلان وزارت ته ننوځي او د وزير د سکرتريت دفتر ته ځي. په دې وخت کې وزير د جاپان له سفير سره ملاقات لري او له هغه سره په خبرو بوخت دي. معمول داسې ؤ چې سفيران به د ترافيکو د افسر په لارښودنه او امنيت سره وزارتونو ته له وزيرانو سره د ملاقات لپاره تلل. د غلام سخي په نوم د ترافيکو يو افسر د وزير تر دفتره پورې د جاپان د سفير ملگرتيا کړې وه، د سکرتريت په دفتر کې ناست ؤ چې له وزير سره له ملاقات نه وروسته ورسره د جاپان تر سفارت پورې ملگرتيا وکړي.

کله چې معلم مرجان سکرتريت ته راځي، غواړي چې له وزير سره ملاقات وکړي، د وزير سکرتره چې يوه ښځه وه ورته وايي انتظار وکړئ ترڅو وزير د جاپان له سفير سره تر ملاقات او خبرو نه فارغ شي، خو معلم مرجان د يو ضروري او عاجل کار په ښودلو له سکرترې نه په تکرار سره غوښتنه کوي چې د وزير خونې ته ورننوځي، ښو سکرتره مخنيوي کوي. د سکرترې او مرجان په منځ کې شور او زوگ پورته کيږي، سکرتره اړ کيږي چې له موضوع نه وزير خبر کړي او د ناوړه خبرو چې د يوه نارينه معلم او ښځينه سکرترې ترمنځ د شور ماشور په مهال له چوکاټ او نزاکت نه بهر الفاظ يې ترمنځ تبادله شوی شکايت وکړي. سکرتره د وزير خونې ته ورننوځي او لا شونډې يې د خبرو لپاره نه وې پرانيستې چې معلم مرجان په هغې پسې متصل د وزير خونې ته تمانچه په لاس ورننوځي، وزير تهديدوي او د خونې

(c) ketabton.com: The Digital Library

فضا ته تغییر ورکوي. د جاپان سفیر چې دا وضع گوري سمدستي د وزیر له خونې وځي او په ډېره چټکۍ سره ځان خپل موټر ته رسوي او په خپل کار پسې ځي. سکرتره چې د مرجان په لاس کې وسلهویني په پټه خوله د وزیر له خونې وځي، مرجان د تومانچې په تهدید سره په داسې حال کې چې د وزیر لاسونه پورته نیولی دي د مرجان په هدایت له خونې راوځي او د دوهم پوړ دهلیز ته چې د وزیر دفتر هم په دوهم پوړ کې ؤ راوستل کېږي. وزیر مخکې او مرجان ورپسې لومړي پوړ ته راکښته کېږي. وزیر پرته له کوم مقاومت نه هر امر چې ورته مرجان کوي په همغه ترتیب او استقامت حرکت کوي. د کار له دفتر نه د موټرو تر تم ځایه پورې وزیر د وسلې په تهدید راوستل شوی ؤ او ټولو مامورینو او کارکوونکو دا حالت په سترگو لیدلو. کله چې وزیر د خپل موټر څنگ ته راوستل کېږي، مرجان غوښتل چې وزیر له موټر سره وتښتوي، په دې وخت کې د وزیر موټر چلوونکی نه ؤ، مرجان فکر کوي چې په کار کې ځنډ به د پولیسو د رارسېدو سبب شي، وزیر د تومانچې په ډزو په ځمکه راغورځوي او تښتي. د رکشا په سپرلۍ د خیابان له بازار نه میوند جادې او له هغه ځایه د سید نور محمدشاه مینې ته هغه کور ته چې ددوی پټه قرارگاه یا اډه په کې وه ځي. یو میل چره ییزه ټوپک له ځانه سره اخلي د قوالانو د غونډۍ سر ته خېژي او په یوه ژور ځای کې پټېږي تر دې چې د کابل پولیس هغه له خپلې وسلې سره نیسي او قوماندانۍ ته یې راولي.

علی احمد خرم چې د کوما په حال کې د جمهوریت روغتون ته لېږدول شوی ؤ په حق رسېږي. معلم مرجان د جنایي مرکزي ریاست د ودانۍ په دوهم منزل کې چې د استخباراتو مدیریت هم هلته ؤ په ۱۵ نمبر خونه کې چې مخکې ورته اشاره وشوه د څارنوالۍ او پولیسو گډ کمیسیون تر پلټنو لاندې راوستل کېږي. په پای کې په خپل جرم اعتراف کوي، د ترهگرۍ پلان افشاء کوي او د خپل جرم په کار کې ټول شریکان پولیسو ته ورپېژني. د هغه د پلټنو کار پای ته رسېدلی ؤ، فیتې او د اعتراف کولو اقرار یې پرته له دې چې مرجان ورباندې وپوهېږي هرڅه ثبت شوي وو او ډېرې پاڼې چې په فیتو کې ثبت شوي وې په خپل قلم لیکلې او لاسلیک کړې

(c) ketabton.com: The Digital Library

وې. صدیق واحدي ورد گ چې د پلټنو د کمیسیون غړی ؤ او له مرجان سره یې ځانگړې پولیسي چلن کاوه، مرجان چې د چرسو عادي ؤ هره شپه یې ورته یوه پوړۍ چرس او یو ډبی سگرټ مقرر کړی وو.

په وروستۍ شپه چې مؤظف کمیسیون د ۱۲ بجو په شاوخوا کې خپل کار بشپړ کړ، د توضیحي پوښتنو دوه پاڼې یې مرجان ته وسپارلې ترڅو هغه جوابونه په مفصله توگه چې شفاهي یې ویلی دي او په فیتو کې ثبت شوي دي ولیکي. مؤظف کمیسیون ځي او مرجان له خپل یو تن ساتونکی جگتورن محمد ظاهر کندهاري سره په ۱۵ نمبر خونه کې پاتې کیږي ترڅو جوابونه مکمل کړي. ما د ځنگ په یوه خونه کې استراحت کړی ؤ ترڅو د مرجان وروستی جوابونه واخلم او په دوسیه کې یې شامل کړم. مرجان د پخوا په شان له نیمې شپې وروسته چای څښلې، نن شپه یې هم ورته د شین چای یو چای بر له مینو چاکلیتو سره راوړی ؤ. ساتونکي یې د دې لپاره چې ویده نشي په خونه کې د ننه په قدم وهلو پیل کړی ؤ. نیمه شپه وه، خاموشه خاموشي وه، مرجان د چای څښلو په مبز سره د شا لخوا په جگتورن محمد ظاهر باندې برید وکړ او په یو سخت گوزار یې هغه په ځمکه راوغورځاوه، غوښتل یې چې تومانچه ورڅخه واخلي او وتښتي. کله چې محمد ظاهر په سر گوزار خوري، یوه چیغه کوي او په ځمکه لوېږي، سر یې ماتیږي او وینې پرې رابهیږي، خو په همدې حال کې یې هم تومانچه په لاس کې ټینگه نیولې وه. مرجان هڅه کوله چې تومانچه ورڅخه واخلي، زه د چیغې او په ځمکه د هغه د راغورځېدو په غږ راویښ شوم او دهلیز ته راووتم، گورم چې مرجان له جگتورن سره د تومانچې په اخیستلو کې ښکېل دی. خپله تومانچه مې راوایستله، مرجان مې تهدید کړ او د تومانچې په میل سره مې د مرجان په مخ یو څو گوزارونه وکړل او جگتورن مې ورڅخه خلاص کړ. په دې وخت کې جنایي نوکریوال راغی، مرجان یې ولچک او کوټه قلفي کړ. جگتورن چې ټپي شوی ؤ، روغتون ته ولیږدول شو، د مرجان وروستنۍ هڅه چې غوښتل یې وتښتي ناکامه شوه او د ځانگړې پوځي محکمې لخوا په حبس دوام محکوم او بندي شو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

کله چې د ۱۳۵۷ کال د مرغومي په میاشت کې د څرخي پله په زندان کې بندي شوم، معلم مرجان مې په دوهم بلاک کې ولید. په غوسه او منډه زما خواته راغی او ویې ویل: «اخر زمونږ سره یوځای شوې.» ما یوه شپه د تومانچې په میل وهلی و او جګتورن مې ورځخه خلاص کړی ؤ او د یوې ناوړه پېښې مخه مې نیولې وه، فکر مې وکړ چې مرجان د غچ اخیستنې په احساس سره له ما سره دښمني کوي، خو داسې نه وه. هغه خوارکي خپل اعصاب له لاسه ورکړي او لیونی شوی ؤ. ما ته یې چې کله لاس راکړ نو کله به یې خندل او کله به په ژړا شو، کله به یې لمر ته کتل او خبرې به یې ورسره کولې، د عقل او بدن توازن یې له لاسه ورکړی ؤ. یوه شیبه به یې حرکتونه له نورمال حالت نه وتل، بله شیبه به یې د سم انسان په شان خبرې کولې. یو وخت چې نورمال و د خپلې وروستۍ شپې د تحقیقاتو خاطره یې چې غوښتل یې د جګتورن تومانچه تر لاسه کړي او وتښتي او زه چې په وخت سره وررسېدلی وم، یاده کړه او ما چې د تومانچې په میل وهلی و او په دواړو مخونو یې داغونه پاتې وو راوښودل، زما په غاړه کې یې لاسونه واچول په زوره زوره یې وخندل او لاړ. د ۱۳۵۸ کال د مرغومې د ۱۵ مې نېټې په عمومي بخښنه کې له زندان نه ووت.

خو د محمد هاشم میوندوال په اړه مو چې یادونه وکړه، د جنایي ۱۵ نمبر خونې ته د پلټنو لپاره راکش شوی ؤ، د هغه تراژیدي مې داسې په یاد ده چې د ځان وژنې په پلمه یې د هغه مړی د دهمزنګ له زندان نه رابهر کړ او د جمهوریت په ورځپانه کې یې د هغه د ځان وژنې واقعه د تصویر او اسنادو سره چې له وړاندې نه یې ورته جوړه کړې وو خپره کړه.

محمد هاشم میوندوال زمونږ د هیواد د نامتو او پیاوړو سیاستوالو او لیکوالو څخه ؤ، د مساوات په نوم د سوسیال دیموکرات ګوند مشري یې کوله، د لړم د ۳ مې نېټې له پېښې نه وروسته په پارلمان کې د باور د رایو په لاس ته راوړلو سره یې د هیواد د صدر اعظم په توګه دنده ترسره کوله. میوندوال د لویدیځ ماډل دیموکراسۍ پلوي کوله، د کمونیزم له ایډیالوژۍ سره یې نه پخلا کېدونکې مخالفت درلود. دا مخالفت د هغه په مقالو او ویناو کې ځلېده. له دې نه هم څوک سترګې نشي پټولی

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې محمد داود د خلقیانو او پرچمیانو د کوښښونو په ګډون د کودتا اقدام وکړ. د واکمنۍ په لومړیو کې د «افغانستان خلکو ته خطاب» په نوم په پروګرام کې یې د ملي مسئلې په اړه د کورنۍ او بهرنۍ سیاست، اجتماعي وضعې، زراعت، د ښځو د حقوقو، زده کړې او تحصیلاتو او د اقتصادي پلانونو په برخه کې په بشپړ ډول د د. خ. ا. ګوند کمونیستي نظریات منعکس کړل. په کابینه کې یې پرچمیانو او په پوځ کې خلقیانو ځای نیولی ؤ. فیض محمد د کورنیو چارو وزیر، د ببرک کارمل د ترور زوی جیلاني باختري د زراعت وزیر، عبدالقادر د دافع هوا قوماندان، ضیاء د ګارډ قوماندان، حسن شرق د صدارت مرستیال، یعقوب کمک د لوی څارنوال مرستیال، عبدالهادي مکمل د بهرنیو چارو د وزارت معین. شاه محمد دوست او په سلګونو نورو د د. خ. ا. د ګوند ولسوالان او اشخاص په مرکز او ولایاتو کې په دولتي ادارو کې په دندو ګمارل شوي وو.

محمد هاشم میوندوال د دولت پرضد د کودتا په تور ونیول شو، یو زیات لوړپوړي افسران چې کمونیستان وو په کودتا کې د لاس لرلو په تور ونیول شول، بندیان شول او یو شمېر یې په اعدام محکوم شول.

میوندوال د ۱۵ نمبر جادوګرې خونې ته لکه څنګه یې چې مخکې په اړه خبرې وشوې راوړل شو او د نظریاتي مخالفینو تر پلټنو لاندې راغی. میوندوال یوه ملي او نړیواله پېژندل شوې څېره وه، د شوروي اتحاد سلاکاران هم د هغه مخالف وو.

سردار محمد داود خان هم له هغه شمېر پیاوړو اشخاصو او د شاهي اردو له جنرالانو سره چې د ده په کور د لس کلنې مودې پر مهال له شاه سره وو او له ده سره یې تماس نه درلود، د واکمنۍ په وخت یې هغوی ته په ورین تندي نه کتل او شاوخوا یې بې عقله او بې فهمو کودتاچیانو نیولې وه.

میوندوال هماغه شخصیت ؤ چې د محمد داؤد خان له نظریاتو سره یې چندان توافق نه درلود، کله یې چې مخالفینو په ده باندې د کودتا تور ولګاو، نو داؤد خان له تېولو نه زیات ورسره له غوسې ډک چلن وکړ. هیله من ؤ د خپل تازه رامنځ ته شوې جمهوریت د هوښیارۍ او بېدارۍ لپاره د کودتا اعترافونه د خپرونو او ډله

(c) ketabton.com: The Digital Library

ییزو رسنیو له لارې اعلان کړي، د پلټنو مؤظفین د میوندوال په اړه د دولت د رئیس له نظریاتو څخه خبر وو، په ډېره بې رحمۍ سره یې هغه تر زوروونې او شکنجې لاندې نیولی ؤ، د هغه د ځان وژنې د خبر له خپرېدو نه وروسته داسې آوازې وې چې هغه د پلټنو په شپه له سخت وهلو ټکولو، شکنجه کولو او برقي شارتونو په ورکولو وژل شوی ؤ. چارواکو د دغې موضوع د پټ ساتلو لپاره د هغه جسد د دهمزنګ د زندان په کوټه کې د هغه له نګتایي او کمربند چوکۍ او د کوټې د کړکۍ له دستک څخه په استفاده کولو د هغه غرغره کول وځلول او یو لیک یې هم د هغه د رسم الخط په شان د هغه په کوټه کې ترتیب کړی ؤ، چې ګنې هغه په خپله د افغانستان د خلکو د خپل وجداني شرم او خجالت څخه او له دې امله چې د دولت په مقابل کې یې ناکامې کودتا ته لاس غزولی دی ځان وژلی دی. لکه څرنګه یې چې د هغه له وژلو څخه د هغه ځان وژنه جوړه کړی وه، په همغه ډول دغه موضوع پرته له کوم غږ پورته کېدو خاموشه کړای شوه، خو د بصیرت د خاوندانو په زړونو کې به د دغه ډول سیاسي شخصیتونو د ضایع کولو ترخه خاطره د تل لپاره ژوندي وي. د هغه دغه غمجنه تراژیدي یې داسې په یاد ده چې د انتحار په نوم یې د هغه مړی د دهمزنګ له زندان څخه بهر کړ او د هغه د انتحار کیسه د هغو اسنادو له فوتوکاپۍ سره چې ورته جوړ کړی یې وو د جمهوریت په ورځپانه کې خپره شوې وه.

د شپې تر ۸ بجو پورې د کوټه قلفۍ په همدې خونه کې وم، د شپې ډوډۍ او چای یې راته راوړل، له ډوډۍ خوړلو وروسته چې کله له وسله وال ساتونکی سره تشناب ته تلم، د پولیسو افسران فاروق میاخیل او عبدالجمیل نورستاني مې ولیدل چې د خپلو وسله والو ساتونکو سره یو تشناب ته روان او بل له تشناب نه راروان. د خبرو کولو حق مو نه درلود، نورستاني د لاس په اشاره د شونډو په سر راته څه وویل چې ما د هغه له اشارې څخه له ځانه سره دوه ډوله تعبیر اخیستی ؤ، لومړی دا چې د هغه پېژندنې په اړه څه ونه وایم او انکار ورڅخه وکړم، دویم دا چې د هر ډول تور په اړه چې لګوي یې پټه خوله واوسم. د شپې د ۹ بجو په شاوخوا کې یې زه مخامخ خونې ته بوتلم. څلور تنه پلټونکی چې ملکي جامې یې په تن وې ناست وو، د

(c) ketabton.com: The Digital Library

سګرټو لوګیو د خونې هوا بیخي خچنه کړې وه، مات او چټل څیزونه په ځمکه پراته وو، د کوټې ځمکه داسې وه لکه چې آبپاشي شوې وي او مرطوبه وه، د خونې په کونج کې یو آبدان او دوه ګیلاسونه لیدل کېدل، د هغوی د یوه مخې ته د صحرایي ټیلفون یو پایه ماشین د دوه فولادي لینونو سره د ۲-۳ مترو په اندازه پراته وو. کله چې کوټې ته ننوتم، سلام مې وکړ د دنګې ونې یو تور مخې سړی چې غټې غټې بریتونه یې وو او د آمریت د مبز ترشا ناست ؤ، په قهر او غوسه یې وویل: «اې خاینه! رسم تعظیم دې ولې ونکړ؟» ومې ویل: «تاسو ټول په ملکي لباس کې یئ، نپوهېږم چې د پوځي افسرانو په خدمت کې ولاړ یم، پوځي رسم تعظیم د ځان نه پورته پوځي آمرانو ته کېږي، زه پوه نشوم بخښنه وکړئ، په قهرجن غږ یې چغه کړه او ویې ویل ګونګ شه!»

حیران شوم چې دا څه حالت دی، په شرابو د مستو لیونو په لاس کې کېوتی یم، عاقبت ذی په خیروي، د ټیلفون لوری ته یې اشاره وکړه او ویې ویل: «دا پېژنې؟» ومې ویل: «هو! دا صحرایي ټیلفون دی.» ویل: «نه، دا صحرایي ټیلفون نه دی.» ویې خندل او ویې ویل: «دا قایل شاه دی قایل شاه.» هغه بل یې راته وویل له پښو نه دې جرابې اوباسه. لوڅې پښې یې په مخکې ولاړ وم. یو بل یې نیمه تخته سپین کاغذ او یو خودکار قلم راکړ ویل: «کښېنه، لومړی خپل نوم او بشپړ شهرت ولیکه.» خپل مکمل شهرت مې ولیکه، لومړنی سړی راته وویل: «وخت له سره دی، ته او ستا ملګري د جرم له اسنادو سره نیول شوي یئ. انقلابي دولت وینې دی، خاینان او توطیه جوړوونکي په هره جامه کې چې وي نیسي یې، ستاسو د توطیې مشر هم نیول شوی دی، ټولو په خپل جرم اقرار او اعتراف کړی دی، تا ته هم توصیه کوم چې پرته له بحث او جنجال، زورېدو او شکنجه کولو اعتراف وکړې، ستا انکار کومه ګټه نلري، ستاسو ټولو ملګرو اعتراف کړی دی، پغیر له دې په وهلو او ټکولو او شکنجې مجبور یې چې اعتراف وکړې، مونږ ستاسو د جرم د ثبوت ټول اسناد په لاس لرو، ته اختیار لرې چې بې له شکنجې او په عذاب کېدو اقرار کوې او یا د ټولو شکنجو او عذابونو په منلو اعتراف کوې!»

(c) ketabton.com: The Digital Library

د دې جملو په اوریدو سره مې عقل له سره والوت چې دا څه اورم. زه چې کومه ګناه نلرم څه ووایم. د جمیل نورستاني هغه اشاره چې د تشناب په لاره کې یې راته کړې وه رایاده شوه، ومې ویل: «په داسې حال کې چې د جرم د ثبوت مدارک او اسناد ستاسو په لاس کې دي ښه به دا وي چې راښکاره یې کړئ. بیا به نو زما انکار ریښتیا هم چې بې ګټې وي.» ویې ویل: «د جرم اثبات او مدرک څه شی دی؟» ومې ویل: «تاسو ته بهتر معلوم دی چې اعتراف شهود (ذاتي او مادي) د اثبات قوي مدرک دی، لیکلی سند، د غږ ثبت، تصویر، د ګوتې نښان، د پښې پل او داسې نور د جرم د اثبات لپاره قراین او دلایل دي، که زما په برخه کې داسې مدارک او اسناد موجود وي (په زړه کې مې ویل چې نشته) مهرباني وکړئ راته ویې ښایئ، بیا به زما د انکار موضوع بې ګټې وي، تاسو په خلاص مټ زما د مسئولیت په اړه نظر ورکړئ، په داسې حال کې چې زه له هیڅ شی نه خبر نه یم، په وارد شوي تور نه پوهیږم چې څه ډول دي نو تاسو ته څه بیان وکړم.» زما خبرې یې غوږې کړې په غضبناک آواز یې وویل: «ته خاین د یو مهم سیاسي جرم د تورن په حیث مونږ ته راغلی یې، د دې پرځای چې په خپل جرم اعتراف وکړې او مونږ ته سیمینار جوړوې، غواړې مونږ تر خپلې اغیزې لاندې راولې؟» یو بل ته یې وویل دا خاین د پخوانیو قوماندانانو او افسرانو له جملې څخه دی، په خبرو اترو غواړي مونږ تېر باسي او وخت ضایع کړي، غوره به وي چې قایل شاه ورسره خبرې وکړي.

دوه فولادي لینونه یې په دوه غټو ګوتو سره وتړل، یو د لنډ سور د تختې تو ته یې زما له خولې او غاړې نه راتاو کړه، د توتې دواړه سرونه یې د شاخوا ته تاو کړل، یو قوي بدنه سرتیری هغه ټینګ ونیول، خپل دواړه زنګنونه یې زما ملا ته د شا له خوا نه ټمبه کړل، چې په دې ترتیب سره زما پښې له برقي لین سره وصل شوې، خوله مې په توته تړل شوې وه، او د عسکر زنګنونه مې شا ته داسې اړم شوي وو چې هیڅ حرکت مې نشو کولای، یوازې سترګې او پوزه مې خلاصه وه چې وینم او سا واخلم. مخکې له دې چې د ماشین انډل ته حرکت ورکړي راته یې وویل: «په خپله خوښه دې اعتراف ونکړ او س یو چانس لرې، کله چې د قایل شاه مزه وڅکې او غوښتل دې

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې په خپل جرم اعتراف وکړې، نو ځرنګه چې دې خوله تړل شوې ده نو کولای شې چې د یوه لاس په پورته کولو سره مونږ ته اشاره راکړې، چې کله ته اعتراف کوې نو بیا به مونږ برقي جریان بند کړو، کاغذ او قلم ستا په واک کې دي، کولای شې چې خپل بشپړ اعتراف ولیکې.» ما د هغوی وروستنی مرګونی توصیه واورېده او هغې ته مې د جمیل نورستاني له اشارې سره ارتباط ورکاوه، په دې شپه کې د ګاونډیو اتاقونو څخه د داسې ویروونکو عذابونو او شکنجو آوازونه مې غوږونو ته رارسېدل، هرو مرو ما هم باید دا عذابونه تېر کړي وای، بله هېڅ چاره مې نه لرله، پرته له کوم جرم څخه اعتراف کول چې ترشا یې حتمي مرګ ؤ، دا زجر او شکنجه مې باید زغملې وای. مؤظف نفر ته یې اشاره وکړه چې د ماشین انډل ته حرکت ورکړي، د انډل په حرکت سره مې د برېښنا جریان په بدن کې خپور شو، احساس مې کړه چې زره مې ټوک ټوک په پنجو کې راکاږي، د مرګ له وېرې مې دومره ټوپونه وهلې وو چې د فولادو دواړه لینونه غوڅ شوي وو او د هغې کړۍ مې د پښو د ګوتو په غوښه کې ننوتې وې. د قوي بدن عسکر چې خپل زنګنونه زما ملا ته اړم کړي وو او زما پوزبند یې ټینګ نیولی و، دا هم زما د سختو ټوپونو له امله جدا شوي وو او ټوټه یې له لاسه خوشې شوې وه. له ګوتونه مې وینې بهېدې، خوله او ژبه مې وچه شوې وه، اوبه مې وغوښتې، عسکر یو ګیلاس اوبه راکړې، ټولې مې د ژمي په یخه شپه کې وڅښلې، دوهم او دریم ګیلاس مې هم وڅښلې، معلومه شوه چې د اوبو ورکولو په برخه کې یې سخاوت درلود، دغو اوبو څښلو دواړو خواو ته ګټه لرله، ما ته هم چې زما د بدن د اوبو کمښت یې پوره کاوه، او هغوی ته په دې خاطر، بدن چې هرڅومره اوبه ولري د بل وار برېښنا یې جریان لپاره اغېزمن وي.

د شپې تر ۱۲ بجو پورې یې درې ځل برېښنایي شارتونه راکړل، او هرځل مې د اعتراف په توګه لاسونه پورته کول، فرصت مې تر لاسه کاوه او اوبه به مې څښلې، هرځل د پښو ګوتې زخمي کېدل، خو زه د زړه له دربدلو وېرېدم، رېښتیا یې ویلي دي چې «انسان تر ګل نازک او له اوسپنې سخت دی.» د دریم ځل په برقي شارت نه وم پوهېدلی، کله چې رابېدار شوم، نو په همغه ۱۵ نمبر خونه کې پرځمکه د یوې

(c) ketabton.com: The Digital Library

زړې قالينې په سر پروت وم. ټول بدن مې درد کاوه، يو ځوان چې سپينه کورتۍ يې اغوستې وه هغه هم د برقي شارتونو ورکولو نه وروسته دې خونې ته راوړل شوی ؤ. دواړه په يوه غم اخته وو، نوم يې راڅخه اوس هېر شوی دی، د غلام عمر «عسکرزوی» زوی، د ضبط احوالات د پخوانی رئيس جنرال غلام رسول خان له کورنۍ څخه ؤ. دغه ځوان مې درې مياشتې وروسته د پل څرخي زندان په دوهم بلاک کې ژوندي وليد. د ژمې د مرغومې د مياشتې يخه شپه مو بې له بسترې او کمپلې څخه په برقي شارتۍ لېدلې بدن او وينو شويو ګوتو سبا کړه. هغه تکليف او عذاب چې مونږ تر سهاره تېر کړ، ګران لوستونکی ته به د هغې تصور کول مشکل وي، هغه څه چې راباندې تېر شوي وو نشم کولای په قلم يې وليکم، دومره ويلای شم چې ډېر دردوونکی سخت او له زغم نه بهر ؤ.

په استخباراتو کې د پلټنو دوهمه شپه:

د ماخستن له ډوډۍ خوړلو وروسته د شپې په ۹ بجو يې د عذاب او شکنجې همغې خونې ته همغو په شرابو مستو څلورو کسانو ته وروستم، شبه په شبه يې سګرټ لوګی کول، د عذابولو او شکنجه کولو همغه د پرونۍ شپې وسايل په خونه کې موجود وو، زه ډېر په تکليف وم، د پښو ګوتې مې زخمي او په وينو ککړې وې، سخت دردونه يې کول، په ځان کې مې د برقي شکنجې طاقت نه ليده، د پلټنو په پيل کې مې ورته وويل: «زه ډېر سخت په تکليف کې يم، بدن مې سخت درد کوي، نن شپه مې کېدای شي د برقي جريان په مهال زړه سکته وکړي، ښه به دا وي هغه تور چې په ما لګول شويدی د هغې سره سم اقرار او اعتراف وليکئ او هغه اشخاص چې تاسو پوهېږئ چې زما سره په جرم کې شريک دي د هغوی نومونه هم په اقرار کې شامل کړئ، زه د کوم شی د ليکلو وسه نه لرم، زه يې درته لاسليک کوم چې کار پای ته ورسېږي، نور څه غواړئ.» ټولو وخندل او ويې ويل چې: «نن دې عقل سر ته راغلی دی، ظالمه! مونږ پرون شپه ډېر درته وويل، خو فکر دې کار نه کاوه او په يو ځل دې د هرشي نه انکار وکړ، نن شپه دې عقل کار کوي، يو ګيلاس ګرم چای او يو

(c) ketabton.com: The Digital Library

دانه چاکلیټ یې راکړ، له دې کبله چې هغوی هم له همدې چایېر نه چای څښلې نو ما هم په داډ سره د چایو په څښلو شروع وکړه، خو چاکلیټ مې هسې نه چې نشه یې او مخدره مواد ولري په دې پلمه چې مرۍ مې سخت درد کوي ونه خوړ.

په دې وخت کې ساتنمن محمد عزیز د تحقیق خونې ته راننوت، څلور تنه پلټونې د درناوۍ په توګه ورته له ځایه پاڅېدل، په داسې حال کې چې میکروف تومانچه یې لکه د ماشومانو د لوبو د شیانو په شان د خپلې ګوتې په واسطه چې د ماشې په کړۍ کې یې ورته اچولې وه څرخوله، له سترګو نه یې معلومېدله چې په شرابو مست ؤ او ژاوله یې ژوله، زما خواته یې وران وران کتل. له هغوی نه یې پوښتنه وکړه: «پلټنې کوم ځای ته رسېدلې؟» ورته ویې ویل: «پرون شپه یې ډېره بې اعتنایي لرله، نن شپه یې یو څه عقل سر ته راغلی دی، وایي اقرار کوم، مونږ هم چای ورکړ چې ښه فکر وکړي.» عزیز لکه د صحنې د نڅاګر په شان په کوټه کې قدم واهه، ژاوله یې ژوله او تومانچه یې په خپله ګوته کې څرخوله او ویل یې: «د توطیې ملګرو یې په خپل جرم اعتراف کړی دی، که دی اعتراف نه کوي نو د کور افراد یې هم راوغواړئ، له هغوی نه هم پلټنې وکړئ.» او له کوټې نه ووت. دا بې ربطه جملې راته د مستنطقینو داسې توضیح کړې، څوک چې په جرم اعتراف ونکړي، د کور غړي او ښځینه یې هم دلته راولي او د کورنۍ د ټولو غړو په مخکې مجرم او نورن ته سپکې او شرموونکې سزاګانې ورکوي. د دې خبرې په اورېدو ډېر وېرېدلی وم چې دې مستو ځناورو ښایي داسې هم کړې وي، د خپل شرف او ناموس د خوندي ساتلو په موخه دې ته چمتو شوم هرڅه چې زما له خولې نه د اقرار او اعتراف په نوم ولیکي خپلې اصلي امضاء ته باید تغییر ورکړم او هرڅه لاسلیک کړم. په دې هیله که چېرې انقلابي پوځي عدالت او محکمه موجوده وي نو ادعا به وکړم چې دا اقرار زما په قلم او زما په امضا نه دی، په خپله یې لیکلی دی، زه یې چې هرڅو مره شکنجه او عذاب کړم ما په کوم جرم اعتراف نه دی کړی او کوم جرم نه لرم. په همدې فکر او تصمیم نیولو کې مې څو پیالې چای وڅښلې، یو له هغوی څخه زما اعتراف هرڅه یې چې غوښتل ولیکه ما ته یې د لاسلیک لپاره راکړ. څو کرښې مې ژر ژر

(c) ketabton.com: The Digital Library

ولوستلې، ګویا ما د سلیمان لایق تر مشرۍ لاندې په ناکامه کودتا کې د پولیسو د برخې د یو شمېر افسرانو رهبري کوله او له څو تنو پولیس افسرانو سره مې چې نومونه یې هغوی لیکلي وو په همدې برخه کې تماس او اړیکې درلودلې، پاڼه مې په غلطه لاسلیک کړه او په دې ترتیب د برقي شکنجې او زورولو نه مې نجات وموند. خو د ژمي د یخنۍ شپه مې په همغه ۱۵ نمبر اتاق کې پرته له بسترې او کمپل نه تېره کړه. په دوهمه شپه په کوټه کې یوازې وم، هغه د تېرې شپې د سپینې کورتۍ ځوان په کوټه کې نه ؤ، د یخنۍ دا اوږده شپه مې په داسې حال کې چې بدن مې دردونه کول سبا کړه، سبا ته د مازدیګر په څلورو بجو د پولیسو له څو تنو افسرانو فاروق میاخېل، محمد علی احمدیار، عبدالجمیل نورستاني سره د اګسا د کورنۍ برخې مدیریت ته وسپارل شوو، جګتورن محمد ظاهر پغماني هریو په جلاجلا کوټو کې تورن علی محمد اندرابي ته تسلیم کړو.

په اګسا کې د اصلي پلټنو پړاو:

کله چې د استخباراتو موټر مونږ اګسا ته جګتورن محمد ظاهر پغماني ته راوړو، له دې کبله چې جګتورن مې پخوا د کونړ ولایت د سرکانو په ولسوالۍ کې لیدلی ؤ او سره پېژندل مو هیله من وم چې هغه به د خپل قدرت په لاس راسره مرسته او همکارې وکړي خو ددې په خلاف هغه دومره ځان ناګاره کړ لکه بیخي مو چې سره لیدلي نه وي او هغه ما نه پېژني. په شپږم نمبر کوټه کې بندي شوم، په دې کوټه کې لس تنه وو، محمد علي احمدیار، ابراهیم پهلوان، ډاکتر محمد نسیم لودین او ذبیح الله زیارمل مې پېژندل، له نورو سره مې د مخه پېژندګلوي نه وه. ښوونکی، مامورین او حتی د تیکسي ډریور هم د بندیانو په ډله کې ؤ. دا زندان د محمدزو د کورنۍ د یوه تن حویلۍ وه چې د سلطنتي کورنۍ د نورو منقوله او غیر منقوله شتمنیو په څېر مصادره شوې وه. څو کوټې یې درلودلې چې لکه د ارهټ د منګوټیو په شان د سیاسي جرمونو له تورنو کسانو څخه تشې او ډکېدلې. نظام الدین تهذیب او غلام فاروق چې وروسته بیا د جنرال فاروق په نوم د

(c) ketabton.com: The Digital Library

کورنیو چارو د وزارت د سیاسي چارو رئیس ؤ. سلیمان لایق او یعقوب کمک مې لیدلی وو، او ډېر وخت وروسته مې هغوی بیا د پل څرخي په زندان کې هم ولیدل. د دغې حویلۍ ځینې بندیان ورک شول چې تر ننه پورې یې خپلوان له مرګ او ژوند نه خبر نشول.

تعامل داسې ؤ چې د ورځې لخوا په بندیانو باندې شاقه کارونه د «اشر یا په خپله خوښه» په نوم کېدل او د شپې به ورنه پلټنې کېدلې. فکر کوم چې د ورځې لخوا د اګسا ټول کارکوونکي د نیولو او تالاشۍ په کارونو بوخت وو. بندیانو په کوټه کې په کراره خبرې کولای شوې خو له کوټې نه بهر هېچا د بل سره د خبرو کولو حق نه درلود.

ددې ودانۍ په څنګ حویلۍ کې چې هغه هم په سلطنتي کورنۍ پورې اړوند وه د پلټنو (عملیاتو) کوټې وې چې تورن کسان به یې د شپې په خپلو ښنو پلټونکو ته وروستل او بیا به یې په شا راوړل.

په اګسا کې د پلټنو لومړۍ شپه:

د ۱۳۵۷ کال د جدي په ۲ مه د شپې د ډوډۍ له خوړلو وروسته په ۸:۳۰ بجو یې زه د ګاونډي تعمیر یوې کوټې ته د پلټنو لپاره بوتلم، مستنطق چې د منځنی قد خاوند او ملکي لباس یې په تن ؤ، د خبرو په جریان کې معلومه شوه چې جګتورن دی، مورنۍ ژبه یې دري وه او ژبه یې بندېدله، نوم یې غلام صدیق او د پروان له اوسیدونکو څخه ؤ. په ظاهره ډېر خاموش، کم ویونکی او حوصله من ښکارېده، خو په هغه کچه ظالم، بې رحمه، سخت زړی او پوچ خولی ؤ چې هرڅوک یې له نومه ډارېدل. د تورنو کسانو په شکنجه او زورولو سربېره چې د اګسا د ټولو عمالو خاصیت ؤ په ښکنځلو او پوچو ویناو به یې چلن کاوه. د تورن مرګ او انساي ژوند، عزت النفس او د چا آبرو ورته هېڅ ارزښت نه درلود، د تورن له شکنجه کولو او هغه ته له ښکنځلو څخه به یې خوند اخیست. داسې شخص ته تحقیقات ورکول ما ته ډېر ستونزمن وو، خو هېڅ چاره مې نه لرله، هڅه به مې کوله په شفاهي خبرو کې ورسره

(c) ketabton.com: The Digital Library

په داسې ادب او درناوي وغږېږم ترڅو د هغه د پوښتو ځوابونه ورکړم، خو د هغه دغه عادت چې پوښتنه خوله یې خوښوله ماته له مرګ نه نجات راوباخښه. کله کله به چې غوسه شو، ماته به یې نامناسبې ویلې. ددې ټولو ناوړه خویونو ترڅنګ یې هره شپه د تحقیق په سر او آخر کې ماته یو ګیلاس چای او یو دانه چاکلیټ راکولو. ما چې د مصلحت ترمخه چاکلیټ د مرۍ د درد او یا د شکر ناروغۍ په پلمه نه خوړ، چای به یې چې هرڅومره راکولو له هغه سره به مې یوځای څښلو.

اول یې راته څرګنده او تشریح کړه چې دې سازمان ته اګسا وایي، دې ځای ته سیاسي مجرمین، جاسوسان او دهشت اچوونکي راځي، عادي او جنايي مجرمین له دې ځای سره کار نلري. مخکې له دې چې سیاسي مجرمین دلته راوستل شي، د جرم د ثبوت اسناد یې بشپړېږي، وروسته بیا تورن تحقیق ته راوړاندې کېږي. د تورن انکار کول مونږ ته کوم اهمیت نلري، په دې ځای کې اصلاً منکر تورن شتون نلري، زمونږ سره داسې سامان آلات دي چې سخت سرۍ او ګونګ تورن هم لکه د طوطي په خبرو راولي. تا ته هم له وړاندې نه وایم، ستا د جرم اړوند اسناد په مکمل ډول کتلې دي، ستا د جرم شریکان ټول نیول شوي او په خپلو کړو یې اعتراف کړی دی، ستا انکار کول بې ګټې دي، هغوی چمتو دي چې یو یو په تا ګواهي ووايي، په دې سربېره نور دلایل او اسناد هم شته چې ستا جرم ثابت کړي. دلته د تورن له پاره درې امکانه شته، لومړی دا چې که خپله بې ګناهي او برائت ثابت کړي نو کور ته ځي، دوهم دا چې که په خپل جرم اعتراف کوي او د هغې د نه تکرارولو ژمنه کوي نو د محکمې د پرېکړې تروخته د څرخي پله زندان ته ځي، دریم هغه کسان دي چې په سخت سرۍ او د تور په نه اعتراف کولو سره د تحقیقاتو په دوام سره د بېلابېلو جزاګانو په ترڅ کې له منځه ځي، اوس ستا خوښه ده چې کومه لاره ځانته ټاکې؟

ما ورته په ډېره مؤدبانه او عاجزانه لهجه وویل: «زه د لومړۍ کټګورۍ په جمله کې یم ځکه هېڅ ګناه نلرم.» په قهرجنه خندا یې وویل چې: «تا په دوهمه کټګورۍ کې شاملوو، په دې هکله فکر وکړه ترڅو دې سزا تخفیف ومومي.» دا

(c) ketabton.com: The Digital Library

یې وویل او یوه پاڼه یې راکړه چې خپل نوم، د پلار نوم، عمر، مدني حالت، د تحصیل درجه، مورنۍ ژبه، خپلوان، رتبه، دنده، اصلي سکونت، فعلي سکونت، د شتمنۍ کچه، غیر منقوله شتمنۍ او نور ولیکم.

بله پوښتنه، د هغې پوښتنې کاپي وه چې د کورنیو چارو د وزارت د استخباراتو په مدیریت کې یې راڅخه کړې وه او زما جواب یې په خپله لیکلی ؤ، سوال مې ولوست او شفاهي مې ورته وویل: «تاسو په خپله قضاوت وکړئ، زه د احتیاط یو افسر یم، کومه قطعه او وسله په اختیار کې نلرم، له هغه شخص سره چې تاسو ورته د کودتا رهبر ویلی دي هېڅ کوم تماس او ارتباط نلرم، په خپل ټول عمر او ماموریت کې مې له هغه سره په کور او یا دفتر کې ملاقات نه دی کړی، نو څرنګه کېدای شي چې هغه ما کودتا ته راوبلي او یا دې زه په غیاب کې پر ته له کوم دلیل او موجب نه د هغه تر رهبرۍ لاندې ګروپ کې شامل شوی وم، په داسې حال کې چې زه د اوسني رژیم نه کوم شکایت نلرم، د کوم مقام ادعا نه کوم، د کومې پوځي قطعې په رأس کې نه یم، بلکې پوره اته میاشتې وړاندې مې د ثور د اوومې د وسله وال پاڅون په مهال په سربښندنه سره د د. خ. ا. ګوند مشرانو ته د نجات ورکولو فعالیت ترسره کړی ؤ اوس کوم ظالم په ناحقه زه په دغه جرم تورن کړی یم، باور وکړئ چې زه له هېڅ شي نه خبر نه یم او د داسې کړنو مخالف یم.»

په داسې حال کې چې په زړه کې مې د پاڅون د ورځې په فعالیت پښېماني ښودله، ورته مې وویل: «تاسو معلومات کولای شئ د دوه ټانکونو په واسطه له دوه تنه انقلابي افسرانو سید رحیم او یوسف سحر سره یوځای مو په ولایت کابل او نظارتخانه باندې برید وکړ او د د. خ. ا. ګوند رهبران مو په داسې حال کې له زندان نه آزاد کړل چې د رژیم پلوي قطعات په ټینګه د پاڅون د ټکولو لپاره جنګېدل، که احیاناً د ثور د ۷ مې وسله وال پاڅون بري ته نه رسېدای د رژیم له خوا به چې زه د کابل ولایت د امنیه قوماندانۍ د افسرانو له جملې څخه وم، سرنوشت به مې کوم ځای ته رسېدلای، اوس چې له هغې څخه اته میاشتې تېرېږي او زه د احتیاط و په بست کې د مالیې وزارت د خدمتي په توګه په خپل کار کې بوخت یم، ولې او په کوم

(c) ketabton.com: The Digital Library

دلیل به مې په ناکامه کودتا کې ګډون کړی وي. پاملرنه وکړئ کوم مغرضانه لاس به وي چې مسلکي کادرونه د رژیم په وړاندې بدناموي. » هرڅه مې چې وویل، پلټونکو ډېر کم واورېدل او زما ټولې خبرې یې لفاظي وبلله، هماغه لعنتي ماشین چې د بېګناه تورنو د اقرار کولو یوازینۍ وسیله وه راته وتړله او لکه د پخوا په شان شارتي راکړه، نور په ځان نه وم پوهېدلی، یو وخت چې په شپږم نمبر کوټه کې مې سرته ډاکټر نسیم لودین او نور بندیان ناست وو او زما د ګوتو وینې چې د فولادي سیمونو د ورننوتلو له امله زخمي شوې وې او په وینو ککړې وې په سپینه ټوټه او تودو اوبو پرېمنځلې. ډاکټر لودین یو ګیلاس چای او یوه د اسپرین ګولۍ راکړه او ویل یې مونږ ټولو لږ او ډېر دا حالت لیدلی دی، څښتن تعالی دې زمونږ او ستاسو په حال رحم وکړي.

د تحقیقاتو دوهمه شپه:

د لومړۍ شپې د بربښنا شارتۍ او شکنجې له پلټنو وروسته یې ماته یوه شپه او ورځ مهلت راکړ. په دوهم ځل په ۹:۱۵ بجو د پلټنو کوټې ته لاړم، له ځانه سره مې هوډ وکړ هغه څه مې چې د کورنیو چارو د وزارت په استخباراتو کې ویلي وو غلام صدیق ته یې هم ووایم چې ناروغ یم، بدن مې سخت دردونه کوي، د لیکلو وس مې نشته، سره له دې چې مستنطق د تېرې شپې برخلاف تروه تنده نیولې وه او غضبناک ؤ، بیا یې هم یو ګیلاس چای راکړ، «څنګه نن شپه تحقیقاتو ته چمتو یې؟ له ځانه سره دې فکر کړی دی، په خپل جرم اعتراف کې که لکه د پخوا په شان زما وخت ضایع کوې او ځان په عذاب کوې؟ » ورته مې وویل: « څه ووایم، ټول حقایق مې تېره شپه په شفاهي ډول تاسو ته څرګند کړل، تاسو چې باور نه کوئ، نو زه څه چاره لرم؟ که زیښتیا ګواهي او یا اسناد زما په برخه کې موجود وي مهرباني وکړئ ښکاره یې کړئ، د تحقیق شیوه خو همدا ده. په هغه صورت کې چې شواهد او اسناد موجود وي نو د انکاري تورن مخې ته اېښودل کېږي او تورن بې جوابه پاتې کېږي، نه دا چې زه یې بې موجبه د مرګ او ژوند پولې ته رسولی یم که د جرم د

(c) ketabton.com: The Digital Library

ثبوت مدرک او شواهد موجود وي نو زما په حال رحم وکړئ، مهرباني وکړئ هغه راته وښايئ ترڅو ستاسو تکليف کم شي او زما سرنوشت هرڅه چې وي وټاکل شي. او که نه هرو مرو ټاکل شوي وي چې زه د توطيه کوونکي او مجرم په نوم مجازات شم، نو مهرباني وکړئ تاسو چې هرڅه ليکئ زه يې لاسليکوم، زه په خپله دومره بې وسه او بې تابه يم چې د يوې کرښې د ليکلو تاب هم نلرم، تاسو وليدل چې زه يو عسکر د متو او اوږو په زور تاسو ته حاضر کړم. » د دې خبرو په اورېدو لږ موسکی شو ويې ويل: « اوس دې عقل لږ کار وکړ، خير دی نن شپه هم استراحت وکړه، سبا ته ښه فکر وکړه او خپل اقرار په خپل قلم وليکه. سبا شپې ته هم زما او د مستنطق په منځ کې هماغه ستونزه حل نشوه. ما ټينګار کاوه چې زما فکر او هوښ کار نه کوي، د ليکلو طاقت مې نشته، غلام صديق په دې راضي شو، يوه ليکنه چې تقريباً هماغه د استخباراتو د ليکنې کاپي وه راکړه او ويې ويل: « نن شپه هم لاړ شه، استراحت وکړه، سبا ته په خپله کوټه کې د هرې پوښتنې په مقابل کې په خپل قلم جواب وليکه. » په دې ترتيب مې يوه بله شپه هم فرصت وموند، هڅه مې کوله په هر ترتيب چې وي مستنطق په دې قانع کړم چې په خپله زما جوبونه په خپل قلم وليکي او زه هغه په غلطه امضاء، امضاء کړم، ترڅو په محکمه کې ځان ته دلايل ولرم. په بله شپه هم چې کله پرته له جوابونو له سپينې پاڼې سره حاضر شوم، ډېر قهرجن او غضبناک ؤ او ښکنځل او ناوړه وينا يې راته وکړه. دا ځل يې د برقي شارتي تارونه زما د پښو له بندونو څخه تاو کړي وو، ځکه د څو تېرو شپو د همدغه ډول عمليې له امله مې د پښو تولې ګوتې زخمي شوې وې او په دې ترځ کې يې په غضبناکه او قهرجنه څېره پوچې او ناوړه ښکنځلې کولې چې زه دې څو شپې تېر ايستم او حال دا چې په لومړيو تحقيقاتو کې دې په خپل جرم اعتراف کړی دی، بيا هم مقاومت کوې او له حقايقو نه سترګې پټوې، ما ته دې د يو ماشوم په شان فرېب راکړ، خوله يې زګ کړې ؤ او په پرله پسې ډول يې ښکنځلې کولې، په داسې حال کې چې پښې مې د ماشين په سيم تړل شوې وې په زارۍ مې ورته وويل: « آخر ما تاسو ته پېشنهاد وکړ چې هرڅه غواړې زما له خولې يې وليکه، زه يې امضاء کوم،

(c) ketabton.com: The Digital Library

زه ستاسو په وړاندې کوم مقاومت او ټینګار نه کوم، د هغه تکلیف له امله چې لرم یې نشم کولای هغه چې ستاسو غوښتنه ده سم یې ولیکم، تاسو چې یو مشر او قابل شخصیت یئ او زه ستاسو یو تورن او بندي یم، پلار او مور مې چې کومه ګناه نلرې مناسب نه ده چې هغوی وښکنځل شي، ما ته چې هر څه وایئ او هر څه چې راباندې کوئ اختیار لرئ، ستاسو له حزبي او رسمي مقام سره نه ښایي چې زما د بېګناه مور او پلار توهین وشي. » ما غوښتل چې د جنون تر حده هغه په دې جملو آرام کړم او په دې یې راضي کړم چې جوابونه مې ولیکي چې ناڅاپه په یو څلور کونجه لرګي چې فکر کوم د کوم مېز یا چوکۍ پښه به وه زما د تشو او ملا په وهلو یې شروع وکړه او ویل یې: « چلباز خاینه ددې پرځای چې خپل اعتراف ولیکې پرله پسې یوه اونۍ دې په وعدو سره زه تېر ایستم، اوس دې راته د پلار په شان نصیحتونه شروع کړي دي، په دوه درې کللو ګوزارونو سره مې پوښتۍ وډردېدلې او په ځمکه وغورځېدم، زه نپوهېدم دا صحنه دوه تنو تورنو چې د تحقیقاتو په دې کوټه کې وو په خپلو سترګو لیدلې وه، سبا ته ما زدیګر د څلورو بجو په شاوخوا کې چې د دوه تنو په مرسته تشناب ته تلم، ښاغلی یعقوب کمک چې ددې صحنې لیدونکی وو، کله چې یې زما پوښتۍ د پلستر په شان په سپینه لونګۍ تړلې ولیدلې نو د سر په اشاره یې همدومره وویل چې ریښتیا دا خلک ظالم، وحشي او بې رحمه دي. څه وخت یې چې زه نیمه شپه د کوما په حال کې ګوتې ته راوړی وم، ډاکتر نسیم لودین له یوه تن ټیکسي ډرېور څخه چې سپینه پراشوټي لونګۍ یې پر سر وه، په موقتي توګه له هغه څخه اخیستې وه او زما پوښتۍ یې وربانډې لکه د پلستر په شان ټینګې تړلې وې. زه چې په هوښ کې راغلم و مې لیدل چې پوښتۍ مې په لونګۍ تړل شوې او دومره درد یې کاوه چې په یوه اوږخ هم نشوم څملاستلی. ډاکتر وویل: بله هېڅ چاره نشته، یوه د اسپرین ګولۍ او یو ګیلاس چای یې راکړ، د شاتو یو تش بوتل یې راواخیست او د پوکۍ (پوف) عملیه یې په عملي ډول راوښوده او ویې ویل څومره چې دې زور او قوت وي په همغه اندازه د درد په زغملو سره شپه او ورځ دا عملیه تکراروه، که پوښتۍ دې ماتې او یا کسر موندلې وي نو بې نقصانه به جوړې شي او

(c) ketabton.com: The Digital Library

که نه نو پوښتنې به دې کېږي پاتې شي، تر آخره به عیب جنې وي او تکلیف به درکوي، د زندان په دې اوسنیو شرایطو کې بله هیڅ چاره نلري. د ښاغلي لودین همدا تجویز راته گټور تمام شو. تر دوه میاشتو مې همدا د پوکي عملیه تکرار وله، خو وروسته به مې ښه په زور سره پوکي ورکاوه، یو کال وروسته چې له زندان نه خوشې شوم، د فوټو گرافي په معاینات کې څرگنده شوه چې یوې پوښتۍ مې په اصلي حالت سره جوش خوړلی دی او بله پوښتۍ له اصلي حالت نه یو څه کږه پاتې شویده چې اوس هم د ژمي په یخ موسم کې تکلیف راکوي.

تر دریو ورځو پورې مې تشناب ته د تللو طاقت هم نه درلود. په څلورمه ورځ په داسې حال کې چې دواړه لاسونه مې د دوه عسکرو په اوږو تکیه کړي وو د تحقیق کوټې ته لاړم. دا ځل د تېرو شپو برخلاف د ورځې لخوا پلټنې پیل شوې. بیا هم زمونږ ترمنځ هغه پخوانۍ جنجال موجود ؤ چې زه لیکل نشم کولی، خو مستنطق تر وروستیو شپو چمتو نه ؤ چې په خپل قلم جوابونه ولیکي، په دې راضي شو چې ورو ورو د همغې مسودې له مخې راته دیکته وکړي او زه په خپل قلم لیکل وکړم، بله چاره نه وه. ما هم قلم واخیست هر څه به چې هغه ویل ما به د مفهوم په تغییر سره ورو ورو لیکل او په دې ډېر خوشحاله ؤ چې زه اعتراف کوم، خو ما به خپل دلایل د هغه له جملو سره پیوند کړ، مثلاً د سلیمان لایق په اړه مې ولیکل چې هو، هغه له څو کالو راپدېخوا پېژنم چې د د. خ. ا. د رهبرانو څخه یو دی، خو له هغه سره مې کومې ځانگړې اړیکې نه لرلې او نه یې لرم. همدا راز د عبدالصمد ازهر، عبدالجمیل نورستاني، عبدالباقي، فاروق میاخیل، محمد علی احمدیار او میر آقا محمود په باره کې چې دا ټول د پولیس افسران او د گوند غړي دي د تحصیل له دورې څخه تراوسه ورسره معرفت لرم، که هغوی په جرم اعتراف کړی وي په ما پورې ارتباط نلري او داسې نور. نور، هغه به خپل مطالب راته دیکته کول او ما به د خپلې بېگناهۍ جوابونه لیکل. د جوابونو لیکل لا پای ته نه وو رسېدلي چې یو بریتو د تورې څېرې او دنگې ونې ځوان کوټې ته راننوت، په کوټه کې ناست ټول پلټونکي د درناوي لپاره ورته له خپلو ځایونو پاڅېدل، زه متهم هم په ډېر زحمت سره په داسې

(c) ketabton.com: The Digital Library

حال کې چې لاسونه مې په مېز پورې تینګ نیولي وو د درناوي لپاره ودرېدم. دغه ددنګې ونې ځوان چې رنګه چشمې یې په سترګو وې نه مې و پېژندلې، ماته یې چې وکتل، زه یې وپېژندم او ځنګ ته راغی او وېې ویل: «ته څه وخت دلته راغلی یې؟» سلام یې وکړ او بیا یې وپوښتل: «دلته د څه لپاره؟» ما بیا هم ونه پېژندلو، خو غږ یې زما په غوږونو آشنا ولګېد. چشمې یې له سترګو لرې کړې او وېې ویل: «زه دې وپېژندم؟» ومې ویل: «نه، فکر مې خراب دی، ځای ته مې رانه ورې، غږ دې راته آشنا معلومېږي خو زه ناروغ یم.» ځان یې راته معرفي کړ چې په ۱۳۵۱ کال کې چې کله د بغلان په یوه ولسوالۍ کې زه د امنیې قوماندان وم، نومړی جلال الدین زما د همکارانو له جملې څخه ؤ، او د یوې نسبتي دوسیې له امله چې له ما سره یې لرله مرسته ورسره کړې وه ترڅو له کلنۍ ترفیع څخه پاتې نشي. د همغې ښېګړې له کبله یې ماسره د ښه چلن له مخې راواړاندې شو زما د دوسیې پاڼې یې ولوستلې، د سر په خوځولو یې خپل مستنطق وپوهاوه چې دا ټول راپورونه ددې شخص په برخه کې غلط دي، مغرضانه دي، کوم شخصي عناد دي، زه دی پېژنم، دهر ښه یې پېژنم، دی خاین نه دی. دا یې وویل او غلام صدیق ته یې امر وکړ: «تراوسه هرڅه چې شوي دي، یو ورروستنی سوال ورکړئ چې خپل ځواب په دلایلو سره ولیکي، دوسیه پای ته ورسوئ او ماته یې راوړئ چې په اړه یې له رئیس صاحب سره خبرې وکړم.» غلام صدیق چې ماته خجالت ؤ او فکر یې کاوه چې ټول مظالم به یې بیانوم وېې ویل: «په سترګو، اطاعت کېږي، همدا اوس دوسیه ختموم او ستاسو دفتر ته یې وړاندې کوم.»

جلال الدین افسوس وکړ چې په دې اونۍ کې په کومه دنده تللی ؤ، که نه نو دومره تکلیف به مې نه لیده. زما مخ ته به یې ځې کتل پوهېده به چې دهر عذاب او شکنجه مې لیدلی ده او بیا به یې تأسف کاوه. سګرټ یې راکړ او یو څه پیسې یې چې په جیب کې لرلې ماته وړاندې کړې، په خندا مې ورته وویل: «دلته نغدې پیسې نه په کار یږي، که شونې وي لږ مسکن درمل او یو څه د انتي بیوتیک کپسولونه او یو څو دبې سګرټ له بازاره راته تهیه کړه.» کومې نغدې پیسې چې راسره وې، ورته

(c) ketabton.com: The Digital Library

وراندې مې کړې. پیسې یې وانخیستې، خپل سګرټ او اور لګیت یې ما ته راکړ او له کوټې نه ووت او ویې ویل تاسو خپل ورونستی جواب ولیکئ زه بېرته راځم. زه له همغه بدخویه غلام صدیق سره مېز ته کښېناستم او په آخري جواب لیکلو مې بیل وکړ. په څو جملو کې جواب پای ته ورسېد او لاسلیک مې کړ. مستنطق رانه وپوښتل: «له مدیر صاحب سره څه خپلوي لرې؟» ومې ویل: «هېڅ قرابت واسره نلرم، لکه څرنګه یې چې په خپله وویل څو کاله وراندې زما تر لاس لاندې زما د همکارانو له جملې څخه ؤ، بله کومه خپلوی ورسره نلرم.»

زما له تېرو زورونو، شکنجو او عذابولو معذرت یې په خپله بنده ژبه وغوښت. زه د هغه ښکنځلو د بر زورولی وم، هېڅ مې ورته ونه ویل، په دې وخت کې جلال الدین بیا راغی، یو ګرز سګرټ، یوه زیاته اندازه مسکن، انتی بیوتیک، تقویې درمل او یو څو خوب راوړونکی ګولۍ یې له ځانه سره راوړی وې او د نظارتخانې تر انګړ پورې یې زما ملګرتیا وکړه، ویې ویل: «متأسفانه چې زه یو څو ورځې نه وم، هر و مرو تا تکلیف او شکنجه لیدلی ده، په هر صورت زه کوښښ کوم چې لوړ مقامات ستا په بې ګناهۍ قانع کړم، تاسو اوس استراحت وکړئ، د شپې لخوا یوه د خوب ګولۍ وخورئ، زه بیا ستا احوال اخلم.»

درې شپې مې په مسکن درملو او خوب ګولۍ په خوړلو سره استراحت وکړ، د ۱۳۵۷ کال د مرغومی په لومړۍ نېټه د ورځې په دوه بجو جلال الدین شپېړم نمبر کوټې ته رانوت، ابراهیم پهلوان یې له زندان نه خوشې کړ او زیری یې ورکړ چې ته آزاد یې، زما دفتر ته لاړ شه د دروازې تېکټ له ځانه سره واخله او کور ته ځه. بیا زما څنګ ته راغی او په ورو یې راته په غوږ کې وویل چې: «متأسفانه ستا په خوشې کولو کې په خپل پلان کې ناکام شوم، دومره مې وکړای شول چې دوسیه او تحقیقات دې پای ته ورسېدل او نن شپه له څو نورو کسانو سره د څرخې پل زندان ته لېږدول کېږې، داده اوسه چې ستا په دوسیه کې د جرم د ثبوت کوم سند نشته. خو سره له دې هم زه خپل کوښښ ته ادامه ورکوم او پر ته له دې هم انشاء الله له محکمې څخه خپل برائت ترلاسه کوې.» په دې ترتیب د اګسا اونۍ مې د عذاب او شکنجو په زغملو تېره کړه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د څرخي پل په زندان کې یو کال:

د ۱۳۵۷ کال د مرغومي د میاشتې په لومړۍ اونۍ کې په امبولانس موټر کې له څو تنو پولیس افسرانو سره له اګسا نه د څرخي پل سیاسي زندان دوهم بلاک ته مازدیګر مهال ولیږدول شوو. له دې امله چې د هرې شپې د عذاب او شکنجې نه مو نجات موندلی ؤ او د خپل سرنوشت د ټاکلو انتظار مو درلود ، مونږ ټولو له اګسا څخه زندان ته چې لږ ترلږه له وهلو ټکولو ، شکنجې او عذاب نه مو نجات موندلی دی ، ترجیح ورکوله. په هر بلاک کې د یو ټولي قوماندانۍ دنده ترسره کوله ، د ټولي قوماندان زه له درې تنو هریو عبدالجمیل نورستاني ، میرآقا محمود او نصیراحمد سره د اول منزل په ۳ نمبر غټه کوټه کې بندیان کړو ، نور یې په نورو کوټو وویشل. زمونږ په کوټه کې چې اوس نوی کانکریټ شوی ؤ ، فرش یې وچ ښکارېده ، خو له دې امله چې کومه زیرزمیني د زندان په ودانۍ کې نه وه مرطوبه وه. زمونږ لپاره د اول ټولي د اداري لخوا ، دوه متري یوه تخته سطرنجۍ ، توشک ، روجایي ، کمپل او چپلکې راکړل شوې. دې غټې کوټې د وتلو او ننوتلو دوه دروازې د دهلیز په طرف درلودلې. د دواړو دروازو په منځ کې یوه ۳ x ٤ مترو کوټه چې تراوسه کانکریټ شوې نه وه موجوده وه ، او اصلاً دا کوټه د بندیانو د بکسونو او سامان اېښودو او جامو بدلولو لپاره وه. غټې کوټې څلور سمنټي پایې یا ستنې لرلې ، د سلو واټو نږدې شل ګروپونه په کې روښانه وو ، ۳ هواکشونه یې چې کوچني او پنجره لرونکې وو درلودل ، اولین ګروپ د بندیانو زمونږ ؤ چې د څلورو تنو په ګروپ کې دې کوټې ته راوستل شوو. دا کوټه له مادیګر نه تر ماښامه تیاره وه ، دا کوټه په خپل طول او عرض سره له سیاسي بندیانو څخه ډکه شوه. د شپې مې چې وشمارل ۱۲۰ تنه په کې ځای پرځای شوي وو. په دې ترتیب د درې واړو بلاکونو د دریم پوړ په ټولو کوټو کې چې لابشپړ شوې نه وو په هر دهلیز کې ۲۰ تشنابونه او غسل خانې وې ، د اوبو رسولو سیستم او نور ضروریات یې نه ؤ بشپړ شوی. په دغو تشنابونو کې هم بندیان اچول شوي وو. په یوه هفته کې له خپل ټول طول او عرض او پراختیا سره دوهم بلاک له سیاسي بندیانو څخه ډک شو ، ته به وایې ټول هیواد د رژیم مخالف

(c) ketabton.com: The Digital Library

دي او زندان ته راوستل کېږي. د اردو افسران، پولیس، روڼاندي، استادان، عالمان، روحانیون، د قومونو مشران، مامورین، د دولتي ادارو کارکوونکي، ځمکه وال، هټیوال، کسبګر، ملي سوداګر او نور، ټول پرته له کوم توپیره د سیاسي بندیانو په نوم د څرخي پل زندان ته راوړل کېدل.

د کوټه قلفۍ سیستم:

د نړۍ په ټولو سیاسي محبسونو کې د کوټه قلفۍ سیستم د ټولو سیاسي بندیانو لپاره رواج لري او ډېر مهم دی. د پل چرخي زندان کې په هر منزل او دهلېز کې یو شمېر کوچنۍ کوچنۍ کوټې وې چې فکر کوم په همدې منظور په پام کې نیول شوې وې، خو ټولې یې د بلاک افسرانو او دلګۍ مشرانو اشغال کړې وې. مخکې ورته اشاره وشوه چې په هر دهلیز کې یو شمېر کمود، تشناب او غسل خانو شتون درلود، څرنګه چې لا تکمیل شوی نه وو نو یو شمېر یې د کوټه قلفۍ لپاره کارول کېدل او په پاتې نورو کې ۳، ۳ تنه بندیان اچول شوي وو، هرو لسو تشنابونو یو دهلیز درلود چې په هر دهلیز کې یو لس تنه بندیان څنګ په څنګ ځای پرځای شوي وو. کله به چې کوم چا د زندان له مقرراتو نه غاړه غړوله، د بیلګې په ډول که څوک په قطعه بازۍ نیول کېدل، او یا به له چا سره سپین کاغذ، پنسل، قلم، چاقو، حتی چاقو لرونکي نوک تراش پیدا کېده نو د یوې مودې لپاره به کوټه قلفي کېده.

ټولو کوټو په ځانګړې توګه دهلیزونو او تشنابونو د لمر رڼا نه لیدله او د ټولو بلاکونو اول منزل مرطوب وو. بندیان په ځمکه چې ۱۰۶۰ یا ۱۰۸۰ متره ساحه به وه خوا په خوا ځای پرځای شوي وو. هواکشونه د بندیانو د شمېر په تناسب نه وو، ټولې کوټې چټلې او د اول منزل بندیانو د روماتېزم په ناروغۍ اخته شوي وو.

د زندان د بیت الخلاء سیستم:

مخکې وویل شول چې د زندان کمودونه او تشنابونه بشپړ او فعال شوي نه وو چې محبس افتتاح شو او له خپل ګنجایش نه په زیاتو سیاسي بندیانو ډک شو. د هر

(c) ketabton.com: The Digital Library

بلاک په انګړ کې عادي بدرفونه داسې جوړ شوي وو چې په ۲-۳ ځایونو کې ځمکه د ۲-۳ مترو په ژوروالي یو متر سور او د ۳۰ مترو په اوږدوالي کیندل شوې وه، د لرګي په تختو پوښلې شوې وه او لرګیني غرفې څنګ په څنګ د لرګو له تختو څخه جوړې شوې وې، دروازې یې نه درلودلې په یوه شپه او ورځ کې دوه ځل سهار او ماښام د یوه بلاک د هر منزل لپاره یو ساعت وخت د رفع حاجت کولو لپاره ټاکل شوی ؤ چې د دلګي مشرانو لخوا د وخت پیل او پای د شپلاق په واسطه اعلانېده. د بندیانو شمېر زیات او د لرګینو غرفو شمېر کم ؤ، د هرې غرفې لپاره په هر وخت کې له شلو تنو څخه زیاتو د نوبت نیولو لپاره کتار جوړاوه، له دې امله چې غرفو پرده او دروازه نه لرله او له بله پلوه خوا په خوا او د لرګي د تختو په واسطه یو له بله جدا شوي وې، ټول انسانان په خاص ډول افغانان دا خوښوي چې د رفع حاجت په وخت کې مستور وي، خو د محبس په چوبي غرفو کې دا نزاکت نه رعایت کېده. لومړی دا چې د هرې غرفې مخې ته د دروازې مخامخ زیات شمېر بندیانو د نوبت لپاره یو د بل شا ته لیکه جوړوله، او څوک به چې په غرفه کې ؤ نو په ډېر خجالت سره به یې رفع حاجت کاوه، خو له دې امله چې دا خجالت عام ؤ نو ورو ورو په بندیانو کې عادت وګرځېد. مهمه ستونزه د بندیانو لپاره دا وه چې په یوه شپه او ورځ کې یوازې دوه ځل (سهار او مازدیګر) د رفع حاجت لپاره وخت ټاکل شوی ؤ، څوک چې ناروغان وو او یا د چای او مایعاتو د څښلو له امله به ورته د ورځې څو کرته رفع حاجت ته اړتیا پېښېده په ډېر عذر او فریادونو به اړوندو دلګۍ مشرانو اجازه ورکوله چې غرفو ته لاړ شي. دا ستونزه د شپې له خوا ډېره اړینه وه، ځینې وخت به د دروازو د قلفونو کونجیانې نوکریوال افسرانو له ځانه سره وړلې، مجبور او ناروغ کسان اړ وو چې په پلاستیکي کڅوړو کې خپل حاجت رفع کړي، د کڅوړو خوله په تار وتړي او په همغه کوټه کې یې خوا په خوا ښېره تر سبا پورې کېږدي چې د بندیانو د جامو بدلولو په نامه یادېدله او سبا ته د تفریح په مهال هر سړی خپله اړونده کڅوړه له ځانه سره بهر ته یوسي او په لرګینو کنارابونو کې وغورځوي. د مشکلاتو دغه حالت د محبس د قوماندان سید عبدالله په تېپې کېدو او تبدیلېدو سره یوځه ښه شو چې په راتلونکې کې به وروباندې بحث وکړو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په زندان کې د څښلو اوبه:

په زندان کې بله ستونزه د اوبو وه ځکه د اوبو رسولو سیستم فعال شوی نه ؤ. په هر بلاک کې ۲-۳ فلزي حوضونه چې سرونه یې خلاص وو اېښودل شوي وو، له بهر نه به د ټانکرونو په واسطه اوبه راوړل کېدې او په دې حوضونو کې به زېرمه کېدې، له همدې حوضونو څخه د څښلو اوبه، د اودسونو او غسلونو اوبه، جامو او نورو شیانو د وینځلو لپاره اخیستل کېدې. د حوضونه سرونه خلاص وو او کومه نلکه (شیردهن) یې نه درلودله. هر سړی اړ ؤ چې په کوزو او سطلونو کې ورڅخه اوبه واخلي، چې په دې ترتیب دا حوضونه د اوبو زیرمې نه بلکې د مکروبو زېرمې وې. په لومړۍ سر کې به ټول بندیان د اسهال، معدې او د امیب په ناروغیو اخته کېدل. زه متهم هم یوځل د امیب په ناروغۍ اخته شوی وم. له هغې وروسته به مې تل چای څښلو او هم به په هر مشکل سره به چې کېدله یو ترموز چای د شپې او ورځې لپاره برابراوه او ترپایه مې خامې اوبه ونه څښلې.

د چای برابرول یوه بله ستونزه وه ځکه په زندان کې کوم هوټل او سماوار شتون نه درلود. د سهار لخوا به چې سرکاري چای ویشل کېده زیاتره به سوړ او اوبه به یې ښې خوتېدلې نه وې، چا ورڅخه استفاده نه کوله. برقي سامان آلات لکه آب گرمي، په بندیانو باندې بند ؤ. لکه چې وایي احتیاج د ایجاد مور ده، په هره عمومي کوټه او په هر بلاک کې ډېر شمېر د برېښنا انجنیران او ماهرین د بندیانو په جمله کې موجود وو، د پوډري شېدو له خاصو قطیو او دوه دانو د ږیرې خریلو له پاکیو څخه یې آب گرمي جوړه کړې وه او سیمونه یې چې له قطیو جوړ کړي وو د پلاستیکي کڅوړو په واسطه پوښل شوي وو، او په پټه سره په هره کوټه کې یوه یا دوه دانې آب گرمي گانې موجود وې او بندیانو په پټه سره په پلاستیکي کوزو کې ځان ته چای برابراوه او په ترموزونو کې به یې خوندي ساته. کله به چې د تفتیش او تالاشۍ په مهال چې په اونۍ کې به یو یا دوه ځله کېدله که د چا د بالښت د پوښ له منځه او یا له کمپل نه لاس ته راوړل کېدله، نو دغه خوارکی

(c) ketabton.com: The Digital Library

به د دغه جرم په کولو د یوڅه وخت لپاره په تشناب کې کوټه قلفي کېده، خو د سختیو او تکلیفونو د زغملو سره به یې آب گرمي او چای ځان ته برابرولو، خو د ښځو لپاره صحي اوبو شتون نه درلود.

د پل چرخي د سیاسي زندان مقررات:

د چرخي پل د سیاسي زندان مقررات د نورې نړۍ له سیاسي زندانونو څخه بېل مقررات درلودل چې د زندان د قوماندان لخوا وضع شوي وو او ډېر ملاماتوونکي وو.

هېڅ حق نه درلود غوڅوونکې آله لکه چاقو، چاړه او حتی چاقو لرونکی نوک تراش او قینچي له ځانه سره ولري. هېڅ حق نه درلود پنسل، قلم، کاغذ، کتابچه او نور ولري. د اخبار او کتاب لوستل منع وو. بندیانو په کوټه کې د ننه یو تر بله د خبرو کولو حق درلود خو له کوټې نه بهر د تفریح په وخت کې هېڅ له بل سره خبرې نشوای کولای. د ټایپ، راډیو او موسیقي آلاتو لرل منع وو. یو لوډ سپیکر د هر بلاک په انگړ کې لگول شوی ؤ چې د راډیو کابل پروگرام او د محبس د قوماندانۍ ابلاغیې خپرولې. د بندیانو لپاره د خپلوانو یا پایوازو مقررات داسې وو چې خپلوانو او دوستانو به په قطعي صورت له بندیانو سره ملاقات نشو کولی، بلکې په میاشت کې دوه ځل یعنی په هرو پنځلس ورځو کې د جمعې په ورځو د پایوازۍ په نوم په زرگونو نارینه او ښځینه د زندان په لویدیزه برخه کې سرخلاصی میدان کې به په یخنۍ او گرمۍ، په سوزنده لمر او اورښت کې راټولېدل او پاک کالي او ځینې خوراکي توکی به یې خپلو بندیانو ته چې نوم، شهرت، د بلاک نمبر، منزل، د بندي کوټه د رالېږل شویو مالونو له فهرست سره په یوه پاڼه کاغذ کې لیکل کېده د یوه عسکر په لاس به بلاک ته استول کېدل. د هرې پایوازۍ په ورځ هر تن ته ۵۰۰ نغدې افغانۍ مجاز وې، ددې نه د زیاتو پیسو اجازه نه وه. د پایوازۍ په ورځو کې د هر منزل په دهلیز کې یو یا دوه تنه مؤظف کېدل ترڅو د بندي نوم د کاغذ له مخې په لوړ آواز واخلي او پاک کالي او نور اجناس او خپلې نغدې پیسې ترلاسه کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

تردې مخکې به بندیانو خپل خیرن کالي چمتو کول او کله به یې چې نوم واخیستل شو، د خیرنو جامو او نور سامان سره چې غوښتل به یې کورته یې واستوي له کوټې نه به دهلیز ته راتللو او په همغه پانه کې به یې د پاکو جامو او نورو شیانو تسلیمي ورکوله او لاسلیک به یې کاوه، خپل خیرن کالي او نور سامان به یې په هماغه کڅوړه یا دستکول کې اچول او بېرته به یې هماغه عسکر ته ورکول چې له محبس نه بهر پایواز ته یې ورسوي. داسې هم کېدل چې د غلط فهمۍ یا بې پروایۍ له امله د یوه تن لباس بل بلاک ته تللی او یا د دوه پایوازیو د ورځو په منځ کې بندي د یوه بلاک نه بل بلاک ته تبدیل شوی او د پایوازي په ورځ یې کالي او نور مواد چې ورته رالیږل شوي دي بېرته مسترد شوي، کورنۍ یې په دې مفهوم چې بندي یې هرو مرو وژل شویدی د غم په تغر ناست دي. داسې هم کېدله چې د دوه پایوازیو په واټن کې یو شمېر بندیان پولیگون ته وړل شوي او ژوند یې ورختم شوی وي خو فامیل یې له هرڅه نه بې خبره د پایوازۍ په تاکلې ورځ یې ورته پاک لباس رااستاوه، کله یې چې لباس بېرته مسترد کېده نو هغه وخت یې کورنۍ پوهېدله چې بندي یې وژل شوی دی.

سیاسي بندیان د سید عبدالله قوماندان د ماموریت په وخت کې د خپلو ټولو حقه حقوقو څخه بې برخې وو او د محبس د کارکوونکو لخوا له هغوی سره ډېر ناوړه او غیر انساني چلن کېده. فلیپ ارمو کورا چې د ډاکتر نجیب د واکمنۍ په وخت کې یې څو ځله شخصاً په خپله له سیاسي زندان څخه لیدنه وکړه، په هغه وخت کې د یو کال په موده کې ما کوم ژورنالست او یا د ملگرو ملتو کوم استازی په سترگو ونه لید چې د څرخي پل ناوړه وضعه وگوري.

د پل چرخي خپلواک قوماندان:

یو سړی چې منځنی قد، سپین رنگ او پرېړ برېتونه یې لرل او د کندهارۍ پښتو په لهجه یې خبرې کولې تورن سید عبدالله د برید جنرال په بست کې د څرخي پله د زندان د قوماندان په حیث یې بشپړ صلاحیت او اختیارات درلودل، وهل ټکول

(c) ketabton.com: The Digital Library

او ښکنځل د هغه همیشنی عادت ؤ ان چې د نشې په وخت کې به په خپل دفتر کې په کوم بندي په غوسه شو په خپله تومانچه به یې ډزې ورباندې کولې او وروسته به یې د هغه مړی د پولیګون په یوه کنده کې دفن کاوه.

سید عبدالله د حفیظ الله امین د خاصو ملګرو له جملې څخه ؤ. ټول افسران، واړه ضابطان او کارکوونکي له هغه نه سخت ډاریدل. که چا به دده د امر په تعمیل کې سستي، اهمال او تنبلي ښودله سخت به وهلو ټکولو او مجازات کاوه به یې. ظالم او بې رحمه انسان ؤ، تل به په شرابو مست ؤ، له همدې امله ورنه ټول افسران او ترلاس لاندې واړه ضابطان سخت ویریدل، او دده د امر په عملي کولو کې به یې ډیره لږه سستي هم نه کوله.

سید عبدالله په ټولو ټولیو، د هر بلاک په منزل کې خپل یو یا دوه اعتمادي باصلاحیته دلګی مشران په دندو ګمارلي وو چې حتی افسران او د ټولی قوماندانان له هغوی څخه ویریدل. دغو دلګی مشرانو مستقیماً له سید عبدالله سره سروکار درلود. له هغه جملې نه په دوهم بلاک کې د ګل آغا په نوم یو دلګی مشر ؤ، دومره ظالم او بداخلاقه ؤ چې له ساتنمانو او ځوانو بندیانو سره به په داسې حال کې جامې به یې ورنه ایستلې او په زور، ظلم او اکراه سره به یې ورباندې جنسي تیری کاوه.

سید عبدالله به هره شپه په شرابو مست ؤ، په نیمه شپه به ناڅاپه یوه اتاق ته د ټولی له قوماندان او د خاصو دلګی مشرانو له ګروپ سره راننوت، ټول بندیان باید د درناوی لپاره ورته دریدلی وای. طبیعی ده چې د تلویزیون د پروګرام له پای ته رسیدو وروسته به یو شمیر بندیان ویده کیدل، کله به یې چې ولیدل چې یو شمیر بندیان ورته ولاړ دي او یو شمیر پراته او ویده دي غوسه به شو او ټول به یې د نیم ساعت لپاره په «کښېنې ولاړ سې» مجازات کول او بیا به یې خپل تقریر شروع کاوه. نوموړی په مارکسیزم او لیننیزم نپوهیده، په دې خوښ ؤ چې خلک دده ګډې وډې او بې لاسو پښو بیانیې ته غوږ ونیسي، چوپ اوسي او لاسونه ورپړقوي. ما یې څو ځله ستړې کوونکې او تکراري بیانیه اوریدلې وه. د عبارت او جملو په بدلولو سره او اشراف زاده بانډ یې ټول خاین دي، خلقي رژیم به ټول مخالفین او دښمنان له

(c) ketabton.com: The Digital Library

خپلې مخې نه لرې کړي، موږ کارګرانو او دهقانانو ته سوکاله ژوند برابروو، زموږ شعار «کور، کالي ډوډۍ» دي، فیوډالان او ځمکه وال مو له واکه غورځولي دي، اخوانیان مو تبنتولي او نابود کړي دي، د ثور انقلاب ورځ په ورځ ځواکمن کېږي، د انقلاب دښمنان له منځه ځي، که په افغانستان کې پنځه میلیونه شریف او زحمت کښه خلک پاتې شي نو هم د یوې پرمختللې جامعې د جوړولو لپاره بسنه کوي، که څوک غواړي او که نه موږ د خپلې برچې او ټانک په زور دې ټولنه باندې حکومت کوو ... او د هرې جملې په پای کې به یې یو له دلګي مشرانو څخه لاسونه پړقول. بندیان هم مجبور وو چې لاسونه وپړقوي. کله کله به چې ډېر په غضب ؤ نو بندیان به یې د جامو په طریقه، ږیره، بریتو، قواره او نور شیانو په پلمه هم مجازاتول. زموږ په کوټه کې زما په څنګ کې د محمد نعیم په نوم یو ځوان چې د ننګرهار ولایت د چپرهار د ولسوالۍ اوسېدونکی ؤ او د ورور د تېښتې په جرم زندان ته راوړل شوی ؤ، وروریې ډاکتر پښتونیار د افغان ملت د ګوند غړی ؤ چې د ثور د کودتا په لومړیو وختو کې یې له خپل فامیل سره پېښور ته هجرت کړی ؤ، ځوان طبیعته، خندان او د ښه خوی او چلند خاوند ؤ. موسیقي یې ډېره خوښېدله، په خپله یې هم رباب واهه، په ننګرهار ولایت کې یې د جمعې او رخصتیو په شپو کې له خپلو دوستانو سره موسیقي اورېدله، پر هېڅ کوم سیاسي ګوند پورې تړلی نه ؤ، بریتونه یې ډېر نري او شخ شخ وو، ما ورته څو ورځې وړاندې مشوره ورکړې وه چې بریتونه لنډ کړي، ما ته یې په خندا وویل چې د بریتونو لنډول، اوږدول، ډېل او نري د محبس له مقرراتو سره څه اړه لري. زما هم داسې نري او شخ بریت خوښ دي، ډېر وخت لا نه ؤ تېر شوی چې یوه شپه د سید عبدالله د محمد نعیم بریتو ته پام شو، ورته وې ویل: «ته ماویست ی؟» نعیم خوارکی چې له ماویست نه د مایوس مفهوم اخیستی ؤ ورته وویل: «نه صاحبه ولې به مایوسه وم، درې وخته ډوډۍ، بستره، کمپل او چپلکې رارسېدلې دي، چې په عامو ده پر موږ هم ده.» سید عبدالله دومره ظالم او بې رحمه ؤ چې د نعیم په دې خبرو په غوسه شو او امر یې وکړ چې بریتونه یې اوباسئ او د سپکاوې په خبرو یې هغه تهدید کاوه. په بله شپه زموږ په څنګ کې په مخامخ غتبه کوټه کې د تومانچې د ډز آواز واورېدل شو، سبا ته معلومه شوه چې سید

(c) ketabton.com: The Digital Library

عبدالله له بندیانو څخه یو تن افسر ته چې د کاپیسا ولایت د تگاب د ولسوالۍ اوسیدونکی ؤ ښکنځل کړي وو او هغه هم ورسره لفظي مشاجره کړې وه په لاس یې په تومانچه ویشتلی ؤ او بندي یې ټپي کړی ؤ.

وایي چې خربوزه له خربوزې رنگ اخلي، د دوهم بلاک د ټولۍ قوماندان دوهم بریدمن نورالدین هم د سید عبدالله د خوی تقلید کاوه، کله کله به یې بندیان توهینول او وهل ټکول به یې.

په زندان کې د سلطنتي خاندان د کورنیو حالت:

د دوهم بلاک په لویدیزه خوا کې د سیاسي زندان لومړی بلاک ؤ، د اول بلاک د اول منزل د ننوتو په ځای کې د محبس د قوماندان دفتر ؤ او ورسره پیوست د تجرید شویو بندیانو تپه تیاره کوټې وې. په دوهم منزل کې نارینه بندیان او په دریم منزل کې ښځینه سیاسي بندیانې ځای پرځای شوې وې. یو شمیر محصلینې او استادانې د اخوانی، ماویست او پرچم ډلې په نوم او د سلطنتي خاندان یو شمیر کورنۍ دغلته ځای پرځای شوي وې. بندیان به چې له لومړي بلاک نه دوهم بلاک ته بدل او انتقالېدل، دا آوازه یې خپره کړې وه چې سید عبدالله د شپې د ناستې د محفل له گروپ او د شرابو د پیک له ملگرو سره، کله چې د شرابو په نشه کې مستېدې، ښکلې ښځې او نجونې په نیمه شپه په بېلابېلو پلمو د پلټنو په نوم خپل دفتر ته راغواړي او ډېر وخت وروسته یې په داسې حال کې چې وېښتان یې گډ وډ او پریشانه وي دوباره دریم منزل ته راولي. کیسه کوونکو د خپلو سترگو لیدلی حال داسې څرگندولو: چې د ښځو د پریشانه مخونو او وېښتانو داسې معلومېدله چې په زور او جبر سره په نیمه شپه کې ورباندې جنسي تیری ترسره کېده. څه موده وروسته دوه تنه ښځې د ناروغۍ په نوم د زندان په روغتون کې بستري شوې او سقط جنین یې کړی ؤ. همدا آوازه او افواه په ښار کې د خلکو غوږونو ته هم رسېدلې وه. د ۱۳۵۸ کال د مرغومی له شپږمې وروسته د محمدزایانو (۸۰) تنه ښځې له زندان نه خوشې شوې او د نړیوال سره صلیب په واسطه په خارج کې خپلو خپلوانو ته واستول شوې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

له پخو وریجو څخه د سطرنج د دانو جوړول:

په اونۍ کې دوه ځل به د غرمې په خوراک کې بنگله دیشي وریجې حواله کېدلې، چې اکثره بندیانو به نه خوړلې. له چایو سره به یې د سیلو په ډوډۍ گوزاره کوله. زمونږ د بلاک دوه تنو بندیانو ابتکار کړی ؤ چې وروسته په ټول بلاک او ان چې په ټولو بندیانو کې یې رواج وموند او بندیانو ته یوه مشغولا پیدا شوه، داسې چې لومړی به یې وریجې په یوه ټوټه کې واچولې او دومره به یې په ډبره وټکولې چې د حلوا په شان مواد به ورنه جوړ شول، د هغې نیمایی به یې بیا د دیگونو له تورکو (سیاهي) سره چې له مخکې نه به یې کم کم راټول کړي وو گډول، بیا به یې ورنه په زړه پورې د سطرنج تورې او سپینې دانې جوړولې او په سیوری کې به یې وچولې. د سطرنج تخته به یې د کاغذ د کارتن له گتې څخه چې د سگرټو څخه په لاس راتله، له کانتین نه به یې په ډېرو کمو پیسو رانیوله د پنسل او تور قلم په واسطه سره به یې هغه په رنگه ډول جوړوله او ښې څنډې به یې ورته په لاس جوړولې. پنسل، قلم، چاقو او د ږیرې پاکې د ممنوعه شیانو له جملې څخه وو خو بندیانو د ورځو او میاشتو په تېرېدو سره د محبس د عسکرو په واسطه د پیسو په بدل کې برابرول او د شپې په وخت به چې کله د افسرانو گرځېدل او څارل پای ته ورسېدل او د تالاشیو وېره به ختمه شوه د سطرنج د تختې په جوړولو به یې پیل کاوه. د سطرنج د یوې تختې جوړولو یوه اونۍ وخت اخیست ترڅو ټول اړوند مواد یې جوړ شي. ورو ورو په ټول زندان کې کاغذي سطرنجونه او د وریجو گوټونه (دانې) رواج وموند. کله چې له زندان نه خوشې شوم ما هم د سطرنج یوه په زړه پورې تخته او یوه آبگرمی د یادگار په ډول له ځانه سره کورته یوړه.

د سیاسي بندیانو ترکیب:

په لومړی گام کې د محمد داود د رژیم او د سلطنتي کورنۍ غړي، جنرالان، د پارلمان وکیلان او لوړپوړي مامورین زندان ته وسپارل شول. د اخوانیانو په نوم یو شمېر کسان چې مولانا عبدالرب رسول سیاف هم په هغوی کې شامل و د سیاسي

(c) ketabton.com: The Digital Library

بندیانو په ترکیب کې وو. همدا راز یو شمېر اسلامي بنسټ پالان چې د محمد داود په رژیم کې د لغمان، پنجشېر او ارګون په پېښو کې نیول شوي وو، یو ګروپ د ترهګرو او بنسټپالو په نوم چې د محمد داود د کابینې د پلان د وزیر د تتل په پېښه کې نیول شوي وو، زندان ته راوستل شوي وو چې سرغنه یې معلم مرجان ؤ.

د سیاسي بندیانو عمده برخه پوځي افسران، ملکي مامورینو، محصلینو، محصلاتو، استادانو، ښوونکو، ډاکترانو، ځوانانو، د پرچم ډلې غړو او ډېر شمېر سترو ځمکه والو، پانګه والو، ملي سوداګرو، عالمانو، روحانیونو، روښاندو، لیکوالو او د سیاسي ډلو او احزابو د غړو پیاوړو شخصیتونو خپلوانو تشکیلوله. ناویلی دې پاتې نه وي چې د خلق ډلې دوه سوه تنه چې د ډاکتر زرغون په ګروپ کې شامل وو، او یو شمېر د ګوتو په شمېر پاکستانیان د جاسوسانو په نوم د سیاسي بندیانو په ترکیب کې شمولیت درلود.

اګسا خپل کارکوونکي هم زندان ته اچول:

د ۱۳۵۸ کال د وري په میاشت کې یوه ورځ د سهار په ۸ بجو چې په سلګونو بندیانو د رفع حاجت د غرفو په وړاندې لیکه جوړه کړې وه، سترګې مې د اګسا په کارکوونکي جلال الدین ولګېدې چې د منتظرینو په لیکه کې د زندان په کالیو کې ولاړ دي. فکر مې وکړ چې د کومې خاصې دندې د ترسره کولو لپاره به د سیاسي بندي په نوم دنده ورسپارل شوې وي، لومړی خوشحاله شوم چې ښایي زما د دوسیې د حل او فصل لپاره به زما مرسته هم وکړي. د سترګو په اشاره او د سر په خوځولو مو یو د بل حال وپوښته او متقابل درناوی مو پرځای کړ او په دې هم پوه شوم چې د دوهم بلاک په لومړی منزل په څلورم نمبر کوټه کې چې زمونږ د کوټې مخامخ وه بندي شویدی. د تفریح په پای کې کله چې خپلو کوټو ته روان وو ځان مې څنګ ته ورساوه څنګ په څنګ روان شو او په ډېر کرار غږ یې په لنډ ډول داسې کیسه راته وکړه چې پرون یې یو سرتړلی مکتوب خاص او راساً د محبس د قوماندان په نوم ـ اګسا نه راوړی ؤ. کله چې قوماندان مکتوب لوستی، د دوهم بلاک د ټولې قوماندان ځان ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

راغواړي، جلال الدین ورته سپاري او ځانګړې هدایت ورکوي. همغه وه چې دوهم بلاک ته یې راولي، د زندان کالي او بستره ورکوي، یونیفورم یې په قرنتین کې قید کوي او دې په خپله په څلورم نمبر کوټه کې بندي کوي. جلال الدین چې ډېر ناهیلی او اندېښمن ؤ ویل یې چې هېڅ ګناه او قصور نلري. زه یې هم د کیسې په اورېدلو ډېر خوابدی شوم. د دوه میاشتې وروسته کله چې د خلاصون په نوم له دوهم بلاک نه خارجېدلو، د خوشې کېدو مبارکي مې ورته وویله، خو هغه ویل: «فکر نه کوم چې خوشې شوی وم، زما او ستا په منځ کې دې همدا نښاني وي چې که رېښتیا آزاد شوی وم نو د راتلونکي پایوازۍ په ورځ درته زندان ته سګرټ او تازه میوه راوړم، او که د فامیل لخوا مې پاک کالي او اجناس زندان ته رااستول شوي وو، نو عمر مې تا ته دربخښم او زه به د پولیګون کندو ته لېږل شوی یم.» راروانه جمعه چې د پایوازۍ ورځ وه، ددې نوم ته ډېر متوجه وم، واقعاً چې رېښتیا یې ویلي وو، له کوره ورته جامې او نور شیان رالېږل شوي وو، نوم یې ورته په لوړ آواز واخیست، د کوټې د ملګرو دوه تنو بندیانو چې د هغه د ځوانۍ د غم او یاد په وېر یې اوښکې تویولې جواب ورکړ چې جلال الدین خوشی شوی دی او د تل لپاره خوشې شوی دی.

د آزادۍ او خوشې کېدو لستونه!!!

په اونۍ کې یوه یا دوه شپې به له ډوډۍ خوړلو وروسته ځانګړې دلګۍ مشران ز ونږ بلاک ته راتلل د یو، دوه یا درې تنو نومونه به یې اخیستل او ویل به یې خپل سامان له ځانه سره را واخلئ تاسو خوشې شوي یاست. ددې ښه خبر په اورېدو سره به په بلاک کې شور جوړ شو چا به د خپل کور د ټیلفون نمبر ورکاوه او چا به د خپلو دوستانو د ټیلفون نمبر ورکاوه او ویل به یې ورته چې ددوی د روغتیا او سلامتیا خبر ددوی کورنیو ته ورکړي، خو په تأسف سره چې د پایوازۍ په ورځو به ورته له کور، کالي او نور شیان رالېږل کېدل، نو معلومېده چې بېچاره ګان په ابدي خوب ویده شوي دي. تردې وروسته به چې دلګۍ مشران د خوشې کېدو له لست سره کوټې ته راتلل نو زمونږ اندامونه به رپېدل چې د کوم اجل نیولی نوم به قرعه کې راوځي. د

(c) ketabton.com: The Digital Library

محبس د قوماندانۍ اداري د شپې طرزالعمل ورځې ته بدل کړ، هره ورځ به له ټولو کوټو څخه بندیان راجمع کېدل او له بلاک نه بهر به د شپې تر وختــه پورې ساتل کېدل او د شپې د ډوډۍ له وخت نه وروسته به یې دغه بېچاره ګان لاس تړلي او په تړلو سترګو پولیګون (وژل ځای) تــه سپارل کېدل او ژوند به یې پای ته رسېده او د پایوازۍ په ورځو به ورته له کوره کالي او نور شیان رااستول کېدل. له دې وروسته به که په شپه او یا ورځ کې د خوشې کېدو لست لوستل کېده، نو مونږ ټول پوهېدو چې د خوشې کېدو لستونه نه بلکې په مرګ د محکومېدو لستونه دي. که احیاناً کوم بندي په رېښتیا هم خوشې کېده یا به د پلټنو لپاره د قوماندان دفتر ته غوښتل کېده نو له هغه خوارکي سره به مو هم د خدای پامانۍ پرځای د مغفرت دعا ورته کوله. د زندان اداره دومره وحشتناکه او ویروونکې وه چې هېچا باور نه کاوه چې یوه شپه او یا یوه ورځ به ژوندي پاتې کېږي او کــه نه. د آزادۍ له لستــونو سره ټولو بندیانو حساسیت پیدا کړی ؤ، د ۱۳۵۸ کال د مرغومې تر شپږمې پورې په اونۍ کې څو ځله د خوشې کېدو د لستونو په اورېدو سره بندیانو خپل ځانونه د پولیګون قربانیان شمېرلي وو، د بندیانو زیات شمېر له همدې امله روحي او رواني تکلیف سره مخامخ شوي وو.

په پل چرخي زندان کې ډله ییزه وژنه:

مخکې مو یادونه وکړه چې د سیاسي بندیانو په جوړښت کې د اسلامي احزابو یو شمېر بنسټپالان هم شامل وو چې د محمد داود له رژیم راپدېخوا په زندان کې وو. د هغوی د ځینو پرخلاف د عدلي محکمو پرېکړه هم صادره شوې وه او د ځینو دوسیې په دوران کې وې. یوه ورځ له غرمې وروستــه په دوه بجو قوماندان سید عبدالله د ۳۰ تنو یو لست له ځانه سره د دوهم بلاک لومړۍ منزل ته راوړ او د یو یو تن نوم یې واخیست. مونږ هم په خپلو ځایونو کې اورېدل، دا ټول ۳۰ واړه د لومړۍ منزل بندیان وو. د قوماندان لخوا ابلاغ شوه چې ټول خپل سامان له ځان سره واخلي او هغه سرویس موټر ته چې د بلاک د دروازې مخې ته ولاړ دي ورشي، په کې سپاره

(c) ketabton.com: The Digital Library

شي ترڅو ښار ته ولېږدول شي. ټولو بنديانو په ډېره خوشحالۍ سره په يو څو دقيقو کې خپل سامانونه راواخيستل او يو په بل پسې د بلاک د دروازې په طرف روان شول. په دې جمله کې يو ښوونکی هم ؤ چې ما ښه پېژندلو. زړه مې غوښتل چې په کابل کې د خپل کور آدرس د بلاک د کړکۍ له پنجرې نه ورکړم ترڅو زما د ژوند او سلامتيا خبر زما کور ته ورسوي خو هېڅ امکان پيدا نشو ځکه قوماندان په دهلېز کې ناست ؤ، يو يو يې چې د موټر په طرف تلل څارل يې او زمونږ د کوټې دروازه له بهر نه قفل شوې وه. ما د خپلې کوټې د کړکۍ د پنجرې نه هريو ته کتل چې په ډېره خوښۍ د موټر خواته تلل. په دې جمله کې يو تورن بندي سيد جعفر د سيد افګن زوی هم شامل ؤ او ورور يې سيد اکبر چې دواړه په يوه فقره کې بنديان وو ونه ليدل شو. فکر مې وکړ چې ښايي د هغه د بند موده نه وي بشپړه شوې. سيد جعفر او سيد اکبر سره ورونه او د کندز ولايت د حضرت امام صاحب د ولسوالۍ وو. ډېر وخت لا نه ؤ تير شوی چې ټول بنديان د موټر خواته راجمع شول. ټول يې يو د بل شاته ليکه په ليکه درولي وو، د هغوی سامانونه يې په موټر کې واچول او د دوی لاسونه يې شاته د ټيلفون په تارونو کلک تړل او سترګې يې ورته پلستر کولې. په دې وخت کې د هغوی غالمغال پورته شو، عسکرو به چې هريو موټر ته خېژولو هغه به ځان بېرته په ځمکه راغورځولو او ويل به يې چې مونږ ستاسو د وخت مجرمين او متهمين نه يو، په مونږ د محکمې پرېکړه شوې، مونږ ستاسو په رژيم کې د کوم عمل مرتکب شوي نه يو مونږ ولې وژنئ؟ مونږ هېڅ نه دي کړي. دې غالمغال او خبرو څو دقيقې دوام وکړ د اول منزل بنديانو د خپلو کوټو د کړکيو له پنجرو څخه دا صحنه د سر په سترګو ليدله، چيغې او فريادونه يې اوريدل چې ناڅاپه د ټوپکو د ډزو غږونه او د شهادت د کلمې آوازونه په غوږونو واورېدل شول. عسکرو وربانديې ډزې کولې او ځای پرځای وژل کېدل. لاس تړلو او په سترګو پلستر شويو بنديانو يو خوا او بله خوا منډې وهلې، کله به يې له ډبرين ديوالونو سره ډغره خوړله، کله به د ديوال ترڅنګ کندو ته غورځېدل او له پاسه به وربانديې ډزې کېدلې، چيغې او فريادونه به يې له خولې وتل. سخت زړی او بې رحمه قوماندان به غږ کاوه چې: ويې ولئ او ويې وژنئ

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا خاینان. » نیم ساعت وروسته فریادونه او زګیروی او ډزې پای ته ورسېدې، ۳۰ تنه بندیان په خاورو او وینو کې ورغړېدل او په ډله ییز ډول په شهادت ورسول شول. د بندیانو د ټولو کوټو دروازې لا دمخه نه له بهر نه قلف شوې وې، جسدونه یې له ځمکې پورته کړل او ترماښامه پورې یې د هغوی وینې د ځمکې له مخ، ژورو ځایونو او دیوالونو څخه پاکې کړې. د دوهم بلاک د تفریح او رفع حاجت وخت ضایع شو، بندیان اړ وو چې له پلاستیکي کڅوړو نه کار واخلي. فکر کوم چې په ټوله نړۍ کې به داسې ډله ییزه وژنه په رڼا ورځ د سیاسي زندان په دننه کې بېلګه او سابقه نه وي لرلې.

د زندان د قوماندان سید عبدالله تېپي کېدل:

سیداکبر د خپل ورور مرګ په ډله ییزه وژنه کې لیدلی ؤ، احساسوله یې چې یوه ورځ د خپل ورور له سرنوشت سره مخ کېږي، له ځان سره یې هوډ کړی ؤ چې له خپل مرګ نه وړاندې له سید عبدالله قوماندان نه د خپل ورور او ټولو ورونو غچ واخلي. په همدې موخه یې یوه چاړه په هره بڼه چې وه لاس ته راوړې وه او د کینې پښې په پنډۍ پورې یې په سپینه ټوټه باندې تړلې وه او ټوټه یې په داسې ډول له پنډۍ راتاوه کړې وه چې داسې بریښېده چې ګنې د چپې پښې په پنډۍ یې دانه او تپ دی او د پانسمان او درملنې لاندې ده. دا عملیه یې پوره یوه میاشت تمرین کړې وه چې د اړتیا په وخت کې چاړه د بربنڼا په شان راواخلي او په مقابل لوري ګوزار وکړي.

د ډله ییزې وژنې نږدې یوه میاشت تیره شوې وه چې یوه ورځ له ماسپښین نه وروسته د بندیانو ټولې کوټې له بهر نه قلف ښوې، په عادي حالت کې به د دروازو په خوله کې یو یو پهره دار ولاړ ؤ ترڅو بندیان له یوې کوټې نه بلې کوټې ته تګ راتګ ونکړي او یا د ناروغۍ او رفع حاجت په پلمه له خپلو کوټو څخه راونه وځي. کله به چې په ناڅاپي ډول دروازې قلف کېدلې، نو په تجربه رسېدلې وه چې د هغې ترشا کوم غیر عادي او فوق العاده حالت منځ ته راځي. داځل هم فوق العاده حالت

(c) ketabton.com: The Digital Library

ؤ ، سید عبدالله قوماندان له څو تنو افسرانو او یو شمېر وسله والو دلګی مشرانو سره د اول منزل دهلېز ته راننوت او د دهلېز په څلور لاري کې چې د بلاک په نیمایي کې یې موقعیت درلود په چوکۍ کښېناست او د یو لست په ویلو یې شروع وکړه. د دهلېز څلور لاری زمونږ له کوټې څخه د ۳ - ٤ مترو په فاصله موقعیت درلود ، مونږ ټول د کوټې د دروازې او د کړکۍ د پنجرې خواته نږدې شوی وو چې د سید اکبر ولد شېر فګند نوم مې واورېد. لکه څرنګه مې چې انګېرله له ځانه سره مې وویل: « خوارکی د خپل وروړ په سرنوشت اخته شو. » یو څو دقیقې د نوم لوستلو لړۍ تم شوه او د سید اکبر ډېر خفیف غږ تر غوږو کېده خو په کلماتو یې سړی نه پوهېده چې قوماندان ته یې څه ویل ، کله یې چې له څنګ نه تېرېده د خپلې یوې میاشتې تمرین یې عملي کړ ، په چاړه یې په قوماندان برید وکړ ، د چړې دوه درې ګوزارونه یې د هغه په خېټه ، سر او ملا ور حواله کړل او په زوره یې ویل: « خبیثه قاتله کلمه دې تېره کړه. » له دې سره یو ځای قوماندان چیغه کړه او ویې ویل: « آه ، ویې وژلم ، ډزې وکړئ. » او په څمکه وغورځېده. په دې وخت کې په دهلېز کې منډې رامنډې شروع شوې چې ټپي یې په چټکۍ سره روغتون ته لېږداوه او په دهلېز کې څو ځانته ځانته ډزې وشوې چې د سیداکبر او نورو څو تنو بندیانو فریادونه واورېدل شول. وایې چې « تصمیم د برې لومړی شرط دی. » سید اکبر په خپل هوډ کې بریالی شوی ؤ ، قوماندان یې سخت ژوبل کړی ؤ او له خپل مر ګ نه وړاندې یې هغه د روغتون په لاره روان کړی ؤ ، او دی په خپله له خپلو څو تنو نورو ورونو سره د ټوپک په ډزو په شهادت رسېدلی ؤ ، اروا دې یې ښاده وي.

سید اکبر په خپله زړه وره مېړانه پاتې زندانیانو ته د دغه میر غضب له ډله یېزې وژنې څخه نجات ورکړ.

د زندان نوی قوماندان او په اوضاع کې نسبي بدلون:

د سید عبدالله له ټپي کېدو او روغتون ته د هغه له لېږدولو وروسته ، تورن غلام رسول د زرهدار د څلورمې قوې افسر چې د تره کی له پلویانو څخه ؤ د زندان د

(c) ketabton.com: The Digital Library

قوماندان په حيث د سيد عبدالله پرځای وټاکل شو او خپله دنده يې اشغال کړه. د هغه د قوماندانۍ په مهال د زندان حالت له يوه سره بدلون ومونداو ځينې آسانتياوې راڅرګندې شوې. د بيلګې په توګه: ټول بنديان د سهار له ۷ بجو څخه د شپې تر ۸ بجو پورې آزاد وو چې د بلاکونو په انګړ، په داخل د بلاکونو کې، په کوټو کې، له يوې کوټې نه بلې ته، له يوه منزل نه بل منزل ته له يوه بلاک نه بل بلاک ته تګ راتګ وکړي، له خپلوانو او دوستانو سره خبرې وکړي، يو له بل سره چای وڅښي، په خپلو منځو کې قطعه بازي او سطرنج وکړي، نامنع شوی اخبارونه او سياسي کتابونه ولولي، آزاد سپورت وکړي، هروخت چې ضرورت وي د رفع حاجت لپاره کناراب ته لاړ شي، غسل وکړي، جامې ووينځي، بسترو او کمپلو ته لمر ورکړي، د افسرانو او دلګی مشرانو فشار او وهل ټکول ببخي محدود کړای شو، او يوازې په ځينو مواردو کې چې هغه هم د مسئولو افسرانو په هدايت سره غاړه غړوونکو ته مجازات ورکول کېدل چې هغې هم ځای درلود.

ببځايه تالاشۍ او څارنې محدود کړای شوې، له دغو آسانتياو څخه په استفادې سره نوک تراش، پنسل، کاغذ، قلم له بنديانو سره په څرګنده توګه مجاز وو. داسې هم وليدل شول چې ځينې بنديانو به په پرتوګ او خيرنو جامو کې خپلو خپلوانو او کورونو ته ليکونه استول او له هغوی نه به يې په همدې طريقه خطونه ترلاسه کول او په دې ترتيب سره بنديانو په بهر کې له خپلوانو او دوستانو سره تماس او اړيکې ټينګولې. همدا راز څو تنو بنديانو په شريکه سره يوه پايه کوچنۍ راډيو له مکروفون او غوږۍ سره ترلاسه کړې وه چې په نوبت سره يې د راډيو افغانستان او نورو رسنيو او معتبرو آژانسونو له لارې يې په پرله پسې توګه خبرونه اورېدل او له غوږۍ (ګوشی) په واسطه مو په نوبت سره په بستره کې او تر کمپلې لاندې په خاموشۍ سره خبرونه اورېدل او بيا به مو راډيو بل ته انتقالوله، چې په دې ترتيب سره به بنديان په هيواد کې له داخلي اوضاع او د نړۍ له سياسي اوضاع څخه خبرېدل. که څه هم د خوراک په سيستم کې او د پايوازۍ په مقرراتو کې کوم بلون رانغی خو سره له دې هم د تېرو په پرتله د برې آسانتياوې د سياسي بنديانو لپاره رامنځ ته شوې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د مصئونیت، قانونیت او عدالت شعار:

مخکې مو وویل چې حفیظ الله امین په خپل نوښت وسله وال پاڅون په لاره واچاو او د محمد داود رژیم سقوط وکړ، له همغې ورځې یې ځان د تاج او تخت یوازینی حقدار گڼانه، خو دې مرام ته د رسېدو په لاره کې ورته خنډونه پراته وو، لومړی دا چې کارمل او د هغه پلویان باید د هېواد له سیاسي سیستم څخه اوباسي او د هغه پوځي او گوندي قوت نابود کړي او بیا خپل وفادار کادرونه د حزب او پوځ په مهمو پوستونو کې ځای پر ځای کړي او همداسې یې کړي وو. یوازې د دې فرصت په انتظار کې ؤ چې خپل استاد په کومه داسې طریقه له صحنې څخه اوباسي چې نسبتاً خاموشه او بې غږه غوره وي. له بله پلوه روسان په دې اند وو چې امین د تره کی په واسطه د سیاست له صحنې او د افغانستان له واکمنۍ بهر کړي او د کارمل او تره کی ډلې سره پیوند کړي، خو لکه څرنگه چې ولیدل شول تره کی ونکړای شول چې د روسانو پلان عملي کړي بلکې په دې لوبه کې په خپله د خپل وفادار شاگرد په پنجو کې راگیر شو. وروسته له ۱۷ ورځو یې د بالنبت په ذریعه د هغه ژوند ته د پای ټکی کېښود او پر ته له کوم مقاومت او اندېښنې څخه له دې کبله چې د حزب په مشرتابه او اردو کې مهم او حساس پوستونه یې په لاس کې وو د قدرت په گدۍ کېښناست. د دې لپاره چې د تېر وخت وژنې، ظلمونه او نیوني د خلکو په نظر کې د تره کی په غاړه وراچوي او ځان ته یې برائت ورکړی وي پراخ تبلیغات یې د هغه د بې کفایتۍ، تولنیزو ظلمونو او د هغه د شخصیت پرستۍ اعمالو په اړه په لاره واچول.

امین د مصئونیت، قانونیت او عدالت له فریب نه ډک شعارونه پورته کړل او یو شمېر بندیان یې په مرکز او ولایتونو کې خوشې کړل او د سیاسي بندیانو د دوسیو د حل کولو لپاره یې په مرکز او ولایتونو کې له فریبه ډک او نمایشي کمیسیونونه په کار وگمارل، زندانونه یې تفتیش او وجاجول ترڅو ولیدل شي د ده د دښمنانو او کار له مخالفینو څخه کوم اشخاص لا ژوندي پاتې دي.

د همدې شعار لاندې که یو یا دوه بندیان خوشې کېدل نو له راډیو او تلویزیون

(c) ketabton.com: The Digital Library

سره د مرکو له لارې تبلیغات کېدل، او په عوض کې یې په سلګونو کسان زندان ته راوستل کېدل او په لسګونو نور وژل کېدل او تر خاورو لاندې کېدل. ما ته په خپله چې په زندان کې وم په دوهم بلاک کې د خوشې کېدونکو او تازه بندیان کېدونکو او وژل کېدونکو د ګراف توپیر په ځرګنده معلومېده.

د حفیظ الله امین د (۱۰۱) ورځو تخت او تاج:

کله چې د ۱۳۵۸ کال د وږي د میاشتې په ۲۵ مه په رسمي ډول د حزب او د انقلابي شورا د رئیس په حیث د واک په ګدۍ کېناست، د پل چرخي په زندان کې سیاستوالو دا ډول تبصره کوله چې سیاسي بندیان د مرګ او یا عمري بند په جزا محکومېږي او یا دا چې امین به ډېر ژر د قدرت له څوکۍ ځخه کېښته کړای شي. د هغه د واکمنۍ ورځې، اونۍ او میاشتې یې شمېرلې، لومړۍ میاشت د مارشونو، غونډو او شعارونو په جوړولو تېره شو، په بله میاشت کې دا خبر خپور شو چې امین د جمهوري ارګ دربار د تاج بېګ غونډۍ ماڼۍ ته انتقال کړ. د تاج بېګ غونډۍ قصر امان الله خان د ځان لپاره جوړ کړی ؤ، خو محمد نادرشاه او د هغه زوی محمد ظاهرشاه د غه ماڼۍ خوشې بریښې وه. امین د روسانو په مشوره هغه بیا ورغوله او رنګ او روغن یې ورکړ او خپل فامیل یې هلته ولېږداوه. روسانو په دې برخه کې یو پلان هم درلود چې لومړی باید د امین جمهوري دربار د ښار له دننه (د ښار زړه) ځخه لرې او څنډې ته شي تر څو د روسانو حمله او له مخکې نه ترتیب شوی پلان عملي او د اخ و ډب او د ډزو د تبادلې له امله ډېره غوغا او لانجه رامنځ ته نشي، ځکه روسان له وړاندې نه پوهېدلی وو چې آخر به امین د ګاونډي هیواد لکه پاکستان په مرسته او ملګرتیا چې د کمونیزم د پراختیا ډېر خطر احساسوي له دوی ځخه مخ ګرځوي او لکه د انورالسادات د مصر د زهبر په شان چې د جمال عبدالناصر په برعکس یې روسان په یو ځل له مصر نه وایستل او د امریکا متحده ایالاتو ته یې مخه کړه، امین هم داسې یو پلان درلود، ځکه روسانو د امین په پرتله کارمل ته ترجیح ورکړې وه او امین ته هم د روسانو پلان روښانه ؤ، خو دواړو خواو

(c) ketabton.com: The Digital Library

له ځانګړې دیپلوماسۍ او چل څخه کار اخیست. روسانو به امین کله د تره کي د پلویانو د کودتا له خطر څخه ویرولو، کله به یې د ختیځ او لویدیز ګاونډیانو له برید څخه او کله به یې د افغانستان د تجزیه کېدو د خطر خبره د امین له غوږه تېروله. تل به یې د پرچمیانو په دننه کې د فشار د وسیلې په توګه د ورانکارۍ ګروپونه تنظیمول او امین به یې همېشه دې ته هڅاوه چې دده د ځان د ساتنې لپاره په کار ده چې یوه میکانیزه مجهزه قطعه د جمهوري مانۍ (تاجبېګ تپه) چاپېره ځای پرځای شي، خو امین په دې کار کې له ځنډ نه کار اخیست ترڅو خپل پلان د پاکستان له لارې او په پاکستان کې د میشتو اسلامي تنظیمونو د اپوزیسیونی ډلو او یا هم د لویدیز او د امریکا د متحده ایالاتو د بشپړ ملاتړ له لارې لکه د انورالسادات په شان عملي کړي، خو په دغو حالاتو کې لویدیز سره د امین پټې خبرې او تفاهم له ستونزو خالي نه ؤ، همغه وه چې داخلي وضعه په خاص ډول د کابل د ښار وضعه ورځ په ورځ خرابېدله، دلته او هلته ورانکاري عملیات زیات شول، لکه چې د همدې ورانکارۍ د عملیاتو په لړ کې یوه ورځ اسدالله امین چې د امین وراره او زوم ؤ او د کام د اداري رئیس ؤ هم ټپي شو. د ګارډ قوماندان یعقوب هم زخمي شو، دوه مقتدر پوځي اشخاص چې امین ته ډېر نږدې کسان وو په ګوند کې د دننه تخریبکارو ډلو لخوا ټپیان شول، او په سلګونو کوچنی او ستر عملیات د رژیم پرضد په شاوخوا کې د فشار د وسیلې په توګه په لاره اچول شوی وو. تردې چې امین په موقتي توګه د سره ګارډ پوځي قطعې ته د ځان د ساتنې لپاره د ننوتو اجازه ورکوي. د سره ګارډ یوه دستوري پوځي قطعه د تاج بېګ غونډۍ مانۍ ته نږدې ځای پرځای شوه.

د امین د واکمنۍ دریمه میاشت د کورنیو شخړو د خاموشولو او د مخالفینو په ټکولو کې تېره شوه. ډېر لاس او پښې یې ووهلې ترڅو امین د روسانو پرضد خپل پلان عملي کړي، لکه د لیونو یې په دې لاره کې منډې ووهلې خو د کې جي بي د جاسوسي دام په لومه کې نښتی ؤ او بې وسه شوی ؤ. له بلې خوا د امین سرسخت او کینه کښ دښمن ببرک کارمل په مسکو کې تل روسان دې ته هڅول چې ډېر ژر د امین د راپرزولو اقدام ترسره کړي ترڅو د مصر معامله په افغانستان کې تکرار

(c) ketabton.com: The Digital Library

نشي. روسانو هم په دې پلمه چې له ختيځ لوري د افغانستان په سرحدونو باندې حمله کيدونکې ده کابل ته د يو هوايي پل په جوړولو لاس پورې کړ او هم يې د شبرخان بندر، حيرتان او تورغنډۍ له لارو خپل جنګي وسايط او سرې لښکرې افغانستان ته راداخل کړې او د ۱۳۵۸ کال د مرغومې په شپږمه نېټه يعنې د واکمنۍ په (۱۰۱) ورځ يې د هغه واکمنۍ او ژوند ته د پای ټکی کېښود.

د مسکو - کابل هوايي پل او د روسانو پوځي تيری:

روسانو له افغانستان سره د غازي امان الله خان د سلطنت له زمانې څخه د دوه دوستو او ګاونډيو هيوادونو په نوم د سولې يو دوه اړخيز قرارداد درلود، چې دغه قرارداد د محمد داؤد د جمهوريت ترپايه پورې دوام وکړ. د محمد داودخان د رژيم په نسکوريدو سره روسانو له نورمحمد تره کي سره د متن او محتوا په بيخي تغيير سره د سولې دغه قرارداد بيا نوی کړی ؤ چې د ملګرو ملتو د امنيت د شورا د ۵۱ - ۴۵ مادې په اساس شوروي اتحاد او افغانستان دوه مستقل او ګاونډي هيوادونه دي، چې يو د بل په کورنيو چارو کې به لاس نه وهي، خو که د يو له دغو دوه ګاونډيو هيوادو ارضي تماميت او خپلواکي او يا د هغوی سرحدونه د کوم ځواک يا بهرنی هيواد لخوا له خطر سره مخامخ کېږي يا وربانده تيری کيږي، نو بل ګاونډی به يې د تجاوز او تيری د دفع کولو په خاطر پوځي مرسته کوي.

روسانو په همدې پلمه چې ګويا د افغانستان استقلال او انقلاب د امپرياليستي هيوادونو لخوا چې په سر کې يې د امريکا متحده ايالات دي تر ګواښ او خطر لاندې راغلی دی او امپرياليزم غواړي چې د چيلي هيواد معامله په افغانستان کې تکرار کړي، نو د مرستې په نوم يې د خپل انټرناسيوناليستي سره پوځونه او جنګي وسايط د هوا له لارې او هم د شبرخان بندر کندز، د بلخ حيرتان او هرات تورغنډۍ له بندرونو افغانستان ته رادننه کړل.

د کابل د خواجه رواش هوايي ډګر چې د پلچرخي زندان په لويديزه برخه کې دی، سترې او باروړونکی الوتکې به چې د کابل په هوايي ډګر راکښته کېدلې نو د

(c) ketabton.com: The Digital Library

پلچرخي د زندان په پراخه ساحه به يې په فضا کې يوه يا دوه دورې ووهلې او د رنوې ليکې ته به يې ځان جوړ کړ. پوره يوه هفته د ۱۳۵۸ کال د ليندۍ د مياشتې په وروستيو کې د روس درندې او غټې الوتکې د يو هوايي پل په شان پرته له کوم ځنډه په هوايي ډگر کې راکښته کېدلې او پروازونه يې کول او پوره يوه اونۍ د کابل فضا د روس د بار وړونکو غټو الوتکو آوازونو نيولې وه. بېکاره بنديانو په دې برخه کې ډول ډول تبصرې کولې. چا به ويل شوروي اتحاد افغانستان ته نوې وسله او ټانکونه د اوږدې مودې په پور ورکړې دي، چا به ويل لويديز او ختيځ گاونډيان افغانستان په اقتصادي محاصره کې اخلي، شوروي اتحاد د وسلو او مهماتو ترڅنگ خوراکي توکي او روغنيات افغانستان ته مرسته کړي دي ترڅو د څو کلونو اړتيا زېرمه کړي خو په وروستي پرواز کې دا موضوع روښانه شوه. مخکې مو اشاره کړې وه چې د سيد عبدالله قوماندان له تېښتې کېدو وروسته د بنديانو د ليکو ترمنځ له بهر سره اړيکې ټينگې شوې وې، سياسي گروپونو چې له ځينو سياسي بنديانو سره يې اړيکې درلودلې، ويلې وو چې ډېر زيات شمېر سره پوځيان او جنگي وسايط کابل ته رارسېدلي دي. په افغانستان کې د واک او رهبرۍ د بدلون ترڅنگ د خپل خلاصون په انتظار کې اوسئ، دا ښه خبر د ټولو سياسي بنديانو غوږونو ته رسېدلې ؤ. سياسي بنديان چې د رژيم د ايجنټانو د بې پايه ظلم او اختناق له امله د مرگ او ژوند ترمنځ پولې ته رسېدلي وو د دې خبر په اورېدو يې شېبې شمارلې.

د کام استخباراتي اداره:

د تره کي له وژل کېدو وروسته د امين په واکمنۍ کې د اگسا اداره په کام بدله شوه. «کارگري استخباراتي مرکز» چې مخفف يې «کام» ؤ منځ ته راغله. د اگسا اکثره کادرونه د امين پلويان وو، د اگسا رئيس اسدالله سروري چې د تره کي طرفدار ؤ له ورانديې نه گوښه او پټ شوی ؤ د هغه پرځای يو بې تجربه ځوان چې لومړني زده کړه يې درلوده د عبدالعزيز يا سلطان عزيز په نوم د پوليسو ساتنمن چې له اسدالله سروري سره يې کورني او د خپلوۍ اړيکې درلودلې خو د حفيظ الله

(c) ketabton.com: The Digital Library

امین په ګروپ کې شامل ؤ د کام د رئیس په توګه مقرر شو، لږه موده وروسته په یو له سوسیالیستي هیوادونو کې د افغانستان د استازي او سفیر په توګه وټاکل شو، له دغې اداري څخه ګوښه او په ځای یې د امین وراره او زوم اسدالله امین د کام د رئیس په حیث وټاکل شو. هغه بې تجربې او غیر مسلکي ځوان ؤ، چې د یوې داسې مهمې اداري په سر کې وټاکل شو.

د ورځ په زیاتی بحران له امله د کابل او پراتیفي اوضاع بېړنۍ اوضاع اعلان شوی وه. د ځینې خلقیانو او پرچمیانو ناخوښي او په خلکو باندې د رژیم د عمالو لخوا بې کچې مظالم ژوره کرکه منځ ته راوړی وه، چې له امله یې ورځ په ورځ خلکو له حکومت څخه فاصله پیدا کوله. د کام اداري او ټول اجرائیه ځواک ددې کفایت نه درلود چې کړکیچنه او وخیمه وضعه په لازمو تدابیرو سره بدله کړي. له بله پلوه روسانو په قصدي توګه د حکومتي دستګاه په دننه کې د حکومت د بې اعتباره کولو په موخه د خپلو ایجنټانو په واسطه ورانکاری کوله تردې چې د کام په اداره کې دننه په اسدالله امین حمله وشوه او هغه ټپي شو.

همدا راز روسانو د داخلي او خارجي استخباراتي شبکو له لارې په پرله پسې توګه حکومت ته د بهرنیو بریدونو او کودتا د رامنځ ته کېدو غلط راپورونو ورکول. دغو پېښو امین تر داسې سخت فشار لاندې راوستی ؤ چې اړ شو د سره ګارډ پوځیان له ځانه راچاپېر کړي او لکه د هوښیارې مرغۍ په شان په دوه لومو کې ونښلي او ونښت. له داخل نه د کام استخباراتي اداره چې واک یې د پردیو په لاس کې ؤ امین دې ته اړ شو هر څه چې روسان غواړي همغسې وکړي، او بې کفایته کام چې یوازې د خلکو چور چپاو، وهلو ټکولو، شکنجه او په آزارولو پوهېده، یو ګام یې هم د حکومت په ګټه پورته نکړ او حکومت په ډېر کم وخت کې رانسکور او ړنګ شو.

د ۱۳۵۸ کال د مرغومي ٦ مه د پنجشنبې ورځ:

د پنجشنبې په ورځ د ۱۳۵۸ کال د مرغومي په شپږمه مو د غرمې ډوډۍ خوړلې وه چې د زندان د قوماندانۍ لخوا اعلان وشو چې له غرمې وروسته په دوه

(c) ketabton.com: The Digital Library

بجو د انقلابي شورا رئیس د راډیو له لارې خپله تاریخي وینا اوروي، ټول بندیان دې پرته له کومې استثنی او عذر نه له خپلو اتاقونو څخه ووځي او د محبس په انګړ کې دې د مکروفون شاوخوا ته راجمع شي او بیانیه دې واوري. ټول بندیان له مکروفون نه ګرد چاپېره راټول شوو، له مکروفون څخه ترانې او نغمې اورېدل کېدې، تاکلی وخت راورسېد خو بیانیه خپره نشوه، څو دقیقې مو انتظار وکړ بیانیه خپره نشوه، د زندان قوماندان د خپل مرکز له راډیویي مرکز څخه اعلان وکړ چې یوه غلط فهمي رامنځ ته شوې وه نن بیانیه نه خپرېږي، په راتلونکې کې به ستاسو په اطلاع ورسېږي.

د حفیظ الله امین او روسانو یو د بل په ضد عملیات د دقیقو په حساب حساس شوي وو، دا چې امین ولې خپله بیانیه په ۳ بجو له راډیو څخه خپره نکړه او یا یې ایراد نکړای شوه د حالاتو او اوضاع ته د بدلون اشاره وه. وروسته بیا څرګنده شوه چې ریښتیا هم امین په دې نه ؤ توانېدلی چې خپله بیانیه خپره کړي او د وطنوالو او نړیوالو غوږو ته یې ورسوي ځکه چې دا بیانیه ټوله د روسانو پرضد وه او غوښتل یې چې ووایي چې د افغانستان خلک خپل آزاد او مستقل هیواد ته د سرو لښکرو رانوتل یو ډول تیری او له غرضه ډکه مداخله بولي. د روسي پوځیانو او مشاورینو د وتلو لپاره پرته له قید او شرط څخه د یو ټاکلي ضرب الاجل غوښتنه وکړي او د نړیوالو غوږونو ته یې ورسوي، خو روسانو چې د حفیظ الله امین له دې تصمیم څخه خبر تیا لرله د غرمې په ډوډۍ کې ورته د کې جي بي لخوا زهر اچول شوي وو او هغه یې دومره مسموم کړی ؤ چې نه یې شوای کولای خبرې وکړي، بلکې د همغه روسي محافظ ګارډ په واسطه تر سختو ډزو لاندې راوستل شو او د خپل زوی عبدالرحمن او د کورنۍ له یو شمېر غړو سره ووژل شو.

په ښار کې د غرمې له دوه بجو وروسته د روسانو او پرچم ډلې ګډ عملیات چې هغوی هم په پټه د روسانو لخوا وسله وال شوي وو، او یوه ورځ د مخه روسي سلاکارانو د سلاپاکۍ په نوم د درنو وسلو او توپچي وسلو ستنې ایستلې وې او ټولې خطرناکې وسلې یې بېکاره او شنډې کړې وې، ټول پوځي

(c) ketabton.com: The Digital Library

قطعات یې محاصره کړی وو چې د حفیظ الله امین د دفاع لپاره یې هیڅ فعالیت نشو ترسره کولای.

په پلچرخي زندا[illegible]وه غیر عادي او مطلقه چوپتیا حاکمه وه، دلې دلې پوځیانو په چپر[illegible]تې تبصرې [illegible]ولې، ماښام شو، راډیو او تلویزیون عادي خپروني کولې. په ۸ بجو تلویزیون بند شو، کله کله د تخنیکي ستونزو له امله د تلویزیون خپروونکی دستګاه ۲-۳ دقیقې خاموشه کېدله، خو په دې شپه ترسهاره خاموشه وه. راډیو خپلو عادي خپرونو ته ادامه ورکړې وه، کله چې په دقیق ډول د ۸ بجو خبرونو ته متوجه شوو چې د تېرې شپې خبرونه یې یو تکراروي. د تلویزیون له چوپتیا او د راډیو له خبري پروګرام څخه اوضاع څرګندېدله چې ناڅاپه ځلورو واړو برجونو باندې د درنو وسلو ډزې وشوې. په مقابل کې د زندان ټانکونه هم په حرکت کې راغلل او په متقابلو ډزو یې پیل وکړ. د زندان قوماندان د خپل دفتر له راډیویي مرکز څخه اعلان وکړ چې یو شمېر توطیه کوونکو غوښتل په زندان حمله وکړي خو د زندان د ساتونکو قواو لخوا غابنې ماتنوونکی جواب ورکړ شو او حمله په شا وتنبول شوه. درنې ډزې سختېدلې او رانږدې کېدلې، ډزې دومره سختې وې چې زندان یې لړزولو، د محبس د راډیویي مرکز له لارې غږ پورته کېده چې ویل یې: «د پلچرخي د زندان درنو سیاسي بندیانو! تاسو ته زیری درکوو چې د حفیظ الله امین فاشیستي رژیم نسکور شوی او امین د پوځي شورا د پرېکړې په اساس اعدام شوی او سیاسي قدرت د د. خ. ا. ګوند د اصیلو زامنو چې په سر کې یې ببرک کارمل دی په لاس کې دي. زمونږ هیواد د میرغضب امین له منګولو نه د تل لپاره نجات مونده لی، ستاسو آزادي تاسو ته تبریک وایم.» د دې اعلامیې په اورېدلو سره په ټول زندان د خوښۍ او خوشحالۍ غږونه پورته شول، ورپسې بل اعلان وشو چې د محبس قوماندان او د محبس ټول افسران او قطعات بې وسلې شوی او د انقلابي ځواکونو په اسارت کې دي، تاسو د خپلو کوټو او هستوګنځایونو امنیت ټینګ کړئ، له زندان نه بهر او شاوخوا امنیت ټینګ شوی دی، د هرې اعلامیې په اورېدو سره د خوښۍ غږونه پورته کېدل.

زرهدار ټانکونه او محاربوي ماشینونه دوهم بلاک ته هم رانږدې شول او یو پیاده

(c) ketabton.com: The Digital Library

دلگی هم د دوهم بلاک دهلېز ته راداخل شول. مونږ د کړکیو او دروازو له پنجرو څخه هغوی لیدل چې زمونږ خوا ته راتلل. یو تن روسي افسر له یو تن بل افسر سره چې په تاجکی ژبه یې خبرې کولې له مونږ نه وپوښتل دلته د پرچم بندیان دي؟

زمونږ د کوټې او بلاک یو تن بندي محمد افضل لودین چې په روسي ژبه پوهېده خبرې ورسره وکړې، روسي افسر د ټولو سیاسي بندیانو د شمېر او ترکیب په اړه معلومات غوښتل، لودین ورته ځه لږ د بر معلومات چې لرل یې ورکړل، هغوی خپلې گزمې او گرځېدو ته دوام ورکړ او د دریم بلاک په لوري ولاړل. بندیان په خوښیو او چای څښلو بوخت شول، یو بندي چې په خپله راډیو یې لاس واهه، ناڅاپه د ببرک کارمل غږ چې د تاجکستان له راډیو څخه خپرېده واورېدل شو چې د انقلابي شورا پیغام یې لوسته.

حفیظ الله امین چې د ۱۳۵۸ په ۲۵ مه نېټه د تره کی له وژلو وروسته د قدرت واگی تر لاسه کړې وې د ۱۳۵۸ د مرغومی په ٦ مه نېټه په تپه تاج بېگ کې د روسانو لخوا ووژل شو او د قدرت واگی کارمل ته ولېږدول شوې. ستونزه په دې ځای کې ده چې آیا کارمل روسان افغانستان ته راوستل او که روسانو کارمل افغانستان ته راوستی ؤ.

په راتلونکی څپرکی کې به په دې موضوع وغږېږو.

د ۱۳۵۸ کال د مرغومی ۷ مه د جمعې ورځ:

د جمعې په شپه د ځرخي پل زندان په ټولو بلاکونو کې جشن ؤ، سندرو، شور او غالمغال تر سبا پورې دوام درلود. د محبس دلگی مشران او افسران هېڅوک نه لیدل کېدل خو بندیانو خپلې داخلي نظم ساتلی ؤ. د ملکي او پوځي یو څو محدود کسانو یو لست د انقلابي شورا لخوا زندان ته راغلی ؤ، او څلور عرادې سرویس موټرونه هم چمتو شوي وو چې په لست کې شامل کسان ښار او اړوندو ځایونو ته ولېږدوي. په یو موټر کې ښځینه بندیانې او په دریو موټرونو کې پوځي او ملکي نارینه بندیان چې د سرور منگل لخوا تنظیمېدل ځای پرځای شوي وو او د ښار خواته

(c) ketabton.com: The Digital Library

یې حرکت وکړ. زه په تصادفي ډول له سلیمان لایق سره د څنګ په چوکۍ ناست وم، ورته مې وویل: «ته پوهېږې چې زه ستا تر مشرۍ لاندې د یوې ناکامې کودتا په جرم بندي وم؟» ویل: «هو، زه یې هم په همدې تور زنداني کړی وم، په لسګونو او سلګونو بېګناه انسانان یې په همدې تور بندیان کړي وو.»

ښار ته ورسېدو، نظام الدین تهذیب او سلیمان لایق د راډیو تلویزیون په څنګ کې او ځینې د پښتونستان واټ په څلور لارې کې له موټر نه پیاده شول. څو تنه د پولیسو افسران له عبدالصمد ازهر سره د کورنیو چارو وزارت ته لاړو. ازهر د انقلابي شورا په شفاهي لارښود نه د ژاندارم او پولیس د عمومي قوماندان په حیث توظیف شوی ؤ. د وزارت د ودانۍ یوه برخه رنګه شوې وه او ښیښې او کړکۍ یې په ډزو ماتې شوې وې. د کورنیو چارو د وزارت مامورین او افسران ګډوډ، بې سرپرسته او بې سرنوشته معلومېدل. وزیر، عمومي قوماندان او د ادارو رئیسان موجود نه وو. د عمومي قوماندان علیشاه پیمان دفتر د ډزو له امله رنګ شوی ؤ، د همدې رنګ شوي دفتر له دروازې ننوتو او مونږ هریو یې په هرطرف توظیف کړو. ماته یې ۲ ساعته اجازه راکړه چې کور ته لاړ شم، له مور و پلار او د کور له غړو سره لیدنه وکړم، خپل یونیفورم په تن کړم او د پلچرخي د زندان د سرپرست قوماندان په حیث دنده اشغال کړم او پخوانی قوماندان ښایسته خان بې وسلې کړم او ویې نیسم. له مرکزي جنایي څخه مې یو موټر واخیست، کورته لاړم، د مور و پلار احترام مې پرځای کړ او د خپلو اولادونو دیدن مې وکړ. یو جوړ یونیفورم، موزې او ملاوستی (کمربند) مې په ډېر مشکل هغه هم پطلون د دوبۍ او جمپر د ژمي په کور کې وموند او په تن مې کړل. د هغې د علت کیسه یې راته داسې وکړه چې د تېر کال په اوږدو کې زما کور درې ځل تالاشي شوی ؤ، خولۍ او یونیفورم چې د افسرانو لاس ته ورغلي وو د عکاسۍ له کیمرې، کوچنۍ راډیو، لاسي بترۍ، دوربین او نور کوچنی سامانونه لکه چاقو، چاړه او نور یې له ځانه سره وړي وو. د سهیل په نوم د کام یو افسر زمونږ کور تالاشي کړی ؤ.

کله مې چې یونیفورم په تن کړ، د سر وېښتان مې ډېر اوږده شوي او دومره

(c) ketabton.com: The Digital Library

وخت مې هم نه درلود چې نایې ته ورشم او وېښتان اصلاح کړم. په خپله مې په قینچي باندې لږ واړه کړل او د څرخي پله په طرف مې حرکت وکړ.

د ښایسته خان قوماندان نیول او د زندان دنده:

له دې امله چې کوم رسمي مکتوب مې له ځانه سره نه درلود ، ماز دیگر مهال د محبس د عمومي دروازې په مخکې له موټر نه کښته شوم او د نوکریوال کوټې ته ورغلم ترڅو اجازه واخلم او دننه لاړ شم. عسکرو او افسرانو چې زه د همغې ورځې په ۱۰ بجو له غرمې مخکې د دوهم بلاک د یو سیاسي بندي په صفت پېژندم او د همغې ورځې په ماز دیگر یې په پوځي یونیفورم کې لیدم ، داسې فکر یې کاوه چې زه د کوم رسمي کار لپاره د محبس د قوماندان څنګ ته ورځم ، د قوماندان دفتر ته مې ټیلفون وکړ ، اجازه را کړل شوه چې دننه لاړ شم. ما کومه وسله هم نه لرله ، موټر یې تالاشي کړ ، د قوماندان دفتر ته چې ورغلم ، جګړن فیدروف مایور له یو تاجکي افسر سره چې د ژباړن په توګه ورسره ؤ له قوماندان سره ناست وو. ښایسته خان له مخکې نه په زړه خوړلی وه ، خپله چوکۍ یې راته پرېښوده او په کوچ باندې له مایور فیدروف سره کښېناست. زه هم د ټولو په اجازه د قوماندان په چوکۍ کښېناستم ، ځان مې ښایسته خان او فیدروف ته وروپېژاند ، د مېز د خانو کونجیانې مې له ښایسته خان څخه تر لاسه کړې ، مېز مې وکوت له وړاندې نه تصفیه شوی ؤ. یو جلد سل پاڼیزه کتابچه چې تور رنګی پوښ یې درلود او سلیمان لایق په پښتو ژبه د خپل وړوکتوب د زمانې سرګذشت په کې لیکلی ؤ ، څو نورې د یادښت پاڼې او کتابچې ، او څو دانې پنسلونه او خودکار قلمونه مې ولیدل ، بل کوم شی د مېز په درازونو کې نه ؤ. چای راغی ، د چایو په څښلو او بېلابېلو خبرو مصروف شوو ، یو مېل میکاروف تومانچه چې قوماندان څنګ ته اچولې وه ورته ومې ویل که دا تومانچه سرکاري وي نو مهرباني وکړئ تسلیم یې کړئ ، تومانچه مې په مېز کې قلف کړه ، په دې وخت کې ښاغلی ازهر د بې سیم په ذریعه راته وویل له دې امله چې زیات شمېر بندیان د اردو افسران دي او یو شمېر د اردو افسران وژل شوي او بې درکه

(c) ketabton.com: The Digital Library

دي يو تن تورن محمد ظاهر «داميار» د دفاع وزارت د استازي په صفت محبس ته درځي ترڅو يو دبل په همکارۍ سره کار وکړئ. ستاسو دا ګډ کوښښ به د بنديانو تر عمومي بخښنې پورې دوام ولري. ښايسته خان ته مې وويل چې د سياسي تنوير په کوټه يا بل کوم صالون کې د ټولو ټوليو افسران او قوماندانان راجمع کړي ترڅو يو تربله سره وپېژنو. د سياسي تنوير په کوټه کې د زندان له افسرانو سره د زندان د سرپرست په حيث معرفي شوم، د يو سياسي محبس په دننه چې د دندو او د کارکوونکو د انساني سلوک په اړه راته ټولې تشې معلومې وې په دې اړه مو خبرې وکړې، د دوهم بلاک د ټولی قوماندان چې د ورځې په لومړي وخت کې له هغه سره بندي وم، د نورو په استازيتوب ماته د تبريک ويلو څو کلمې خبرې وکړې او زما په اړه يې د محبس د نظم، دسپلين، رعايت او اطاعت په برخه له مبالغې ډکې خبرې وکړې.

د قوماندان دفتر ته راغلو، محمد ظاهر داميار هم رارسېدلی ؤ. هغه مې فيدروف ته وروپېژاند، د شپې ډوډۍ مو له قوماندان او مېلمنو سره يوځای وخوړه او د شپې تر ناوخته پورې مو خبرې کولې. ښايسته خان چې رنګ يې الوتی ؤ او د خپلې راتلونکی په اړه اندېښمن ؤ د رژيم د کارکوونکو له ظلم، او په خپله د امين او د هغه د ورېڅو د ظلمونو په اړه يې هاغه او دغه او د يوځای او بل ځای بې ارتباطه خبرې کولې. ښايسته خان نور د پرون ورځې ښايسته خان نه ؤ، دومره عاجز او خوار ژبې شوی ؤ چې فيدروف يې ټولې خبرې تاييدولې او له مانه يې هيله وکړه چې مسئولو مقاماتو ته ووايم چې هغه په کومه ور دنده مقرر کړي. ور به نه وي چې د هغه له تېرو ظلمونو څخه يې خبر کړم.

فيدروف له خپل ژباړن سره خپلې قرارګاه ته لاړ، ښايسته خان ما او داميار په داسې ډول په خپله کوټه کې په نوبت سره وساته چې په همدې شپه مونږ دواړه د دفتر په کوچونو کې استراحت وکړ او هغه په خپله بستره کې څملاست، که داسې مو نه وای کړی نو هغه محسوس کړی وای او بيا به مونږ تر سهاره وينښ وای.

سهار شو، د سهار له ناشتې وروسته مې ښايسته خان تحت الحفظ ازهر ته واستاوه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د بندیانو د لست بشپړېدل:

صمد ازهر راته لاربښوونه وکړه ترڅو د ټولو بندیانو دقیق لست په څلور ټوکو کې بشپړ کړم، یو جلد د صدارت مقام (کام) ته چې وروسته یې بیا نوم په خاد (خدمات امنیت دولتي) بدل شو، یو جلد د ژاندارم او پولیس عمومي قوماندانۍ ته، یو جلد د زندان د قوماندانۍ د دفتر لپاره او یو جلد انقلابي شورا ته واستوم.

ددې لپاره چې د بندیانو دقیقه شمېره په لاس راشي د هر بلاک او هرې کوټې لپاره مې یو یو پلاوی وټاکه چې په چاپ شویو پاڼو کې چې د بندي نوم، د پلار نوم، د نیول کېدو نیټه، رتبه، دنده، اصلي سکونت، فعلي سکونت، لومړی کوم زندان ته وړل شوی ؤ، د پلچرخي زندان ته څه وخت راوړل شوی ؤ داسې نام نویس کړي چې یو نفر په دوه لستونو کې تکرار رانشي، ځکه په تجربه سره ثابته شوې وه چې په تېرو رژیمونو کې څو کرته د بندیانو د نام نویس لست ترتیب شوی ؤ، او داسې به خپرېده، هغه کسان چې د محکمې لخوا په حبس دوام او اعدام محکوم شوی نه وي د انقلابي شورا له خوا خوشې کېږي، هرکس د حفظ ماتقدم (مبادا) لپاره په دوه یا درې پاڼو کې ثبت نام کړی ؤ. ما هم په یو لست کې په دوه پاڼو کې ثبت نام کړی ؤ. بندیانو د لستونو او ثبت نام په اړه شک درلود، دا څه معنی لري هر وخت چې رژیم بدلېږي لستونه او ثبت نام ترتیب کېږي، خو تراوسه هېڅوک نه دي خوشې شوی، دا ځل هم د تېر په شان یوه تکراري کیسه ده، څوک نه حاضرېدل چې ثبت نام وکړي. دا موضوع مې ازهر ته ووېله، هغه هم چې له تېر جریان څخه خبرتیا لرله او بندیان یې په دې برخه کې حق په جانب ګڼل، خو ما ته یې داسې تفهیم کړه چې دا ځل داسې نه کېږي، له دې امله چې په تېر وخت کې یو شمېر ملکي او پوځي اشخاص پرته له محاکمې او پرېکړې وژل شوي دي، او یو شمېر هم لومړی زندان ته راوړل شوي دي او بیا بې درکه شویدي او د هغوی د اعدام په اړه په هېڅ مرجع کې هېڅ ډول اسناد شتون نلري، له عمومي بخښنې وروسته به د ورکو او بې درکو اشخاصو خپلوان فکر کوي چې هغوی به لا اوس هم بندیان وي، مونږ باید داسې اسناد وښایو چې د

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۳۵۸ کال د مرغومی د شپږمې نېټې پورې په دومره شمېر کې بنديان په دې نوم او شهرت سره د څرخي پله په زندان کې پاتې شوي وو او خوشې شول. کوم کسان چې ورک او بې درکه دي او هېڅ ډول سند يې موجود نه دی او سني دولت يې مسئوليت نلري. نو په همدې اساس په څلورو نقلونو يا جلدونو کې ټول بنديان ثبت نام شول، ځينې له بنديانو نه چې په بالاحصار، د کام په ځانګو، د څلور سوه بستريز روغتون په زيرزمينۍ او په څلور بلاک کې له جنايي مجرمينو سره يوځای وو، ټول په دوهم بلاک کې راجمع کړای شول او ثبت نام شول چې شمېر يې (۱۰۷۶۵) تنو ته رسېده، دا چې په څومره شمېر کې بنديان ورک او بې درکه شوي وو دقيق شمېر له هېڅ کومې اداري څخه په لاس رانغی.

د سياسي بنديانو د عمومي بخښنې اعلان:

۸۰ تنه په بخښنه کې شامل نشول:

د ۱۳۵۸ کال د مرغومي په ۱۵/۱٤ په شپه د راډيو تلويزيون د شپې د خبرونو په مهال د انقلابي شورا اعلاميه خپره شوه چې سبا ته د غونډې او جشن په ترڅ کې ټول سياسي بنديان پرته له کوم توپير، ايډيالوژيکی، ژبنی، منطقوي، قومي، مذهبي او سياسي ملاحظاتو بخښلی او له پلچرخي زندان څخه آزاد يږي. د ترانسپورت وزارت، د کابل ښاروالۍ او د ترافيکو رياست دې د نقليه وسايطو د برابرولو په برخه کې چې بنديان له څرخي پله څخه ښار ته ولېږدول شي ډېر تدابير ونيسي، د اردو وسايط او ترانسپورت دې هم په دې برخه کې مرسته وکړي.

عبدالصمد ازهر زه وروغوښتم، د ۷۰ تنو جنرالانو، وزيرانو، د پارلمان د غړو، ۷ تنو پاکستاني اتباعو او ۳ تنو د پرچم ډلې چې انجنير محمد عزيز، ذبيح الله زيارمل او خليل زمر نومېدل چې ټول ۸۰ تنه کېدل لست راکړ او ويې ويل چې دا د درې کته ګوريو کسان د سبا ورځې په عمومي بخښنه کې شامل نه دي، په اړه يې په راتلونکې کې تصميم نيول کېږي. د هرې کته ګورۍ کسان بايد له سياسي بنديانو

(c) ketabton.com: The Digital Library

شخه بهل شي. د پرچم د ډلې د ۳ تنو په اړه مې ورنه وپوښتل، لومړنی او دوهم نفر د اګسا او کام سره همکاري کړې، د پرچم ډلې ډېر شمېر پټ کادرونه يې نيولی دي چې تراوسه لا ورک او بې درکه دي، دريم کس د محمد داود په رژيم کې د حزب اطلاعات مصئونيت ملي ته ورکول، له حزب سره يې خيانت کړی دی.

ما هم د لاربښودنې سره سم د هرې کتـه ګـورې کسان په بېلو بېلو کوټو کې واچول، له عمومي بنديانو څخه مې جلا کړل او د عمومي بخښنې د مراسمو په ورځ مې کوټه قلفي کړل.

سبا د ۱۳۵۸ کال د مرغومې په ۱۵ مه محمود بريالی، نظام الدين تهذيب، عبدالصمد ازهر له يو زيات شمېر د راډيو تلويزيون عکاسانو، ژورنالستانو او خبريالانو سره زندان ته راغلل، په داسې حال کې چې د لکونو په شمېر د بنديانو خپلوان نر او ښځې د زندان په لويديز ميدان کې سره راټول شوي وو، له يوې لنډې بيانيې نه وروسته له ستر مارش سره چې په چک چکو او د زنده باد په نعرو بدرګه کېده، د زندان دروازې پرانيستل شوې. ټول سياسي بنديان آزاد شول، مولانا عبدالرب رسول سياف چې وروسته بيا د اتحاد اسلامي رهبر شو او د ډکتر نجيب الله د حکومت د دورې ترپايه له دولت سره وجنګېد هم خوشې شو.

د پلچرخي زندان د مرغومې د پنځلسمې نېټې د ورځې په نيمايي کې د سياسي بنديانو له وجود څخه تخليه شو او يوازې ۸۰ تنه بنديان په درې کته ګوريو کې لکه چې مخکې مو ورته اشاره کړې ده په زندان کې پاتې شول. يو شمېر جنايي بنديان چې د هغوی د جرمونو په تناسب د عدلي محکمو لخوا په ټاکلو قيدونو محکوم شوي وو هم د زندان په څلورم بلاک کې اوسېدل.

په اساسي توګه په زندان کې زما دنده پای ته رسېدلې وه خو په موقتي ډول د امين د رژيم د عمالو د ځای پرځای کولو لپاره چې د فاشيستانو په نوم زندان ته راوستل کېدل دغې دندې ته مې دوام ورکړی ؤ. يوه شپه محمود بريالی او عبدالصمد ازهر د تازه راغلو (فاشيستانو) سياسي بنديانو د ليدلو لپاره د پلچرخي زندان ته راغلي وو، انجنير عزيز چې د درې ګونو کته ګوريو په جمله کې له

(c) ketabton.com: The Digital Library

عمومي بخښنې څخه محروم پاتې شوی و او ددې انتظار یې درلود چې یوه ورځ دثوری رژیم د مسئول له کوم پیاوړی شخصیت سرهووینی او خپل حال ورته عرض کړي، د بهرته ستنېدلو په مهال په ناڅاپي ډول د محبس د قوماندانی د دفتر په دهلېز کې د محمود بریالی څنګ ته حاضر شو او په ټیټ سر او زاری سره عارض کېږي چې ما هم د پرچم د ګوند په سیاسي مبارزو کې کار او فعالیت کړی ؤ او په پای کې د حفیظ الله امین لخوا له ماموریت نه ګوښه او بندي کړای شوم، په څه وجه له عمومي بخښنې څخه محروم پاتې شوی یم؟

محمود بریالی په بې پروایی او بې التفاتی ورته وویل: «راپورونه موجود دي چې تا د کام د ادارې په مرسته د حزب د ډېر شمېر غړي د امین د استخباراتي ادارې په ګنجو کې ورکړي دي چې زیات شمېر یې وژل شوی او بې درکه شویدی، او اوس د ملګرتوب لاپې کوې.»

انجنیر عزیز دا تورونه رد ول او په غمجنه او حق په جانب څهره او اوښلنو سترګو یې سوګند یاداوه چې هېڅکله یې د ملګرو په وړاندې داسې جنایت نه دی کړی او نه به یې وکړي.

محمود بریالی چې په څیر سره ورته کتل، ویل: «قول راکړه او بیا له سره وعده وکړه چې په هر ډول ښو او بدو شرایطو کې به د حزب په داخلي مبارزو کې ریښتینی او وفادار اوسې.» عزیز هم پرته له ځنډه د قول (لاس) په ورکولو سره ژمنه وکړه او د محمود بریالی د ترحم وړ وګرځېد او ازهر ته یې لارښوونه وکړه چې په خوشې کولو کې یې اقدام وکړي.

په دې ترتیب سره انجنیر عزیز سبا ته خوشې شو. ذبیح الله زیارمل یو دوه میاشتې وروسته خوشې شو، د ګوند له لیکو څخه اخراج او له دولتي کار څخه ګوښه کړای شو او بیا د ټیکسي چلولو آزاد شغل یې غوره کړ. د ډاکټر نجیب الله په واکمنی کې د سلیمان لایق په واسطه بېرته حزب ته داخل شو او د دفاع وزارت د سیاسي چارو د رئیس په توګه یې دنده ترسره کوله. د شهنواز تنی له ناکامې کودتا وروسته له دې کبله چې د کودتا په مقابل کې یې هېڅ ډول فعالیت ونه ښود، او

(c) ketabton.com: The Digital Library

دقیق اطلاعات یې هم د ناکامې کودتا په اړه د دفاع وزارت د دوهم مسئول شخص په توګه دولت ته وړاندې نه کړل، بلکه د رژیم پرضد د دغه اقدام د تدارک په جریان کې یې د ناروغۍ په پلمه ځان په روغتون کې بستري کړی ؤ، په دې خیال چې که کودتا کامیابه شي بیا هم په راتلونکي رژیم کې چانس ولري، د دې کودتا له شنډېدو وروسته ذبیح الله زیارمل هم د دفاع له وزارت څخه اخراج شو.

د ٦٧ تنو په برخه کې چې د کابینې غړي، جنرالان او د پارلمان غړي وو او د عمومي بخښنې په ورځ نه وو خوشې شوي، واصفي د زراعت وزیر چې د لویې جرګې رئیس هم ؤ، جنرال غلام رسول د ضبط احوالات پخوانی رئیس، سید ظاهر د شکردرې وکیل، د هرات سناتور جنید او په لسګونو نور کسان چې نومونه مې یې په یاد کې نه دي پاتې، لږه موده وروسته یو په بل پسې د شفاهي او تحریري ژمنو په کولو سره له زندان نه آزاد شول. له هغې جملې نه هېڅوک په زندان کې نه وو پاتې شوي. د پاکستان د جاسوسي شبکې د ۸ تورنو کسانو په برخه کې معلومات نلرم چې وړاندې کړم، په غالب ګومان چې هغوی به هم په تدریجي ډول د بندیانو د تبادلې او یا د دواړو هیوادونو افغانستان او پاکستان ترمنځ د خبرو د پیل او یا دوستانه اړیکو په نوم خوشې شوي وي.

په زندان باندې د خلکو برید:

د سیاسي بندیانو د عمومي بخښنې بهیر له ولولو نه په ډکو مراسمو، د لاسونو پړقولو د ژوندۍ دې وي او مرګ د حفیظ الله امین په فاشیستي نظام په نعرو سره د غرمې د ۱۲ بجو په شاوخوا کې پای ومونداو د غرور په وینا سره اعلان شوه چې بندیان خوشې شول او څوک په زندان کې نه دي پاتې. مراسم پای ته ورسېدل او عمومي دروازه وتړل شوه، خو هغه زیات شمېر کسان چې د خپلو خپلوانو د لیدلو لپاره د زندان په لویدیز میدان کې د سهار له ٦ بجو څخه د راډیو د اعلان ترمخه راټول شوي وو، لا یې هم میدان نه و خالي کړی او غږ به یې کاوه چې زمونږ بندیان نه دي راخوشې شوي، دا څرنګه عمومي بخښنه وه چې یو شمېر مو

(c) ketabton.com: The Digital Library

خوشې کړل او يو شمېر نور مو نه دي خوشې کړي. ښځو او سړو، ځوان او سپين ږيري په اندېښنو او تشويش غېږ پورته کاوه، مهرباني وکړئ پاتې سياسي بنديان هم راخوشې کړئ او ورو ورو عمومي دروازې ته رانږدې کېدل. د زندان د مؤظفينو لخوا ورته په ځرگنده او تکرار سره ويل کېدل چې د زندان په دننه کې د سياسي بنديانو له جملې نه څوک پاتې نه دي، خو هغوی نه منله. ځينو ويل چې زمونږ بنديان په ژېر زمينيو کې اچول شوي دي، ځينو ويل چې ښايي بل ځای ته لېږدول شوي وي. د حسن او زلمي په نوم د حاجي غلام حسين دوه زامن چې د پل سرخ په کارته ۳ کې زما ديوال شريک گاونډيان وو، ماته دفتر ته راغلل او ويې ويل چې د حفيظ الله امين په حکومت کې د کابل د زوړ ښار په چنداول کې د حکومت او خلکو ترمنځ کومه موضوع پيدا شوې وه چې په دې موضوع کې زيات شمېر ځايي او لاروي ووژل شول، او ډېر شمېر خلک له کورونو او دوکانونو څخه ونيول شول. زمونږ پلار او تره (کاکا) چې حاجي غلام حسين او غلام تقي نومېدل، د منډيي د جادې له دوکان څخه د کام د کارکوونکو لخوا ورل شوي وو، په همغه وخت کې يې د کام په اداره کې مونږ ته ويلي وو چې د څرخي پل زندان ته لېږدول شوي دي، خو متأسفانه چې نن د خوشې شويو بنديانو په ډله کې ونه ليدل شول. ما دواړه په شهرت او رويت سره پېژندل ورته مې وويل چې زما په خبره بالکل يقين وکړئ چې ستاسو پلار او کاکا بيخي د څرخي پله زندان ته راغلي نه دي او که نه هرو مرو به په دومره وخت کې د هغوی له شتون څخه خبر شوی وای، په ځانگړې توگه کله چې زه له زندان نه خوشې شوم او بېرته د همدې زندان د سرپرست په حيث مؤظف شوم، هره ورځ په ټولو بلاکونو او کوټو کې گرځېدم، که په هر بلاک کې وای، ما هغوی بايد ليدلي وای، خو حقيقت دا دی چې متأسفانه هغوی دې زندان ته له سره راوستل شوي نه دي، په سلگونو او زرگونو انسانان له همدې امله ورک او بې درکه دي او کورنۍ يې په غم کې سوځي، د دې لپاره چې باور يې وشي، ټولو بلاکونو ته مې له ځان سره بوتلل او په کې ومې گرځول، او ور ومې ښودل چې د دې محبس په جوړښت کې زيرزميني نشته او بايد چې ويې نه لري، د څلورم بلاک جنايي بنديان او هغه ۸۰ تنه سياسي

(c) ketabton.com: The Digital Library

بندیان چې تر امر ثاني پورې ځنډول شوي وو، تېول مې د هغوی له نظره تېر کړل، یقین یې کامل شو چې کومه زېر زمیني نشته او کوم سیاسي بندي هم نه دي پاتې شوی، کومو کسانو چې په عمومي دروازه حمله راوړې وه او چیغې یې وهلې، حسن او زلمي چې د هغوی په استازیتوب یې له زندان څخه لیدنه وکړه، حقایق یې ورته بیان کړل او خوارانو له اوښکو نه په ډکو سترګو ځای پرېښود او لاړل.

د حفیظ الله امین د رژیم برېښي د فاشیستانو په نوم بندیان شول:

د لومړی سیاسي بلاک په لومړي چت کې کوچنۍ، تیاره او مرطوبې کوټې وې، د کابینې غړی، د حزب د سیاسي دفتر غړی او د امین د کورنۍ غړی یو په بل پسې زندان ته راوړل شول. صالح محمد زیری، دستګیر پنجشېري، اسماعیل دانش، بارق شفیعي، علیشاه پیمان، صالح محمد فیروز، کریم میثاق، اقبال وزیری، صادق علمیار، عبدالقدوس غوربندی، ډاکتر شاه ولی، په زغره والو کې یو ځای زندان ته راوړل شول. له دې جملې نه اقبال وزیري د دفاع وزارت د سیاسي چارو رئیس، صادق علمیار د کماندو د قطعې قوماندان او صالح محمد فېروز د فواید عامې د وارت معین ځانته ځانته ډول او پاتې نور دوه دوه تنه په کوټو کې بندیان شول.

په بله شپه یې د امین فامیل راووست، دوه ښغلې لورګانې یې چې ملالۍ او ګلالۍ نومېدلې او د مرغومی په شپېږمه ورځ د تاج بېګ د غونډۍ په قصر کې ټپي شوی وې، پنډۍ او ورنونه یې په چرو لګېدلي وو لس ورځې په روغتون کې بستري وې، په پلستر شویو پښو زندان ته ولېږدول شوې، په دوهم منزل په دوه خوا په کوټو کې بندیانې شوې.

د هغوی د ثبت او راجستر لپاره ورغلم، یوه پردۍ زنانه چې د کندهاری پښتو په لهجه یې خبرې کولې هم د هغوی په منځ کې وه، معلومه شوه چې هغه د صالح محمد زیری منېرمن ده، ماته یې داسې کیسه تېره کړه څه موده مخکې چې اسدالله

(c) ketabton.com: The Digital Library

امین تېښتي شو او له درملنې وروسته جوړ شو او کورته راغلی و نو د هغه د عیادت لپاره په تاج بېګ غونډۍ کې د امین کورته ورغلی وه، کله چې په دې قصر باندې حمله وشوه نو هغه هم د غلته ایساره شوه تر دې چې بیا وروسته لومړی روغتون ته او له روغتون نه بیا محبس ته راوستل کېږي، په داسې حال کې چې صالح محمد زیری هم د همدې بلاک په لومړی منزل کې ؤ او له شپږم جدي وروسته یې د خپلې مېرمنې په اړه کومه اطلاع نه لرله.

زیری او پنجشېري په زندان کې:

صالح محمد زیری او دستګیر پنجشېري دواړه د ګوند د سیاسي دفتر غړي او د امین په کابینه کې د زراعت او فواید عامې وزیران وو، په یوه کوټه کې بندیان وو، زما سره یوازې دومره امکانات موجود وو چې شپه او ورځ یې کوټه توده وساتم، د بندیانو په لاس جوړه شوې یوه د سطرنج تخته مې ورته برابره کړه، دواړه په سطرنج مشغول شول، کوټه یې توده او دم په دم ورته چای تیارېده. یوه ورځ وروسته د انقلابي شورا یو استعلام د کورنیو چارو د وزارت له لارې راورسېد، او دوی یې په هغه موټر کې چې ورته راغلی ؤ انقلابي شورا ته ولېږدول. دوی ته مې وویل چې: «تشناب ته لاړ شئ، ږیرې حجامت کړئ، دریشي واغوندئ او انقلابي شورا ته لاړ شئ.» دواړه حیران او اندېښمن شول، باور یې نه کېده چې دا خبره به حقیقت ولري. څو دقیقې وروسته چمتو شول، پنجشېري چې له مخکې نه مې پېژندلو راته وویل: «مونږ یې د پولیګون خواته بللي یو که انقلابي شورا ته؟» په خندا مې ورته وویل: «لږه شببه وروسته چې په موټر کې مو حرکت وکړ او څرخي پل ته ورسېدئ در ته به څرګنده شي، که ښي طرف ته موټر تاو شو نو پولیګون مو په مخکې دی، او که کینې خواته وڅرخېد نو د ښار او د انقلابي شورا د مقر لاره ده.» د انقلابي شورا استعلام مې وروښود، الوتي رنګونه یې نورمال حالت ته راغلل، پنجشیري د ږیرې یو ماشین او زیری یو پارکر قلم د یادګار په ډول راکړل او په زندان کې چې څومره وخت وو نو د محبس د ټولو کارکوونکو له ښه سلوک څخه یې خوښي او رضایت

(c) ketabton.com: The Digital Library

وښود . د هغوی یادګاري شیان اوس هم راسره موجود دي. لږ وخت وروسته بارق شفیعي، اسماعیل دانش او ساغري هم خوشې شول. ما یوه میاشت وړاندې په اخبار کې د تره کی د شخصیت پرستۍ د کیش ترعنوان لاندې یوه مقاله چې په پښتو ژبه وه لوستې وه چې اسماعیل دانش لیکلې وه. له دانش نه مې وپوښتل: «تاسې په پښتو هم کله مقاله لیکلې ده، دا مقاله ستا په قلم ده؟ اوس هم د تره کی د شخصیت پرستۍ کیش تاییدوئ؟» دانش وویل: «یوه مقاله مې تر همدې عنوان لاندې لیکلې وه خو د اخبار اداري هغه په پښتو ژباړلې وه او د ځینو تصرفاتو او اضافو سره یې خپره کړې وه. » ورته ومې ویل: «له خپریدو وروسته چې تا هغه ولوستل او برحال وزیر هم وې، د اخبار له اداري سره دې څه معامله وکړه؟» ویې ویل: «مونږ د امین په رژیم کې یوازې د وزیرانو په نوم وو، کوم صلاحیت مو نه درلود، مقاله مې له سر نه تر آخره ولوستله، هیڅ مې ونه ویلای شول، نوله مقاله راباندې تحمیلي لیکل شوې وه. »

روسان او کارمل:

کارمل د خپل تبعید په وخت کې د شوروي اتحاد واکمنان په دې باوري کړي وو چې هغه د کمونیزم یوازینی وفادار سوتیسټ دی او په افغاني ټولنه کې ځلانده محبوبیت لري او د افغانستان په سیاستوالو کې یو کامیاب او ځواکمن سیاستوال دی. تره کی یو ساده مزاجه شخص او امین فاشیست او د لویدیځ ارتجاع پلوي شخص او له اسلامي اپوزیسیونی ډلو او تنظیمونو سره او له هغې لارې بیا له CIA سره اړیکې لري.

روسانو چې له پخوا څخه د سمندر تودو اوبو او د فارس خلیج سواحلو ته د رسیدو پلان درلود له تره کی سره یې د سولې تړون لاسلیک کړ او افغانستان ته د خپلو سرو لښکرو د ننوتو لاره یې د دیپلوماسۍ په طریقه هواره کړې وه. کله چې تره کی د امین له لاسه ووژل شو، روسانو په چټکۍ سره خپل جنګي وسایط او ۱۵۰ زره پوځیان د انترناسیونالیستي مرستې او د افغانستان د سرحدونو او په افغانستان د

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګاونډيو له تيرې څخه د مخنيوی او دفاع په نوم افغانستان ته داخل کړل، امين يې ووواژه او کارمل واک ته ورسېد.

د افغانستان خلک په دې باور دي چې کارمل د شاه شجاع په شان افغانستان ته وارد شويدی، په دې توپير سره چې شاه شجاع د انګريزانو په آس سپور او د ختيځ له لوري افغانستان ته وارد شوی ؤ او کارمل د روسانو په ټانک سپور د شمال له لوري افغانستان ته وارد شو. په ښکاره خو وه هم همداسې، خو حقيقت دا دی چې روسانو کارمل د الترناتيف په حيث له ځانه سره ساتلی ؤ، کله چې پوه شول چې امين به ډېر ژر له روسانو مخ واړوي، کارمل يې له ځانه سره افغانستان ته راووست، نه دا چې کارمل روسانو ته افغانستان ته د راتګ دعوت ورکړی ؤ، روسانو د خپل پلان د پلي کولو لپاره له کارمل څخه بل ښه او غوره څوک نه درلود. په ډېره عجله يې امين وواژه او کارمل يې د قدرت په ګدۍ کښېناوه. که د امين په لاس تره کی نه وای وژل شوی، ښايي روسان په کومه بله ښه صحنې ته راداخل شوی وای، کارمل او تره کی به يې په قدرت کې شريک کړی وای او امين به يې له صحنې ايستلی، نيولی او يا اعدام کړی وای، خو د امين په لاس د تره کی وژل کېدو د کارمل هغه ټول راپورونه او اطلاعات صحيح ثابت کړل چې روسانو ته يې ورکړي وو او د افغانستان د اشغالولو او واک ته د کارمل د رسولو اقدام يې وکړ.

د افغانستان خلکو چې هېڅکله يې پوځي تيری او د پرديو اشغال نه دی زغملی په يوځل يې لوېديز او هغو کسانو ته چې مرسته يې ورسره کوله چې له هيواد نه يې روسان اوباسي، مخه کړه، د کمونيزم لوېديز سيالانو چې په سر کې يې د امريکا متحده ايالات وو، ښه فرصت په لاس راوړ ترڅو روسان په نړيواله کچه رسوا او له هغوی څخه د ويتنام غچ په افغانستان کې واخلي، همداسې وشوه چې افغانستان د جګړې ډګر شو، روسانو د افغانانو د مقاومت او نړيوال فشار له امله د افغانستان پرېښودو ته اړ شول، خو افغانستان تراوسه له کورنيو جګړو څخه نجات نه دی موندلی او لاهم د جګړو په اور کې سوځي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

څلورم څپرکی:

ډاکتر نجیب الله، د ثور له کودتا څخه مستقله دفاع، د ملي روغې جوړې سیاست، د سولې لپاره د ملګرو ملتو هڅې، د ډاکتر نجیب الله د دولت پرضد کودتا، د جنرال دوستم بغاوت

ډاکتر نجیب الله د اخترمحمدخان زوی د پکتیا ولایت د سیدکرم ولسوالۍ اوسیدونکی، په قوم احمدزی، خپل تحصیلات یې د کابل پوهنتون د طب په څانګه کې سرته رسولی وو. په سیاست کې د مصروفیت له امله د همغې څوانۍ او تحصیل له دورې څخه د ډاکترۍ له مسلک نه لرې پاتې ؤ او د یوه څواکمن کادر په توګه یې د پرچم ډلې لپاره مبارزه کوله. د ثور له کودتا نه وروسته په خلق او پرچم ډلو کې چې کوم انشعاب منځ ته راغی، نوموړی په ایران کې د افغانستان د سفیر په توګه وټاکل شو. د امین د دولت له سقوط نه وروسته د خاد د ادارې د رئیس په توګه یې دنده ترسره کوله. د لیونید بریژنیف له مړینې وروسته په بنسټیزه توګه د کمونیزم په نړۍ او د هغې په پلوي بلاک کې تغییرات منځ ته راغلل. میخائیل ګورباچوف چې پخوا د کی جی بی د ادارې رئیس ؤ او دا مهال یې په لندن کې د شوروي اتحاد د سفیر په توګه دنده اجرا کوله د غربي ماډل له نڅ ا تو سره د سوسیالیست شوروي اتحاد د دولتي او حزبي رهبر په حیث منځ ته راغی، او د سیاسي نوي تفکر تر منظم پروګرام لاندې یې د شوروي اتحاد د ټولنې د بیا رغاونې او په ټوله سوسیالستي نړۍ کې د بدلون راوستو ګام پورته کړ چې په

(c) ketabton.com: The Digital Library

تېوله نړۍ کې يې هم بدلون راووست او د سوسيالستي ټولنې د ۷۰ کلونو لاسته راوړنې يې داسې په سيند کې لاهو کړې چې ټوله نړۍ د هغې شاهد ده. په دې بحث کې مونږ له هغې سره کار نلرو. په فقير او نېستمن هيواد افغانستان کې پرته له دې چې په ټولنه کې د سوسيالستي ډېپ انقلاب ته ذهني او عيني شرايط برابر وي، روسانو د ايډيالوژۍ په خپرولو او د پيسو د مرستو په واسطه د يوې ډلې روزل شويو ايجنټانو په واسطه د محمد داودخان د دولت پرضد وسله وال پاڅون وکړ او د کمونيستي ډېپ يو دولت رامنځ ته کړ او رسماً يې په ختيځ يعنی سوسيالستي بلاک پورې وتاړه.

لاهم له لوړو ژورو، انشعابونو او کودتاگانو څخه فارغ شوی نه ؤ چې ميخائيل گورباچوف په شوروي اتحاد کې قدرت ته ورسېد. ببرک کارمل يې چې د ليونيد برژنيف د لاس آله وه پرته له نه او مه څخه د افغانستان له دولتي او حزبي مشرتابه څخه لرې کړ او د يو تحميلي پلينوم په دايرولو سره يې ډاکتر نجيب الله د هغه پرځای د د. خ. ا. گوند د منشي او د انقلابي شورا د رئيس په توگه رامنځ ته کړ، له دې نه مخکې هغه د دارالانشاء د منشي په توگه له خاد اداري څخه وتلی ؤ ترڅو د حزبي او دولتي مشرۍ له پاره روزل شوی وي.

داسې څرگندې وشوې چې ډاکتر نجيب الله د کمونيستي ټاپې سره سره د لويديز نظرياتو او د غربي ډېپ ديموکراسۍ ته مايل ؤ، هغه هم د گورباچوف په شان په افغاني ټولنه کې يو لړ بنسټيز بدلونونه راوستل، لومړی دا چې په ښکاره يې دولت د د. خ. ا. گوند له تسلط او رهبرۍ کولو نه خلاص کړ، حزبي سازمانونه له لاندې نه په پورته په غير فعال او نمايشي ډول منځ ته راغلل، له افغانستان څخه د شوروي د سرو پوځونو د ايستلو هڅې پيل کړې او له هغې څخه يې خپله مستقله دفاع د شوروي په رهبرۍ اعلان کړه. هرڅنگه چې کبيري پارلمان منځ ته راوړي، نوی اساسي قانون يې طرحه او عامه نظر ته وړاندې کړ، لويه جرگه يې جوړه او د اساسي قانون مسوده يې له تعديلاتو سره په تصويب ورسوله، د جمهوري رياست د خپلې رهبرۍ او رياست مشروعيت يې د لويې جرگې په تصويب ورساو،

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ملي روغې جوړې او پخلاینې سیاست یې اعلان کړ، له ټولو مخالفینو او د اسلامي تنظیمونو له اپوزیسیوني ډلو سره یې پرته له کوم قید او شرطه د خبرو وړاندیز وکړ، هیواد ته د افغان مهاجرینو د بېرته راتګ لپاره یې عمومي بخښنه اعلان کړه او د بخښنې میعاد یې څو کرته تمدید کړ، ملګری ملتونه یې وهڅول ترڅو په لانجه کې شاملې دواړه خواوې د خپل منځګړتوب په واسطه د خبرو مېز ته کښېنوي.

د ژنیو د موافقو هرکلي یې وکړ او د ۱۳۶۷ کال د سلواغې په ۲۶ مه نېټه چې د شوروي سره پوځونه له افغانستان نه ووتل، خپل مستقل چلن یې غوره کړ، مخالفینو په جلال آباد حمله وکړه خو د اردو اعلی سرقوماندان ډاکتر نجیب الله دفاع وکړه، له لویدیزې نړۍ او د امریکا له متحده ایالتونو سره یې غوښتل دوستانه اړیکې ټینګې کړي او له کورنیو جګړو څخه ځان خلاص کړي، د جګړې د دفع کولو، د قدرت د ویش او د خلکو د اکثریت د خوښې وړ یو نظام رامنځ ته کولو ته که څه هم له مقام څخه دده په استعفی تمامېږي هم چمتو شو. دا نوبت په نړۍ کې بېلګه نلري چې د واک په ګدۍ ناست یو جمهور رئیس چې د دفاع کولو ډاډ هم ولري، د خپلو هیوادوالو او هیواد آرامۍ او سوکالۍ لپاره استعفی ته چمتو شوی وي. ډاکتر نجیب الله کوښښ کاوه چې ملګرو ملتو او نړۍ ته ثابته کړي چې ملي ګټو ته په شخصي ګټو ترجیح ورکوي او له خپل مقام څخه یې د ملي روغې جوړې د کړنلارې د عملي کېدو لپاره چې په خپله یې وړاندې کړې ده د استعفی ژمنه وکړه، خو د ملګرو ملتو ځانګړی استازی بېنن سیوان ونه کړای شول او یا یې ونه غوښتل چې د ملګرو ملتو مشخص پلان په دواړو خوا عملي کړېږو د ملګرو ملتو د سیاسي استازی همدغې غلطۍ او اشتباه، افغانستان په وینو ولاړه او په کنډوالو یې بدل کړ.

ډاکتر نجیب الله دا وړاندوینه د خپلې واکمنۍ په زمانه کې د افغانستان خلکو ته په خپلو بیانیو کې په ښکاره تشریح کړې وه، خو خام کاري سیاستوال بېنن سیوان د زرګونو افغانانو وینې په افغانانو وبهولې او د افغانستان په ګڼ توکمي

(c) ketabton.com: The Digital Library

تولنه کې یې د دښمنۍ او بې اتفاقۍ داسې تخم وکاره چې کلونه به زمونږ هیواد د توپیري، توکمي، قومي، ژبني، منطقوي، مذهبي او ایډیالوژیکي جګړو په اور کې سوځي، او په کمین کې ناست زمونږ د ختیځ او لویدیز دښمنان به ورڅخه په زړه پورې سیاسي او اقتصادي ګټه پورته کوي، او که اوضاع په همدې ترتیب دوام وموندي نو د افغانستان د تجزیه کېدو ګواښ هم شته چې د واحد افغانستان نقشه به د نړۍ د نقشې له مخې محوه شي.

ډاکتر نجیب الله د خپلو اسلافو په خلاف د هیواد د سولې او سوکالۍ غوښتونکی ؤ، پخوانۍ پوځي نظریه یې د سولې او روغې په نظریه بدله کړې وه، ټولو مخالفو اپوزیسیوني ډلو ته یې اعلان کړی و چې دې چمتو دي سولې ته د رسېدو او د حل د لارې موندلو لپاره نېغ په نېغه له هغوی سره خبرې وکړي او د افغاني سیستم په جرګې سره ستونزه حل کړي، خو د افغانستان دښمنانو ونه غوښتل چې افغانان په خپل اتفاق سره ورانوونکی جګړه پای ته ورسوي او د هیواد د ودانۍ لپاره سره یو موټی شي بلکې افغانان د زیاتو ورانیو لپاره بېلابېلو ائتلافونو ته تشویق او هڅوي.

شمالي ټلواله او د دوستم تحریک (جنبش):

عبدالرشید دوستم چې د کارمل د رژیم په وخت کې یې په جوزجان ولایت کې د ازبک ملیشه قوماندان په توګه تبارز کړی ؤ، د خپلو جنګي فعالیتونو او ښوښتونو له کبله د اتل لقب وګاټه، او پوړۍ په پوړۍ مخ ته لاړ، وروسته بیا د ملیشه فرقې د قوماندان په توګه وټاکل شو، او د هیواد په شمالي برخو سربېره یې د پغمان، لوګر، پکتیا او ننګرهار په عملیاتو کې هم فعاله ونډه لرله، او د کابل په ښار کې یوه قرارګاه هم جوړه کړې وه. د ډاکتر نجیب الله په دولت کې یې یوه بله اتلولۍ هم وګټله او د تورن جنرالۍ رتبې ته یې ارتقاء وکړه او هم د دم خ. ا. په دوهمه کنګره کې د مرکزي کمیټې غړی شو.

جنرال جمعه خان اڅک هم د شمالي صفحاتو د زون آمر یو آزمویل شوی

(c) ketabton.com: The Digital Library

قوماندان او د رژيم وفادار ؤ. په قوم پښتون ؤ، هغه يو قاطع او بادسپلينه شخصيت ؤ، د دندې په برخه کې يې مرکزيت ته په هرڅه ترجيح ورکوله، د مزار شريف په ښار کې يې د وسله والو مليشه وګرځېدل را ګرځېدل منع کړي وو، په ښار کې يې د مليشه و د اوږدو پاينځو پرتوګونه او اوږد لمني کميسونه او اوږده او ګډه وېښتانو نشو زغملى، اکثره مليشه يان چې بېسواده، د مخدره موادو معتاد او همجنس بازان وو، په ښارونو کې به کله کله د خلکو د زوروولو او تکليفولو سبب کېدل، جمعه اڅک به هغه نيول او مجازات کول به يې.

جنرال دوستم او د مليشې فرقه يې مستقيماً په مرکز پورې تړلې وه، د شمالي زون نظم او ډسپلين ته يې چندان غاړه نه اېښودله، له همدې امله د دغو دواړو ځواکمنو جنرالانو ترمنځ ذهني مخالفتونه پيل شول، خو په ډاګه شوي نه وو. دا مخالفت هغه وخت په ډاګه او زور يې واخيست چې جنرال دوستم، جنرال مؤمن او جنرال سيد جعفر نادري په ګډه جنرال جمعه اڅک، جنرال تاج محمد او جنرال رسول په مقابل کې جبهه ونيوله.

د شمال د زون رئيس، د خاد رئيس د دهدادي د فرقې قوماندان (جمعه اڅک، تاج محمد رسول قهرمان) پښتانه او جنرال عبدالرشيد دوستم ازبک، د حيرتان د سرحدي لوا قوماندان جنرال مؤمن تاجک، سيد جعفر نادري د سيد منصور نادري زوی او د سيد کيان نسې د اسماعيليه فرقې څخه ؤ، په هغو تحريکونو کې چې د پښتنو پرضد په لوړه کچه پيل شوي وو، دې واړو جنرالان د زون د رئيس د اوامرو له منلو څخه غاړه وغړوله، نو د مخالفت څپه په ډاګه شوه. جنرال جمعه اڅک هم له موضوع څخه مرکز ته خبر ورکړ او د درې واړو د ګوښه کولو غوښتنه يې وکړه. له بله پلوه ببرک کارمل چې مسکو ته له شړل کېدو وروسته کابل ته راستون شوی ؤ وروسته يې مزار شريف ته سفر وکړ او د ډاکتر نجيب الله پرضد يې د يو لړ ورانکارو عملياتو په ترسره کولو او پاروونکو تحريکونو لاس پورې کړ، تر دې چې د نظار شورا د مشر احمدشاه مسعود او عبدالرشيد دوستم ترمنځ يې د ائتلاف لپاره زمينه برابره کړه ترڅو په دې ترتيب سره د ډاکتر نجيب د رژيم پرضد

(c) ketabton.com: The Digital Library

کودتا په لاره واچوي. همدا راز له بلې خوا په شخړه د ښکېلو خواو (دولت او اپوزيسيوني اسلامي ډلو) ترمنځ د سولې د خبرو لپاره ملګرو ملتونو د يوې موقتي شورا جوړېدو ته نژدې شوي وو.

د ګوند په سياسي بيرو کې يو شمېر کسانو چې له تاجک قوم څخه وو درز پيدا کړ او د شمالي ټلوالې ته يې تمايل څرګند کړ، جنرال نبي عظيمي او جنرال آصف دلاور هم له ناراضيانو څخه او د کارمل وفادار وو.

ډاکتر نجيب الله ډېره هڅه وکړه چې د جنرالانو ترمنځ مخالفتونه په يو نه يو ډول سره لرې کړي ترڅو د ملګرو ملتو پلان عملي شي. هرڅوک يې چې له مرکز څخه د مخالفتونو او بغاوتونو د خاموشه کولو لپاره بلخ ته واستول، په برعکس يې د مخالفتونو زياتولو ته لمن ووهله. نجم الدين کاوياني، فريد مزدک، سيد اکرم پيګير، جنرال نبي عظيمي، جنرال آصف دلاور او جنرال رفيع په نوبت سره يو پل بل پسې بلخ ولايت ته سفرونه وکړل، خو دغې ستونزې ورځ په ورځ لا زور واخيست، دا لا څه چې د احمدشاه مسعود او عبدالرشيد دوستم د ائتلاف ګډ پوځي عمليات د کابل په لوري پيل شول.

ډاکتر نجيب الله چې د حزبي رهبرۍ داخلي وضع او د شمال د مليشه قطعاتو زور د نظار شورا له ائتلاف په دقيقه توګه وجاجاوه، نو د ملګرو ملتو د منځګړيتوب د پروسې د تسريع غوښتنه يې وکړه او د جمهوري رياست له مقام نه يې خپله استعفى ورکړه، په دې وخت کې د شمال ټلواله د بګرام ډګر ته رارسېدلې وه.

د ډاکتر نجيب الله د استعفى له اعلان نه سمدستي وروسته جمعيت او د نظار شورا د عبدالرشيد دوستم له قطعاتو سره له يوې خوا، او د حزب اسلامي قطعاتو د جنوبي او ختيځ لوري په کابل بريد وکړ، نظار شورا او د دوستم قطعات کابل ته په ننوتو کې مخکې شول، مهم ځايونه يې په کنترول کې راوستل او خپل ځواکونه يې په کې ځاى پرځاى کړل. ډاکتر نجيب الله غوښتل د ملګرو ملتو په ځانګړې الوتکه کې هند ته لاړ شي، د هغه مخه يې ونيوله، هغه چاره نه درلودله، د بېنن

(c) ketabton.com: The Digital Library

سیوان د مرستیال په واسطه په کابل کې د ملګرو ملتو دفتر ته راوستل شو ترڅو هلته پناه واخلي.

د ملګرو ملتو پنځه نکته ییزه پلان چې په لانجه کې د ښکېل دواړو خواو لخوا د پرله پسې ځو میاشتو خبرو اترو په نتیجه کې د منلو وړ ګرځېدلی ؤ پخوا له دې چې په بشپړه ډول عملي شي، د شمال د ائتلافي ټلوالی د کودتا له امله چې د ببرک کارمل په مشری د جنرال دوستم، جنرال مؤمن او جنرال سید جعفر نادري په موجودیت کې ترتیب شوی وه شنډ او خنثي شو.

که د ملګرو ملتو پلان عملي شوی وای په ریښتیا سره په افغانستان کې سوله رامنځ ته کېدله او ډاکتر نجیب الله هم د هیواد د سولې په لاره کې ویاړ ګټېلو، خو مخالفینو او سیالو یې نه غوښتل چې دا پروسه عملي شي، د غچ اخستلو او قدرت غوښتنې په اساس یې د هیواد ارضي تمامیت له ګواښ سره مخ کړ او د سولې منل شوی پلان یې شنډ کړ، چې دا دی زمونږ هیواد خپل ټول مادي، معنوي، ملي او بین المللي ارزښتونه له لاسه ورکړی او زمونږ ګډ کور د کورنیو او بهرنیو عواملو له امله په کنډوالو بدل شوی او د کورنیو جګړو په اور کې سوځي. زما په اند دا ټولې ورانۍ، بې کوری، مهاجرتونه او له هیواد نه د تېښتو او ځاني او مالي زیانونه، راتلونکی نسل نشي کولای چې ټولې جبران کړي.

افغانستان شپاړس کاله د جګړو په لمبو کې وسوځېد او هرڅه یې له لاسه ورکړل. د لویدیز او ختیځ زبر ځواکونو او بېلابېلو کورنیو عواملو زمونږ به هیواد کې یوه غمیزه رامنځ ته کړه چې تاریخ به ورباندې قضاوت وکړي او د هیواد راتلونکی ځوان او خواخوږی نسل به د خپل پلرنې ټاټوبی کورنی او بهرنی دښمنان وپېژني، د دې وطن د زړګونو بچو د وینو انتقام به یوې خوا ته کړي، د توپیر ټول ډولونه به چې زمونږ دښمنانو ورته لمن وهلې ده له پامه وغورځوي، د هیواد د ودانۍ او بیا رغاونې لپاره لاسونه سره ورکړي او لکه د خپلو نیکونو په شان یوځل بیا نړیوالو ته وښیي چې افغانانو ته خپل وطن خوږ او ګران دی.

پای

(c) ketabton.com: The Digital Library

PROPERTY OF ACKU
13126

د کتاب د پښتۍ شرحه:

۱- د کمونستانو د واکمنۍ د دورې پُستي ټکټ چې په هغې کې د غوایي د کودتا (زمونږ د خلکو او هیوادد بدمرغیو پیلامه) انځورشوی ده، او د ټکټ په یوه څنډه کې د کمونستانو د نابغه تصویر هم لیدل کیږي.

۲- زمونږ د هغه یو شمېر مظلوم او بې وزله هیوادوالو د کالیو او ککریو تصویرونه چې د سرمایه دار (پانګه والو) او فیودال (ځمکه والو) په نوم د پردیو مزدورو کمونستانو لخوا ژوندي تر خاورو لاندې شوي، د دغو شهیدانو له زړو کالیو او شلېدلو چپلکو څخه په ښه توګه څرګندیږي چې غریب او بې وزله وو.

(په هرات کې د ګمنام شهیدانو له تصویرونو څخه)

(c) ketabton.com: The Digital Library

بخشی از کتب منتشر شدهٔ بنگاه انتشارات میوند (کتابخانهٔ سبا)

- سیرة النبی ﷺ (ترجمهٔ فارسی الرحیق المختوم)
- تاریخ نبوت و انبیاء
- شرح قدوری
- سپیځلی نبوی سیرت (ترجمهٔ پشتو الرحیق المختوم)
- پیغمبر زنجیر شکن
- فقه آسان(فارسی و پشتو)
- احکام فقهی برای زن مسلمان
- داستانهای پیامبران برای خورد سالان
- تربیت اولاد از دیدگاه اسلام
- تاریخ مسخ نمی شود
- اردو وسیاست «درسه دههٔ اخیرافغانستان»
- داؤدخان در چنگالK.G.B(فارسی وپشتو)
- حیات و اوقات سلطان محمود غزنوی
- جغرافیای تاریخی افغانستان (غبار)
- جغرافیای تاریخی افغانستان(حبیبی)
- تحلیل واقعات سیاسی افغانستان
- ازسقوط سلطنت تاظهور واجراآت طالبان
- فدرالیزم و عواقب آن در افغانستان
- آسیای میانه و افغانستان درکنار آتش
- بالاحصار کابل و پیش آمدهای تاریخی
- افغانستان از امیرکبیر تا رهبر کبیر
- افغانستان تجاوزشوروی ومقاومت مجاهدین
- جنبش هزاره ها واهل تشیع در افغانستان
- نادرشاه چگونه به پادشاهی رسید؟
- محمد ظاهر شاه(فارسی و پشتو)
- ورروستی مورچل
- دیوغازی داستان
- تروژمی مسافر
- محمد بن قاسم
- شاهین
- کلیسا او اور
- ورروستی جگره
- قیصر او کسری (اول او دویم)
- توفان در افغانستان
- بحران ونجات
- شهید میوندوال
- کرباس پوشهای برهنه پا
- افغانستان گذرگاه کشور کشایان
- دو نابغهٔ سیاسی نظامی افغانستان
- دههٔ قانون اساسی
- افغانستان در قرن بیده
- پادشاهان متأخر افغانستان
- نگاهی به عهد سلطنت امانی
- تاریخ روابط سیاسی افغانستان
- تاج التواریخ
- افغانستان چا وران کړ
- محاکمهٔ خاینین ملی
- ابومسلم خراسانی
- مرداره قول اس
- جنگ در افغانستان
- سیر ژورنالیزم درافغانستان
- دستور معاصر زبان فارسی دری
- تاریخ ادبیات افغانستان
- سیرت خاتم النبیین
- روسیه و خاور
- افغانستان و مداخلات خارجی
- افغانستان در آتش نفت (فارسی و پشتو)
- خاطرات ظفر حسن ایبك
- اسپارتاکوس
- سیر تاریخی ضرب سکه در اسلام
- د پیغمبرانو داستانونه د نوی حوانانو...
- روابط بین الملل در اسلام
- افغانستان و پنج سال سلطهٔ طالبان
- شوکران در ساتگین سرخ
- واهمه های زمینی
- افغانستان تهاجم شرق و دسیسهٔ غرب
- افغانستان در مسیر تاریخ (دوردو جلدی)
- شیرشاه سوری
- سیدجمال الدین افغان (فارسی و پشتو)
- اسلام و امت مسلمان (فارسی و پشتو)
- ظهیرالدین محمد بابرشاه
- سیری در قرآن مجید
- کرونولوژی حوادث تاریخی افغانستان
- ملی مبارزی
- طنزهایی از چهار گوشهٔ جهان
- افغانستان در دایرة المعارف تاجیك
- تاریخ مقیم خانی
- د پستنو قبیلو شجری او مینی
- اور په افغانستان کی
- قپقان افغان (حقیقت تجاوز شوروی بر ...)
- د افغانستان استحکامي کلاوی حصارونه ...
- اسناد لانهٔ جاسوسی
- عبادات در مذهب حنفی
- کتاب الخراج (فارسی و پشتو)
- تاریخ معاصر افغانستان (فارسی و پشتو)
- د اتلانو اتل
- عشق من امریکا (فارسی و پشتو)
- و...

(c) ketabton.com: The Digital Library

● د کتاب د پښتنې شرحه په (۱۸۸) مخ کې وګورئ!

د کتاب ځانګړتیاوې:

نوم: د کابل شپې

لیکونکی (په فارسي ژبه): جنرال عمرزی

پښتو ژباړه: سید عبدالله پاچا

کمپوز او ډیزاین: عبدالغفور میرویس

د پښتنې انځور: عمر

د چاپ کال: ۱٤۲٦ هجري قمري ۱۳۸٤ هجري لمریز کال

د چاپ شمیره: ۱۰۰۰ ټوکه

خپرندوی: میوند خپرندویه ټولنه

کمپیوټر او چاپ: د میوند خپرندویه ټولنې مطبعه

کابل: د فارسي ریاست ترڅنګ، د پوهنې مطبعې ته مخامخ

ټیلفون: ۲۱۰۳۵٦۹ ، ګرځند ټیلفونونه: ۰۷۰۲۸٤۹۵٤ او ۰۷۰۲۹۵۲۱٤

او څهارراهی صدارت، کتابخانه ء سبا ، ټیلفون: ۲۲۰۰٤۵۵

ګرځند ټیلفون: ۰۷۹۳۲۰۳٦٦ ، پست بکس: ۱۲۷۸

پېښور: کتابخانه ء سبا ، دهکی نعلبندی، قصه خوانی بازار

ټیلفون: ۲۵٦۵۵۲۰ ، ګرځند ټیلفونونه: ۰۳۰۱۸۸۸۳۵۵۰ او ۰۳۰۰۵۹٤٦۳۲۸

پست بکس: U.P.O. BOX 795

E-Mail: maiwand@asia.com

د چاپ حق محفوظ دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د لوی خدای په نامه

د خپروونکي عرض

دا کتاب یو لړ حقایق او واقعیتونه په ډاګه کوي چې په وروستیو دوو لسیزو کې د خونړیو پېښو اصلي منشأ او چورلیز تشکیلوي.

په باور سره ویلای شو چې تر دم ګړۍ داسې د بحث وړ او د لومړي لاس معلوماتي کتاب نه چاپ شوی او نه د چا لاس ته ورغلی دی.

په زړه پورې دا ده چې لیکوال لکه د یوه حساس او تجربه لرونکي ژورنالست په توګه د پېښو جزئیاتو او جهت ته دقیقه پاملرنه کړې، هغه یې نوټ کړي او خپلو خاطرو او مشاهدو ته یې د یوه داستان وزمه بڼه ورکړې ده.

تر دې لا هم په زړه پورې دا چې د کتاب لیکوال چې د داستان اتل باید ونومول شي په خپله نه، بلکې پېښې د ده ته مخه کوي او یوه په بله پسې ده په خوا راټرخي.

په دې اثر کې ناویلي رازونه، لړزوونکي انکشافات او د دغه وخت له درد او مصیبت نه ډک پټ ساتل شوي حقایق او واقعیتونه په ډاګه شوي چې د هغې په رڼا کې کولای شو خپل پرون او نن لکه څنګه چې ؤ او دی، مطالعه کړو او جریانات په واقعي او سالمه توګه درک کړو او آشنایي ورسره پیدا کړو. څرنګه چې کتاب د یوه داسې پوځي افسر د سترګو لیدلي حالات او خاطرې دي چې په خپله د پېښو په جریاناتو کې واقع ؤ نو طبیعي ده چې د هغې معلوماتي او تاریخي اړخ به ډېر په زړه پوری او ارزښتمن وي چې د تاریخ لیکونکو، څېړونکو او پېښو لیکونکو لپاره به د لومړي لاس د معلوماتو او د یوازیني مأخذ په توګه د استفادې وړ وي.

مونږ دا نه وایو چې په ټولیزه توګه به د کتاب شننه (تحلیل) سمه وي، خو پېښې او د پېښو په اړه د هغې څرګندونې فوق العاده تازه راوېښوونکي، جالبې او د اعتماد وړ دي چې تر اوسه له نظره پټې او پوښلې ساتلې شوې وې. مونږ د همدې مطلب په پوهېدو سره د هغې خپرولو ته لاس وغزاوه. هیله ده زمونږ هېوادوالو ته ګټور وګرځي، چې د تېر خونړي وخت سره په رابطه کې سند او دستاویزې. او د هېواد اوسني او راتلونکي نسل لپاره د عبرت درس وي، او د هغو لپاره یو محرک او پاروونکي وي چې د تېرو دوو لسیزو په هکله رازونه او اسناد ورسره وي تر څو یې د خپرولو په برخه کې لاس په کار شي.

په درناوي
میوند خپرندویه ټولنه

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحيم

سریزه

انسان په خپل ټولنیز ژوند کې کله کله د تاریخي پېښو له داسې فشار لاندې راځي چې بشري احساسات یې هغه اړ باسي چې ټولې ټولنیزې ناخوالې او په سترګو لیدلې مظالم پر ته له ویرې او سیاسي ملاحظاتو هغه څه یې چې لیدلي او احساس کړي وواییې.

که څه هم زه کوم تاریخ لیکونکی، لیکوال او ژورنالست نه یم خو احساساتو اړ باسلی یم، هغه څه مې چې د ۱۳۵۷ د ثور کودتا د پېښو په جریان کې لیدلي او احساس کړیدي څه اندکه برخه یې ولیکم، ترڅو چې مې د خپل وجدان غږ ته لبیک ویلی وي او د هیواد ځوان نسل ته مې د هیواد د خدمت په لاره کې ګټور واقع شي.

په دې اثر کې له هغو واقعیتونو څخه یاد ونه شویدي چې د ثور د کودتا او د کابل د ځرخي پله په زندان کې د دندو په جریان کې او د هغې له تور سره مخامخ وم چې د دانه وانه یادښتونو په توګه مې له یوه او بل ځای نه راټول کړي وو او اوس مې دا ځواک ومومند چې هغه د یوې رسنۍ په ډول هغه لړۍ کړم او په (پنځو) خپرکو کې یې سره راټول کړم.

له ویلو دې پاتې نه وي چې اکثره یادښتونه مې څه په زندان کې او څه له زندانه بهر د پټو پولیسو له تعقیب او ویرې نه ورک او له منځه تللي دي.

کله چې د پل ځرخي له زندان څخه خوشې شوم، یوه ورځ د کابل پوهنتون استاد حسن کاکړ زما د مرحوم پلار د دعا لپاره زما کور ته تشریف راوړی ؤ، زما یادښتونه یې د لوستلو لپاره له ځانه سره یوړل او د دې رسالې په بشپړېدو کې یې راته لازمه لارښوونه او ګټورې مشورې راکړې چې د هغوی د تشویق او هڅونې له مخې دا دی په دې بریالی شوم ترڅو خپل راجمع کړي د وطنوالو خدمت ته وړاندې کړم، له تشویق او عالمانه لارښوونو څخه یې مننه کوم.

جنرال عمرزی

(c) ketabton.com: The Digital Library

لومړی څپرکی:

د میر اکبر خیبر وژل، په کابل ښار کې د خلکو لاریون، د خلق او پرچم د مشرانو بندي کول، د کینو سیاسي جریانونو په وړاندې د دولت تصمیم او د یو حزبي رژیم جوړول

د سردار محمد داؤد په رژیم کې د لویې عنعنوي جرگې په تصویب نوی اساسي قانون منځ ته راغلی ؤ چې په هغې کې ټول هغه سیاسي جریانونه چې د محمد ظاهرشاه په زمانه کې یې تخم کرل شوی و او د سلطنت په وروستۍ لسیزه کې سیاسي جریانونو ښې او کیڼ اپوزیسیونونه جوړ کړل او په ځرگنده یې فعالیت پیل کړی ؤ لغوه او ناقانونه وشمېرل، خو د دې سره سره د ټولو سیاسي احزابو د افغانستان د خلق دیموکراتیک گوند، اخوان المسلمین، مساوات، افغان ملت، شعلهء جاوید او د نورو پټ فعالیتونه بند نه شول او په پټه توگه یې فعالیت کاوه، او د تعلیمي مؤسسو لکه پوهنتون، کارگري برخو، دولتي ادارو او د اردو او پوځي قطعاتو په برخه کې یې جذب او جلب کاوه.

میر اکبر خیبر چې د اردو له صاحب منصبانو څخه و، او له حربي پوهنتون څخه د فارغېدو په وروستیو ورځو کې د سیاسي کمونستي نظریې د درلودلو له امله بندي شوی ؤ، له پنځه کاله بند وروسته خوشې شو. له اردو څخه وایستل شو او د پولیسو په اکادمی کې یې د استاد په حیث دنده ترسره کوله. د پولیسو په اکادمی

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library